

Beslutningsforslag nr. **B 8**

Folketinget 2014-15

Fremsat den 9. oktober 2014 af udenrigsministeren (Martin Lidegaard)

Forslag til folketingsbeslutning

tiltrædelse af Associeringsaftalen mellem Den Europæiske Union, Det Europæiske Atomenergifællesskab og deres medlemsstater på den ene side og Ukraine på den anden side

Folketinget meddeler sit samtykke til, at regeringen på Danmarks vegne tiltræder den i Bruxelles den 27. juni 2014 undertegnede Associeringsaftalen mellem Den Europæiske

Union, Det Europæiske Atomenergifællesskab og deres medlemsstater på den ene side og Ukraine på den anden side.

ASSOCIERINGSAFTALE

**mellem Den Europæiske Union og Det Europæiske Atomenergifællesskab og deres medlemsstater
på den ene side og Ukraine på den anden side**

PRÆAMBEL

KONGERIGET BELGIEN,
REPUBLIKKEN BULGARIEN,
DEN TJEKKISKE REPUBLIK,
KONGERIGET DANMARK,
FORBUNDSREPUBLIKKEN TYSKLAND,
REPUBLIKKEN ESTLAND,
IRLAND,
DEN HELLENSKE REPUBLIK,
KONGERIGET SPANIEN,
DEN FRANSKE REPUBLIK,
DEN ITALIENSKE REPUBLIK,
REPUBLIKKEN KROATIEN,
REPUBLIKKEN CYPERN,
REPUBLIKKEN LETLAND,
REPUBLIKKEN LITAUEN,
STORHERTUGDØMMET LUXEMBOURG,
UNGARN
REPUBLIKKEN MALTA,
KONGERIGET NEDERLANDENE,
REPUBLIKKEN ØSTRIG,
REPUBLIKKEN POLEN,
DEN PORTUGISISKE REPUBLIK,
RUMÆNIEN,
REPUBLIKKEN SLOVENIEN,
DEN SLOVAKISKE REPUBLIK,

REPUBLIKKEN FINLAND,

KONGERIGET SVERIGE,

DET FORENEDE KONGERIGE STORBRITANNIEN OG NORDIRLAND,

som er kontraherende parter i traktaten om Den Europæiske Union og traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, i det følgende benævnt "medlemsstaterne",

DEN EUROPÆISKE UNION, i det følgende benævnt "Unionen" eller "EU",

og

DET EUROPÆISKE ATOMENERGIFÆLLESSKAB, i det følgende benævnt "Euratom",

på den ene side og

UKRAINE

på den anden side,

i det følgende under et benævnt "parterne",

SOM HENVISER TIL de tætte historiske bånd og de gradvist tættere forbindelser mellem parterne samt deres ønske om at styrke og udvide disse forbindelser på en ambitiøs og innovativ måde,

SOM ØNSKER nære og varige forbindelser baseret på fælles værdier, nemlig respekt for de demokratiske principper, retsstatsprincippet, god regeringsførelse, menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder, herunder rettighederne for personer, der tilhører nationale minoriteter, ikke-diskriminering af personer, der tilhører minoriteter, og respekt for mangfoldighed og menneskelig værdighed samt tilslutning til principperne for en fri markedsøkonomi, der vil lette Ukraines deltagelse i de europæiske politikker,

SOM ANERKENDER, at Ukraine som europæisk land har en fælles historisk baggrund og fælles værdier med medlemsstaterne i Den Europæiske Union (EU) og ønsker at fremme disse værdier,

SOM NOTERER SIG den betydning, Ukraine tillægger sin europæiske identitet,

SOM TAGER HENSYN TIL den kraftige opbakning i Ukraines befolkning til landets valg af Europa,

SOM BEKRÆFTER, at Den Europæiske Union anerkender Ukraines europæiske aspirationer og hilser landets valg af Europa velkommen, herunder dets vilje til at opbygge et vidtgående og bæredygtigt demokrati samt en markedsøkonomi,

SOM ANERKENDER, at de fælles værdier, der ligger til grund for Den Europæiske Union - navnlig demokrati, respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder og retsstatsprincippet - også er væsentlige elementer i denne aftale,

SOM ERKENDER, at Ukraines politiske associering med og økonomiske integration i Den Europæiske Union afhænger af de fremskridt, der gøres med gennemførelsen af nærværende aftale, samt af Ukraines track record med hensyn til at sikre respekt for de fælles værdier og fremskridt med hensyn til at opnå konvergens med EU på det politiske, økonomiske og retlige område,

SOM ER BESLUTTET PÅ at gennemføre alle principperne og bestemmelserne i De Forenede Nationers pagt, principperne og bestemmelserne fra Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa (OSCE),

særlig Helsingforslutakten af 1975 fra Konferencen om Sikkerhed og Samarbejde i Europa, slutdokumenterne fra Madrid- og Wien-konferencen i henholdsvis 1991 og 1992, Parischarteret for et nyt Europa fra 1990, De Forenede Nationers verdenserklæring om menneskerettighederne fra 1948 og Europarådets konvention om beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder fra 1950,

SOM ØNSKER at styrke international fred og sikkerhed samt deltage i effektiv multilateralisme og fredelig bilæggelse af tvister, navnlig via et tæt samarbejde i dette øjemed i De Forenede Nationer (FN), OSCE og Europarådet,

SOM ER BESLUTTET på at fremme principperne om uafhængighed, suverænitet, territorial integritet og grænsernes ukrænkelighed,

SOM ØNSKER at opnå endnu større konvergens i holdningerne til bilaterale, regionale og internationale spørgsmål af fælles interesse under hensyntagen til Den Europæiske Unions fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik (FUSP), herunder den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik (FSFP),

SOM ER BESLUTTET PÅ at bekræfte parternes internationale forpligtelser, at bekæmpe spredning af masseødelæggelsesvåben og deres fremføringsmidler og at samarbejde om nedrustning og våbenkontrol,

SOM ØNSKER at fremme reform- og tilnærmelsesprocessen i Ukraine og dermed bidrage til den gradvise økonomiske integration og udbygning af den politiske associering,

SOM ER OVERBEVIST OM, at Ukraine har behov for at gennemføre de politiske, socioøkonomiske, retlige og institutionelle reformer, der er nødvendige for at gennemføre denne aftale effektivt, og som er besluttet på resolut at støtte disse reformer i Ukraine,

SOM ØNSKER at opnå økonomisk integration, bl.a. gennem et vidtgående og bredt frihandelsområde som en integrerende del af denne aftale, i overensstemmelse med de rettigheder og forpligtelser, der følger af parternes medlemskab af Verdenshandelsorganisationen (WTO), og ved en omfattende reguleringsmæssig tilnærmelse,

SOM ANERKENDER, at et sådant vidtgående og bredt frihandelsområde sammen med den mere omfattende lovgivningsmæssige tilnærmelse vil bidrage til yderligere økonomisk integration i Den Europæiske Unions indre marked, således som det er hensigten i denne aftale,

SOM ER BESLUTTET PÅ at skabe et nyt og gunstigt klima for de økonomiske forbindelser mellem parterne, i særdeleshed for udviklingen af handel og investeringer, samt at fremme konkurrencen, da disse faktorer er af afgørende betydning for økonomisk omstrukturering og modernisering,

SOM ER BESLUTTET PÅ at styrke energisamarbejdet med udgangspunkt i parternes vilje til at gennemføre energifællesskabstraktaten,

SOM ER BESLUTTET PÅ at forbedre energisikkerheden, befordre udviklingen af egnet infrastruktur, øge markedsintegrationen og den reguleringsmæssige tilnærmelse til væsentlige dele af den gældende EU-ret, fremme energieffektiviteten og brugen af vedvarende energikilder samt opnå et højt nukleart sikkerheds- og sikringsniveau,

SOM ER BESLUTTET PÅ at udvide dialogen – ud fra de grundlæggende principper om solidaritet, gensidig tillid, fælles ansvar og partnerskab – og samarbejdet om migration, asyl og grænseforvaltning ved hjælp af en helhedsstrategi, der tager hensyn til lovlig migration, og at samarbejde om at kontrollere ulovlig indvandring og menneskehandel og om at sikre effektiv gennemførelse af tilbagetagelsesaftalen,

SOM ERKENDER betydningen af i tide at indføre en visumfri rejseordning for ukrainske statsborgere, forudsat at betingelserne for en velforvaltet og sikker mobilitet er opfyldt,

SOM ER BESLUTTET PÅ at bekæmpe organiseret kriminalitet og hvidvaskning af penge, reducere udbuddet af og efterspørgslen efter ulovlig narkotika og intensivere samarbejdet om bekæmpelse af terrorisme,

SOM ER BESLUTTET PÅ at styrke samarbejdet om miljøbeskyttelse og tilslutter sig principperne om bæredygtig udvikling og grøn økonomi,

SOM ØNSKER at styrke den mellemfolkelige kontakt,

SOM ER BESLUTTET PÅ at befordre grænseoverskridende og interregionalt samarbejde,

SOM ER BESLUTTET PÅ gradvist at tilnærme Ukraines lovgivning til Unionens efter de i denne aftale fastsatte retningslinjer og på at gennemføre den effektivt,

SOM TAGER HENSYN TIL, at denne aftale ikke vil foregribe den fremtidige udvikling i forbindelserne mellem EU og Ukraine,

SOM BEKRÆFTER, at de bestemmelser i aftalen, som henhører under anvendelsesområdet for tredje del, afsnit V, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, er bindende for Det Forenede Kongerige og Irland som særskilte kontraherende parter og ikke som part i Den Europæiske Union, medmindre Den Europæiske Union sammen med Det Forenede Kongerige og/eller Irland i fællesskab har meddelt Ukraine, at Det Forenede Kongerige eller Irland er bundet som part i Den Europæiske Union i henhold til protokol nr. 21 om Det Forenede Kongeriges og Irlands stilling for så vidt angår området med frihed, sikkerhed og retfærdighed, som er knyttet som bilag til traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde. Hvis Det Forenede Kongerige og/eller Irland ophører med at være bundet som part i Den Europæiske Union i henhold til artikel 4a i protokol nr. 21 eller i henhold til artikel 10 i protokol nr. 36 om overgangsbestemmelser, der er knyttet til traktaterne, underretter Den Europæiske Union sammen med Det Forenede Kongerige og/eller Irland straks Ukraine om enhver ændring i deres holdning, i hvilket tilfælde de forbliver bundet af bestemmelserne i aftalen på egne vegne. Det samme gælder for Danmark i overensstemmelse med protokol nr. 22 om Danmarks stilling, som er knyttet som bilag til traktaterne,

ER BLEVET ENIGE OM FØLGENDE:

Artikel 1

Mål

1. Der oprettes hermed en associering mellem Unionen og dens medlemsstater på den ene side og Ukraine på den anden side.

2. Formålene med denne associering er:

- a) at fremme en gradvis tilnærmelse mellem parterne på grundlag af fælles værdier og tætte og privilegerede forbindelser og øge Ukraines associering med EU's politikker og deltagelse i programmer og agenturer
- b) at skabe passende rammer for øget politisk dialog på alle områder af fælles interesse
- c) at fremme, bevare og styrke fred og stabilitet regionalt og internationalt i overensstemmelse med principperne i De Forenede Nationers pakt og Helsingforslutakten af 1975 fra Konferencen om Sikkerhed og Samarbejde i Europa og målsætningerne i Parischarteret for et nyt Europa fra 1990
- d) at skabe forudsætninger for styrkede økonomiske og handelsmæssige forbindelser, der kan føre til Ukraines gradvise integration i EU's indre marked, herunder ved oprettelse af et vidtgående og bredt

- frihandelsområde, jf. afsnit IV (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale, og at støtte Ukraines bestræbelser på at fuldføre omstillingen til en fungerende markedsøkonomi igennem bl.a. den gradvise tilnærmelse af landets lovgivning til Unionens lovgivning
- e) at forbedre samarbejdet om retfærdighed, frihed og sikkerhed med det formål at styrke retsstaten og respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder
 - f) at skabe forudsætninger for stadig tættere samarbejde på andre områder af fælles interesse.

AFSNIT I

GENERELLE PRINCIPPER

Artikel 2

Respekten for de demokratiske principper, menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder, som navnlig er fastsat i Helsingforslutakten af 1975 fra Konferencen om Sikkerhed og Samarbejde i Europa og Parischarteret for et nyt Europa fra 1990 og andre relevante menneskerettighedsinstrumenter, heriblandt FN's verdenserklæring om menneskerettighederne og den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, og respekten for retsstatsprincippet danner grundlaget for parternes interne og eksterne politik og udgør væsentlige elementer i denne aftale. Fremme af respekten for principperne om suverænitet og territorial integritet, grænsernes ukrænkelighed og uafhængighed samt modvirkning af spredning af masseødelæggelsesvåben, materiale til fremstilling heraf og deres fremføringsmidler er også væsentlige elementer i denne aftale.

Artikel 3

Parterne anerkender, at deres forbindelser er baseret på principperne for en fri markedsøkonomi. Retsstatsprincippet, god regeringsførelse, bekæmpelse af korrupsion, bekæmpelse af de forskellige former for tværnational organiseret kriminalitet og terrorisme, fremme af bæredygtig udvikling og effektiv multilateralisme er vigtige for at styrke forbindelserne mellem parterne.

AFSNIT II

POLITISK DIALOG OG REFORM, POLITISK ASSOCIERING, SAMARBEJDE OG KONVERGENS PÅ DET UDENRIGS- OG SIKKERHEDSPOLITISKE OMRÅDE

Artikel 4

Målene for den politiske dialog

1. Den politiske dialog mellem parterne skal videreudvikles og styrkes på alle områder af fælles interesse. Dette vil fremme gradvis konvergens i udenrigs- og sikkerhedsanliggender med det formål at inddrage Ukraine endnu mere i det europæiske område for sikkerhed.

2. Målene for den politiske dialog er:

- a) at udbygge den politiske associering og øge den politiske og sikkerhedspolitiske konvergens og effektivitet
- b) at fremme den internationale stabilitet og sikkerhed på grundlag af effektiv multilateralisme
- c) at styrke samarbejdet og dialogen mellem parterne om den internationale sikkerhed og krisestyring, navnlig med henblik på at håndtere globale og regionale udfordringer og alvorlige trusler
- d) at fremme et resultatorienteret og praktisk samarbejde mellem parterne for at opnå fred, sikkerhed og stabilitet på det europæiske kontinent
- e) at øge respekten for de demokratiske principper, retsstatsprincippet og god regeringsførelse, menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder, herunder rettighederne for personer, der til-

hører nationale minoriteter, ikke-diskriminering af personer, der tilhører minoriteter, og respekten for mangfoldighed samt at bidrage til at konsolidere indenrigspolitiske reformer

- f) at udvikle en dialog og uddybe samarbejdet mellem parterne på sikkerheds- og forsvarsområdet
- g) at fremme principperne om uafhængighed, suverænitet, territorial integritet og grænsernes ukrænkelighed.

Artikel 5

Fora for politisk dialog

1. Parterne afholder regelmæssige politiske dialogmøder på topplan.
2. Den politiske dialog på ministerplan finder sted i Associeringsrådet, jf. artikel 460 i denne aftale, og på regelmæssige møder, der efter aftale afholdes mellem repræsentanter for parterne på ministerplan.
3. Den politiske dialog kan også finde sted under følgende former:
 - a) regelmæssige møder for politiske direktører, i Den Udenrigs- og Sikkerhedspolitiske Komité og på ekspertplan, også vedrørende bestemte regioner og spørgsmål, mellem repræsentanter for Den Europæiske Union på den ene side og repræsentanter for Ukraine på den anden side
 - b) under fuldstændig og rettidig udnyttelse af alle diplomatiske og militære kanaler mellem parterne, herunder passende kontakter i tredjelande og i De Forenede Nationer, OSCE og andre internationale fora
 - c) regelmæssige møder mellem parternes militære institutioner på både højt embedsmandsplan og ekspertplan
 - d) ved alle andre midler, herunder møder på ekspertplan, der kan bidrage til at forbedre og konsolidere denne dialog.
4. Parterne indfører efter aftale andre procedurer og mekanismer for politisk dialog, herunder ekstraordinære konsultationer.
5. Politisk dialog på parlamentsplan finder sted i Det Parlamentariske Associeringsudvalg, jf. artikel 467 i denne aftale.

Artikel 6

Dialog og samarbejde om interne reformer

Parterne samarbejder for at sikre, at deres interne politikker er baseret på fælles principper, særlig de demokratiske institutioners stabilitet og effektivitet og retsstatsprincippet, samt på respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder, jf. navnlig artikel 14 i denne aftale.

Artikel 7

Udenrigs- og sikkerhedspolitik

1. Parterne intensiverer deres dialog og samarbejde og fremmer gradvis konvergens på det udenrigs- og sikkerhedspolitiske område, herunder den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik (FSFP), og behandler især spørgsmål som konfliktforebyggelse og krisestyring, regional stabilitet, nedrustning, ikke-spredning, våbenkontrol og våbeneksportkontrol, ligesom de indfører en gensidigt fordelagtig dialog på rumområdet. Samarbejdet baseres på fælles værdier og interesser og sigter mod at øge den politiske konvergens og effektivitet samt mod at fremme fælles politikplanlægning. Hertil gør parterne brug af bilaterale, internationale og regionale fora.
2. Ukraine, EU og medlemsstaterne bekræfter deres tilslutning til principperne om respekt for uafhængighed, suverænitet, territorial integritet og grænsernes ukrænkelighed som fastsat i FN's pagt og Helsing-

forsslutakten af 1975 fra Konferencen om Sikkerhed og Samarbejde i Europa og til fremme af disse principper i deres bilaterale og multilaterale forbindelser.

3. Parterne imødegår rettidigt og konsekvent brud på disse principper på alle relevante niveauer af den politiske dialog, som fastsat i denne aftale, herunder på ministerplan.

Artikel 8

Den Internationale Straffedomstol

Parterne samarbejder om at fremme fred og international retfærdighed ved at ratificere og gennemføre Romstatutten for Den Internationale Straffedomstol (ICC) af 1998 og de dertil hørende instrumenter.

Artikel 9

Regional stabilitet

1. Parterne intensiverer deres fælles bestræbelser på at fremme stabilitet, sikkerhed og en demokratisk udvikling i deres fælles naboområde og især på at samarbejde om fredelig bilæggelse af regionale konflikter.

2. Disse bestræbelser skal følge en række fælles principper for bevarelse af international fred og sikkerhed som fastsat i FN's pagt, Helsingforslutakten af 1975 fra Konferencen om Sikkerhed og Samarbejde i Europa og andre relevante multilaterale dokumenter.

Artikel 10

Konfliktforebyggelse, krisestyring og militærteknologisk samarbejde

1. Parterne udvider det praktiske samarbejde om konfliktforebyggelse og krisestyring, navnlig med henblik på at øge Ukraines deltagelse i EU-ledede civile og militære krisestyringsoperationer samt relevante øvelser og uddannelsesforanstaltninger, herunder sådanne, som udføres som led i den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik (FSFP).

2. Samarbejdet på dette område baseres på ordninger og aftaler mellem EU og Ukraine vedrørende konsultation og samarbejde om krisestyring.

3. Parterne undersøger potentialet for militærteknologisk samarbejde. Ukraine og Det Europæiske Forsvarsagentur (EDA) etablerer tætte kontakter med henblik på at drøfte forbedringer af den militære kapacitet, herunder teknologiske spørgsmål.

Artikel 11

Ikke-spredning af masseødelæggelsesvåben

1. Parterne vurderer, at spredning af masseødelæggelsesvåben, materiale til fremstilling heraf og deres fremføringsmidler, både til statslige og ikke-statslige instanser, udgør en af de alvorligste trusler mod stabiliteten og sikkerheden i verden. Parterne er derfor enige om at samarbejde og bidrage til at modvirke spredning af masseødelæggelsesvåben, materialer til fremstilling heraf og deres fremføringsmidler ved en fuldstændig overholdelse og indfrielse på nationalt plan af deres eksisterende forpligtelser i henhold til internationale nedrustnings- og ikke-spredningstraktater og -aftaler og andre relevante internationale forpligtelser. Parterne er enige om, at denne bestemmelse udgør et væsentligt element i denne aftale.

2. Parterne er desuden enige om at samarbejde og bidrage til at modvirke spredning af masseødelæggelsesvåben, materialer til fremstilling heraf og deres fremføringsmidler ved:

- a) at tage skridt til alt efter tilfældet at undertegne, ratificere eller tiltræde og til fulde gennemføre alle andre relevante internationale instrumenter

b) yderligere at forbedre ordningen for national eksportkontrol med henblik på effektiv overvågning af eksport og overførsel af varer med relation til masseødelæggelsesvåben, herunder kontrol med, at teknologi og varer med dobbelt anvendelsesformål ikke anvendes til fremstilling af masseødelæggelsesvåben, og effektive sanktioner mod omgåelse af eksportkontrollen.

3. Parterne er enige om at etablere en regelmæssig politisk dialog, der skal ledsage og befæste disse elementer.

Artikel 12

Nedrustning, våbenkontrol, våbeneksportkontrol og bekæmpelse af ulovlig våbenhandel

Parterne udvider deres nedrustningssamarbejde, herunder om nedbringelse af deres overskudslagre af håndvåben og lette våben samt om håndtering af virkningerne for befolkningen og for miljøet af efterladt, ueksploderet ammunition, jf. afsnit V, kapitel 6 (Miljø) i denne aftale. Samarbejde om nedrustning omfatter også våbenkontrol, våbeneksportkontrol og bekæmpelse af ulovlig våbenhandel, herunder med håndvåben og lette våben. Parterne fremmer universel tilslutning til og efterlevelse af de relevante internationale instrumenter og bestræber sig på at sikre deres effektivitet, herunder ved gennemførelse af de relevante resolutioner fra De Forenede Nationers Sikkerhedsråd.

Artikel 13

Bekæmpelse af terrorisme

Parterne er enige om at samarbejde bilateralt, regionalt og internationalt for at forebygge og bekæmpe terrorisme i overensstemmelse med folkeretten, internationale menneskerettighedsstandarder samt flygtningeretten og den humanitære ret.

AFSNIT III

RETFÆRDIGHED, FRIHED OG SIKKERHED

Artikel 14

Retsstatsprincippet og respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder

Som led i samarbejdet om retfærdighed, frihed og sikkerhed lægger parterne særlig vægt på befæstelse af retsstaten og styrkelse af institutionerne på alle forvaltningsniveauer i almindelighed og i forbindelse med retshåndhævelse og retsvæsenets administration i særdeleshed. Samarbejdet skal navnlig sigte mod at styrke domstolene og forbedre deres effektivitet, således at de bevarer deres uafhængighed og upartiskhed, og mod at bekæmpe korrupsion. Respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder skal være retningsgivende for alle aspekter af samarbejdet vedrørende retfærdighed, frihed og sikkerhed.

Artikel 15

Beskyttelse af personoplysninger

Parterne er enige om at samarbejde for at sikre et passende niveau for beskyttelse af personoplysninger i overensstemmelse med de højeste europæiske og internationale standarder, herunder Europarådets relevante instrumenter. Samarbejdet om beskyttelse af personoplysninger kan bl.a. omfatte udvekslingen af oplysninger og eksperter.

Artikel 16

Samarbejde om migration, asyl og grænseforvaltning

1. Parterne bekræfter betydningen af fælles forvaltning af migrationsstrømmene mellem deres territorier og videreudvikler den generelle dialog om alle spørgsmål i tilknytning til migration, herunder ulovlig migration, lovlig migration, menneskesmugling og -handel samt indarbejdelse af migrationsspørgsmål i de nationale strategier for økonomisk og social udvikling i de områder, hvorfra migranterne kommer. Dialogen baseres på de grundlæggende principper om solidaritet, gensidig tillid, fælles ansvar og partnerskab.

2. I overensstemmelse med den relevante gældende EU-lovgivning og nationale lovgivning skal samarbejdet navnlig fokusere på:

- a) tackling af de grundlæggende årsager til migration og aktiv forfølgning af mulighederne for samarbejde på dette område med tredjelande og i internationale fora
- b) fastlæggelse i fællesskab af en effektiv og præventiv politik mod ulovlig migration, smugling af migranter og menneskehandel, herunder spørgsmålet om, hvordan smuglerringe kan bekæmpes og ofrene for smugling og menneskehandel beskyttes
- c) etablering af en udtømmende dialog om asylspørgsmål og i særdeleshed om spørgsmål vedrørende den praktiske gennemførelse af FN's konvention fra 1951 om flygtnings retsstilling og protokollen vedrørende flygtnings retsstilling fra 1967 samt andre relevante internationale instrumenter, og sikring af overholdelsen af "non-refoulement"-princippet
- d) indrejseregler, de indrejste personers rettigheder og status, og redelig behandling og integration af ikke-statsborgere, der har lovligt ophold i landet
- e) videreudvikling af operationelle foranstaltninger på grænseforvaltningsområdet:
 - i) samarbejde om grænseforvaltning kan bl.a. omfatte uddannelse, udveksling af bedste praksis, herunder teknologiske aspekter, udveksling af oplysninger efter gældende regler og i givet fald udveksling af forbindelsesofficerer
 - ii) parternes bestræbelser på dette område skal tilsigte effektiv gennemførelse af princippet om integreret grænseforvaltning.
- f) forbedring af dokumentetsikkerheden
- g) udvikling af en effektiv tilbagesendelsespolitik, også i regional sammenhæng, og
- h) udveksling af synspunkter vedrørende den uformelle beskæftigelse af migranter.

Artikel 17

Behandling af arbejdstagere

1. Med forbehold af medlemsstaternes og EU's gældende love, betingelser og procedurer behandles arbejdstagere, der er ukrainske statsborgere, og som er lovligt beskæftiget på en medlemsstats territorium, på lige fod med medlemsstatens egne statsborgere uden nogen i nationaliteten begrundet forskelsbehandling for så vidt angår arbejdsvilkår, aflønning eller afskedigelse.

2. Med forbehold af Ukraines gældende love, betingelser og procedurer indrømmer Ukraine arbejdstagere, der er statsborgere i en medlemsstat, og som er lovligt beskæftiget på landets territorium, den i stk. 1 omhandlede behandling.

Artikel 18

Arbejdstagernes mobilitet

1. Under hensyntagen til arbejdsmarkedssituationen i medlemsstaterne og under iagttagelse af medlemsstaternes og EU's gældende lovgivning og regler vedrørende arbejdstagernes mobilitet:

- a) bør de bestående muligheder for adgang til beskæftigelse for ukrainske arbejdstagere, som visse medlemsstater har indrømmet i bilaterale aftaler, opretholdes og om muligt forbedres
- b) overvejer de øvrige medlemsstater muligheden for at indgå lignende aftaler.

2. Associeringsrådet undersøger, om der kan gøres andre, mere gunstige indrømmelser på yderligere områder, herunder muligheder for adgang til erhvervsuddannelse i overensstemmelse med medlemsstaternes og EU's gældende love, betingelser og procedurer og under hensyntagen til arbejdsmarkedssituationen i medlemsstaterne og i EU.

Artikel 19

Bevægelighed for personer

1. Parterne sikrer fuldstændig gennemførelse af:
 - a) aftalen mellem Det Europæiske Fællesskab og Ukraine af 18. juni 2007 om tilbagetagelse af personer (via det blandede tilbagetagesudvalg, der er nedsat ved nævnte aftales artikel 15)
 - b) aftalen mellem Det Europæiske Fællesskab og Ukraine af 18. juni 2007 om lettelse af udstedelsen af visa (via det blandede udvalg til forvaltning af aftalen, der er nedsat ved nævnte aftales artikel 12).
2. Parterne bestræber sig også på at forbedre borgernes mobilitet og på at fremme visumdialogen.
3. Parterne træffer trinvis foranstaltninger til i tide at indføre en visumfri ordning, forudsat at betingelserne for velforvaltet og sikker mobilitet er opfyldt, jf. den todelte handlingsplan for visumliberalisering, der blev forelagt på EU-Ukraine-topmødet den 22. november 2010.

Artikel 20

Hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme

Parterne samarbejder for at forebygge og bekæmpe hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme. Med henblik herpå styrker parterne det bilaterale og internationale samarbejde på dette område, herunder på det operationelle plan. Parterne sikrer gennemførelse af relevante internationale standarder, særlig Den Finansielle Aktionsgruppes (FTAF's) standarder og standarder svarende til dem, der er vedtaget af Unionen.

Artikel 21

Samarbejde om bekæmpelse af ulovlig narkotika samt om prækursorer og psykotrope stoffer

1. Parterne samarbejder om spørgsmål i tilknytning til ulovlig narkotika på grundlag af i fællesskab vedtagne principper efter de relevante internationale konventioner og under hensyntagen til den politiske erklæring og den særlige erklæring om retningslinjerne for indskrænkning af efterspørgslen efter narkotika, som blev godkendt på De Forenede Nationers Generalforsamlings 20. ekstraordinære samling om narkotika i juni 1998.

2. Dette samarbejde har til formål at bekæmpe ulovlig narkotika, indskrænke udbuddet af, handel med og efterspørgslen efter ulovlig narkotika samt afhjælpe de sundhedsmæssige og sociale konsekvenser af stofmisbrug. Det skal desuden sigte mod en mere effektiv forebyggelse af anvendelsen af kemiske prækursorer til ulovlig fremstilling af narkotika og psykotrope stoffer.

3. Parterne anvender de samarbejdsmetoder, der er nødvendige til at nå disse mål, idet de sikrer en afbalanceret og integreret tilgang til problemerne.

Artikel 22

Bekæmpelse af kriminalitet og korrupsion

1. Parterne samarbejder om at bekæmpe og forebygge kriminalitet og ulovlige aktiviteter, herunder også organiseret kriminalitet.

2. I forbindelse med dette samarbejde tages bl.a. følgende op:

- a) menneskesmugling og -handel samt smugling af og handel med våben og ulovlig narkotika
- b) ulovlig handel med varer
- c) økonomisk kriminalitet, herunder på skatteområdet
- d) korrupsion, både i den private og den offentlige sektor
- e) forfalskning af dokumenter
- f) cyberkriminalitet.

3. Parterne styrker det bilaterale, regionale og internationale samarbejde på dette område, herunder samarbejde, der involverer Europol. Parterne udvider deres samarbejde, med hensyn til bl.a.:

- a) udveksling af bedste praksis, herunder vedrørende efterforskningsteknikker og kriminalitetsforskning
- b) udveksling af oplysninger efter de gældende regler
- c) kapacitetsopbygning, herunder uddannelse og i givet fald udveksling af personale
- d) spørgsmål vedrørende beskyttelsen af vidner og ofre.

4. Parterne er besluttet på at gennemføre FN's konvention om bekæmpelse af grænseoverskridende organiseret kriminalitet fra 2000 og de hertil knyttede tre protokoller, FN's konvention mod korrupsion fra 2003 og andre relevante internationale instrumenter på en effektiv måde.

Artikel 23

Samarbejde om bekæmpelse af terrorisme

1. Parterne er enige om at samarbejde om forebyggelse og bekæmpelse af terrorisme i overensstemmelse med folkeretten, den internationale menneskerettighedsret, flygtningeretten og den humanitære ret samt parternes respektive love og administrative bestemmelser. Særlig er parterne enige om at samarbejde på grundlag af den fuldstændige gennemførelse af FN's Sikkerhedsråds resolution nr. 1373 fra 2001, De Forenede Nationers globale strategi for bekæmpelse af terrorisme fra 2006 og andre relevante FN-instrumenter samt gældende internationale konventioner og instrumenter.

2. De samarbejder navnlig ved at udveksle:

- a) oplysninger om terroristgrupper og deres støttenetværk
- b) erfaringer og oplysninger om tendenser inden for terrorisme og vedrørende midler og metoder til bekæmpelse af terrorisme, herunder på det tekniske område og inden for uddannelse, og
- c) erfaringer med forebyggelse af terrorisme.

Al informationsudveksling finder sted i overensstemmelse med international og national ret.

Artikel 24

Retligt samarbejde

1. Parterne er enige om at udvide det retlige samarbejde i civil- og strafferetlige spørgsmål ved i fuldt omfang at gøre brug af de relevante internationale og bilaterale instrumenter og ved at tage udgangspunkt i principperne om retssikkerhed og retten til en retfærdig rettergang.

2. Parterne er enige om at lette det retlige samarbejde mellem EU og Ukraine i civilretlige spørgsmål yderligere på grundlag af de gældende multilaterale retlige instrumenter, særlig konventionerne under

Haagerkonferencen om International Privatreth vedrørende internationalt retligt samarbejde, grænseoverskridende retstvister og beskyttelse af børn.

3. Hvad angår retligt samarbejde i strafferetlige spørgsmål skal parterne tilstræbe at styrke ordningerne for gensidig retlig bistand og udlevering. Det omfatter eventuelt tiltrædelse og gennemførelse af FN's og Europarådets relevante internationale instrumenter samt Romstatutten for Den Internationale Straffedomstol af 1998, jf. artikel 8 i denne aftale, og et tættere samarbejde med Eurojust.

AFSNIT IV

HANDEL OG HANDELSRELATEREDE ANLIGGENDER

KAPITEL 1

National behandling og markedsadgang for varer

Afdeling 1

Fælles bestemmelser

Artikel 25

Mål

Parterne etablerer gradvist et frihandelsområde i løbet af en overgangsperiode på højst ti år, der begynder ved denne aftales ikrafttræden¹⁾, efter bestemmelserne i denne aftale og i overensstemmelse med artikel XXIV i den almindelige overenskomst om told og udenrigshandel 1994 (i det følgende benævnt "GATT 1994").

Artikel 26

Anvendelsesområde og dækning

1. Bestemmelserne i dette kapitel finder anvendelse på handel med varer²⁾ med oprindelse i parternes territorier.

2. I dette kapitel anvendes udtrykkene "med oprindelsesstatus", "med oprindelse i" og lignende udtryk om varer, der opfylder oprindelsesreglerne i protokol I til denne aftale (om definitionen af begrebet "produkter med oprindelsesstatus" og metoder for administrativt samarbejde).

Afdeling 2

Afskaffelse af told, gebyrer og andre afgifter

Artikel 27

Definition af told

I forbindelse med dette kapitel omfatter "told" også enhver afgift af enhver art, der pålægges ved eller i forbindelse med import eller eksport af varer, herunder alle former for tillægsafgifter, der pålægges ved eller i forbindelse med en sådan import eller eksport. "Told" omfatter ikke:

- a) afgifter, der svarer til en national skat, der pålægges i overensstemmelse med artikel 32 i denne aftale
- b) told, der pålægges i medfør af kapitel 2 (Afbødende foranstaltninger på handelsområdet) i afsnit IV i denne aftale

c) gebyrer og andre afgifter, der pålægges i medfør af artikel 33 i denne aftale.

Artikel 28

Tarifering af varer

Tariferingen af de varer, der handles mellem parterne, er fastsat i parternes respektive toldnomenklaturer i overensstemmelse med det harmoniserede system i den internationale konvention om det harmoniserede varebeskrivelses- og varenomenklaturssystem fra 1983 (i det følgende benævnt "HS") med senere ændringer hertil.

Artikel 29

Afskaffelse af told ved import

1. Parterne nedsætter eller afskaffer hver især deres told på varer med oprindelse i den anden part i overensstemmelse med toldafviklingsplanerne i bilag I-A til denne aftale (i det følgende benævnt "toldafviklingsplanerne").

Med forbehold af første afsnit afskaffer Ukraine importtolden på brugte beklædningsgenstande og andre brugte tekstilvarer henhørende under toldposition 6309 00 00 i den ukrainske toldkodeks i overensstemmelse med betingelserne i Bilag I-B til denne aftale.

2. Den basistoldsats, der gøres til genstand for successive nedsættelser i henhold til stk. 1, er for hver enkelt vare anført i bilag I til denne aftale.

3. Hvis en part efter denne aftales ikrafttræden nedsætter den mestbegunstigelsestoldsats (MFN-sats), den anvender, gælder denne toldsats som basissats, hvis og så længe den er lavere end den toldsats, der er beregnet i overensstemmelse med dens toldafviklingsplan.

4. Fem år efter denne aftales ikrafttræden fører parterne efter anmodning fra en af dem konsultationer med hinanden for at overveje en fremskyndelse og en udvidelse af omfanget af afskaffelsen af told på varer, de handler med hinanden. En beslutning vedrørende en fremskyndelse eller afskaffelse af told på en vare, der træffes af Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. artikel 465 i denne aftale (i det følgende også benævnt "Handelsudvalget"), har forrang for enhver toldsats eller afviklingskategori, der for den pågældende vare er fastsat i toldafviklingsplanerne.

Artikel 30

Standstill

Ingen af parterne må forhøje en eksisterende told eller indføre ny told på en vare med oprindelse i den anden parts territorium. Dette udelukker ikke, at en part:

- a) efter en unilateral nedsættelse kan forhøje en told, så den igen kommer op på det niveau, der er fastsat i dens toldafviklingsplan, eller
- b) kan opretholde eller forhøje en told efter godkendelse fra Verdenshandelsorganisationens tvistbilægelsesinstans (i det følgende benævnt henholdsvis "WTO" og "DSB").

Artikel 31

Told ved eksport af varer

1. Parterne må ikke indføre eller opretholde told, skatter eller andre foranstaltninger med tilsvarende virkning ved eksport af varer til den anden parts territorium.

2. Eksisterende told eller foranstaltninger med tilsvarende virkning, som Ukraine anvender, jf. bilag I-C til denne aftale, udfases i løbet af en overgangsperiode i overensstemmelse med toldafviklingsplanen i bi-

lag I-C til denne aftale. Hvis den ukrainske toldkodeks ajourføres, vil de i bilag I-C til denne aftale indeholdte forpligtelser fortsat være gældende på grundlag af overensstemmende varebeskrivelser. Ukraine kan indføre beskyttelsesforanstaltninger i forbindelse med eksporttold, jf. bilag I-D til denne aftale. Sådanne beskyttelsesforanstaltninger udløber ved udgangen af den periode, der er anført for den pågældende vare i bilag I-D til denne aftale.

Artikel 32

Eksportsubsidier og foranstaltninger med tilsvarende virkning

1. Efter denne aftales ikrafttræden må ingen af parterne opretholde, indføre eller genindføre eksportsubsidier eller andre foranstaltninger med tilsvarende virkning for landbrugsprodukter, der er bestemt til den anden parts territorium.

2. I denne artikel har "eksportsubsidier" den betydning, der er tillagt udtrykket i artikel 1, litra e), i aftalen om landbrug i bilag 1A til WTO-overenskomsten (i det følgende benævnt "landbrugsaftalen"), herunder senere ændringer af nævnte artikel i landbrugsaftalen.

Artikel 33

Gebyrer og andre afgifter

Parterne sikrer i overensstemmelse med artikel VIII i GATT 1994 og de fortolkende bemærkninger hertil, at gebyrer og afgifter af enhver art, bortset fra den told og de øvrige foranstaltninger, der er omhandlet i artikel 27 i denne aftale, der pålægges ved import eller eksport af varer, begrænses beløbsmæssigt til de anslåede omkostninger ved de ydede tjenester og ikke udgør en indirekte beskyttelse af indenlandske varer eller beskatning af import eller eksport til fiskale formål.

Afdeling 3

Ikke-toldmæssige foranstaltninger

Artikel 34

National behandling

Hver part indrømmer national behandling for varer fra den anden part, jf. artikel III i GATT 1994, herunder de fortolkende bemærkninger hertil. Med henblik herpå er artikel III i GATT 1994 og de fortolkende bemærkninger hertil indarbejdet i og gjort til en integrerende del af denne aftale.

Artikel 35

Import- og eksportrestriktioner

Ingen af parterne må indføre eller opretholde forbud eller restriktioner eller foranstaltninger med tilsvarende virkning ved import af varer fra den anden part eller ved eksport eller salg til eksport af varer bestemt til den anden parts territorium, medmindre andet er fastsat i denne aftale eller i overensstemmelse med artikel XI i GATT 1994 og de fortolkende bemærkninger hertil. Med henblik herpå er artikel XI i GATT 1994 og de fortolkende bemærkninger hertil indarbejdet i og gjort til en integrerende del af denne aftale.

Afdeling 4

Specifikke bestemmelser vedrørende varer

Artikel 36

Almindelige undtagelser

Intet i denne aftale må fortolkes således, at en part forhindres i at vedtage eller gennemføre foranstaltninger i overensstemmelse med artikel XX og XXI i GATT 1994 og de forklarende bemærkninger hertil, der hermed er indarbejdet i og gjort til en del af denne aftale.

Afdeling 5

Administrativt samarbejde og koordinering med andre lande

Artikel 37

Særlige bestemmelser om administrativt samarbejde

1. Parterne er enige om, at administrativt samarbejde er af afgørende betydning for gennemførelsen af og kontrollen med den præferencebehandling, der indrømmes i henhold til dette kapitel, og understreger, at de er fast besluttet på at bekæmpe tolduregelmæssigheder og -svig i forbindelse med import, eksport og transit af varer og henførsel heraf under en hvilken som helst anden toldordning eller procedure, herunder forbuds-, begrænsnings- og kontrolforanstaltninger.

2. Konstaterer en part på grundlag af objektive, dokumenterede oplysninger, at der foreligger manglende administrativt samarbejde og/eller manglende kontrol af uregelmæssigheder eller svig fra den anden parts side i forbindelse med dette kapitel, kan den berørte part midlertidigt suspendere den relevante præferencebehandling af den eller de pågældende varer i henhold til denne artikel.

3. I denne artikel forstås ved manglende administrativt samarbejde i forbindelse med undersøgelse af tolduregelmæssigheder eller -svig bl.a.:

- a) en gentagen forsømmelse af forpligtelsen til at kontrollere den eller de pågældende varers oprindelsesstatus
- b) gentagne afslag på eller unødige forsinkelser med at foretage og/eller give meddelelse om resultaterne af efterfølgende kontrol af oprindelsesbeviset
- c) gentagne afslag på eller unødige forsinkelser med at give tilladelse til at udføre opgaver som led i det administrative samarbejde for at kontrollere, om dokumenter eller oplysninger, der har betydning for indrømmelsen af den pågældende præferencebehandling, er ægte eller korrekte.

I denne artikels forstand kan der bl.a. være tale om konstatering af uregelmæssigheder eller svig, hvis der sker en hurtig og ikke tilstrækkeligt begrundet stigning i vareimporten til et niveau, der overskrider den anden parts sædvanlige produktions- og eksportkapacitet, og der foreligger objektive oplysninger om uregelmæssigheder eller svig.

4. Præferencebehandlingen kan suspenderes midlertidigt på følgende betingelser:

- a) Den part, der på grundlag af objektive oplysninger har konstateret, at der foreligger manglende administrativt samarbejde og/eller uregelmæssigheder eller svig fra den anden parts side, giver uden unødigt forsinkelse Handelsudvalget meddelelse herom sammen med de objektive oplysninger og indleder på grundlag af alle relevante oplysninger og objektive konstateringer konsultationer i Handelsudvalget med henblik på at nå frem til en for begge parter acceptabel løsning. Under konsultationerne er den eller de pågældende varer omfattet af præferencebehandlingen.

- b) Har parterne indledt konsultationer i Handelsudvalget, jf. litra a), og er de ikke nået frem til en acceptabel løsning senest tre måneder efter det første møde i Handelsudvalget, kan den berørte part midlertidigt suspendere den relevante præferencebehandling af den eller de pågældende varer. En sådan midlertidig suspension meddeles Handelsudvalget hurtigst muligt.
- c) Midlertidige suspensioner i henhold til denne artikel begrænses til, hvad der er nødvendigt for at beskytte den berørte parts finansielle interesser. Hver midlertidig suspension må ikke overstige seks måneder. En midlertidig suspension kan dog forlænges. Suspensionerne må højst vare seks måneder, dog med mulighed for forlængelse. Handelsudvalget underrettes om midlertidige suspensioner straks efter vedtagelsen. De er genstand for regelmæssige konsultationer i Handelsudvalget, navnlig med henblik på at bringe dem til ophør, så snart betingelserne for deres anvendelse ophører med at eksistere.

5. Samtidig med at der gives meddelelse til Handelsudvalget i henhold til stk. 4, litra a), offentliggør den berørte part en meddelelse til importører i sine officielle informationskilder. Det bør af meddelelsen til importørerne fremgå, at det på grundlag af objektive oplysninger findes godtgjort, at der for den pågældende vare foreligger manglende administrativt samarbejde og/eller uregelmæssigheder eller svig.

Artikel 38

Behandling af administrative fejl

Begår de kompetente myndigheder fejl i forvaltningen af præferenceordningen for eksport og særlig i anvendelsen af bestemmelserne i protokollen til denne aftale om definitionen af begrebet "produkter med oprindelsesstatus" og metoder for administrativt samarbejde, og får den pågældende fejl følger med hensyn til importafgifter, kan den part, der berøres af disse følger, anmode om, at Handelsudvalget undersøger muligheden for indførelse af enhver passende foranstaltning til løsning af problemet.

Artikel 39

Aftaler med andre lande

1. Denne aftale er ikke til hinder for opretholdelse eller oprettelse af toldunioner, frihandelsområder eller grænsetrafikordninger, for så vidt disse ikke er i strid med den samhandelsordning, der er fastlagt ved denne aftale.

2. Der afholdes konsultationer mellem parterne i Handelsudvalget vedrørende aftaler om oprettelse af toldunioner, frihandelsområder eller grænsetrafikordninger og, på anmodning, om andre vigtige spørgsmål vedrørende deres respektive handelspolitik over for tredjelande. Særlig i tilfælde af, at et tredjeland tiltræder Den Europæiske Union, skal der afholdes sådanne konsultationer for at sikre, at der tages hensyn til EU-partens og Ukraines fælles interesser som fastlagt i denne aftale.

KAPITEL 2

Afbødende foranstaltninger på handelsområdet

Afdeling 1

Globale beskyttelsesforanstaltninger

Artikel 40

Almindelige bestemmelser

1. Parterne bekræfter deres rettigheder og forpligtelser i henhold til artikel XIX i GATT 1994 og aftalen om beskyttelsesforanstaltninger i bilag 1A til WTO-overenskomsten (i det følgende benævnt "aftalen om beskyttelsesforanstaltninger"). EU-parten bibeholder sine rettigheder og forpligtelser i henhold til artikel 5 i aftalen om landbrug i bilag 1A til WTO-overenskomsten (i det følgende benævnt "landbrugsaftalen"), undtagen for så vidt angår handel med landbrugsprodukter, der er genstand for præferencebehandling i henhold til nærværende aftale.

2. De præferenceoprindelsesregler, der er fastsat i kapitel 1 (National behandling og markedsadgang for varer) i afsnit IV i denne aftale, finder ikke anvendelse på denne afdeling.

Artikel 41

Gennemsigtighed

1. En part, der indleder en beskyttelsesundersøgelse, sender en officiel underretning til den anden part herom, hvis denne har en væsentlig økonomisk interesse i den forbindelse.

2. I denne artikel anses en part for at have en væsentlig økonomisk interesse, hvis den hører til de fem største leverandører af den importerede vare i den seneste treårsperiode, målt i absolut mængde eller værdi.

3. Uanset artikel 40 i denne aftale og uden det berører artikel 3, stk. 2, i aftalen om beskyttelsesforanstaltninger, giver den part, der indleder en beskyttelsesundersøgelse og agter at indføre beskyttelsesforanstaltninger, efter anmodning straks den anden part skriftlig ad hoc-underretning om alle relevante forhold vedrørende indledningen af beskyttelsesundersøgelsen og indførelsen af beskyttelsesforanstaltninger samt i givet fald om de foreløbige og endelige resultater af undersøgelsen og giver desuden den anden part mulighed for at indgå i konsultationer.

Artikel 42

Indførelse af foranstaltninger

1. Når parterne indfører beskyttelsesforanstaltninger, tilstræber de gøre dette på en måde, der griber mindst muligt ind i deres bilaterale handel.

2. Hvis en part i forbindelse med stk. 1 finder, at de retlige forudsætninger for indførelse af endelige beskyttelsesforanstaltninger er opfyldt, giver den part, der agter at indføre sådanne foranstaltninger, den anden part underretning herom og giver den mulighed for at indgå i bilaterale konsultationer. Hvis der ikke findes en tilfredsstillende løsning senest 30 dage efter underretningen, kan den importerende part træffe passende foranstaltninger til afhjælpning af problemet.

*Artikel 43***Udviklingsland**

I det omfang, Ukraine kan betragtes som et udviklingsland³⁾ i forbindelse med artikel 9 i aftalen om beskyttelsesforanstaltninger, vil landet ikke blive gjort til genstand for beskyttelsesforanstaltninger fra EU-partens side, hvis betingelserne i artikel 9 i den nævnte aftale er opfyldt.

Afdeling 2**Beskyttelsesforanstaltninger vedrørende personbiler***Artikel 44***Beskyttelsesforanstaltninger vedrørende personbiler**

1. Ukraine kan indføre en beskyttelsesforanstaltning i form af en højere importafgift på personbiler med oprindelse⁴⁾ i EU-parten henhørende under toldposition 8703 (i det følgende benævnt "varen"), jf. artikel 45 i denne aftale, i overensstemmelse med bestemmelserne i denne afdeling, hvis hver af følgende betingelser er opfyldt:

- a) hvis varen som følge af nedsættelse eller afskaffelse af told i henhold til denne aftale importeres til Ukraines territorium i så forhøjede mængder, i absolutte tal eller i forhold til den indenlandske produktion, og under sådanne vilkår, at det forårsager alvorlig skade for en indenlandsk producent af samme vare
- b) hvis den samlede importmængde af varen (i enheder)⁵⁾ i et givet år overstiger det udløsningsniveau, der er fastsat i landets toldafviklingsplan i bilag II til denne aftale, og
- c) hvis den samlede importmængde af varen til Ukraine (i enheder)⁶⁾ i den seneste 12-månedersperiode, der slutter tidligst den næstsidste måned, inden Ukraine indbyder EU-parten til konsultationer efter stk. 5, overstiger den udløsningsprocent, der er fastsat i Ukraines toldafviklingsplan i bilag II for alle nye registreringer⁷⁾ af personbiler i Ukraine i samme periode.

2. Tolden i stk. 1 må ikke overstige den gældende MFN-sats, den på dagen umiddelbart før denne aftales ikrafttræden gældende MFN-sats eller den i Ukraines toldafviklingsplan i bilag II til denne aftale fastsatte toldsats, afhængigt af hvilken sats der er den laveste. Tolden må kun gælde for resten af det pågældende år, jf. bilag II til denne aftale.

3. Den told, Ukraine indfører i henhold til stk. 1, fastsættes efter Ukraines toldafviklingsplan i bilag II til denne aftale, jf. dog stk. 2.

4. Eventuelle leverancer af den pågældende vare, der var under forsendelse på grundlag af en kontrakt, som blev indgået inden indførelsen af tillægstolden i medfør af stk. 1, 2 og 3, fritages for en sådan tillægstold. Disse leverancer medregnes dog ved bestemmelsen af importmængden af den pågældende vare i det følgende år med henblik på opfyldelse af betingelserne i stk. 1 i det pågældende år.

5. Ukraine anvender en eventuel beskyttelsesforanstaltning på en gennemsigtig måde. Med henblik herpå underretter Ukraine hurtigst muligt EU-parten om, at den agter at indføre en sådan foranstaltning, og giver den alle relevante oplysninger, herunder importmængden af varen (i enheder), den samlede importmængde af personbiler, uanset hvorfra (i enheder), og nye registreringer af personbiler i Ukraine i den i stk. 1 omhandlede periode. Ukraine indbyder EU-parten til konsultationer, så tidligt som det er praktisk muligt, inden den træffer en sådan foranstaltning, med henblik på at drøfte disse oplysninger. I 30 dage efter indbydelsen til konsultationer kan der ikke træffes nogen foranstaltning.

6. Ukraine må kun indføre en beskyttelsesforanstaltning, efter at dens kompetente myndigheder har gennemført en undersøgelse i overensstemmelse med artikel 3 og artikel 4, stk. 2, litra c), i aftalen om be-

skyttelsesforanstaltninger, og med henblik herpå er artikel 3 og artikel 4, stk. 2, litra c), i nævnte aftale indarbejdet i og gjort til en del af denne aftale med de fornødne ændringer. En sådan undersøgelse skal bevise, at varen som følge af nedsættelse eller afskaffelse af told i henhold til denne aftale importeres til Ukraines territorium i så forhøjede mængder, i absolutte tal eller i forhold til den indenlandske produktion, og under sådanne vilkår, at det forårsager alvorlig skade for en indenlandsk producent af samme vare.

7. Ukraine underretter straks skriftligt EU-parten om indledningen af en undersøgelse som omhandlet i stk. 6.

8. Under undersøgelsen skal Ukraine opfylde kravene i artikel 4, stk. 2, litra a) og b), i aftalen om beskyttelsesforanstaltninger, og med henblik herpå er artikel 4, stk. 2, litra a) og b), i nævnte aftale indarbejdet i og gjort til en del af denne aftale med de fornødne ændringer.

9. De relevante faktorer for konstatering af skade i artikel 4, stk. 2, litra a), i aftalen om beskyttelsesforanstaltninger evalueres i mindst tre på hinanden følgende perioder på 12 måneder, dvs. mindst tre år i alt.

10. I forbindelse med undersøgelsen evalueres også - ud over øget præferenceimport efter denne aftale - alle andre kendte faktorer, der samtidig kan forårsage skade for den indenlandske erhvervsgren. Øget import af en vare med oprindelse i EU-parten betragtes ikke som en følge af nedsættelsen eller afskaffelsen af en told, hvis importen af samme vare fra andre kilder er steget i lignende omfang.

11. Ukraine underretter skriftligt EU-parten og alle andre berørte parter om resultaterne og de begrundede konklusioner af undersøgelsen i god tid forud for konsultationerne i henhold til stk. 5, således at de oplysninger, der er fremkommet ved undersøgelsen, kan gennemgås, og der kan udveksles synspunkter om de foreslåede foranstaltninger under konsultationerne.

12. Ukraine sikrer, at de statistiske data vedrørende personbiler, der anvendes som dokumentation i forbindelse med sådanne foranstaltninger, er pålidelige, fyldestgørende og offentligt tilgængelige i tide. Ukraine stiller straks månedlige statistiske data over importmængden af varen (i enheder), den samlede importmængde af personbiler, uanset hvorfra (i enheder), og nye registreringer af personbiler i Ukraine til rådighed.

13. Uanset stk. 1 finder bestemmelserne i stk. 1, litra a), og stk. 6-11 ikke anvendelse i overgangsperioden.

14. I år et indfører Ukraine ikke nogen beskyttelsesforanstaltning. Ukraine hverken indfører eller oprettholder en beskyttelsesforanstaltning i henhold til denne afdeling efter år 15 og fortsætter heller ikke en undersøgelse i dette øjemed.

15. Gennemførelsen og anvendelsen af denne artikel kan tages op til drøftelse og fornyet overvejelse i Handelsudvalget.

Artikel 45

Definitioner

I denne afdeling og i bilag II til denne aftale forstås ved:

1. "**varen**": kun personbiler med oprindelse i EU-parten og henhørende under toldposition 8703 i overensstemmelse med oprindelsesreglerne i protokol I til denne aftale om definitionen af begrebet "produkter med oprindelsesstatus" og metoder for administrativt samarbejde

2. "**alvorlig skade**": skade som omhandlet i artikel 4, stk. 1, litra a), i aftalen om beskyttelsesforanstaltninger. Med henblik herpå er artikel 4, stk. 1, litra a), indarbejdet i og gjort til en del af denne aftale med de fornødne ændringer

3. "**samme vare**": en vare, som er identisk med, dvs. i enhver henseende mage til den omhandlede vare, eller, hvis en sådan vare ikke findes, en anden vare, der - omend den ikke i enhver henseende er mage til - har egenskaber, som ligger tæt op ad den pågældende vares egenskaber

4. "overgangsperiode": en 10-årsperiode, der begynder på datoen for denne aftales ikrafttræden. Overgangsperioden forlænges med tre år, hvis Ukraine inden udgangen af år 10 har forelagt Handelsudvalget en begrundet anmodning, jf. artikel 465, og Handelsudvalget har drøftet denne

5. "år et": den 12-månedersperiode, der begynder på datoen for denne aftales ikrafttræden

6. "år to": den 12-månedersperiode, der begynder på etårsdagen for denne aftales ikrafttræden

7. "år tre": den 12-månedersperiode, der begynder på toårsdagen for denne aftales ikrafttræden

8. "år fire": den 12-månedersperiode, der begynder på treårsdagen for denne aftales ikrafttræden

9. "år fem": den 12-månedersperiode, der begynder på fireårsdagen for denne aftales ikrafttræden

10. "år seks": den 12-månedersperiode, der begynder på femårsdagen for denne aftales ikrafttræden

11. "år syv": den 12-månedersperiode, der begynder på seksårsdagen for denne aftales ikrafttræden

12. "år otte": den 12-månedersperiode, der begynder på syvårsdagen for denne aftales ikrafttræden

13. "år ni": den 12-månedersperiode, der begynder på otteårsdagen for denne aftales ikrafttræden

14. "år ti": den 12-månedersperiode, der begynder på niårsdagen for denne aftales ikrafttræden

15. "år elleve": den 12-månedersperiode, der begynder på tiårsdagen for denne aftales ikrafttræden

16. "år tolv": den 12-månedersperiode, der begynder på elleveårsdagen for denne aftales ikrafttræden

17. "år tretten": den 12-månedersperiode, der begynder på tolvårsdagen for denne aftales ikrafttræden

18. "år fjorten": den 12-månedersperiode, der begynder på trettenårsdagen for denne aftales ikrafttræden

19. "år femten": den 12-månedersperiode, der begynder på fjortenårsdagen for denne aftales ikrafttræden.

Afdeling 3

Ikke-kumulation

Artikel 45a

Ikke-kumulation

Ingen af parterne må samtidig for samme vare indføre:

- a) en beskyttelsesforanstaltning i henhold til afdeling 2 (Beskyttelsesforanstaltninger vedrørende personbiler) i dette kapitel og
- b) en foranstaltning i henhold til artikel XIX i GATT 1994 og aftalen om beskyttelsesforanstaltninger.

Afdeling 4

Antidumping- og udligningsforanstaltninger

Artikel 46

Almindelige bestemmelser

1. Parterne bekræfter deres rettigheder og forpligtelser i henhold til artikel VI i GATT 1994, aftalen om anvendelsen af artikel VI i GATT 1994 i bilag 1A til WTO-overenskomsten (i det følgende benævnt "antidumpingaftalen") og aftalen om subsidier og udligningsforanstaltninger i bilag 1A til WTO-overenskomsten (i det følgende benævnt "SCM-aftalen").

2. De præferenceoprindelsesregler, der er fastsat i kapitel 1 (National behandling og markedsadgang for varer) i afsnit IV i denne aftale, finder ikke anvendelse på denne afdeling.

*Artikel 47***Gennemsigtighed**

1. Parterne er enige om, at antidumping- og udligningsforanstaltninger skal anvendes i fuld overensstemmelse med henholdsvis antidumpingaftalen og SCM-aftalen og skal baseres på en retfærdig og gennemsigtig ordning.

2. Når en parts kompetente myndigheder har modtaget en behørigt dokumenteret antidumpingansøgning over varer, der importeres fra den anden part, underretter den pågældende part skriftligt den anden part herom senest 15 dage inden indledningen af en undersøgelse.

3. Parterne sikrer, umiddelbart efter indførelsen af eventuelle midlertidige foranstaltninger, og inden den endelige afgørelse træffes, en fuldstændig og formålstjenlig fremlæggelse af alle de vigtigste kendsgerninger og betragtninger, der ligger til grund for beslutningen om at indføre foranstaltninger, jf. dog artikel 6.5 i antidumpingaftalen og artikel 12.4 i SCM-aftalen. Fremlæggelsen skal ske skriftligt, og de berørte parter skal have tilstrækkelig tid til at fremsætte bemærkninger. Efter den endelige fremlæggelse skal de berørte parter have mindst 10 dage til at fremsætte bemærkninger.

4. Forudsat at det ikke forsinker gennemførelsen af undersøgelsen unødigt og er i overensstemmelse med en parts interne lovgivning om undersøgelsesprocedurer, skal alle berørte parter have mulighed for at tilkendegive deres synspunkter under antidumping- og antisubsidieundersøgelserne.

*Artikel 48***Hensyntagen til samfundets interesser**

En part må ikke indføre antidumping- eller udligningsforanstaltninger, hvis det på grundlag af de oplysninger, der er fremkommet under undersøgelsen, klart kan konkluderes, at det ikke er i samfundets interesse at indføre de pågældende foranstaltninger. Hvorvidt det er i samfundets interesse, fastslås på grundlag af en vurdering af alle de forskellige parter interesser under ét, herunder den indenlandske erhvervsgræns, brugernes, forbrugernes og importørernes interesser, for så vidt de har indgivet relevante oplysninger til undersøgelsesmyndighederne.

*Artikel 49***Regel om mindre told**

Beslutter en part at indføre en midlertidig eller endelig antidumping- eller udligningstold, må størrelsen af denne told ikke overstige dumpingmargenen eller margenen for de udligningsberettigede subsidier, men skal ligge under denne, hvis en sådan mindre told er tilstrækkelig til at afhjælpe den skade, der forvoldes den indenlandske erhvervsgræn.

*Artikel 50***Anvendelse af foranstaltninger og fornyede undersøgelser**

1. Parterne må kun anvende midlertidige antidumping- eller udligningsforanstaltninger, hvis en foreløbig undersøgelse har vist, at der forekommer dumping eller ydes subsidier, som forårsager skade for en indenlandsk erhvervsgræn.

2. Inden indførelsen af en endelig antidumping- eller udligningstold overvejer parterne, om der kan findes en konstruktiv løsning, idet der tages behørigt hensyn til de særlige omstændigheder i hvert enkelt tilfælde. Med forbehold af de relevante bestemmelser i parternes interne lovgivning bør de foretrække pristilsagn, hvis de har modtaget tilfredsstillende tilbud fra eksportørerne og disse tilbud ikke betragtes som umulige at gennemføre i praksis.

3. Efter modtagelsen af en behørigt begrundet anmodning fra en eksportør om en fornyet undersøgelse af gældende antidumping- eller udligningsforanstaltninger foretager den part, der har indført foranstaltningen, en hurtig, objektiv undersøgelse af anmodningen og underretter hurtigst muligt eksportøren om resultaterne heraf.

Afdeling 5

Konsultationer

Artikel 50 a

Konsultationer

1. En part giver den anden part efter anmodning fra denne mulighed for konsultationer om specifikke spørgsmål, der kan opstå i forbindelse med anvendelsen af afbødende foranstaltninger på handelsområdet. Disse spørgsmål kan vedrøre, men er ikke begrænset til, den metodologi, der anvendes til at beregne dumpingmargener, herunder forskellige justeringer, anvendelsen af statistiske data, udviklingen i importen, konstateringen af skade og anvendelsen af reglen om mindre told.

2. Konsultationerne finder sted så hurtigt som muligt og normalt senest 21 dage efter anmodningen.

3. Konsultationer i henhold til denne afdeling afholdes med forbehold af og i fuld overensstemmelse med artikel 41 og 47 i denne aftale.

Afdeling 6

Institutionelle bestemmelser

Artikel 51

Dialog om afbødende foranstaltninger på handelsområdet

1. Parterne er enige om at etablere en dialog på ekspertniveau om afbødende foranstaltninger på handelsområdet som et forum for samarbejde om spørgsmål i den forbindelse.

2. Dialogen om afbødende foranstaltninger på handelsområdet gennemføres med henblik på at:

- a) styrke en parts viden om og forståelse af den anden parts lovgivning, politik og praksis med hensyn til afbødende foranstaltninger på handelsområdet
- b) overvåge gennemførelsen af dette kapitel
- c) forbedre samarbejdet mellem parternes myndigheder med ansvar for spørgsmål vedrørende afbødende foranstaltninger på handelsområdet
- d) drøfte den internationale udvikling inden for handelsbeskyttelse
- e) samarbejde i alle andre spørgsmål vedrørende afbødende foranstaltninger på handelsområdet.

3. Dialogmøderne om afbødende foranstaltninger på handelsområdet afholdes ad hoc på foranledning af en af parterne. Dagsordenen for hvert møde vedtages efter aftale og på forhånd.

Afdeling 7

Tvistbilæggelse

Artikel 52

Tvistbilæggelse

Denne aftales afsnit IV, kapitel 14 (Tvistbilæggelse) finder ikke anvendelse på dette kapitels afdeling 1, 4, 5, 6 og 7

KAPITEL 3

Tekniske handelshindringer

Artikel 53

Anvendelsesområde og definitioner

1. Dette kapitel finder anvendelse på udarbejdelse, vedtagelse og anvendelse af de tekniske forskrifter, standarder og overensstemmelsesvurderingsprocedurer, der er defineret i aftalen om tekniske handelshindringer i bilag 1A til WTO-overenskomsten (i det følgende benævnt "TBT-aftalen"), og som kan påvirke handelen med varer mellem parterne.

2. Uanset stk. 1 finder dette kapitel ikke anvendelse på sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger som defineret i bilag A til aftalen om anvendelsen af sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger i bilag 1A til WTO-overenskomsten (i det følgende benævnt "SPS-aftalen") og heller ikke på indkøbsspecifikationer udarbejdet af de offentlige myndigheder med henblik på egen produktion eller eget forbrug.

3. I forbindelse med dette kapitel finder definitionerne i bilag I til TBT-aftalen anvendelse.

Artikel 54

Bekræftelse af TBT-aftalen

Parterne bekræfter deres eksisterende rettigheder og forpligtelser over for hinanden i henhold til TBT-aftalen, der hermed er indarbejdet i og gjort til en del af denne aftale.

Artikel 55

Teknisk samarbejde

1. Parterne styrker deres samarbejde om tekniske forskrifter, standarder, metrologi, markedsovervågning, akkreditering og overensstemmelsesvurderingsprocedurer med henblik på at øge den gensidige forståelse af deres respektive ordninger og lette adgangen til hinandens markeder. Med henblik herpå kan de indføre både horisontale og sektorspecifikke dialoger om forskrifter.

2. Parterne tilstræber i forbindelse med deres samarbejde at indkredse, udvikle og befordre handelsfremmende initiativer, som kan bestå i, men ikke er begrænset til:

- a) at styrke forskriftssamarbejdet gennem udveksling af oplysninger, erfaring og data; videnskabeligt og teknisk samarbejde med henblik på at forbedre kvaliteten af deres tekniske forskrifter, standarder, prøvning, markedsovervågning, certificering og akkreditering samt at gøre effektiv brug af deres forskriftsressourcer

- b) at fremme og tilskynde til samarbejde mellem deres respektive offentlige eller private organisationer med ansvar for metrologi, standardisering, prøvning, markedsovervågning, certificering og akkreditering
- c) at befordre udviklingen af kvalitetsinfrastruktur for standardisering, metrologi, akkreditering, overensstemmelsesvurdering og systemet for markedsovervågning i Ukraine
- d) at fremme Ukraines deltagelse i arbejdet i relevante europæiske organisationer
- e) at finde løsninger, hvis der opstår handelshindringer
- f) at koordinere deres holdninger i internationale handels- og reguleringsorganer som f.eks. WTO og De Forenede Nationers Økonomiske Kommission for Europa (i det følgende benævnt "FN/ECE").

Artikel 56

Tilnærmelse af tekniske forskrifter, standarder og overensstemmelsesvurdering

1. Ukraine træffer de nødvendige foranstaltninger til gradvist at skabe overensstemmelse med EU's tekniske forskrifter og EU's procedurer for standardisering, metrologi, akkreditering og overensstemmelsesvurdering og system for markedsovervågning samt forpligter sig til at følge de principper og den praksis, der er fastlagt i relevante EU-afgørelser og -forordninger⁸⁾.

2. Med henblik på at nå målene i stk. 1 skal Ukraine efter tidsplanen i bilag III til denne aftale:

- i) indarbejde den relevante gældende EU-ret i sin lovgivning
- ii) foretage de administrative og institutionelle reformer, der er nødvendige for at gennemføre denne aftale og aftalen om overensstemmelsesvurdering og godkendelse af industrivarer (i det følgende benævnt "AOG"), jf. artikel 57 i denne aftale, og
- iii) indføre det effektive og gennemsigtige administrative system, der er nødvendigt for gennemførelsen af dette kapitel.

3. Parterne når til enighed om tidsplanen i bilag III til denne aftale og holder den ajourført.

4. Efter denne aftales ikrafttræden forelægger Ukraine hvert år en rapport for EU-parten om de foranstaltninger, der er truffet i henhold til denne artikel. Er en eller flere af de i tidsplanen i bilag III til denne aftale anførte foranstaltninger ikke gennemført inden for den relevante frist, angiver Ukraine en ny tidsplan for gennemførelsen af dem.

5. Ukraine afholder sig fra at ændre sin horisontale og sektorspecifikke lovgivning, jf. bilag III til denne aftale, undtagen med henblik på gradvist at tilpasse den til den tilsvarende gældende EU-ret og ajourføre tilpasningen.

6. Ukraine underretter EU-parten om sådanne ændringer i sin nationale lovgivning.

7. Ukraine sikrer, at landets relevante nationale organer deltager fuldt ud i de europæiske og internationale organisationer for standardisering, retlig og fundamental metrologi samt overensstemmelsesvurdering, herunder akkreditering, i overensstemmelse med det pågældende organs aktivitetsområde og dets deltagerstatus.

8. Ukraine gennemfører gradvist samtlige europæiske standarder (EN) som nationale standarder, herunder de harmoniserede europæiske standarder, hvis frivillige anvendelse giver en formodning om, at de er i overensstemmelse med den i bilag III til denne aftale opførte lovgivning. Samtidig med gennemførelsen af disse standarder trækker Ukraine hermed uforenelige nationale standarder tilbage, herunder de gældende mellemregionale standarder (GOST/ГОСТ), der er udviklet før 1992. Herudover skal Ukraine i overensstemmelse med de krav, der gælder for fuldgældige medlemmer af de europæiske standardiseringsorganer, gradvist opfylde de øvrige betingelser for medlemskab.

*Artikel 57***Aftale om overensstemmelsesvurdering og godkendelse af industrivarer**

1. Parterne er enige om i denne aftale at indsætte en AOG i form af en protokol, der dækker en eller flere af de i bilag III til denne aftale opførte sektorer, når de har fastslået, at Ukraines relevante sektorspecifikke og horisontale lovgivning samt landets institutioner og standarder er fuldt ud tilpasset EU's.

2. Det fastsættes i AOG'en, at parternes samhandel med varer inden for de sektorer, aftalen dækker, skal finde sted på de samme betingelser som dem, der gælder for handel med sådanne varer mellem Den Europæiske Unions medlemsstater.

3. Efter verificering fra EU-partens side og efter at der er opnået enighed om, hvor langt man er nået med tilpasningen af Ukraines relevante tekniske lovgivning, standarder og infrastruktur, indsættes AOG'en i denne aftale i form af en protokol - ved overenskomst mellem parterne efter proceduren for ændring af aftalen - der dækker de sektorer i listen i bilag III til denne aftale, der anses for at være tilpasset. Det er hensigten, at AOG'en i sidste ende skal udvides til at omfatte alle de i bilag III til denne aftale opførte sektorer efter ovennævnte procedure.

4. Parterne forpligter sig ved fælles aftale i overensstemmelse med proceduren for ændring af denne aftale til, når sektorerne på listen er dækket af AOG'en, at overveje at udvide den til at omfatte andre erhvervssektorer.

5. Indtil en vare er omfattet af AOG'en, finder parternes relevante eksisterende lovgivning anvendelse på den, idet der tages hensyn til bestemmelserne i TBT-aftalen.

*Artikel 58***Mærkning og etikettering**

1. Med hensyn til tekniske forskrifter vedrørende krav til mærkning og etikettering bekræfter parterne principperne i artikel 2.2 i TBT-aftalen om, at der ikke må udarbejdes, vedtages eller anvendes krav, der har til formål eller til virkning at skabe unødvendige hindringer for den internationale handel, jf. dog artikel 56 og 57 i denne aftale. Derfor må krav til mærkning og etikettering ikke være mere handelsbegrænsende end nødvendigt til at opfylde et lovligt mål under hensyntagen til de risici, ikke-opfyldelse af dette mål ville medføre.

2. Vedrørende obligatorisk mærkning og etikettering er parterne navnlig enige om, at:

- a) de vil bestræbe sig på at minimere deres krav til mærkning og etikettering, bortset fra, hvad der er nødvendigt for at iværksætte den gældende EU-ret på dette område og for at foretage mærkning og etikettering i relation til sundhedsbeskyttelse, sikkerhed, miljøbeskyttelse eller andre rimelige ordre public-hensyn
- b) en part kan fastsætte etiketters og mærkers form, men ikke må kræve godkendelse, registrering eller certificering heraf, og
- c) parterne bibeholder retten til at kræve, at oplysninger på mærker og etiketter skal affattes på et bestemt sprog.

KAPITEL 4

Sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger

Artikel 59

Mål

1. Formålet med dette kapitel er at lette parternes samhandel med varer, der er omfattet af sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger, samtidig med at menneskers, dyrs og planter liv og sundhed beskyttes, gennem:

- a) sikring af fuld gennemsigtighed med hensyn til sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger på handelsområdet
- b) tilnærmelse af Ukraines lovgivning til EU's
- c) anerkendelse af dyrs og planter sundhedsstatus i parterne og anvendelse af regionaliseringsprincippet
- d) indførelse af en mekanisme til anerkendelse af ækvivalens mellem parternes sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger
- e) videre gennemførelse af principperne i SPS-aftalen
- f) indførelse af mekanismer og procedurer for handelslettelser og
- g) forbedring af kommunikation og samarbejde mellem parterne om sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger.

2. Dette kapitel sigter også mod at nå frem til en fælles forståelse mellem parterne om dyrevelfærdsstandarder.

Artikel 60

Multilaterale forpligtelser

Parterne bekræfter deres rettigheder og forpligtelser i henhold til SPS-aftalen.

Artikel 61

Anvendelsesområde

Dette kapitel finder anvendelse på alle sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger, der direkte eller indirekte kan påvirke handelen mellem parterne, herunder de i bilag IV opførte foranstaltninger.

Artikel 62

Definitioner

I dette kapitel forstås ved:

1. "sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger": foranstaltninger som defineret i stk. 1 i bilag A til SPS-aftalen, der falder ind under anvendelsesområdet for dette kapitel
2. "dyr": land- og vanddyr som defineret i henholdsvis terrestriske dyrs sundhedskodeks eller akvatiske dyrs sundhedskodeks fra Verdensorganisationen for Dyresundhed (i det følgende benævnt "OIE")
3. "animalske produkter" produkter af animalsk oprindelse, herunder akvatiske animalske produkter, som defineret i terrestriske dyrs sundhedskodeks og akvatiske dyrs sundhedskodeks fra OIE
4. "animalske biprodukter, der ikke er bestemt til konsum": animalske produkter, der er opført i del 2 (II) i bilag IV-A til denne aftale
5. "planter": levende planter og levende plantedele, herunder frø:
 - a) frugt i botanisk forstand, ikke dybfrossen

- b) grøntsager, ikke dybfrosne
- c) rod- og stængelknolde, løg, jordstængler
- d) afskårne blomster
- e) grene med løv
- f) fældede træer med løv
- g) plantevævskulturer
- h) blade, løv
- i) levende pollen og
- j) okuleringsmateriale, stiklinger, podekviste.

6. "planteprodukter": produkter af vegetabilsk oprindelse, som ikke er forarbejdede, eller som kun har været genstand for en enkel forarbejdning, for så vidt det ikke drejer sig om planter, jf. del 3 i bilag IV-A til denne aftale

7. "frø": frø i botanisk forstand bestemt til såning

8. "skadegørere": enhver art, stamme eller biotype af planter, dyr eller patogener, der er skadelig for planter eller planteprodukter

9. "beskyttede zoner": zoner som omhandlet i artikel 2, stk. 1, litra h), i Rådets direktiv 2000/29/EF af 8. maj 2000 om foranstaltninger mod indslæbning i Fællesskabet af skadegørere på planter eller planteprodukter og mod deres spredning inden for Fællesskabet eller senere bestemmelser (i det følgende benævnt "direktiv 2000/29/EF")

10. "dyresygdom": kliniske eller patologiske tegn på en infektion hos dyr

11. "akvakultursygdom": en klinisk eller ikke-klinisk infektion hos vanddyr med en eller flere ætiologiske agenser relateret til de i OIE's sundhedskodeks for akvatiske dyr omhandlede sygdomme

12. "infektion hos dyr": en situation, hvor dyr bærer en infektiøs agens med eller uden tilstedeværelsen af kliniske eller patologiske tegn på infektion

13. "dyrevelfærdsstandarder": standarder for dyrebeskyttelse, som parterne har udarbejdet og anvender i overensstemmelse med eventuelle OIE-standarder, og som falder ind under denne aftales anvendelsesområde

14. "passende niveau for sundheds- og plantesundhedsbeskyttelse": det sundheds- og plantesundhedsbeskyttelsesniveau, der er fastlagt i stk. 5 i bilag A til SPS-aftalen

15. "region": for så vidt angår dyresundhed, zoner eller områder som defineret i OIE's sundhedskodeks for terrestriske dyr, og for så vidt angår akvakultur som defineret i OIE's sundhedskodeks for akvatiske dyr, idet der tages hensyn til EU-partens territoriums særlige karakter, således at EU-parten betragtes som en enkelt enhed

16. "skadegørefrit område": et område, hvor en bestemt skadegører ikke forekommer, som dokumenteret ved videnskabelige data, og hvor denne status i givet fald opretholdes formelt

17. "regionalisering": begrebet regionalisering som beskrevet i artikel 6 i SPS-aftalen

18. "sending": en vis mængde animalske produkter af samme type, omfattet af samme certifikat eller dokument, transporteret med samme transportmiddel, afsendt af én og samme afsender og med oprindelse i samme eksportland eller samme del af det pågældende eksportland. En sending kan bestå af et eller flere partier

19. "sending af planter eller planteprodukter": en vis mængde planter, planteprodukter og/eller andre genstande, der transporteres fra et land til et andet, og som er omfattet af et enkelt plantesundhedscertifikat, når et sådant er påkrævet (en sending kan bestå af en eller flere varer eller et eller flere partier)

20. "parti": et antal enheder af samme vare, der er karakteriseret ved ensartethed med hensyn til sammensætning og oprindelse, og som indgår i en sending

21. "ækvivalens i samhandelen": (i det følgende benævnt "ækvivalens"): den situation, at den importerende part skal acceptere den eksporterende parts sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger som ækvivalente, selv om disse foranstaltninger adskiller sig fra dens egne, hvis den eksporterende part over for den importerende part objektivt godtgør, at dens foranstaltninger lever op til den importerende parts passende niveau for sundheds- og plantesundhedsbeskyttelse

22. "sektor": fremstillings- og handelsstrukturen for en vare eller en varekategori i en part

23. "delsektor": en velafgrænset og kontrolleret del af en sektor

24. "varer": dyr og planter eller kategorier heraf eller specifikke produkter og andre genstande, der transporteres med henblik på handel eller i andet øjemed, herunder de i nr. 2-7 omhandlede

25. "særlig importtilladelse": en udtrykkelig forudgående tilladelse fra de kompetente myndigheder i den importerende part til en bestemt importør som betingelse for import af en eller flere varesendinger fra den eksporterende part inden for denne aftales anvendelsesområde

26. "arbejdsdage": ugedage med undtagelse af lørdag, søndag og helligdage i en af parterne

27. "inspektion": undersøgelse af et hvilket som helst aspekt af foderstoffer, fødevarer, dyresundhed og dyrevelfærd for at kontrollere, om dette (disse) aspekt(er) overholder forskrifterne i foderstof- og fødevarerelovgivningen samt dyresundheds- og dyrevelfærdsbestemmelserne

28. "plantesundhedskontrol": officiel besigtigelse af planter, planteprodukter eller andre regulerede genstande med henblik på at påvise forekomst af skadegørere og/eller undersøge, om de opfylder kravene i plantesundhedslovgivningen

29. "verifikation": kontrol af, om nærmere fastlagte krav er opfyldt, hvilket skal ske ved undersøgelse og på grundlag af objektive kendsgerninger.

Artikel 63

Kompetente myndigheder

Parterne underretter hinanden om deres kompetente myndigheders struktur, organisation og kompetencefordeling på det første møde i Underudvalget vedrørende Sundheds- og Plantesundhedsforvaltning (i det følgende benævnt "SPS-Underudvalget"), jf. artikel 74 i denne aftale. Parterne underretter hinanden om ændringer vedrørende de kompetente myndigheder, herunder kontaktpunkter.

Artikel 64

Reguleringsmæssig tilnærmelse

1. Ukraine tilnærmer sin sundheds- og plantesundhedslovgivning samt sin dyresundhedslovgivning til EU's som anført i bilag V til denne aftale.

2. Parterne samarbejder om lovgivningsmæssig tilnærmelse og kapacitetsopbygning.

3. SPS-Underudvalget overvåger regelmæssigt gennemførelsen af tilnærmelsesprocessen, der er beskrevet i bilag V til denne aftale, for at kunne fremsætte de nødvendige henstillinger vedrørende tilnærmelsesforanstaltninger.

4. Senest tre måneder efter denne aftales ikrafttræden forelægger Ukraine SPS-Underudvalget en helhedsstrategi for gennemførelsen af dette kapitel, opdelt på prioriterede områder med tilhørende foranstaltninger, jf. bilag IV-A, bilag IV-B og bilag IV-C til denne aftale, for at lette samhandelen med en bestemt vare eller varegruppe. Strategien skal tjene som referencedokument i forbindelse med gennemførelsen af dette kapitel og vil blive knyttet til bilag V til denne aftale⁹.

*Artikel 65***Anerkendelse af status for dyresundhed og skadegørere og af regionale betingelser i samhandelen**

1. For så vidt angår dyresygdomme og dyreinfektioner (herunder zoonoser) gælder følgende:

- a) Den importerende part anerkender med henblik på samhandel den dyresundhedsstatus, som den eksporterende part har fastsat for sit territorium eller sine regioner i overensstemmelse med del A i bilag VII til denne aftale for så vidt angår de i bilag VI-A til denne aftale opførte dyresygdomme.
- b) Hvis en part mener, at den for sit territorium eller en region har særstatus for en specifik dyresygdom, som ikke er opført i bilag VI-A til denne aftale, kan den anmode om anerkendelse af denne status i overensstemmelse med kriterierne i del C i bilag VII til denne aftale. Den importerende part kan anmode om garantier i forbindelse med import af levende dyr og animalske produkter alt efter den status, parterne har opnået enighed om.
- c) Parternes status for territorier eller regioner, en sektor eller delsektor, som vedrører prævalensen eller incidensen af en dyresygdom, som ikke er opført i bilag VI-A til denne aftale, eller dyreinfektioner og/eller hermed forbundne risici, som er defineret af OIE, anerkendes af parterne som grundlag for samhandelen. Den importerende part kan anmode om garantier i forbindelse med import af levende dyr og animalske produkter, alt efter hvilken status der er fastsat i overensstemmelse med eventuelle anbefalinger fra OIE.
- d) Med forbehold af artikel 67, 69 og 73 i denne aftale og medmindre den importerende part udtrykkeligt gør indsigelse og anmoder om dokumentation eller yderligere oplysninger eller konsultationer og/eller verifikation, træffer hver part hurtigst muligt de nødvendige lovgivningsmæssige og administrative foranstaltninger til at muliggøre handel på grundlag af dette stykkes litra a), b) og c).

2. For så vidt angår skadegørere gælder følgende:

- a) Parterne anerkender med henblik på samhandel deres respektive status for skadegørere, jf. bilag VI-B til denne aftale.
- b) Med forbehold af artikel 67, 69 og 73 i denne aftale og medmindre den importerende part udtrykkeligt gør indsigelse og anmoder om dokumentation eller yderligere oplysninger eller konsultationer og/eller verifikation, træffer hver part hurtigst muligt de nødvendige lovgivningsmæssige og administrative foranstaltninger til at muliggøre handel på grundlag af dette stykkes litra a).

3. Parterne anerkender begrebet regionalisering og SFO'er, jf. FN's Fødevarer- og Landbrugsorganisations relevante standarder/den internationale plantebeskyttelseskonventionens (1997) og internationale standarder for plantesundhedsforanstaltninger (i det følgende benævnt "ISPM"), og begrebet beskyttede zoner i direktiv 2000/29/EF, som de er enige om at anvende i samhandelen.

4. Parterne er enige om, at regionaliseringsbeslutninger for dyre- og fiskesygdomme, der er opført i bilag VI-A, og for skadegørere, der er opført i bilag VI-B til denne aftale, skal træffes i overensstemmelse med del A og B i bilag VII til denne aftale.

5. a) Med hensyn til dyresygdomme og i overensstemmelse med artikel 67 i denne aftale underretter den eksporterende part, der ønsker den importerende parts anerkendelse af sin regionaliseringsbeslutning, denne om sine foranstaltninger og giver en fuldstændig redegørelse og dokumentation for sine konklusioner og beslutninger. Med forbehold af artikel 68 i denne aftale og medmindre den importerende part udtrykkeligt gør indsigelse og anmoder om yderligere oplysninger eller konsultationer og/eller verifikation senest 15 arbejdsdage efter modtagelsen af underretningen, betragtes regionaliseringsbeslutningen som accepteret.
- b) De i dette stykkes litra a) omhandlede konsultationer finder sted i overensstemmelse med artikel 68, stk. 3, i denne aftale. Den importerende part tager stilling til de yderligere oplysninger senest 15 arbejdsdage efter modtagelsen heraf. Den i litra a) omhandlede verifikation udføres i overens-

stemmelse med artikel 71 i denne aftale og senest 25 arbejdsdage efter modtagelsen af anmodningen om verifikation.

- c) De i dette stykkes litra a) omhandlede konsultationer finder sted i overensstemmelse med artikel 68, stk. 3, i denne aftale. Den importerende part tager stilling til de yderligere oplysninger senest 15 arbejdsdage efter modtagelsen heraf. Den i litra a) omhandlede verifikation udføres i overensstemmelse med artikel 71 i denne aftale og senest 25 arbejdsdage efter modtagelsen af anmodningen om verifikation.
- 6. a) Hver part sørger for, at der i handelen med planter, planteprodukter og andre genstande i givet fald tages højde for status for skadegørere i et område, som den anden part anerkender som beskyttet zone eller SFO. En part, der ønsker den anden parts anerkendelse af sit SFO, underretter denne om sine foranstaltninger og giver efter anmodning en fuldstændig redegørelse og dokumentation for fastlæggelsen og opretholdelsen af den pågældende status i henhold til de relevante ISPM, hvis parterne finder det hensigtsmæssigt. Med forbehold af artikel 73 i denne aftale og medmindre en part udtrykkeligt gør indsigelse og anmoder om yderligere oplysninger eller konsultationer og/eller verifikation senest tre måneder efter underretningen, betragtes regionaliseringsbeslutningen vedrørende SFO'er som accepteret.
- b) De i litra a) omhandlede konsultationer finder sted i overensstemmelse med artikel 68, stk. 3, i denne aftale. Den importerende part tager stilling til de yderligere oplysninger senest tre måneder efter modtagelsen. Den i litra a) omhandlede verifikation udføres i overensstemmelse med artikel 71 i denne aftale og senest 12 måneder efter modtagelsen af anmodningen om verifikation, idet der tages hensyn til de pågældende skadegøreres og afgrøders biologi.

7. Når de i stk. 4-6 omhandlede procedurer er afsluttet, og uden at artikel 73 i denne aftale tilsidesættes, træffer parterne hurtigst muligt de nødvendige lovgivningsmæssige og administrative foranstaltninger til at muliggøre samhandelen på dette grundlag.

Parterne forpligter sig til at indlede yderligere drøftelser med henblik på at gennemføre princippet om afgrænsning af segmenter, jf. bilag XIV til denne aftale.

Artikel 66

Konstatering af ækvivalens

1. Der kan anerkendes ækvivalens for:

- a) en enkelt foranstaltning, eller
- b) en gruppe af foranstaltninger, eller
- c) en ordning, der gælder for en sektor, en delsektor, en vare eller en gruppe af varer.

2. Til konstatering af ækvivalens følger parterne den i stk. 3 beskrevne procedure. Proceduren omfatter den eksporterende parts objektive påvisning af ækvivalens og den importerende parts objektive vurdering heraf. Heri kan indgå inspektion eller verifikation.

3. Efter anmodning fra den eksporterende part om anerkendelse af ækvivalens, jf. stk. 1, indleder parterne konsultationsproceduren, der omfatter de i bilag IX til denne aftale beskrevne faser, hurtigst muligt og senest tre måneder efter den importerende parts modtagelse af anmodningen. Er der imidlertid tale om flere anmodninger fra den eksporterende part, aftaler parterne efter anmodning fra den importerende part i SPS-Underudvalget, jf. artikel 74 i denne aftale, en tidsplan for, hvornår de indleder og gennemfører den i dette stykke omhandlede procedure.

4. Er der opnået lovgivningsmæssig tilnærmelse som følge af den i artikel 64, stk. 3, i denne aftale nævnte overvågning, anses dette for at udgøre en anmodning fra Ukraines side om indledning af proceduren for anerkendelse af ækvivalens af relevante foranstaltninger som beskrevet i stk. 3.

5. Medmindre andet aftales, afslutter den importerende part sin konstatering af ækvivalens i henhold til stk. 3 senest 360 dage efter modtagelsen af den eksporterende parts anmodning med et tilhørende dossier, der dokumenterer ækvivalensen, hvilket dog ikke gælder sæsonafgrøder, hvor det kan være berettiget at udsætte vurderingen med henblik på verifikation på et passende tidspunkt i den pågældende afgrødes vækstcyklus.

6. Den importerende part konstaterer ækvivalens for planter, planteprodukter og andre genstande, i givet fald i overensstemmelse med de relevante ISPM.

7. Den importerende part kan tilbagetrække eller suspendere ækvivalensen, hvis en af parterne ændrer en foranstaltning, som har indflydelse herpå, på betingelse af at følgende procedure følges:

- a) Den eksporterende part underretter i overensstemmelse med artikel 67, stk. 2, i denne aftale den importerende part om ethvert forslag til ændring af en foranstaltning, hvis ækvivalens er anerkendt, og om, hvilken indflydelse den foreslåede ændring forventes at få på den anerkendte ækvivalens. Senest 30 arbejdsdage efter modtagelsen af denne underretning meddeler den importerende part den eksporterende part, om det fortsat er muligt at anerkende ækvivalensen på baggrund af den foreslåede foranstaltning.
- b) Den importerende part underretter i overensstemmelse med artikel 67, stk. 2, i denne aftale den eksporterende part om ethvert forslag til ændring af en foranstaltning, som ligger til grund for anerkendelsen af ækvivalensen, og om, hvilken indflydelse den foreslåede ændring forventes at få på den anerkendte ækvivalens. Hvis den importerende part ikke fortsat kan anerkende ækvivalensen, kan parterne aftale betingelserne for at genindlede den procedure, der er omhandlet i stk. 3, på grundlag af den foreslåede foranstaltning.

8. Den importerende part har eneret til at anerkende, suspendere eller tilbagetrække ækvivalens i overensstemmelse med sine love og administrative bestemmelser. Den importerende part skal skriftligt give den eksporterende part en fuldstændig redegørelse og dokumentation for de konklusioner og beslutninger, der er omfattet af denne artikel. Hvis ækvivalensen ikke anerkendes, suspenderes eller tilbagetrækkes, skal den importerende part meddele den eksporterende part betingelserne for, at proceduren i stk. 3 kan genindledes.

9. Den importerende part kan ikke tilbagetrække eller suspendere ækvivalensen, før parternes foreslåede nye foranstaltninger træder i kraft, jf. dog artikel 73 i denne aftale.

10. Hvis den importerende part formelt anerkender ækvivalensen på grundlag af konsultationsproceduren i bilag IX til denne aftale, fremsætter SPS-Underudvalget efter proceduren i artikel 74, stk. 2, i denne aftale en erklæring om anerkendelse af ækvivalens i handelen mellem parterne. Beslutningen herom skal også indeholde bestemmelser om mindre fysisk kontrol ved grænsen, forenklede certifikater og pre-listing-procedurer, alt efter hvad der er relevant.

Status for ækvivalensen opføres i bilag IX til denne aftale.

11. Er lovgivningen tilnærmet, finder konstateringen af ækvivalens sted på grundlag heraf.

Artikel 67

Gennemsigtighed og udveksling af oplysninger

1. Parterne samarbejder med henblik på at styrke den gensidige forståelse af deres offentlige kontrolstruktur og af deres mekanismer til anvendelse af SPS-foranstaltninger samt effektiviteten heraf, jf. dog artikel 68 i denne aftale. Dette kan bl.a. opnås ved hjælp af internationale revisionsrapporter, når disse offentliggøres, og parterne kan udveksle oplysninger om resultaterne af revisionen og andre oplysninger, alt efter hvad der måtte være relevant.

2. Som led i den lovgivningsmæssige tilnærmelse, jf. artikel 64, eller konstateringen af ækvivalens, jf. artikel 66 i denne aftale, holder parterne hinanden underrettet om lovgivningsmæssige og andre procedu-remæssige ændringer, som vedtages på de pågældende områder.

3. I den forbindelse underretter EU-parten Ukraine i god tid, inden der foretages ændringer af EU-par-tens lovgivning, således at Ukraine kan overveje at ændre sin lovgivning i overensstemmelse hermed.

Der bør etableres et samarbejde i det omfang, det er nødvendigt for at lette overførslen af lovgivnings-dokumenter efter anmodning fra en af parterne.

Med henblik herpå underretter hver part den anden part om sine kontaktpunkter. Parterne underretter ligeledes hinanden om ændringer i den forbindelse.

Artikel 68

Underretning, konsultation og fremme af kommunikation

1. Hver part underretter skriftligt den anden part inden for to arbejdsdage om alvorlige eller væsentlige risici for folke-, dyre- eller plantesundheden, herunder om akutte krisesituationer i forbindelse med føde-varekontrol, eller situationer, hvor der er en klart identificeret og alvorlig sundhedsfare forbundet med indtagelse af animalske produkter eller planteprodukter, og især om:

- a) foranstaltninger, der berører regionaliseringsbeslutninger, jf. artikel 65 i denne aftale
- b) tilstedeværelsen eller udviklingen af en af de bilag VI-A opførte dyresygdomme eller en af de regule-rede skadegørere, der er opført på listen i bilag VI-B til denne aftale
- c) fund af epidemiologisk betydning eller betydelige risici i forbindelse med dyresygdomme og skade-gørere, der ikke er opført i bilag VI-A og bilag VI-B til denne aftale, eller nye dyresygdomme eller skadegørere
- d) eventuelle foranstaltninger, ud over basiskravene, der supplerer de respektive foranstaltninger truffet af parterne til bekæmpelse eller udryddelse af dyresygdomme eller skadegørere eller til beskyttelse af folke- eller plantesundheden, og om eventuelle ændringer i den forebyggende politik, herunder vacci-nationspolitikken.

2. a) Underretning skal ske skriftligt til de i artikel 67, stk. 3, i denne aftale nævnte kontaktpunkter.
- b) Ved skriftlig underretning forstås underretning pr. brev, fax eller e-mail. Underretning skal ude-lukkende sendes mellem de i artikel 67, stk. 3, i denne aftale nævnte kontaktpunkter.

3. Skønner en part, at der er alvorlig risiko for folke-, dyre- eller plantesundheden, skal der efter anmod-ning fra den pågældende part føres konsultationer herom så hurtigt som muligt og under alle omstændig-heder inden for 15 arbejdsdage. I en sådan situation bestræber parterne sig på at tilvejebringe de oplysning-er, der er nødvendige for at undgå handelsforstyrrelser, og på at finde en gensidigt acceptabel løsning, der er forenelig med beskyttelsen af folke-, dyre- og plantesundheden.

4. Efter anmodning fra en af parterne finder der så hurtigt som muligt konsultationer sted vedrørende dyrevelfærd og under alle omstændigheder senest 20 arbejdsdage efter underretningen. I en sådan situati-on bestræber parterne sig på at tilvejebringe alle de oplysninger, der anmodes om.

5. Efter anmodning fra en af parterne afholdes de i stk. 3 og 4 omhandlede konsultationer som video-eller audiokonference. Den anmodende part sørger for et referat af konsultationen, som skal godkendes formelt af begge parter. Godkendelsen sker under anvendelse af artikel 67, stk. 3, i denne aftale.

6. Et gensidigt system til hurtig og tidlig varsling af en akut krisesituation på dyre- eller plantesundheds-området vil blive indført på et senere tidspunkt, når Ukraine har gennemført den nødvendige lovgivning på dette område og skabt de rette betingelser for, at sådanne systemer kan fungere i praksis.

Artikel 69

Samhandelsbetingelser

1. Almindelige importbetingelser:

- a) Parterne er enige om at anvende de almindelige importbetingelser for varer, der er omfattet af bilag IV-A og punkt 2 i bilag IV-C til denne aftale. Den importerende parts importbetingelser gælder for hele den eksporterende parts territorium, jf. dog de beslutninger, der træffes i henhold til artikel 65. Efter denne aftales ikrafttræden og i overensstemmelse med artikel 67 i denne aftale underretter den importerende part den eksporterende part om sine sundheds- og plantesundhedskrav i forbindelse med import af de i bilag IV-A og punkt 2 i bilag IV-C til denne aftale omhandlede varer. I den forbindelse gives der også oplysninger om eventuelle officielle standardcertifikater, erklæringer eller handelsdokumenter, som kræves af den importerende part.
- b) i) Med hensyn til parternes underretning om ændringer eller forslag til ændringer af betingelserne i stk. 1, gælder, at de skal overholde bestemmelserne i SPS-aftalen og efterfølgende beslutninger vedrørende underretningen om foranstaltninger. Den importerende part skal tage højde for transporttiden mellem parterne ved fastsættelsen af datoen for, hvornår de ændrede betingelser i stk. 1, litra a), skal træde i kraft, jf. dog artikel 73 i denne aftale.
- ii) Hvis den importerende part ikke overholder disse underretningskrav, skal den fortsat acceptere certifikater og attestationer, der garanterer, at tidligere gældende betingelser er opfyldt, i 30 dage efter at de ændrede importbetingelser er trådt i kraft.

2. Importbetingelser efter anerkendelse af ækvivalens

- a) Senest 90 dage efter vedtagelsen af en beslutning om anerkendelse af ækvivalens træffer parterne de nødvendige lovgivningsmæssige og administrative foranstaltninger til at gennemføre anerkendelsen af ækvivalens for på dette grundlag at muliggøre samhandelen med de i bilag IV-A og punkt 2 i bilag IV-C til denne aftale omhandlede varer i sektorer og i givet fald delsektorer, hvor den importerende part har anerkendt alle den eksporterende parts sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger som ækvivalente. Det officielle standardcertifikat eller det officielle dokument, som den importerende part kræver for disse varer, kan på det tidspunkt erstattes af et certifikat udarbejdet i henhold til bilag XII. B til denne aftale.
- b) For varer i sektorer eller i givet fald delsektorer, for hvilke nogle, men ikke alle foranstaltninger er anerkendt som ækvivalente, fortsætter handelen på grundlag af betingelserne i stk. 1, litra a). Stk. 5 anvendes efter anmodning fra den eksporterende part.

3. Fra datoen for denne aftales ikrafttræden er de i bilag IV-A og punkt 2 i bilag IV-C til denne aftale omhandlede varer ikke underlagt importtilladelse.

Træder denne aftale i kraft inden den 31. december 2013, berører det ikke bistanden under det overordnede institutionsopbygningsprogram.

4. Med hensyn til betingelser, der vedrører handel med de i stk. 1, litra a), omhandlede varer, indleder parterne efter anmodning fra den eksporterende part konsultationer i SPS-Underudvalget i overensstemmelse med artikel 74 i denne aftale med henblik på at nå til enighed om den importerende parts alternative eller yderligere importbetingelser. Disse alternative eller yderligere importbetingelser kan eventuelt baseres på den eksporterende parts foranstaltninger, hvis ækvivalens er anerkendt af den importerende part. Hvis der opnås enighed, træffer den importerende part inden for 90 dage efter SPS-Underudvalgets beslutning de nødvendige lovgivningsmæssige og/eller administrative foranstaltninger til, at der kan importeres på disse betingelser.

5. Liste over virksomheder, betinget godkendelse

- a) For så vidt angår import af de i del 2 i bilag IV-A til denne aftale omhandlede animalske produkter godkender den importerende part efter anmodning fra den eksporterende part ledsaget af passende ga-

rantier foreløbigt de i punkt 2.1 i bilag VIII til denne aftale omhandlede forarbejdningsevirsomheder, som er etableret på den eksporterende parts territorium, uden forudgående inspektion af de enkelte virksomheder. Godkendelsen skal stemme overens med betingelserne og bestemmelserne i bilag VIII til denne aftale. Medmindre der er anmodet om yderligere oplysninger, træffer den importerende part de nødvendige lovgivningsmæssige og/eller administrative foranstaltninger til, at der kan importeres på dette grundlag, senest 30 arbejdsdage efter at den importerende part har modtaget anmodningen og de relevante garantier.

- a) Den foreløbige liste over virksomheder godkendes i overensstemmelse med proceduren fastsat i bilag VIII til denne aftale.
 - b) For så vidt angår import af de i stk. 2, litra a), omhandlede animalske produkter underretter den eksporterende part den importerende part om sin liste over virksomheder, der opfylder den importerende parts krav.
6. En part skal efter anmodning fra den anden part gøre behørigt rede for og dokumentere de konklusioner og beslutninger, der falder inden for denne artikels anvendelsesområde.

Artikel 70

Certificeringsprocedurer

1. Med hensyn til certificeringsprocedurer og udstedelsen af certifikater og officielle dokumenter er parterne enige om at anvende principperne i bilag XII til denne aftale.
2. SPS-Underudvalget, jf. artikel 74 i denne aftale, kan fastlægge regler, der skal følges ved elektronisk certificering, tilbagetrækning eller erstatning af certifikater.
3. Som led i den lovgivningsmæssige tilnærmelse, jf. artikel 64 i denne aftale, lægger parterne sig i givet fald fast på fælles standardcertifikater.

Artikel 71

Verifikation

1. For at bevare tilliden til, at bestemmelserne i dette kapitel gennemføres effektivt, har hver af parterne ret til:
 - a) at verificere hele eller en del af den anden parts myndigheders kontrolprogram eller eventuelle andre foranstaltninger i overensstemmelse med retningslinjerne i bilag X til denne aftale. Den part, der foretager verifikationen, afholder udgifterne hertil
 - b) fra en dato, der fastsættes af parterne, efter anmodning at modtage oplysninger fra den anden part om hele eller en del af dennes kontrolprogram og dens rapporter vedrørende resultaterne af den kontrol, der er udført under programmet
 - c) for så vidt angår laboratorieundersøgelser af varer omhandlet i bilag IV-A og punkt 2 i bilag IV-C til denne aftale efter anmodning og hvis det er relevant, at deltage i det periodiske komparative testprogram, der tilrettelægges af den anden parts referencelaboratorium. Udgifterne hertil afholdes af den part, der deltager i programmet.
2. Begge parter kan videregive resultaterne af de i stk. 1, litra a), omhandlede verifikationer til tredjemand og offentliggøre dem, som det måtte være påkrævet i bestemmelser, der finder anvendelse på parterne. I givet fald skal bestemmelser om fortrolighed, der finder anvendelse på parterne, overholdes i forbindelse med videregivelsen og/eller offentliggørelsen af resultaterne.
3. Det i artikel 74 i denne aftale omhandlede SPS-Underudvalg kan ved en beslutning ændre bilag X til denne aftale under hensyntagen til de internationale organisationers indsats på området.

4. Resultaterne af verifikationen kan bidrage til, at en eller begge parter træffer foranstaltninger omhandlet i artikel 64, 66 og 72 i denne aftale.

Artikel 72

Importkontrol og inspektionsgebyrer

1. Parterne er enige om, at den kontrol, som den importerende part foretager ved import af sendinger fra den eksporterende part, skal ske under iagttagelse af principperne i del A i bilag XI til denne aftale. Resultaterne af denne kontrol kan benyttes i forbindelse med den i artikel 71 nævnte verifikationsprocedure.

2. Det er angivet i del B i bilag XI til denne aftale, hvor hyppigt parterne skal foretage fysisk importkontrol. Hver part kan inden for rammerne af sine beføjelser og i overensstemmelse med sin interne lovgivning ændre hyppigheden på baggrund af de fremskridt, der er sket i overensstemmelse med artikel 64, 66 og 69 i denne aftale eller som følge af verifikation, konsultationer eller andre foranstaltninger i medfør af denne aftale. SPS-Underudvalget, jf. artikel 74 i denne aftale, ændrer ved en beslutning del B i bilag XI til denne aftale i overensstemmelse hermed.

3. Inspektionsgebyrer må kun omfatte de udgifter, som den kompetente myndighed afholder til gennemførelse af importkontrol. Gebyrerne beregnes på samme grundlag som de gebyrer, der opkræves for inspektion af lignende indenlandske varer.

4. Den importerende part underretter efter anmodning den eksporterende part om enhver ændring af foranstaltninger vedrørende importkontrol og inspektionsgebyrer og om betydelige ændringer i den administrative kontrolprocedure og angiver årsagerne til ændringerne.

5. Fra en dato, der fastsættes af det i artikel 74 i denne aftale omhandlede SPS-Underudvalg, kan parterne aftale betingelser for at godkende hinandens kontrol, jf. artikel 71, stk. 1, litra b), med henblik på at tilpasse og i givet fald reducere hyppigheden af den fysiske importkontrol for de i artikel 69, stk. 2, i denne aftale omhandlede varer.

Fra denne dato kan parterne gensidigt godkende hinandens kontrol af visse varer og følgelig reducere eller ændre importkontrollen af varerne.

6. Betingelserne for godkendelse af tilpasningen af importkontrollen indsættes i bilag XI til denne aftale efter proceduren i artikel 74, stk. 6, i denne aftale.

Artikel 73

Beskyttelsesforanstaltninger

1. Træffer den importerende part foranstaltninger på sit territorium for at bekæmpe en situation, der kan udgøre en alvorlig fare eller risiko for folke-, dyre- og plantesundheden, skal den eksporterende part træffe tilsvarende foranstaltninger for at forhindre indførelsen af faren eller risikoen til den importerende parts territorium, jf. dog stk. 2.

2. Den importerende part kan træffe midlertidige foranstaltninger til beskyttelse af folke-, dyre- og plantesundheden, hvis der foreligger tungtvejende grunde hertil. Ved sendinger, der er undervejs mellem parterne, skal den importerende part søge den bedst egnede og forholdsmæssigt bedst afpassede løsning for at undgå unødige handelsforstyrrelser.

3. Den part, der indfører foranstaltninger i henhold til stk. 2, underretter den anden part senest en arbejdsdag efter indførelsen af foranstaltningerne. Efter anmodning fra en af parterne afholdes der konsultationer om situationen senest 15 arbejdsdage efter underretningen, jf. artikel 68, stk. 3, i denne aftale. Parterne tager behørigt hensyn til alle oplysninger, der kommer frem under disse konsultationer, og bestræber sig på at undgå unødige handelsforstyrrelser, idet de tager hensyn til resultaterne af konsultationerne i henhold til artikel 68, stk. 3, i denne aftale, når det er relevant.

Artikel 74

Underudvalget vedrørende Sundheds- og Plantesundhedsforvaltning

1. Der nedsættes hermed et underudvalg vedrørende sundheds- og plantesundhedsforvaltning (i det følgende benævnt "SPS-Underudvalget"). SPS-Underudvalget træder sammen senest tre måneder efter den aftales ikrafttræden og derefter på foranledning af en af parterne, dog mindst én gang om året. Hvis parterne er enige herom, kan SPS-Underudvalgets møder afholdes som video- eller audiokonference. Mellem møderne kan SPS-Underudvalget også behandle spørgsmål pr. korrespondance.

2. SPS-Underudvalget har følgende opgaver:

- a) at overvåge dette kapitels gennemførelse, behandle ethvert spørgsmål vedrørende dette kapitel og undersøge alle spørgsmål, der måtte opstå i forbindelse med dets gennemførelse
- b) at revidere bilagene til dette kapitel, navnlig i lyset af de fremskridt, der gøres som følge af dette kapitels bestemmelser om konsultationer og procedurer
- c) at ændre bilag IV-XIV til denne aftale ved en beslutning på grundlag af den i litra b) omhandlede revision eller andre bestemmelser i dette kapitel
- d) at afgive udtalelser og fremsætte henstillinger til andre organer, jf. denne aftales institutionelle, almindelige og afsluttende bestemmelser, på grundlag af revisionen i litra b).

3. Parterne er enige om efter behov at oprette tekniske arbejdsgrupper bestående af repræsentanter for parterne på ekspertplan, som skal indkredse og behandle tekniske og videnskabelige spørgsmål, der opstår i forbindelse med anvendelsen af dette kapitel. Hvis der er behov for yderligere ekspertviden, kan parterne nedsætte ad hoc-grupper, herunder videnskabelige grupper. Medlemskab af ad hoc-grupperne er ikke begrænset til parternes repræsentanter.

4. SPS-Underudvalget rapporterer regelmæssigt til Handelsudvalget, jf. artikel 465 i denne aftale, om sine aktiviteter og beslutninger, som det træffer inden for sit kompetenceområde.

5. SPS-Underudvalget vedtager sin forretningsorden på det første møde.

6. Parterne vedtager SPS-Underudvalgets eller enhver af SPS-Underudvalget nedsat gruppes beslutninger, henstillinger, rapporter og andre foranstaltninger vedrørende godkendelse af import, informationsudveksling, gennemsigtighed, anerkendelse af regionalisering, ækvivalens og alternative foranstaltninger samt ethvert andet spørgsmål, der er omfattet af stk. 2 og 3, ved konsensus.

KAPITEL 5

Told og handelslettelser

Artikel 75

Mål

Parterne anerkender vigtigheden af spørgsmål vedrørende told og handelslettelser i forbindelse med de skiftende bilaterale handelsvilkår. Parterne er enige om at styrke samarbejdet på dette område med henblik på at sikre, at den relevante lovgivning og de relevante procedurer samt de relevante myndigheders administrative kapacitet opfylder målene om effektiv kontrol og principielt understøtter lettelser af den lovlige samhandel.

Parterne erkender, at legitime ordre public-mål, herunder handelslettelser, sikkerhed og forebyggelse af svig, samt en velafvejede tilgang hertil skal tillægges den allerstørste betydning.

Artikel 76

Lovgivning og procedurer

1. Parterne er enige om, at deres respektive handels- og toldlovgivning principielt skal være stabil og altomfattende, og at bestemmelser og procedurer skal være forholdsmæssigt afpassede, gennemsigtige, forudsigelige, ikke-diskriminerende og upartiske, samt at de skal anvendes ensartet og effektivt, og skal bl.a.:

- a) beskytte og lette lovlig handel gennem effektiv håndhævelse og efterlevelse af lovgivningsmæssige krav
- b) undgå unødvendige eller diskriminerende byrder for erhvervsdrivende, forebygge svig og yderligere begunstige erhvervsdrivende, der i høj grad efterlever reglerne
- c) benytte et administrativt enhedsdokument til toldangivelser
- d) sørge for større effektivitet, gennemsigtighed og forenkling af toldprocedurer og -praksis ved grænserne
- e) anvende moderne toldteknikker, herunder risikovurdering, efterfølgende kontrol af toldbehandling og virksomhedsrevisionsmetoder for at forenkle og lette indpassage og frigivelse af varer
- f) tilsi gte at reducere omkostningerne og øge forudsigeligheden for erhvervsdrivende, herunder små og mellemstore virksomheder
- g) sikre ikke-diskriminerende anvendelse af krav og procedurer, der gælder for import, eksport og varer i transit, uden at det indskrænker anvendelsen af objektive risikovurderingskriterier
- h) anvende de internationale instrumenter, der finder anvendelse på told og handel, herunder dem, der er udarbejdet af Verdenstoldorganisationen (i det følgende benævnt "WCO") ("Framework of Standards to Secure and Facilitate Global Trade" fra 2005, Istanbulkonventionen om midlertidig indførsel fra 1990 og HS-konventionen fra 1983), WTO (f.eks. om værdiansættelse), FN (TIR-konventionen fra 1975, konventionen om harmonisering af kontrol af varer ved grænserne fra 1982), samt Europa-Kommissionens retningslinjer såsom de "blueprints", der findes på toldområdet
- i) træffe de foranstaltninger, der er nødvendige for at tage hensyn til og gennemføre bestemmelserne i den reviderede Kyotokonvention om forenkling og harmonisering af regler om toldbehandling fra 1973
- j) sørge for bindende forhåndsbesked om tarifiering og oprindelsesregler. Parterne sikrer, at en forhåndsbesked kun kan trækkes tilbage eller annulleres, når den berørte erhvervsdrivende er blevet underrettet, og ikke med tilbagevirkende kraft, medmindre beskeden er blevet afgivet på grundlag af ukorrekte eller ufuldstændige oplysninger
- k) indføre og anvende forenklede procedurer for godkendte erhvervsdrivende i henhold til objektive og ikke-diskriminerende kriterier
- l) fastsætte regler, der sikrer, at sanktioner for overtrædelsen af toldregulativer eller procedurekrav er forholdsmæssigt afpassede og ikke-diskriminerende, og at håndhævelsen heraf ikke medfører urimelige og uberettigede forsinkelser
- m) anvende gennemsigtige, ikke-diskriminerende og forholdsmæssigt afpassede regler for godkendelse af toldklarere.

2. For at forbedre arbejdsmetoderne og sikre ikke-forskelsbehandling, gennemsigtighed, effektivitet, integritet og ansvarlighed i transaktionerne skal parterne:

- a) tage yderligere skridt til at indskrænke, forenkle og standardisere de oplysninger og den dokumentation, der kræves af toldmyndigheder og andre organer
- b) så vidt muligt forenkle krav og formaliteter med henblik på hurtig frigivelse og fortoldning af varer
- c) etablere effektive, hurtige og ikke-diskriminerende procedurer, som sikrer retten til at påklage toldmyndighedernes og andre organers administrative handlinger, forhåndsbeskeder og beslutninger, som påvirker de varer, der underkastes toldbehandling. Klageprocedurer skal være lettilgængelige, også

for små og mellemstore virksomheder, og eventuelle gebyrer skal stå i rimeligt forhold til omkostningerne i forbindelse med klager. Hvis en anfægtet afgørelse påklages, skal parterne også tage skridt til at sikre, at varerne normalt frigives, og at tolden indtil videre eventuelt ikke opkræves, dog med forbehold af de beskyttelsesforanstaltninger der måtte skønnes nødvendige. Er det påkrævet, skal der i den forbindelse stilles en garanti, f.eks. en kaution eller et depositum

- d) sikre, at de højeste standarder for integritet opretholdes, især ved grænserne, gennem anvendelse af foranstaltninger, der afspejler principperne i de relevante internationale konventioner og instrumenter på dette område, særlig WCO's reviderede Arushaerklæring (2003) og EU's "blueprint" om toldetik (2007).

3. Parterne er enige om at afskaffe:

- a) alle krav om obligatorisk anvendelse af toldklarerere
b) alle krav om obligatorisk inspektion før afsendelsen eller på bestemmelsesstedet.

4. Bestemmelser vedrørende forsendelse

- a) De forsendelsesregler og definitioner, der er fastsat i WTO-bestemmelserne (artikel V i GATT 1994 og hermed forbundne bestemmelser, herunder den præcisering eller forbedring, der følger af forhandlingerne om handelslettelser under Doharunden), finder anvendelse på denne aftale. Disse bestemmelser gælder også ved forsendelse af varer, der starter eller slutter på en parts territorium (intern forsendelse).
b) Parterne fortsætter den gradvise sammenkobling af deres respektive forsendelsesordninger med henblik på Ukraines fremtidige deltagelse i den fælles forsendelsesordning, som fastsat i konvention af 20. maj 1987 om en fælles forsendelsesprocedure.
c) Parterne sikrer samarbejde og koordinering mellem alle relevante myndigheder og organer på deres territorium med henblik på at lette transittrafik og fremme samarbejde på tværs af grænserne. Parterne fremmer ligeledes samarbejde mellem myndighederne og den private sektor i forbindelse med transit.

Artikel 77

Forbindelser med erhvervslivet

Parterne er enige om:

- a) at sikre, at deres respektive lovgivning og procedurer er gennemsigtig(e) og offentliggøres, så vidt muligt i elektronisk form, sammen med en begrundelse for den/dem. Der bør være en konsultationsordning, og der bør afsættes rimelig tid mellem offentliggørelsen af nye eller ændrede bestemmelser og disses ikrafttræden
b) at der er behov for rettidige, regelmæssige konsultationer med repræsentanter for de erhvervsdrivende om lovgivningsforslag og procedurer vedrørende told- og handelsspørgsmål. Med henblik herpå indfører parterne ordninger for passende regelmæssig konsultation mellem administrationerne og erhvervslivet
c) at offentliggøre relevante administrative meddelelser, bl.a. vedrørende myndighedernes krav og procedurer for indpassage samt åbningstider og arbejdsprocedurer for toldsteder i havne og ved grænseovergangssteder og for informationskontorer
d) at tilskynde til samarbejde mellem de erhvervsdrivende og de relevante myndigheder ved hjælp af ikke-vilkårlige og offentligt tilgængelige procedurer som f.eks. aftalememoranda, især baseret på de af WCO udsendte
e) at sikre, at deres respektive toldkrav og dermed forbundne krav og procedurer fortsat opfylder erhvervslivets legitime behov, følger bedste praksis og er så lidt handelsbegrænsende som muligt.

Artikel 78

Gebyrer og afgifter

Parterne forbyder administrative gebyrer, der har samme virkning som import- eller eksportafgifter.

Hvad angår gebyrer og afgifter af enhver art, der pålægges af parternes toldmyndigheder, herunder gebyrer og afgifter for opgaver, der udføres af en anden instans på de nævnte myndigheders vegne, ved import eller eksport, gælder med forbehold de relevante artikler i kapitel 1 (National behandling og markedsadgang for varer) i afsnit IV i denne aftale, er parterne enige om følgende:

- a) der må kun pålægges gebyrer og afgifter for tjenesteydelser, som udføres uden for de fastsatte tider og på andre steder end dem, der er nævnt i toldregulativerne, efter anmodning fra klareren i forbindelse med den pågældende import eller eksport, eller for formaliteter, der skal opfyldes for at kunne foretage en sådan import eller eksport
- b) gebyrer og afgifter må ikke overstige omkostningerne til de ydede tjenester
- c) gebyrer og afgifter må ikke beregnes på et ad valorem-grundlag
- d) oplysninger om gebyrer og afgifter offentliggøres. Det skal af oplysningerne fremgå, hvorfor den ydede tjeneste pålægges et gebyr eller en afgift, hvilken myndighed der er ansvarlig herfor, hvilke gebyrer og afgifter der vil blive opkrævet, og hvornår og hvordan de skal betales.
- d) Oplysningerne om gebyrer og afgifter offentliggøres via et officielt udpeget medie, om muligt på et offentligt websted
- e) der pålægges ikke nye eller ændrede gebyrer og afgifter, inden der er offentliggjort oplysninger herom, og disse er gjort nemt tilgængelige.

Artikel 79

Toldværdiansættelse

1. Aftalen om anvendelsen af artikel VII i GATT 1994 i bilag 1A til WTO-overenskomsten, med senere ændringer, gælder for toldværdiansættelsen af de varer, der handles mellem parterne. Nævnte aftales bestemmelser er hermed indarbejdet i og gjort til en del af denne aftale. Der anvendes ikke minimumstoldværdier.

2. Parterne samarbejder med henblik på at nå frem til en fælles holdning til spørgsmål vedrørende toldværdiansættelse.

Artikel 80

Toldsamarbejde

Parterne styrker deres samarbejde for at sikre gennemførelsen af målene i dette kapitel, idet de finder en rimelig balance mellem dels forenkling og lettelser, dels effektiv kontrol og sikkerhed. Med henblik herpå anvender parterne i givet fald EU's "blueprints" på toldområdet som benchmarkingværktøj.

For at sikre efterlevelse af bestemmelserne i dette kapitel skal parterne bl.a.:

- a) udveksle oplysninger om toldlovgivning og -procedurer
- b) udforme fælles initiativer vedrørende import-, eksport- og transitprocedurer samt en indsats med henblik på at sikre, at der ydes effektiv service til erhvervslivet
- c) samarbejde om automatisering af told- og andre handelsprocedurer
- d) eventuelt udveksle relevante oplysninger og data, idet følsomme oplysninger behandles fortroligt og personoplysninger beskyttes
- e) udveksle oplysninger og/eller indlede konsultationer med henblik på, når det er muligt, at indtage fælles holdninger på toldområdet i internationale organisationer som f.eks. WTO, WCO, FN, De Forene-

de Nationers Konference for Handel og Udvikling og De Forenede Nationers Økonomiske Kommission for Europa

- f) samarbejde om planlægning og levering af faglig bistand, navnlig med henblik på told- og handelslettelserreformer i overensstemmelse med de relevante bestemmelser i denne aftale
- g) udveksle bedste praksis i forbindelse med toldaktioner, med særlig vægt på håndhævelse af intellektuelle ejendomsrettigheder, især i forbindelse med forfalskede varer
- h) fremme koordinering mellem samtlige grænsemyndigheder, både internt og på tværs af grænserne, for at lette grænsepassagen og styrke kontrollen ved indførelse af fælles grænsekontrol, hvis det er muligt og hensigtsmæssigt
- i) anerkende den anden parts godkendte erhvervsdrivende og toldkontrol, hvis det er relevant og hensigtsmæssigt. Omfanget af dette samarbejde, dets gennemførelse og de praktiske ordninger i den forbindelse fastlægges af Toldunderudvalget, jf. artikel 83 i denne aftale.

Artikel 81

Gensidig administrativ bistand i toldspørgsmål

Uanset artikel 80 i denne aftale yder parternes myndigheder hinanden administrativ bistand i toldspørgsmål, jf. bestemmelserne i protokol II til denne aftale om gensidig administrativ bistand i toldspørgsmål.

Artikel 82

Faglig bistand og kapacitetsopbygning

Parterne samarbejder med henblik på faglig bistand og kapacitetsopbygning til gennemførelse af handelslettelser og toldreformer.

Artikel 83

Toldunderudvalget

Der nedsættes hermed et toldunderudvalg. Det rapporterer om sine aktiviteter til Associeringsudvalget i den sammensætning, dette har i henhold til artikel 465, stk. 4, i denne aftale. Til Toldunderudvalgets opgaver hører bl.a. regelmæssige konsultationer og overvågning af gennemførelsen og forvaltningen af dette kapitel, herunder spørgsmål om toldsamarbejde, grænseoverskridende toldsamarbejde og -forvaltning, faglig bistand, oprindelsesregler og handelslettelser, samt gensidig administrativ bistand i toldspørgsmål.

Toldunderudvalget skal bl.a.:

- a) sørge for, at dette kapitel og protokol 1 og 2 til denne aftale fungerer efter hensigten
- b) fastlægge foranstaltninger og praktiske ordninger til gennemførelse af dette kapitel og protokol 1 og 2 til denne aftale, herunder udveksling af oplysninger og data, gensidig anerkendelse af toldkontrol og handelspartnerskabsprogrammer samt gensidige fordele herved
- c) udveksle synspunkter om emner af fælles interesse, herunder fremtidige foranstaltninger og ressourcer hertil
- d) i givet fald fremsætte henstillinger, og
- e) selv vedtage sin forretningsorden.

Artikel 84

Tilnærmelse af toldlovgivningen

Der foretages som beskrevet i bilag XV til denne aftale en gradvis tilnærmelse til EU's toldlovgivning som fastlagt i EU-standarder og internationale standarder.

KAPITEL 6

Etablering, handel med tjenesteydelser og elektronisk handel

Afdeling 1

Almindelige bestemmelser

Artikel 85

Mål, anvendelsesområde og dækning

1. Parterne, der bekræfter deres respektive rettigheder og forpligtelser i henhold til WTO-overenskomsten, fastlægger hermed de ordninger, der er nødvendige for en gradvis og gensidig liberalisering af etablering og handel med tjenesteydelser samt for samarbejde om elektronisk handel.

2. Offentlige kontrakter er omhandlet i kapitel 8 (Offentlige kontrakter) i afsnit IV i denne aftale, og intet i dette kapitel må fortolkes således, at det indfører forpligtelser i forbindelse med offentlige kontrakter.

3. Subsidier er omhandlet i kapitel 10 (Konkurrence) i afsnit IV i denne aftale, og bestemmelserne i dette kapitel finder ikke anvendelse på subsidier, der ydes af parterne.

4. Hver part bevarer retten til at regulere og indføre nye forskrifter med henblik på at opfylde legitime politikmål under forudsætning, at de er i overensstemmelse med dette kapitel.

5. Dette kapitel finder ikke anvendelse på foranstaltninger over for fysiske personer, der søger adgang til arbejdsmarkedet i en af parterne, og ej heller på foranstaltninger vedrørende statsborgerskab, bopæl eller fast beskæftigelse.

Med forbehold af bestemmelserne om bevægelighed for personer i afsnit III (Retfærdighed, frihed og sikkerhed) i denne aftale er intet i dette kapitel til hinder for, at en part kan anvende foranstaltninger til at regulere fysiske personers indrejse i eller midlertidige ophold på sit territorium, herunder også sådanne foranstaltninger, som er nødvendige for at beskytte fysiske personers integritet og sikre deres ordnede grænsepassage, forudsat at disse foranstaltninger ikke anvendes på en sådan måde, at de ophæver eller forringer fordelene for en af parterne i henhold til dette kapitel¹⁰).

Artikel 86

Definitioner

I dette kapitel forstås ved:

1. "foranstaltning": enhver foranstaltning truffet af en part, det være sig i form af en lov, forskrift, regel, procedure, beslutning, administrativ handling eller andet

2. "foranstaltning indført eller opretholdt af en part": foranstaltninger truffet af:

- a) centrale, regionale eller lokale myndigheder og
- b) ikke-statslige organer under udøvelse af beføjelser, der er delegeret af centrale, regionale eller lokale myndigheder

3. "fysisk person fra en part": en statsborger i en EU-medlemsstat eller en statsborger i Ukraine i overensstemmelse med deres respektive lovgivning

4. "juridisk person": enhver juridisk person, der lovligt er oprettet eller på anden måde organiseret i henhold til den relevante lovgivning, uanset om formålet er at skabe fortjeneste eller ej, og uanset om den er privat eller offentligt ejet, herunder enhver/ethvert koncern, trust, partnerskab, joint venture, enkeltmandsvirksomhed eller sammenslutning

5. "juridisk person fra EU-parten" eller "juridisk person fra Ukraine":

en juridisk person, som er oprettet i overensstemmelse med henholdsvis lovgivningen i en EU-medlemsstat eller Ukraine, og hvis vedtægtsmæssige hjemsted, hovedkontor eller hovedvirksomhed er beliggende på henholdsvis det territorium, hvor traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde finder anvendelse, eller på Ukraines territorium.

Har den juridiske person kun sit vedtægtsmæssige hjemsted eller hovedkontor på det territorium, hvor traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde finder anvendelse, eller på Ukraines territorium, betragtes den ikke som henholdsvis en juridisk person fra EU-parten eller Ukraine, medmindre dens virksomhed har en reel og vedvarende forbindelse med henholdsvis EU-partens eller Ukraines økonomi

6. Uanset ovenstående stykke er rederier, der er etableret uden for EU eller Ukraine, og som kontrolleres af henholdsvis statsborgere i en EU-medlemsstat eller Ukraine, også omfattet af fordelene ved denne aftale, hvis deres skibe er registreret i overensstemmelse med den respektive lovgivning i den pågældende EU-medlemsstat eller Ukraine og fører en EU-medlemsstats eller Ukraines flag

7. "datterselskab" af en juridisk person i en part: en juridisk person, der faktisk kontrolleres af en anden juridisk person i parten¹¹⁾

8. "filial" af en juridisk part: et forretningssted, der ikke har status som juridisk person, men som:

- a) udadtil varigt fremtræder som en repræsentation for hovedvirksomheden
- b) med en ledelse og
- c) materielt udstyret således, at det kan forhandle med tredjemand, således at sidstnævnte, skønt han ved, at der eventuelt opstår en retlig forbindelse med den i udlandet hjemmehørende virksomhed, ikke behøver at henvende sig direkte til denne, men kan indgå aftaler på det forretningssted, som repræsentationen udgør

9. "etablering":

- a) hvad angår juridiske personer fra EU-parten eller Ukraine, retten til at indlede og udøve erhvervsvirksomhed ved oprettelse, herunder erhvervelse, af en juridisk person og/eller til at oprette en filial eller et repræsentationskontor i henholdsvis Ukraine eller EU-parten
- b) hvad angår fysiske personer, retten for fysiske personer fra EU-parten eller Ukraine til at indlede og udøve selvstændig erhvervsvirksomhed samt til at oprette foretagender, herunder virksomheder, som de faktisk kontrollerer.

10. "investor": en fysisk eller juridisk person i en part, der søger at udøve eller udøver erhvervsvirksomhed gennem oprettelse af en etablering

11. "erhvervsvirksomhed": virksomhed inden for industri, handel og liberale erhverv samt håndværk, men ikke aktiviteter, der udføres under udøvelse af offentlig myndighed

12. "drift": udøvelse af erhvervsvirksomhed

13. "tjenesteydelser": alle tjenesteydelser i alle sektorer, bortset fra tjenesteydelser, der leveres under udøvelse af offentlig myndighed

14. "tjenesteydelser og andre aktiviteter, der udføres under udøvelse af offentlig myndighed": tjenesteydelser eller aktiviteter, som ikke udføres på et kommercielt grundlag eller i konkurrence med en eller flere erhvervsdrivende

15. "grænseoverskridende levering af tjenesteydelser": levering af en tjenesteydelse:

- a) fra den ene parts territorium til den anden parts territorium
- b) på den ene parts territorium til en forbruger af tjenesteydelsen i den anden part

16. "tjenesteyder" fra en part: enhver fysisk eller juridisk person i en part, der søger at levere eller leverer en tjenesteydelse, herunder gennem en etablering

17. "nøglepersonale": fysiske personer ansat i en juridisk person i en af parterne, dog ikke en nonprofitorganisation, og som er ansvarlige for oprettelsen eller den nødvendige kontrol med og forvaltning og drift af en etablering.

Nøglepersonale indbefatter forretningsrejsende, som er ansvarlige for oprettelse af en etablering, og virksomhedsinterne udstationerede

a) Ved "forretningsrejsende" forstås fysiske personer i en overordnet stilling, som er ansvarlige for oprettelse af en etablering. De er ikke involveret i direkte transaktioner med offentligheden og modtager ikke vederlag fra en kilde beliggende i værtsparten

b) Ved "virksomhedsinterne udstationerede" forstås fysiske personer, der i mindst et år har været ansat i en juridisk person i en part eller har været partnere heri (dog ikke majoritetsaktionærer), og som midlertidigt er overflyttet til en etablering på den anden parts territorium. Den pågældende fysiske person skal tilhøre en af følgende kategorier:

i) Ledere:

Personer i en overordnet stilling i en juridisk person, som primært forestår ledelsen af etableringen, og som i generel tilsyns- og ledelsesmæssig henseende først og fremmest sorterer under virksomhedens bestyrelse eller aktionærer eller tilsvarende, herunder personer:

- der leder etableringen eller en afdeling eller underafdeling heraf
- der fører tilsyn og kontrol med andre tilsyns-, fag- eller ledelsesmedarbejderes arbejde
- der personligt har beføjelse til at ansætte og afskedige personale eller anbefale ansættelse og afskedigelse af personale eller til at træffe andre lignende dispositioner.

ii) Specialister:

Personer, der arbejder i en juridisk person, og som besidder ekspertviden af afgørende betydning for etableringens produktion, forskningsudstyr, teknikker eller ledelse. Ved bedømmelsen af en sådan viden tages der ikke blot hensyn til viden, der er specifik for etableringen, men også til, om personen har et højt kvalifikationsniveau med hensyn til en type arbejde eller aktivitet, der kræver specifik teknisk viden, herunder medlemskab af en anerkendt faggruppe.

18. "praktikanter": fysiske personer fra en part, som har været ansat i en juridisk person i denne part i mindst et år, har en universitetsgrad og midlertidigt er overflyttet til en etablering på den anden parts territorium i forbindelse med deres faglige udvikling eller for at uddanne sig i bestemte forretningsmetoder¹²⁾

19. "sælgere af tjenesteydelser til virksomhederne": fysiske personer, som repræsenterer en tjenesteyder fra en af parterne, og som søger adgang til og midlertidigt ophold på den anden parts territorium med henblik på at forhandle om salg af tjenesteydelser eller indgå aftaler om salg af tjenesteydelser for nævnte tjenesteyder. De er ikke involveret i direkte salg til offentligheden og modtager ikke vederlag fra en kilde beliggende i værtsparten

20. "leverandører af kontraktbaserede tjenesteydelser": fysiske personer, som er ansat i en juridisk person i en af parterne, som ikke har nogen etablering på den anden parts territorium, og som i god tro har indgået en kontrakt¹³⁾ om levering af tjenesteydelser til en endelig forbruger i sidstnævnte part, i forbindelse med hvis opfyldelse de ansattes midlertidige tilstedeværelse i denne part er påkrævet

21. "selvstændige erhvervsdrivende": fysiske personer, som er involveret i leveringen af en tjenesteydelse og etableret som selvstændige på en parts territorium, som ikke har nogen etablering på den anden parts territorium, og som i god tro har indgået en kontrakt¹³⁾ om levering af tjenesteydelser til en endelig forbruger i sidstnævnte part, i forbindelse med hvis opfyldelse deres midlertidige tilstedeværelse i denne part er påkrævet.

Afdeling 2

Etablering

Artikel 87

Anvendelsesområde

Denne afdeling finder anvendelse på foranstaltninger, der indføres eller opretholdes af parterne, og som påvirker etablering¹⁴⁾ inden for alle former for erhvervsvirksomhed, med undtagelse af:

- a) minedrift samt fremstilling og bearbejdning¹⁵⁾ af nukleart materiale
- b) produktion af eller handel med våben, ammunition og krigsmateriel
- c) audiovisuelle tjenesteydelser
- d) national cabotageejlads til søs¹⁶⁾
- e) indenlandske og internationale lufttransportydelser¹⁷⁾, såvel ruteflyvning som anden flyvning, og tjenesteydelser, der er direkte forbundet med trafikrettigheder, bortset fra:
 - i) tjenester i forbindelse med reparation og vedligeholdelse af flyvemaskiner, under hvilke et luftfartøj tages ud af drift
 - ii) salg og markedsføring af lufttransportydelser
 - iii) tjenester i forbindelse med edb-reservationssystemer (i det følgende benævnt "CRS")
 - iv) groundhandlingsydelser
 - v) lufthavnstjenester.

Artikel 88

National behandling og mestbegunstigelsesbehandling

1. Uden at det berører forbeholdene i bilag XVI-D til denne aftale, indrømmer Ukraine efter denne aftales ikrafttræden:

- i) hvad angår etablering af datterselskaber og filialer af juridiske personer fra EU-parten samt repræsentationskontorer herfor, en behandling, der ikke er mindre gunstig end den, Ukraine indrømmer sine egne juridiske personer, filialer og repræsentationskontorer eller, hvis den er gunstigere, den behandling, landet indrømmer tredjelandes juridiske personer, filialer og repræsentationskontorer
- ii) hvad angår drift af datterselskaber og filialer af juridiske personer fra EU-parten samt repræsentationskontorer herfor i Ukraine efter etableringen, en behandling, der ikke er mindre gunstig end den, landet indrømmer sine egne juridiske personer, filialer og repræsentationskontorer, eller, hvis den er gunstigere, den behandling, det indrømmer tredjelandes juridiske personer, filialer og repræsentationskontorer¹⁸⁾.

2. Uden at det berører forbeholdene i bilag XVI-A til denne aftale, indrømmer EU-parten efter denne aftales ikrafttræden:

- i) hvad angår etablering af datterselskaber og filialer af juridiske personer fra Ukraine samt repræsentationskontorer herfor, en behandling, der ikke er mindre gunstig end den, EU-parten indrømmer sine egne juridiske personer, filialer og repræsentationskontorer eller, hvis den er gunstigere, den behandling, den indrømmer tredjelandes juridiske personer, filialer og repræsentationskontorer
- ii) hvad angår drift af datterselskaber og filialer af juridiske personer fra Ukraine samt repræsentationskontorer herfor i EU-parten efter etableringen, en behandling, der ikke er mindre gunstig end den, EU-parten indrømmer sine egne juridiske personer, filialer og repræsentationskontorer, eller, hvis den er gunstigere, den behandling, den indrømmer tredjelandes juridiske personer, filialer og repræsentationskontorer¹⁹⁾.

3. Uden at det berører forbeholdene i bilag XVI-A og XVI-D til denne aftale, indfører parterne ikke nye forskrifter eller foranstaltninger, der medfører forskelsbehandling for så vidt angår etableringen af juridiske personer fra EU-parten eller Ukraine på deres territorium eller disses drift, når de er etableret, sammenlignet med deres egne juridiske personer.

Artikel 89

Gennemgang

1. Med henblik på en gradvis liberalisering af betingelserne for etablering gennemgår parterne regelmæssigt de retlige rammer for etablering²⁰⁾ og etableringsklimaet i overensstemmelse med deres forpligtelser i henhold til internationale aftaler.

2. Som led i den i stk. 1 omhandlede gennemgang vurderer parterne de hindringer, der måtte være for etablering, og forhandler om at fjerne disse, således at bestemmelserne i dette kapitel kan udbygges og udvides til også at omfatte bestemmelser om investeringsbeskyttelse og procedurer for bilægelse af tvister mellem investorer og stater.

Artikel 90

Andre aftaler

Intet i dette kapitel må fortolkes således, at det begrænser den ret, parternes investorer har til at nyde godt af en gunstigere behandling i henhold til en eksisterende eller fremtidig international investeringsaftale, i hvilken en EU-medlemsstat og Ukraine er parter.

Artikel 91

Norm for behandling af filialer og repræsentationskontorer

1. Bestemmelserne i artikel 88 i denne aftale er ikke til hinder for, at en part kan anvende særlige regler vedrørende etablering og drift på sit territorium af filialer af og repræsentationskontorer for juridiske personer fra den anden part, der ikke er oprettet i henhold til lovgivningen på den første parts territorium, hvis disse regler er begrundet i retlige eller tekniske forskelle mellem sådanne filialer og repræsentationskontorer sammenlignet med filialer af og repræsentationskontorer for virksomheder, der er oprettet i henhold til lovgivningen på dens territorium, eller hvad angår finansielle tjenesteydelser, hvis de har en tilsynsmæssig begrundelse.

2. Forskellen i behandlingen må ikke gå ud over, hvad der er strengt nødvendigt som følge af sådanne retlige eller tekniske forskelle, eller, hvad angår finansielle tjenesteydelser, den tilsynsmæssige begrundelse.

Afdeling 3

Grænseoverskridende levering af tjenesteydelser

Artikel 92

Anvendelsesområde

Denne afdeling finder anvendelse på de af parternes foranstaltninger, der påvirker grænseoverskridende levering af tjenesteydelser i alle servicesektorer, med undtagelse af:

- a) audiovisuelle tjenesteydelser²¹⁾
- b) national cabotageejlads til søs²²⁾

- c) indenlandske og internationale lufttransportydelser²³), såvel ruteflyvning som anden flyvning, og tjenesteydelser, der er direkte forbundet med trafikrettigheder, bortset fra:
- i) tjenester i forbindelse med reparation og vedligeholdelse af flyvemaskiner, under hvilke et luftfartøj tages ud af drift
 - ii) salg og markedsføring af lufttransportydelser
 - iii) CRS-tjenester
 - iv) groundhandlingsydelser
 - v) lufthavnstjenester.

Artikel 93

Markedsadgang

1. Med hensyn til markedsadgang gennem grænseoverskridende levering af tjenesteydelser indrømmer hver part den anden parts tjenesteydelser og tjenesteydere en behandling, som ikke er mindre gunstig end den, der er fastsat i henhold til de særlige forpligtelser i bilag XVI-B og XVI-E til denne aftale.

2. I sektorer, hvor der er indgået markedsadgangsforpligtelser, må en part ikke, hverken på regionalt plan eller på hele sit territorium, opretholde eller indføre følgende foranstaltninger, medmindre andet er fastsat i bilag XVI-B og XVI-E til denne aftale:

- a) begrænsninger af antallet af tjenesteydere i form af numeriske kvoter, monopoler, tjenesteydere med eksklusive rettigheder eller krav om en økonomisk behovsprøve
- b) begrænsninger af den samlede værdi af tjenestetransaktioner eller -aktiver i form af numeriske kvoter eller krav om en økonomisk behovsprøve
- c) begrænsninger af det samlede antal tjenestetransaktioner eller den samlede produktion af tjenesteydelser udtrykt som angivne numeriske enheder i form af kvoter eller krav om en økonomisk behovsprøve.

Artikel 94

National behandling

1. I de sektorer, hvor der er anført markedsadgangsforpligtelser i bilag XVI-B og XVI-E til denne aftale, og med forbehold af de deri fastsatte betingelser og begrænsninger, indrømmer hver part med hensyn til alle foranstaltninger, der påvirker grænseoverskridende levering af tjenesteydelser, den anden parts tjenesteydelser og tjenesteydere en behandling, der ikke er mindre gunstig end den, den indrømmer sine egne tilsvarende tjenesteydelser og tjenesteydere.

2. En part kan opfylde kravet i stk. 1 ved at indrømme tjenesteydelser og tjenesteydere fra den anden part en behandling, der enten er formelt identisk med eller formelt forskellig fra den behandling, den indrømmer sine egne tilsvarende tjenesteydelser og tjenesteydere.

3. En formelt identisk eller formelt forskellig behandling betragtes som mindre gunstig, hvis den ændrer konkurrencevilkårene til fordel for partens tjenesteydelser eller tjenesteydere i forhold til den anden parts tilsvarende tjenesteydelser eller tjenesteydere.

4. Særlige forpligtelser indgået i henhold til denne artikel må ikke fortolkes således, at det kræves, at en part skal kompensere for iboende konkurrencemæssige ulemper, der følger af, at de pågældende tjenesteydelser eller tjenesteydere er udenlandske.

*Artikel 95***Liste over forpligtelser**

1. De sektorer, som hver part liberaliserer i medfør af dette kapitel, og de begrænsninger for markedsadgang og national behandling, der i form af forbehold finder anvendelse på den anden parts tjenesteydelser og tjenesteydere i disse sektorer, fremgår af listerne over forpligtelser i bilag XVI-B og XVI-E til denne aftale.

2. Listerne over forpligtelser i bilag XVI-B og XVI-E til denne aftale omfatter ikke forpligtelser vedrørende audiovisuelle tjenesteydelser, hvilket dog ikke indskrænker de rettigheder og forpligtelser, parterne har, eller som måtte opstå i forbindelse med Europarådets konvention om grænseoverskridende fjernsyn fra 1989 og den europæiske konvention om koproduktion af film fra 1992.

*Artikel 96***Gennemgang**

Med henblik på en gradvis liberalisering af den grænseoverskridende levering af tjenesteydelser mellem parterne gennemgår Handelsudvalget regelmæssigt de i artikel 95 i denne aftale omhandlede lister over forpligtelser. Ved gennemgangen tages der hensyn til, hvor langt man er nået med gennemførelsen og håndhævelsen af den gældende EU-ret, jf. bilag XVII til denne aftale, og hvordan det har medvirket til at fjerne de resterende hindringer for grænseoverskridende levering af tjenesteydelser mellem parterne.

Afdeling 4**Fysiske personers midlertidige tilstedeværelse i forretningsøjemed***Artikel 97***Anvendelsesområde**

Denne afdeling finder anvendelse på parternes foranstaltninger vedrørende indrejse og midlertidigt ophold²⁴⁾ på deres territorium for de i artikel 86, nr. 17-21, definerede kategorier af fysiske personer, der leverer tjenesteydelser.

*Artikel 98***Nøglepersonale**

1. En juridisk person fra EU-parten eller en juridisk person fra Ukraine har ret til i overensstemmelse med den gældende lovgivning i etableringsværtlandet at beskæftige eller at lade sine datterselskaber, filialer eller repræsentationskontorer, som er etableret på henholdsvis Ukraines eller EU-partens territorium, beskæftige ansatte, som er statsborgere i henholdsvis en EU-medlemsstat eller Ukraine, forudsat at det drejer sig om nøglepersonale som defineret i artikel 86 i denne aftale, og at de udelukkende beskæftiges af juridiske personer, datterselskaber, filialer eller repræsentationskontorer. Disse ansattes opholds- og arbejdstilladelser gælder kun i den periode, der svarer til beskæftigelsens varighed. Tilladelse til indrejse og midlertidigt ophold for sådanne ansatte gives for en periode på indtil tre år.

2. Indrejse og midlertidigt ophold på EU-partens eller Ukraines territorium for fysiske personer fra henholdsvis Ukraine eller EU-parten tillades, når de pågældende fysiske personer er repræsentanter for juridiske personer og er forretningsrejsende som omhandlet i artikel 86, nr. 17, litra a), i denne aftale. Uanset stk. 1 gives der tilladelse til indrejse og midlertidigt ophold for forretningsrejsende i indtil 90 dage over en periode på 12 måneder.

*Artikel 99***Praktikanter**

En juridisk person fra EU-parten eller en juridisk person fra Ukraine har ret til i overensstemmelse med den gældende lovgivning i etableringsværtslandet at beskæftige eller at lade sine datterselskaber, filialer eller repræsentationskontorer, som er etableret på henholdsvis Ukraines eller EU-partens territorium, beskæftige praktikanter, som er statsborgere i henholdsvis en EU-medlemsstat eller Ukraine, forudsat at de udelukkende beskæftiges af juridiske personer, datterselskaber, filialer eller repræsentationskontorer. Tilladelse til indrejse og midlertidigt ophold for praktikanter gives for en periode på indtil tre år.

*Artikel 100***Sælgere af tjenesteydelser til virksomhederne**

Parterne giver tilladelse til indrejse og midlertidigt ophold for sælgere af tjenesteydelser til virksomhederne i indtil 90 dage over en periode på 12 måneder.

*Artikel 101***Leverandører af kontraktbaserede tjenesteydelser**

1. Parterne bekræfter deres respektive forpligtelser i henhold til den almindelige overenskomst om handel med tjenesteydelser fra 1994 (i det følgende benævnt "GATS") vedrørende indrejse og midlertidigt ophold for leverandører af kontraktbaserede tjenesteydelser.

2. For nedenfor opførte sektorer tillader parterne levering af tjenesteydelser på deres territorium, som foretages af leverandører af kontraktbaserede tjenesteydelser fra den anden part, på de betingelser, der er anført i stk. 3 og i bilag XVI-C og XVI-F til denne aftale om forbehold vedrørende leverandører af kontraktbaserede tjenesteydelser og selvstændige erhvervsdrivende:

- a) juridiske tjenesteydelser
- b) regnskabsvæsen og bogholderivirksomhed
- c) skatterådgivning
- d) arkitektvirksomhed, byplanlægning og landskabsarkitektur
- e) ingeniørvirksomhed og integreret ingeniørvirksomhed
- f) computertjenesteydelser og hermed beslægtede tjenesteydelser
- g) forsknings- og udviklingsvirksomhed
- h) reklamevirksomhed
- i) virksomhedsrådgivning
- j) tjenesteydelser i tilknytning til virksomhedsrådgivning
- k) teknisk afprøvning og analyse
- l) hermed beslægtet teknisk og videnskabelig konsulentvirksomhed
- m) vedligeholdelse og reparation af udstyr som led i en kontrakt om tjenesteydelser efter salg/leje
- n) oversættelse
- o) byggepladsundersøgelser
- p) tjenesteydelser på miljøområdet
- q) rejsebureau- og rejsearrangørvirksomhed
- r) forlystelsesvirksomhed.

3. De af parterne indgåede forpligtelser er underlagt følgende betingelser:

- a) De fysiske personer skal være involveret i levering af en tjenesteydelse på midlertidigt grundlag som ansatte i en juridisk person, der har fået tildelt en tjenesteydelseskontrakt på højst 12 måneder.

- b) De fysiske personer, der indrejser i den anden part, skal tilbyde de pågældende tjenesteydelser som ansatte i en juridisk person, der har leveret tjenesteydelserne i mindst et år umiddelbart forud for datoen for indgivelsen af en ansøgning om indrejse i den anden part. Herudover skal de fysiske personer på datoen for indgivelsen af en ansøgning om indrejse i den anden part have mindst tre års erhvervs-erfaring²⁵⁾ i den sektor, kontrakten vedrører.
- c) De fysiske personer, der indrejser i den anden part, skal have:
 - i) en universitetsgrad eller et kompetencegivende bevis for viden på et tilsvarende niveau²⁶⁾ og
 - ii) erhvervsmæssige kvalifikationer, når det kræves for at kunne udøve en aktivitet i henhold til de gældende love og administrative bestemmelser i den part, hvor tjenesteydelsen leveres.
- d) Den fysiske person må ikke modtage vederlag for leveringen af tjenesteydelser på den anden parts territorium ud over det vederlag, der betales af den juridiske person, der beskæftiger den fysiske person.
- e) Tilladelse til indrejse og midlertidigt ophold for fysiske personer i den pågældende part gives for en samlet periode på højst seks måneder eller, for Luxembourgs vedkommende, 25 uger over en periode på 12 måneder eller for kontraktens varighed, hvis denne er kortere.
- f) Adgang, der indrømmes i henhold til denne artikel, vedrører kun den tjenesteydelsesaktivitet, der er genstand for kontrakten, og giver ikke ret til at benytte den faglige titel, der anvendes i den part, hvor tjenesteydelsen leveres.
- g) Antallet af personer, der er omfattet af tjenesteydelseskontrakten, må ikke være større end nødvendigt for at kunne opfylde kontrakten og kan være fastsat i love og administrative bestemmelser i den part, hvor tjenesteydelsen leveres.
- h) Andre diskriminerende begrænsninger, herunder af antallet af fysiske personer i form af økonomiske behovsprøver, jf. bilag XVI-C og XVI-F til denne aftale om forbehold vedrørende leverandører af kontraktbaserede tjenesteydelser og selvstændige erhvervsdrivende.

Artikel 102

Selvstændige erhvervsdrivende

1. Parterne bekræfter deres respektive forpligtelser i henhold til GATS vedrørende indrejse og midlertidigt ophold for selvstændige erhvervsdrivende.
2. For nedenfor opførte sektorer tillader parterne levering af tjenesteydelser på deres territorium, som foretages af selvstændige erhvervsdrivende fra den anden part, på de betingelser, der er anført i stk. 3 og i bilag XVI-C og XVI-F til denne aftale om forbehold vedrørende leverandører af kontraktbaserede tjenesteydelser og selvstændige erhvervsdrivende:
 - a) juridiske tjenesteydelser
 - b) arkitektvirksomhed, byplanlægning og landskabsarkitektur
 - c) ingeniørvirksomhed og integreret ingeniørvirksomhed
 - d) computertjenesteydelser og hermed beslægtede tjenesteydelser
 - e) virksomhedsrådgivning og tjenesteydelser i tilknytning til virksomhedsrådgivning
3. De af parterne indgåede forpligtelser er underlagt følgende betingelser:
 - a) De fysiske personer skal være involveret i levering af en tjenesteydelse på midlertidigt grundlag som selvstændige etableret i den anden part og skal have fået tildelt en tjenesteydelseskontrakt for en periode på højst 12 måneder.
 - b) De fysiske personer, der indrejser i den anden part, skal på datoen for indgivelsen af en ansøgning om indrejse i den anden part have mindst seks års erhvervs-erfaring i den sektor, kontrakten vedrører.
 - c) De fysiske personer, der indrejser i den anden part, skal have:
 - i) en universitetsgrad eller et kompetencegivende bevis for viden på et tilsvarende niveau²⁷⁾ og

- ii) de erhvervmæssige kvalifikationer, der er nødvendige for at kunne udøve en aktivitet i henhold til de gældende love og administrative bestemmelser i den part, hvor tjenesteydelsen leveres.
- d) Tilladelse til indrejse og midlertidigt ophold for fysiske personer i den pågældende part gives for en samlet periode på højst seks måneder eller, for Luxembourgs vedkommende, 25 uger over en periode på 12 måneder eller for kontraktens varighed, hvis denne er kortere.
- e) Adgang, der indrømmes i henhold til denne artikel, vedrører kun den tjenesteydelsesaktivitet, der er genstand for kontrakten; den giver ikke ret til at benytte den faglige titel, der anvendes i den part, hvor tjenesteydelsen leveres.
- f) Andre diskriminerende begrænsninger, herunder af antallet af fysiske personer i form af økonomiske behovsprøver, jf. bilag XVI-C og XVI-F til denne aftale om forbehold vedrørende leverandører af kontraktbaserede tjenesteydelser og selvstændige erhvervsdrivende.

Afdeling 5

Reguleringsmæssige rammer

Underafdeling 1

Indenlandsk regulering

Artikel 103

Anvendelsesområde og definitioner

1. Nedenstående regler finder anvendelse på parternes foranstaltninger vedrørende licensudstedelse, der berører:

- a) grænseoverskridende levering af tjenesteydelser
- b) etablering på deres territorium af juridiske og fysiske personer som defineret i artikel 86, i denne aftale eller
- c) midlertidigt ophold på deres territorium af kategorier af fysiske personer som defineret i artikel 86, nr. 17-21, i denne aftale.

2. Hvad angår grænseoverskridende levering af tjenesteydelser finder disse regler kun anvendelse på sektorer, for hvilke parten har indgået særlige forpligtelser, og såfremt disse særlige forpligtelser finder anvendelse. Hvad angår etablering finder disse regler ikke anvendelse på sektorer, for hvilke der er opført et forbehold i bilag XVI-A og XVI-D til denne aftale. Hvad angår midlertidigt ophold for fysiske personer finder disse regler ikke anvendelse på sektorer, for hvilke der er opført et forbehold i bilag XVI-C og XVI-F til denne aftale.

3. Disse regler finder ikke anvendelse på foranstaltninger, såfremt de udgør begrænsninger, som er omfattet af artikel 88, 93 og 94 i denne aftale.

4. I denne afdeling forstås ved:

- a) "**licensudstedelse**": forløb, der indebærer, at en tjenesteyder eller en investor skal henvende sig til en kompetent myndighed med henblik på at opnå en afgørelse om tilladelse til at levere en tjenesteydelse, herunder gennem en etablering, eller om tilladelse til at udøve en anden erhvervsvirksomhed end tjenesteydelser, herunder en afgørelse om ændring eller fornyelse af en sådan tilladelse
- b) "**kompetent myndighed**": en central, regional eller lokal myndighed, der træffer en afgørelse om licensudstedelse, eller et ikke-statsligt organ, der under udøvelse af beføjelser, som er delegeret af centrale, regionale eller lokale myndigheder, træffer en sådan afgørelse
- c) "**licensprocedurer**": de procedurer, der skal følges som led i en licensudstedelse.

Artikel 104

Betingelser for licensudstedelse

1. Licensudstedelse baseres på kriterier, der regulerer udøvelsen af de kompetente myndigheders skønsbeføjelse, så denne ikke udøves vilkårligt.

2. De i stk. 1 omhandlede kriterier skal være:

- a) forholdsmæssigt afpassede til et legitimt ordre public-mål
- b) klare og utvetydige
- c) objektive
- d) fastsat på forhånd
- e) offentliggjort på forhånd
- f) gennemsigtige og tilgængelige.

3. Licensen udstedes, så snart det ved en passende undersøgelse er fastslået, at betingelserne for dens opnåelse er opfyldt.

4. Artikel 286 i denne aftale finder anvendelse på bestemmelserne i dette kapitel.

5. Når antallet af mulige licenser for en given form for virksomhed er begrænset på grund af knappe naturlige ressourcer eller begrænset teknisk kapacitet, anvender parterne en procedure for udvælgelse af ansøgere, der giver fuldt betryggende garantier for uvildighed og gennemskuelighed, bl.a. behørig offentliggørelse af indledningen, gennemførelsen og afslutningen af proceduren.

6. Uden at det berører bestemmelserne i denne artikel, kan parterne ved fastlæggelsen af reglerne for udvælgelsesproceduren tage hensyn til legitime ordre public-mål, herunder sundhed, sikkerhed, beskyttelse af miljøet og bevarelse af kulturarven.

Artikel 105

Licensprocedurer

1. Licensprocedurer og -formaliteter skal være klare, offentliggjort på forhånd og skal give ansøgerne sikkerhed for, at deres anmodning vil blive behandlet objektivt og uvildigt.

2. Licensprocedurer og -formaliteter skal være så enkle som muligt og må ikke komplicere eller forsinke udførelsen af tjenesteydelsen unødigt. De licensafgifter²⁸⁾, de kan medføre for ansøgerne, skal være rimelige og stå i et rimeligt forhold til omkostningerne i forbindelse med de pågældende licensprocedurer.

3. Licensprocedurer og -formaliteter skal give ansøgerne sikkerhed for, at deres anmodning behandles inden for en rimelig svarfrist, som er offentliggjort på forhånd. Fristen løber først fra det tidspunkt, hvor de kompetente myndigheder har modtaget al dokumentation. Den kompetente myndighed kan forlænge fristen med et rimeligt tidsrum, hvis spørgsmålets kompleksitet berettiger hertil. Forlængelsen og dens varighed begrundes behørigt og meddeles ansøgeren inden den oprindelige frists udløb.

4. Hvis anmodningen er ufuldstændig, oplyses ansøgeren hurtigst muligt om, at der skal indgives yderligere dokumentation. I så fald kan de kompetente myndigheder suspendere den i stk. 3 omhandlede frist, indtil de har modtaget al dokumentation.

5. Hvis der gives afslag på en anmodning om licens, skal ansøgeren straks underrettes herom. I princippet skal ansøgeren efter anmodning underrettes om årsagerne til afslaget og om fristen for at påklage afgørelsen.

Underafdeling 2

Almindelige bestemmelser

Artikel 106

Gensidig anerkendelse

1. Intet i dette kapitel er til hinder for, at en part kan kræve, at fysiske personer skal have de nødvendige kvalifikationer og/eller den nødvendige erhvervs erfaring, som er fastsat for den pågældende sektor på det territorium, hvor tjenesteydelsen leveres.

2. Parterne tilskynder de relevante erhvervsorganisationer på deres respektive territorier til at forelægge henstillinger vedrørende gensidig anerkendelse for Handelsudvalget med henblik på, at investorer og tjenesteydere helt eller delvist opfylder parternes kriterier for godkendelse af, udstedelse af licenser til, driftsform for og certificering af investorer og tjenesteydere, særlig hvad angår liberale tjenesteydelser.

3. Når Handelsudvalget modtager en henstilling som omhandlet i stk. 2, gennemgår det henstillingen inden for en rimelig frist med henblik på at fastslå, om den er i overensstemmelse med denne aftale.

4. Når det i henhold til proceduren i stk. 3 er fastslået, at en henstilling som omhandlet i stk. 2 er i overensstemmelse med denne aftale, og der er tilstrækkelig overensstemmelse mellem parternes relevante forskrifter, forhandler parterne gennem deres kompetente myndigheder sig frem til en aftale om gensidig anerkendelse af krav, kvalifikationer, licenser og andre forskrifter med henblik på at gennemføre henstillingen.

5. En sådan aftale skal være i overensstemmelse med de relevante bestemmelser i WTO-overenskomsten og særlig artikel VII i GATS.

Artikel 107

Gennemsigtighed og offentliggørelse af fortrolige oplysninger

1. Parterne bevarer straks alle anmodninger fra den anden part om specifikke oplysninger vedrørende alle deres alment gældende foranstaltninger eller internationale aftaler, som er relevante for eller berører denne aftale. Hver part opretter desuden et eller flere informationskontorer, der efter anmodning kan give investorer og tjenesteydere fra den anden part specifikke oplysninger om alle disse forhold. Parterne underretter hinanden om deres informationskontorer senest tre måneder efter denne aftales ikrafttræden. Informationskontorerne behøver ikke at være depositar for love og administrative bestemmelser.

2. Intet i denne aftale forpligter en part til at udlevere fortrolige oplysninger, hvis offentliggørelse ville være til hinder for retshåndhævelsen eller på anden måde stride mod offentlige interesser, eller som ville skade bestemte offentlige eller private virksomheders legitime forretningsinteresser.

Underafdeling 3

Computertjenesteydelser

Artikel 108

Forståelse vedrørende computertjenesteydelser

1. I forbindelse med liberaliseringen af handelen med computertjenesteydelser i overensstemmelse med afdeling 2, 3 og 4 i dette kapitel, og i betragtning af at computertjenesteydelser og hermed beslægtede tjenesteydelser gør det muligt at levere andre tjenesteydelser ved hjælp af elektroniske og andre midler, skelner parterne mellem den understøttende tjenesteydelse og det indhold eller den kernetjeneste, der le-

veres elektronisk, således at indholdet eller kernetjenesten ikke henregnes til computertjenesteydelser og hermed beslægtede tjenesteydelser som defineret i stk. 2.

2. Ved computertjenesteydelser og hermed beslægtede tjenesteydelser forstås tjenesteydelser som defineret i De Forenede Nationers centrale produktnomenklatur (CPC), kode 84, der også omfatter både de tilgrundliggende ydelser og funktioner og kombinationer af grundlæggende ydelser, uanset om de leveres via et netværk, herunder internettet.

Grundlæggende tjenesteydelser er tjenesteydelser, der vedrører:

- a) rådgivning, strategiudvikling, analyse, planlægning, behovsspecifikation, design, udvikling, installation, implementering, integration, prøvning, fejlfinding, opdatering, support, faglig bistand og forvaltning af computere og edb-systemer eller
- b) edb-programmer defineret som den række instruktioner, der er nødvendige for at få computere til at fungere og kommunikere (uden videre), samt rådgivning, strategiudvikling, analyse, planlægning, behovsspecifikation, design, udvikling, installation, implementering, integration, prøvning, fejlfinding, opdatering, tilpasning, vedligeholdelse, support, teknisk bistand og forvaltning og anvendelse af edb-programmer eller
- c) databehandling, -lagring og -hosting og databasetjenester eller
- d) vedligeholdelse og reparation af kontormaskiner og -udstyr, herunder computere, eller
- e) uddannelse af kunders personale i forbindelse med edb-programmer, computere og edb-systemer i.a.n.

Underafdeling 4

Post- og kurervirksomhed

Artikel 109

Anvendelsesområde og definitioner

1. I denne underafdeling fastlægges de reguleringsmæssige principper for alle post- og kurertjenester, der liberaliseres i overensstemmelse med afdeling 2, 3 og 4 i dette kapitel.

2. I denne underafdeling og i afdeling 2, 3 og 4 i dette kapitel forstås ved:

- a) "**licens**": tilladelse, der af en forvaltningsmyndighed udstedes til en individuel leverandør, og som kræves for at kunne udøve virksomhed som leverandør af en bestemt tjenesteydelse
- b) "**forsyningspligtydelser**": et permanent udbud af posttjenester af nærmere fastlagt kvalitet alle steder i en part og til priser, der er overkommelige for alle brugere.

Artikel 110

Forebyggelse af konkurrencebegrænsende praksis i forbindelse med post- og kurertjenester

Der opretholdes eller indføres passende foranstaltninger med henblik på at forhindre leverandører, som alene eller sammen med andre i kraft af deres stilling på markedet kan påvirke de materielle vilkår for deltagelse (med hensyn til priser og udbud) i det relevante marked for post- og kurertjenester, i at påbegynde eller fortsætte konkurrencebegrænsende praksis.

Artikel 111

Forsyningspligtydelser

Parterne kan hver især fastlægge den form for forsyningspligtydelser, de ønsker at opretholde. Disse ydelser vil ikke uden videre blive betragtet som konkurrencebegrænsende, forudsat at de forvaltes på en

gennemsigtig, ikke-diskriminerende og konkurrencemæssigt neutral måde og ikke udgør en større byrde end nødvendigt i betragtning af den form for forsyningspligtigheder, parten har fastlagt.

Artikel 112

Licenser

1. Tre år efter denne aftales ikrafttræden må der kun kræves licens for tjenesteydelser, der falder ind under forsyningspligtigheder.

2. Hvis der kræves licens, offentliggøres:

- a) alle betingelser for opnåelse af licens og den normale frist for behandling af en licensansøgning og
- b) vilkår og betingelser for licenser.

3. Begrundelsen for afslag på en ansøgning om licens meddeles ansøgeren efter anmodning, og der indføres i hver part en klageprocedure via en uafhængig instans. Proceduren skal være gennemsigtig, ikke-diskriminerende og baseret på objektive kriterier.

Artikel 113

Forvaltningsmyndighedens uafhængighed

Forvaltningsmyndigheden skal være retligt adskilt fra og er ikke ansvarlig over for leverandører af post- og kurertjenester. Forvaltningsmyndighedens afgørelser og de procedurer, den anvender, skal være upartiske over for alle markedsdeltagere.

Artikel 114

Reguleringsmæssig tilnærmelse

1. Parterne anerkender betydningen af, at Ukraines eksisterende lovgivning tilnærmes Den Europæiske Unions. Ukraine sikrer, at eksisterende og fremtidig lovgivning gradvist gøres forenelig med den gældende EU-ret.

2. Tilnærmelsen indledes på datoen for denne aftales undertegnelse og udvides gradvist til alle de elementer i den gældende EU-ret, der er omhandlet i bilag XVII til denne aftale.

Underafdeling 5

Elektronisk kommunikation

Artikel 115

Anvendelsesområde og definitioner

1. I denne underafdeling fastlægges de reguleringsmæssige principper for alle elektroniske kommunikationstjenester, der liberaliseres i henhold til afdeling 2, 3 og 4 i dette kapitel, bortset fra radio- og tv-spredning.

2. I denne underafdeling og i afdeling 2, 3 og 4 i dette kapitel forstås ved:

- a) "elektroniske kommunikationstjenester": alle tjenesteydelser vedrørende afsendelse og modtagelse af elektromagnetiske signaler, der normalt leveres mod betaling, bortset fra radio- og tv-spredning, dog ikke erhvervsvirksomhed, der består i at stille indhold til rådighed, som overføres ved hjælp af telekommunikation. Radio- og tv-spredning defineres som en uafbrudt transmissionskæde til spredning af tv- og radioprogramsignaler til offentligheden, men omfatter ikke bidragsforbindelser mellem operatører

- b) "offentligt kommunikationsnet": et elektronisk kommunikationsnet, der udelukkende eller hovedsagelig anvendes til levering af offentligt tilgængelige elektroniske kommunikationstjenester
- c) "elektronisk kommunikationsnet": transmissionssystemer og, hvor det er relevant, koblings- og dirigeringsudstyr og andre ressourcer, som gør det muligt at overføre signaler ved hjælp af trådforbindelse, radiobølger, lyslederteknik eller andre elektromagnetiske midler, herunder satellitnet, jordbaserede fastnet (kredsløbs- og pakkekoblede, herunder internettet) og mobilnet, elkabelsystemer, i det omfang de anvendes til transmission af signaler, net, som anvendes til radio- og tv-spredning, samt kabel-tv-net, uanset hvilken type information der overføres
- d) "tilsynsmyndighed" i sektoren for elektronisk kommunikation: det eller de organer, der har til opgave at føre tilsyn med elektronisk kommunikation som omhandlet i dette kapitel
- e) en tjenesteyder anses for at have en "stærk markedsposition", hvis den enten alene eller i fællesskab med andre indtager, hvad der svarer til en dominerende stilling, dvs. en økonomisk styrkeposition, der giver den magt til i betragtelig grad at kunne handle uafhængigt af konkurrenter, kunder og i sidste ende forbrugerne
- f) "samtrafik": fysisk og/eller logisk sammenkobling af offentlige kommunikationsnet, som bruges af den samme eller af en anden tjenesteyder med henblik på at give en tjenesteyders brugere mulighed for at kommunikere indbyrdes eller med en anden tjenesteyders brugere eller få adgang til andre tjenesteyders tjenester. Tjenester kan udbydes af de berørte parter eller af andre parter, som har adgang til nettet. Samtrafik er en særlig form for adgang, der etableres mellem offentlige netudbydere
- g) "forsyningspligtgydelser": det minimum af tjenester af en bestemt kvalitet, som alle brugere på en parts territorium skal have adgang til, uanset hvor de befinder sig geografisk, til overkommelige priser; deres omfang og gennemførelse fastlægges af parterne hver især
- h) "adgang": tilrådighedsstillelse af faciliteter og/eller tjenester for en anden tjenesteyder på nærmere fastsatte vilkår og på eksklusivt eller ikke-eksklusivt grundlag med henblik på udbud af elektroniske kommunikationstjenester. Adgang omfatter bl.a. adgang til netelementer og tilhørende faciliteter, der kan indebære tilslutning af udstyr, såvel kabel- som radiobaseret tilslutning (dette omfatter navnlig adgang til abonnentledninger og de nødvendige faciliteter og tjenester med henblik på tilvejebringelse af tjenester via abonnentledninger), adgang til fysisk infrastruktur, herunder bygninger, kabelkanaler og master, adgang til relevante softwaresystemer, herunder drifts-støttesystemer, adgang til nummerkonvertering eller systemer, der tilbyder tilsvarende funktioner, adgang til fastnet og mobilnet, navnlig med henblik på roaming, og adgang til adgangs-styringssystemer til digitale tv-tjenester samt adgang til virtuelle net tjenester
- i) "slutbruger": bruger, der ikke udbyder offentlige kommunikationsnet eller offentligt tilgængelige elektroniske kommunikationstjenester
- j) "abonnentledninger": den fysiske ledning, der forbinder nettermineringspunktet hos en abonnent til en lokalcentrals hovedfordeler eller et tilsvarende punkt, i faste offentlige telefonnet.

Artikel 116

Tilsynsmyndighed

1. Parterne sikrer, at tilsynsmyndighederne for elektroniske kommunikationstjenester er retligt adskilt fra og operationelt uafhængige af leverandører af elektroniske kommunikationstjenester. Hvis en part bevarer ejerskab til eller kontrol over en tjenesteyder, der stiller offentlige kommunikationsnet eller -tjenester til rådighed, sikrer den pågældende part, at der er reel strukturel adskillelse mellem myndighedernes tilsynsfunktion og aktiviteter, der er knyttet til ejerskab eller kontrol.

2. Parterne sikrer, at tilsynsmyndigheden har tilstrækkelige beføjelser til at føre tilsyn med sektoren. Hvilke opgaver der skal udføres af tilsynsmyndigheden, offentliggøres lettilgængeligt og klart, navnlig når disse opgaver er fordelt på flere organer.

3. Parterne sikrer, at tilsynsmyndighedernes afgørelser og de procedurer, de anvender, er upartiske over for alle markedsdeltagere og gennemsigtige.

4. Tilsynsmyndigheden skal have beføjelse til at udføre en analyse af den vejledende liste over relevante produkt- og tjenestemarkeder i bilagene²⁹⁾ til denne aftale. Skal tilsynsmyndigheden i henhold til artikel 118 i denne aftale afgøre, om forpligtelser skal opretholdes, indføres, ændres eller ophæves, træffer den på grundlag af en markedsanalyse afgørelse om, hvorvidt der reelt er konkurrence på det relevante marked.

5. Fastslår tilsynsmyndigheden, at der ikke er reel konkurrence på et relevant marked, udpeger den tjenesteydere med en stærk markedsposition på det pågældende marked og opretholder, indfører eller ændrer specifikke forpligtelser som anført i artikel 118 i denne aftale, hvis det findes passende. Konkluderer tilsynsmyndigheden, at der er reel konkurrence på markedet, må den ikke indføre eller opretholde nogen af de i artikel 118 i denne aftale omhandlede forpligtelser.

6. Parterne sikrer, at tjenesteydere, der berøres af en afgørelse truffet af en tilsynsmyndighed, har ret til at påklage denne til en klageinstans, som er uafhængig af de involverede parter. Parterne sikrer, at der tages behørigt hensyn til sagens omstændigheder. Klagesagen har ikke opsættende virkning for den afgørelse, som tilsynsmyndigheden har truffet, medmindre klageinstansen træffer anden afgørelse herom. Er klageinstansen ikke en retsinstans, skal dens afgørelser altid begrundes skriftligt og skal desuden kunne prøves ved en upartisk og uafhængig retslig myndighed. Afgørelser truffet af klageinstanser skal håndhæves effektivt.

7. Parterne sikrer, at tilsynsmyndighederne, når de agter at træffe foranstaltninger, der vedrører en eller flere bestemmelser i denne underafdeling, og som har væsentlige virkninger for det relevante marked, giver de interesserede parter lejlighed til inden for en rimelig frist at fremsætte bemærkninger til udkastet til foranstaltninger. Tilsynsmyndighederne offentliggør deres konsultationsprocedurer. Resultaterne af konsultationsproceduren offentliggøres, medmindre de er fortrolige.

8. Parterne sikrer, at tjenesteydere, der udbyder elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, giver tilsynsmyndighederne alle de oplysninger, herunder økonomiske, som disse myndigheder har behov for, for at kunne påse, at bestemmelserne i denne underafdeling samt afgørelser truffet i henhold til denne underafdeling overholdes. Tjenesteyderne afgiver oplysningerne, så snart de anmodes herom, og i overensstemmelse med de frister og den detaljeringsgrad, som tilsynsmyndigheden kræver. De oplysninger, tilsynsmyndigheden anmoder om, skal stå i et rimeligt forhold til, hvad opgaven kræver. Tilsynsmyndigheden begrundes sin anmodning om oplysninger.

Artikel 117

Tilladelse til levering af elektroniske kommunikationstjenester

1. Parterne sikrer, at levering af tjenesteydelser så vidt muligt tillades efter simpel underretning herom og/eller registrering.

2. Parterne sikrer, at der kan kræves licens med henblik på at tage højde for spørgsmål om tildeling af numre og frekvenser. Vilkår og betingelser for sådanne licenser offentliggøres.

3. Parterne sikrer, at hvis der kræves licens:

- a) offentliggøres alle betingelser for opnåelse af licens og en rimelig frist for behandling af licensansøgningen
- b) meddeles afslag på en ansøgning om licens skriftligt til ansøgeren efter anmodning
- c) har licensansøgeren mulighed for at henvende sig til en klageinstans, hvis der uretmæssigt gives afslag på en ansøgning om licens
- d) må de licensafgifter³⁰⁾, der af en part kræves for udstedelse af licens, ikke overstige de administrative omkostninger, der almindeligvis medgår til forvaltning, kontrol og håndhævelse af gældende licenser.

Licensafgifter for brugen af radiofrekvenser og nummerressourcer er ikke underlagt kravene i dette litra.

Artikel 118

Adgang og samtrafik

1. Parterne sikrer, at tjenesteydere, der har tilladelse til at levere elektroniske kommunikationstjenester, har ret og pligt til at forhandle sig frem til aftaler om samtrafik med andre leverandører af offentligt tilgængelige elektroniske kommunikationsnet og -tjenester. Samtrafik bør i princippet aftales på grundlag af kommercielle forhandlinger mellem de berørte juridiske personer.

2. Parterne sikrer, at tjenesteydere, der får oplysninger fra en anden tjenesteyder under forhandlingerne om samtrafikaftaler, udelukkende anvender disse oplysninger til det formål, hvortil de er givet, og til enhver tid respekterer, at de oplysninger, der fremsendes eller opbevares, skal behandles fortroligt.

3. Parterne sikrer, at når det i overensstemmelse med artikel 116 i denne aftale er fastslået, at der ikke er reel konkurrence på et relevant marked, herunder de markeder, der er opført i bilagene til denne aftale, har tilsynsmyndigheden beføjelse til at pålægge de tjenesteydere, der er udpeget som tjenesteydere med en stærk markedsposition, en eller flere af følgende forpligtelser for så vidt angår samtrafik og/eller adgang:

- a) en forpligtelse vedrørende ikke-diskriminering, der skal sikre, at de pågældende udbydere under tilsvarende forhold tilbyder andre tjenesteydere, der udbyder tilsvarende tjenester, tilsvarende vilkår, og at de udbyder tjenester og formidler oplysninger til andre på samme vilkår og af samme kvalitet, som gælder for tjenester, der udbydes af dem selv, deres datterselskaber eller partnere
- b) en forpligtelse for vertikalt integrerede virksomheder til at sørge for transparens mht. deres engrospriser og interne afregningspriser, hvis der stilles krav om ikke-diskriminering eller undgåelse af uretmæssig krydssubsidiering. Tilsynsmyndigheden kan specificere, hvilket format og hvilken regnskabsmetode der skal anvendes
- c) forpligtelser til at efterkomme rimelige anmodninger om adgang til og anvendelse af specifikke netelementer og tilhørende faciliteter, herunder ubundet adgang til abonnentledninger, bl.a. i tilfælde hvor tilsynsmyndigheden er af den opfattelse, at nægtelse af adgang eller urimelige vilkår og betingelser med tilsvarende virkning vil kunne hindre, at der skabes et holdbart konkurrencebaseret marked i detailledet, eller være i modstrid med slutbrugernes interesser
- d) en forpligtelse til at tilbyde bestemte tjenester på engrosbasis til tredjeparters videresalg; til at tilbyde fri adgang til tekniske grænseflader, protokoller eller andre nøgleteknologier, der er afgørende for tjenesternes eller virtuelle net tjenesters interoperabilitet; til at tilbyde samhusning eller andre former for fælles brug af faciliteter, herunder fælles brug af kabelkanaler, bygninger eller master; til at udbyde bestemte tjenester, der er nødvendige for at sikre interoperabilitet mellem end-to-end-tjenester til slutbrugere, herunder faciliteter til intelligente net tjenester; til at tilbyde adgang til driftsstøttesystemer eller lignende softwaresystemer, der er nødvendige for at skabe reelle konkurrenceforhold på tjenesteområdet, og til at sammenkoble net eller netfaciliteter
- d) Tilsynsmyndighederne kan i tilknytning til de i litra c) og d) omhandlede forpligtelser stille krav om redelighed, rimelighed og rettidighed
- e) forpligtelser vedrørende omkostningsdækning og priskontrol, herunder forpligtelser vedrørende omkostningsbaserede priser og udarbejdelse af omkostningsregnskabsystemer i forbindelse med udbud af bestemte former for samtrafik og/eller adgang, såfremt en markedsanalyse viser, at den pågældende udbyder som følge af en utilstrækkelig konkurrence vil kunne opretholde sine priser på et unaturligt højt niveau eller opretholde en prisklemme til skade for slutbrugere
- e) Tilsynsmyndighederne skal tage hensyn til udbyderens investeringer og lade udbyderen få en rimelig forrentning af den relevante investerede kapital

- f) en forpligtelse til at offentliggøre oplysninger om de særlige forpligtelser, tilsynsmyndigheden pålægger en tjenesteyder med angivelse af det specifikke produkt/den specifikke tjeneste og de geografiske markeder. Ajourførte oplysninger, som ikke er fortrolige og ikke indeholder forretningshemmeligheder, gøres offentligt tilgængelige på en måde, der sikrer, at alle interesserede parter har let adgang til disse oplysninger
- g) forpligtelser vedrørende transparens, der kræver, at udbydere skal offentliggøre bestemte oplysninger, og såfremt en udbyder er underlagt forpligtelser vedrørende ikke-diskriminering, kan tilsynsmyndigheden forlange, at udbyderen offentliggør et standardtilbud, der skal være tilstrækkelig ubundet til at sikre, at tjenesteyderne ikke skal betale for faciliteter, som ikke er nødvendige for den ønskede tjeneste, og som indeholder en beskrivelse af de udbudte tjenester, opgjort efter enkeltkomponenter alt efter markedssituationen, og de hertil knyttede vilkår og betingelser, herunder priser.

4. Parterne sikrer, at en tjenesteyder, der anmoder om samtrafik med en tjenesteyder, der er udpeget som tjenesteyder med en stærk markedsposition, til enhver tid eller efter en rimelig, offentliggjort frist kan henvende sig til et uafhængigt indenlandsk organ, eventuelt en tilsynsmyndighed som omhandlet i artikel 115, stk. 2, litra d), i denne aftale, for at bilægge tvister vedrørende vilkår og betingelser for samtrafik og/eller adgang.

Artikel 119

Knappe ressourcer

1. Parterne sikrer, at alle procedurer for tildeling og anvendelse af knappe ressourcer, herunder frekvenser, numre og anlægsrettigheder, gennemføres på en objektiv, forholdsmæssigt afpasset, rettidig, gennemsigtig og ikke-diskriminerende måde. Den nuværende allokering af frekvensbånd skal offentliggøres, dog skal der ikke gives detaljerede oplysninger om frekvenser, der er allokeret til særlige statslige anvendelser.

2. Parterne sikrer, at radiofrekvenser til telekommunikationstjenester på deres territorium forvaltes effektivt med henblik på at sikre en virkningsfuld og effektiv udnyttelse af frekvenserne. Er efterspørgslen efter specifikke frekvenser større end udbuddet af ledige frekvenser, skal der anvendes egnede, gennemsigtige procedurer ved tildelingen af disse frekvenser for at optimere udnyttelsen heraf og fremme konkurrencen.

3. Parterne sikrer, at tilsynsmyndigheden forestår tildelingen af nationale nummerressourcer og disponeringen af de nationale nummerplaner.

4. I sådanne tilfælde, hvor offentlige eller lokale myndigheder stadig ejer eller kontrollerer tjenesteydere, der driver offentlige kommunikationsnet og/eller -tjenester, skal der sikres en reel organisatorisk adskillelse mellem rettighedstildelingsfunktionen og aktiviteter i forbindelse med ejerskab og kontrol.

Artikel 120

Forsyningspligtigheder

1. Parterne kan hver især fastlægge den form for forsyningspligtigheder, de ønsker at opretholde.

2. Disse ydelser vil ikke uden videre blive betragtet som konkurrencebegrænsende, forudsat at de forvaltes på en gennemsigtig, objektiv og ikke-diskriminerende måde. De skal desuden forvaltes på en konkurrencemæssigt neutral måde og må ikke udgøre en større byrde end nødvendigt i betragtning af den form for forsyningspligtigheder, parten har fastlagt.

3. Parterne sikrer, at alle tjenesteydere kan komme i betragtning til at varetage forsyningspligtigheder, og at ingen tjenesteydere udelukkes på forhånd. De udpeges gennem en effektiv, gennemsigtig, objektiv og ikke-diskriminerende ordning. Parterne foretager om nødvendigt en vurdering af, hvorvidt leveringen

af forsyningspligtigheder udgør en urimelig byrde for den eller de organisationer, der er udpeget hertil. Hvis det er berettiget ud fra vurderingen og under hensyn til den eventuelle markedsfordel, som opnås af den organisation, der udbyder forsyningspligtigheder, træffer tilsynsmyndighederne beslutning om, hvorvidt der skal indføres en ordning med kompensation for den eller de berørte tjenesteydere og fordeling af nettoomkostningerne i forbindelse med forsyningspligten.

4. Parterne sikrer:

- a) at nummerfortegnelser over alle abonnenter³¹⁾ er tilgængelige for brugerne, enten i trykt eller elektronisk form eller begge dele, og at de ajourføres regelmæssigt, dog mindst én gang årligt
- b) at organisationer, der leverer de i litra a) omhandlede tjenesteydelser, anvender princippet om ikke-diskriminering ved behandlingen af oplysninger, de modtager fra andre organisationer.

Artikel 121

Grænseoverskridende levering af elektroniske kommunikationstjenester

Parterne må ikke indføre eller opretholde foranstaltninger, der begrænser den grænseoverskridende levering af elektroniske kommunikationstjenester.

Artikel 122

Hemmeligholdelse af oplysninger

Parterne sikrer hver især hemmeligholdelsen af elektronisk kommunikation ved brug af offentlige elektroniske kommunikationsnet og offentligt tilgængelige elektroniske kommunikationstjenester, både for så vidt angår selve kommunikationen og de dermed forbundne trafikdata, uden at begrænse handelen med tjenesteydelser.

Artikel 123

Tvister mellem tjenesteydere

1. Parterne sikrer, at hvis der opstår en tvist mellem leverandører af elektroniske kommunikationsnet eller -tjenester, vedrørende de i dette kapitel omhandlede rettigheder og forpligtelser, træffer den relevante tilsynsmyndighed efter anmodning fra en af parterne en bindende afgørelse med henblik på at bilægge tvisten så hurtigt som muligt og under alle omstændigheder inden for fire måneder.

2. Tilsynsmyndighedens afgørelse offentliggøres, idet der dog tages hensyn til bestemmelserne om fortrolighedsafholdelse af forretningshemmeligheder. De berørte parter modtager en fuldstændig redegørelse for de grunde, som afgørelsen bygger på.

3. Vedrører en sådan tvist grænseoverskridende levering af tjenesteydelser, koordinerer de berørte tilsynsmyndigheder deres indsats med henblik på at bilægge tvisten.

Artikel 124

Reguleringsmæssig tilnærmelse

1. Parterne anerkender betydningen af, at Ukraines eksisterende lovgivning tilnærmes Den Europæiske Unions. Ukraine sikrer, at eksisterende og fremtidig lovgivning gradvist gøres forenelig med den gældende EU-ret.

2. Tilnærmelsen indledes på datoen for denne aftales undertegnelse og udvides gradvist til alle de elementer i den gældende EU-ret, der er omhandlet i bilag XVII til denne aftale.

Underafdeling 6

Finansielle tjenesteydelser

Artikel 125

Anvendelsesområde og definitioner

1. I denne underafdeling fastlægges de lovgivningsmæssige principper for alle finansielle tjenesteydelser, der liberaliseres i henhold til afdeling 2, 3 og 4 i dette kapitel.

2. I denne underafdeling og i afdeling 2, 3 og 4 i dette kapitel forstås ved:

a) "**finansiell tjenesteydelse**": enhver tjenesteydelse af finansiell art, der tilbydes af en leverandør af finansielle tjenesteydelser i en part. Finansielle tjenesteydelser omfatter følgende aktiviteter:

1. direkte forsikring (inklusive coassurance):

a) livsforsikring

b) skadesforsikring

2. genforsikring og retrocession

3. forsikringsmægling og

4. tjenesteydelser i tilknytning til forsikring, f.eks. rådgivning, aktuarbistand, risikovurdering og skadebehandling

1. modtagelse af indskud og andre midler på anfordring fra offentligheden

2. långivning af alle typer, herunder forbrugslån, realkredit, factoring og finansiering af handelstransaktioner

3. finansiell leasing

4. alle tjenesteydelser i tilknytning til betalings- og pengeoverførsel, herunder kredit- og betalingskort, rejsechecks og bankveksler

5. garantier og forpligtelser

6. handel for egen eller kunders regning på børsen, markedet for unoterede værdipapirer eller på anden måde, med følgende:

a) pengemarkedspapirer (herunder checks, veksler og indskudsbeviser)

b) udenlandsk valuta

c) derivater, herunder, men ikke alene, futures og optioner

d) valutakurs- og renteinstrumenter, herunder produkter såsom swaps og aftaler om fremtidig rentesikring

e) værdipapirer

f) andre omsætningspapirer og finansielle aktiver, herunder guldbarrer

7. deltagelse i emissioner af enhver art af værdipapirer, herunder emissionsgaranti og placering som agent (såvel offentligt som privat) og levering af tjenesteydelser i tilknytning til sådanne emissioner

8. "money broking"

9. forvaltning af aktiver såsom likviditets- og porteføljeforvaltning, alle former for kollektiv investeringspleje, administration af pensionsfonde, forvaring og forvaltning af betroede midler

10. afregning og clearing i forbindelse med finansielle aktiver, herunder værdipapirer, derivater og andre omsætningspapirer

11. tilvejebringelse og overførsel af finansielle oplysninger samt programmer til finansiell databehandling og dermed beslægtet programmer

12. rådgivning og formidling samt andre finansielle tjenesteydelser i forbindelse med de under nr. 1-11 nævnte aktiviteter, herunder kreditvurdering og -analyse, undersøgelser og rådgivning i tilknytning til investeringer og porteføljer, rådgivning om opkøb og selskabsomstrukturering og -strategi

b) "**leverandør af finansielle tjenesteydelser/finansielle tjenesteydere**": enhver fysisk eller juridisk person i en part, der søger at levere eller leverer finansielle tjenesteydelser. Udtrykket "leverandør af finansielle tjenesteydelser/finansielle tjenesteydere" omfatter ikke offentlige enheder.

c) "**offentlig enhed**":

1. en regering, centralbank eller monetær myndighed i en part, eller en enhed ejet eller kontrolleret af en part, der hovedsagelig beskæftiger sig med at gennemføre regeringsmæssige funktioner eller aktiviteter med regeringsmæssigt formål, men herunder ikke en enhed, der hovedsagelig beskæftiger sig med at levere finansielle tjenesteydelser på kommercielle vilkår, eller

2. en privat enhed, som udfører funktioner, der normalt udføres af en centralbank eller monetær myndighed, når den udfører disse funktioner

d) "ny finansielle tjenesteydelse": en tjenesteydelse af finansielle art, herunder tjenesteydelser vedrørende bestående og nye produkter eller den måde, hvorpå produktet leveres, som ingen anden leverandør af finansielle tjenesteydelser leverer på en parts territorium, men som leveres på den anden parts territorium.

Artikel 126

Tilsynsklausul

1. Parterne kan indføre eller opretholde foranstaltninger af tilsynsmæssige årsager, f.eks.:

- a) beskyttelse af investorer, indskydere, forsikringstagere eller personer, over for hvem en leverandør af finansielle tjenesteydelser har en tillidsforpligtelse
- b) sikring af deres finansielle systems integritet og stabilitet.

2. Disse foranstaltninger må ikke udgøre en større byrde end nødvendigt for at nå det tilsigtede mål, og de må ikke diskriminere leverandører af finansielle tjenesteydelser fra den anden part i forhold til tilsvarende leverandører af finansielle tjenesteydelser fra den part, der træffer foranstaltningerne.

3. Intet i denne aftale må fortolkes således, at det forpligter en part til at videregive oplysninger om individuelle kunders forhold og konti eller fortrolig eller privat information, som offentlige enheder ligger inde med.

4. En part kan kræve registrering af leverandører af grænseoverskridende finansielle tjenesteydelser fra den anden part og af finansielle instrumenter, uden at dette indskrænker andre former for tilsyn med grænseoverskridende handel med finansielle tjenesteydelser.

Artikel 127

Effektiv og gennemsigtig regulering

1. Parterne bestræber sig på at underrette alle interesserede personer på forhånd om enhver alment gældende foranstaltning, som de har til hensigt at indføre, således at de pågældende personer kan fremsætte bemærkninger til foranstaltningen. Der gives meddelelse om sådanne foranstaltninger:

- a) i en officiel publikation, eller
- b) i anden skriftlig eller elektronisk form.

2. Parterne stiller deres krav til udfyldelse af ansøgninger vedrørende levering af finansielle tjenesteydelser til rådighed for alle interesserede personer.

Efter anmodning fra en ansøger underretter den berørte part ansøgeren om status for ansøgningen. Hvis den berørte part har brug for yderligere oplysninger fra ansøgeren, underretter den uden unødigt forsinkelse ansøgeren herom.

Parterne bestræber sig på at sikre, at internationalt anerkendte standarder for regulering og tilsyn i sektoren for finansielle tjenesteydelser og for bekæmpelse af skattesvig og -uddragelse gennemføres og anvendes på deres territorium. Disse internationalt anerkendte standarder er bl.a. Baselkomitéens "Core Principles for Effective Banking Supervision", Den Internationale Forsikringstilsynsorganisations "Insurance Core Principles", Den Internationale Børstilsynsorganisations "Objectives and Principles of Securities Regulation", OECD's aftale om udveksling af oplysninger i skattesager, G20-landenes erklæring om gennemsigtighed og udveksling af oplysninger til skatteformål og Den Finansielle Aktionsgruppes 40 anbefalinger vedrørende hvidvaskning af penge og 9 særlige anbefalinger vedrørende finansiering af terrorisme.

Parterne noterer sig også de ti hovedprincipper for udveksling af oplysninger, som er udstedt af G7-landenes finansministre, og tager alle nødvendige skridt til at forsøge at anvende dem i bilaterale kontakter.

Artikel 128

Nye finansielle tjenesteydelser

Parterne tillader, at leverandører af finansielle tjenesteydelser fra den anden part, som er etableret på deres territorium, leverer enhver ny finansiell tjenesteydelse af samme art som de tjenesteydelser, de ville tillade deres egne leverandører af finansielle tjenesteydelser at levere i henhold til deres egen lovgivning under tilsvarende omstændigheder. En part kan bestemme den retlige form, gennem hvilken tjenesteydelsen må leveres, og kan kræve, at der skal indhentes tilladelse til levering af tjenesteydelsen. Når en sådan tilladelse kræves, skal der træffes en afgørelse inden for en rimelig frist, og tilladelsen kan kun afslås af de i artikel 126 i denne aftale anførte årsager.

Artikel 129

Databehandling

1. Parterne tillader, at leverandører af finansielle tjenesteydelser fra den anden part overfører oplysninger i elektronisk eller anden form til og fra deres territorium med henblik på databehandling, når denne er påkrævet som led i den normale forretningsgang hos de pågældende leverandører af finansielle tjenesteydelser.

2. Parterne indfører passende forholdsregler til beskyttelse af privatlivets fred og af fysiske personers grundlæggende rettigheder og frihedsrettigheder, særlig hvad angår videregivelse af personoplysninger.

Artikel 130

Specifikke undtagelser

1. Intet i dette kapitel må fortolkes således, at det forhindrer en part, herunder dens offentlige enheder, i på sit territorium ensidigt at udøve aktiviteter eller levere tjenesteydelser, der er del af en offentlig pensionsplan eller et lovbestemt socialt sikringssystem, undtagen når disse aktiviteter i henhold til partens egen lovgivning må udøves af leverandører af finansielle tjenesteydelser i konkurrence med offentlige enheder eller private institutioner.

2. Intet i denne aftale finder anvendelse på aktiviteter, der udøves af en centralbank eller monetær myndighed eller nogen anden offentlig enhed som led i penge- eller valutapolitikker.

3. Intet i dette kapitel må fortolkes således, at det forhindrer en part, herunder dens offentlige enheder, i på sit territorium ensidigt at udøve aktiviteter eller levere tjenesteydelser for partens, herunder dens offentlige enheders, regning eller med dens, herunder dens offentlige enheders, garanti eller ved anvendelse af dens, eller dens offentlige enheders, finansielle ressourcer.

Artikel 131

Selvregulerende organisationer

Når en part kræver medlemskab af eller deltagelse i eller adgang til selvregulerende organisationer, værdipapir- eller terminsbørser eller -markeder eller en anden organisation eller sammenslutning, for at leverandører af finansielle tjenesteydelser fra den anden part kan få tilladelse til at levere finansielle tjenesteydelser på lige fod med partens egne leverandører af finansielle tjenesteydelser, eller når parten direkte eller indirekte giver sådanne enheder privilegier eller fordele med hensyn til levering af finansielle tjenesteydelser, sikrer den, at forpligtelserne i henhold til artikel 88 og 94 i denne aftale efterleves.

Artikel 132

Clearing- og betalingsystemer

Parterne indrømmer på vilkårene og betingelserne for national behandling leverandører af finansielle tjenesteydelser fra den anden part, som er etableret på deres territorium, adgang til betalings- og clearingssystemer, der drives af offentlige enheder, og til offentlige finansierings- og genfinansieringsfaciliteter, der er til rådighed som led i den normale forretningsgang. Denne artikel har ikke til formål at give adgang til partens faciliteter med hensyn til långiver i sidste instans.

Artikel 133

Reguleringsmæssig tilnærmelse

1. Parterne anerkender betydningen af, at Ukraines eksisterende lovgivning tilnærmes Den Europæiske Unions. Ukraine sikrer, at eksisterende og fremtidig lovgivning gradvist gøres forenelig med den gældende EU-ret.

2. Tilnærmelsen indledes på datoen for denne aftales undertegnelse og udvides gradvist til alle de elementer i den gældende EU-ret, der er omhandlet i bilag XVII til denne aftale.

Underafdeling 7

Transporttjenester

Artikel 134

Anvendelsesområde

I denne underafdeling fastlægges principperne for liberaliseringen af transporttjenester i henhold til afdeling 2, 3 og 4 i dette kapitel.

Artikel 135

International søtransport

1. Denne aftale finder anvendelse på international søtransport mellem havne i Ukraine og EU-medlemsstaterne og mellem havne i EU-medlemsstaterne. Den finder også anvendelse på handel mellem havne i Ukraine og tredjelande og mellem havne i EU-medlemsstater og tredjelande.

2. Denne aftale finder ikke anvendelse på indenlandsk søtransport mellem havne i Ukraine eller mellem havne i individuelle EU-medlemsstater. Uanset ovenstående punktum betragtes bevægelser af udstyr som f.eks. tomme containere, der ikke transporteres som fragt mod betaling, mellem havne i Ukraine eller mellem havne i individuelle EU-medlemsstater som international søtransport.

3. I denne underafdeling og i afdeling 2, 3 og 4 i dette kapitel forstås ved:

- a) **"international søtransport"**: dør til dør-transport og multimodal transport, dvs. transport af gods, hvor der anvendes mere end en transportform, herunder et søled, i henhold til et gennemgående transportdokument, og med henblik herpå direkte kontraktindgåelse med leverandører af andre transportformer
- b) **"håndtering af søgods"**: aktiviteter, der udføres af stevedorevirksomheder, herunder terminaloperatører, men ikke havnearbejders aktiviteter som sådan, når disse arbejdere er organiseret uafhængigt af stevedorevirksomheder eller terminaloperatørvirksomheder. Disse aktiviteter omfatter tilrettelæggelse af og tilsyn med:
- c) **"tjenesteydelser inden for toldbehandling" (alternativt "toldassistance")**: aktiviteter, der består i på en anden parts vegne at gennemføre toldformaliteter vedrørende import, eksport eller transport af gods, uanset om denne tjenesteydelse er en hovedaktivitet for tjenesteyderen eller et almindeligt supplement til vedkommendes hovedaktivitet
- d) **"tjenesteydelser vedrørende containerterminaler og oplagring"**: aktiviteter, der består i at oplagre containere såvel i havne som inde i landet med henblik på at fylde/tømme dem, reparere dem og gøre dem klar til afskibning
- e) **"skibsagenturvirksomhed"**: aktiviteter, der består i som agent inden for et givet geografisk område at repræsentere et eller flere rederiers forretningsinteresser inden for følgende områder:
- f) **"speditørvirksomhed"**: aktiviteter, der består i at tilrettelægge og kontrollere forsendelsesoperationer på rederiernes vegne ved at erhverve transportydelse og tilknyttede tjenesteydelser, udarbejde dokumentation og tilvejebringe forretningsoplysninger
- g) **"feederservice"**: forudgående og efterfølgende transport af internationalt gods ad søvejen, navnlig i containere, mellem havne i en af parterne.

4. Parterne indrømmer skibe, der fører den anden parts flag, eller som drives af tjenesteydere fra den anden part, en behandling, der ikke er mindre gunstig end den, de indrømmer deres egne skibe eller, hvis den er gunstigere, den behandling de indrømmer tredjelandes skibe, bl.a. hvad angår adgang til havne, brug af infrastruktur og havnetjenester og brug af søfartshjælpetjenester³²⁾ samt dermed forbundne gebyrer og afgifter, toldfaciliteter og tildeling af liggeplads og laste- og lossefaciliteter.

5. Parterne anvender effektivt princippet om uhindret adgang til det internationale marked for søtransport og handel på et kommercielt og ikke-diskriminerende grundlag.

6. Anvendelsen af principperne i stk. 4 og 5 indebærer, at parterne efter denne aftales ikrafttræden:

- a) ikke indfører lastfordelingsaftaler i fremtidige aftaler med tredjelande om søtransport, herunder transport af tør og flydende bulk og linjefart, og ophæver sådanne lastfordelingsaftaler, som måtte findes i tidligere aftaler, og
- b) afskaffer eller undlader at gennemføre administrative, tekniske eller andre foranstaltninger, som kan udgøre en indirekte restriktion og have diskriminerende virkninger for statsborgere eller virksomheder fra den anden part i forbindelse med leveringen af internationale søtransportydelser.

7. Parterne tillader, at leverandører af internationale søtransportydelser fra den anden part har en etablering på deres territorium på vilkår for oprettelse og drift, der ikke er mindre gunstige end de vilkår, de indrømmer deres egne tjenesteydere eller tjenesteydere fra tredjelande, hvis disse er gunstigere. I overensstemmelse med afdeling 2 i dette kapitel for så vidt angår sådanne etableringers aktiviteter tillader parterne, at tjenesteydere fra den anden part i overensstemmelse med deres love og administrative bestemmelser udøver erhvervsvirksomhed som f.eks., men ikke begrænset til:

- a) publicering, markedsføring og salg af tjenesteydelser inden for søtransport og i relation dertil, fra tilbudsgivning til fakturering, for egen regning eller på vegne af andre leverandører af internationale søtransportydelser ved direkte kontakt med kunder
- b) formidling af forretningsoplysninger ved et hvilket som helst middel, herunder edb-informationssystemer og elektronisk dataudveksling (med forbehold af ikke-diskriminerende restriktioner vedrørende telekommunikation)
- c) udfærdigelse af dokumenter, herunder transportdokumenter, tolddokumenter og andre dokumenter vedrørende de transporterede varers oprindelse og beskaffenhed
- d) organisering af skibsanløb eller modtagelse af gods for egen regning eller på vegne af andre leverandører af internationale søtransportydelser
- e) etablering af forretningsforbindelser af enhver art med lokalt etablerede skibsagenturer, herunder erhvervelse af virksomhedskapitalandele og ansættelse af lokalt personale eller personale hyret fra udlandet efter de relevante bestemmelser i denne aftale
- f) køb og brug for egen regning eller på kunders vegne (og videresalg til kunder) af transportydelser ved enhver transportform, herunder ad indre vandveje, veje og jernbaner samt hjælpetjenester for alle transportformer, som er nødvendige for levering af en integreret service
- g) besiddelse af det udstyr, der er nødvendigt for at kunne udøve erhvervsvirksomhed.

8. Parterne stiller på rimelige og ikke-diskriminerende vilkår og betingelser følgende tjenesteydelser til rådighed for den anden parts leverandører af internationale søtransportydelser i havne: lodsning, slæbe- og bugserassistance, forsyning med proviant, brændstof og vand, affaldsindsamling og deponering af ballastaffald, skibsinspektørtjenester, navigationsassistance, kystbaserede operationelle tjenester, der er af betydning for skibsfarten, herunder kommunikation, leverance af vand og elektricitet, nødreparationsfaciliteter, ankerplads, liggeplads og liggepladsfaciliteter.

9. Parterne tillader, at leverandører af internationale søtransportydelser fra den anden part leverer internationale søtransportydelser, hvoraf et led foregår ad den anden parts indre vandveje.

10. En part tillader på et ikke-diskriminerende grundlag og i henhold til aftalte betingelser mellem de berørte virksomheder, at leverandører af internationale søtransportydelser fra den anden part benytter feederservice mellem havne i Ukraine eller mellem havne i individuelle EU-medlemsstater, der ydes af leverandører af søtransportydelser, som er registreret i førstnævnte part.

11. Denne aftale berører ikke anvendelsen af søtransportaftaler, der er indgået mellem Ukraine og EU-medlemsstaterne, og som omhandler spørgsmål, der falder uden for denne aftales anvendelsesområde. Hvis denne aftale på visse punkter er mindre gunstig end eksisterende aftaler mellem individuelle EU-medlemsstater og Ukraine, har de mest gunstige bestemmelser forrang, uden at dette indskrænker EU-partens forpligtelser og under hensyntagen til traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde. Bestemmelserne i denne aftale afløser bestemmelserne i tidligere bilaterale aftaler indgået mellem EU-medlemsstaterne og Ukraine, hvis sidstnævnte bestemmelser er i strid med denne aftale, bortset fra den situation, der er nævnt i det foregående punktum, eller er identiske med dem. Bestemmelser i eksisterende bilaterale aftaler, som ikke er omfattet af denne aftale, gælder fortsat.

Artikel 136

Transport ad vej, jernbane og indre vandveje

1. Med henblik på at sikre en koordineret udvikling og en gradvis liberalisering af transporten mellem parterne, afpasset efter deres gensidige handelsbehov, vil betingelserne for gensidig markedsadgang inden for vej- og jernbanetransport og transport ad indre vandveje blive behandlet i eventuelle fremtidige aftaler herom.

2. Forud for indgåelsen af de i stk. 1 omhandlede aftaler afstår parterne fra at gøre betingelserne for gensidig markedsadgang mellem parterne mere restriktive set i sammenligning med situationen på dagen forud for denne aftales ikrafttræden.

3. Bestemmelser i eksisterende bilaterale aftaler, som ikke er omfattet af eventuelle fremtidige aftaler som omhandlet i stk. 1, gælder fortsat.

Artikel 137

Luftransport

1. Med henblik på at sikre en koordineret udvikling og en gradvis liberalisering af transporten mellem parterne, afpasset efter deres gensidige handelsbehov, bør betingelserne for gensidig markedsadgang inden for lufttransport behandles i henhold til aftalen om oprettelse af et fælles luftfartsområde mellem EU og Ukraine (i det følgende benævnt "CAA").

2. Forud for indgåelsen af CAA træffer parterne ingen foranstaltninger, som er mere restriktive eller diskriminerende set i forhold til situationen før denne aftales ikrafttræden.

Artikel 138

Reguleringsmæssig tilnærmelse

Ukraine tilpasser sin lovgivning, herunder administrative, tekniske og andre regler, til den til enhver tid gældende EU-lovgivning på området for international søtransport, for så vidt det tjener liberaliseringen, den gensidige adgang til parternes markeder og person- og godstrafikken. Denne tilnærmelse indledes på datoen for denne aftales undertegnelse og udvides gradvist til alle de elementer i den gældende EU-ret, der er omhandlet i bilag XVII til denne aftale.

Afdeling 6

Elektronisk handel

Artikel 139

Mål og principper

1. Parterne, der erkender, at elektronisk handel øger handelsmulighederne i mange sektorer, er enige om at fremme udviklingen af deres indbyrdes elektroniske handel, særlig ved at samarbejde om de emner, der bringes op i dette kapitel i forbindelse med elektronisk handel.

2. Parterne er enige om, at udviklingen af elektronisk handel skal være fuldt forenelig med de højeste internationale standarder for databeskyttelse for at sikre brugernes tillid til elektronisk handel.

3. Parterne er enige om, at elektronisk overførsel skal betragtes som levering af tjenesteydelser, jf. afdeling 3 i dette kapitel (Grænseoverskridende levering af tjenesteydelser), der ikke må pålægges told.

Artikel 140

Reguleringsaspekter af elektronisk handel

1. Parterne fører en dialog om regulerings spørgsmål i forbindelse med elektronisk handel, hvor bl.a. følgende emner tages op:

- a) anerkendelse af certifikater til elektroniske signaturer, der udstedes til offentligheden, og fremme af grænseoverskridende certificeringstjenester
- b) formidleransvar for tjenesteydere med hensyn til videreformidling og oplagring af oplysninger

- c) behandling af uopfordret elektronisk kommerciel kommunikation
- d) forbrugerbeskyttelse i forbindelse med elektronisk handel
- e) andre emner af relevans for udviklingen af elektronisk handel.

2. Samarbejdet kan tage form af udveksling af oplysninger om parternes respektive lovgivning vedrørende disse emner og om gennemførelsen af denne lovgivning.

Afdeling 7

Undtagelser

Artikel 141

Almindelige undtagelser

1 Bestemmelserne i dette kapitel og i bilag XVI-A, XVI-B, XVI-C, XVI-D og XVI-E, XVI-F og XVI-I til denne aftale er omfattet af undtagelserne i denne artikel, jf. dog de almindelige undtagelser i artikel 472 i denne aftale.

2. Idet sådanne foranstaltninger ikke må anvendes på en måde, der udgør en vilkårlig eller uberettiget forskelsbehandling mellem lande, hvor de samme forhold gør sig gældende, eller en skjult begrænsning af etablering eller grænseoverskridende levering af tjenesteydelser, må intet i dette kapitel fortolkes således, at det forhindrer en part i at indføre eller håndhæve foranstaltninger:

- a) som er nødvendige af hensyn til den offentlige sikkerhed eller den offentlige sædelighed eller til opretholdelse af den offentlige orden
- b) som er nødvendige for at beskytte menneskers, dyrs eller planters liv eller sundhed
- c) som vedrører bevarelsen af udtømmelige naturressourcer, hvis sådanne foranstaltninger indføres i forbindelse med begrænsninger for indenlandske investorer eller for indenlandsk levering eller forbrug af tjenesteydelser
- d) som er nødvendige til beskyttelse af nationale skatte af kunstnerisk, historisk eller arkæologisk værdi
- e) som er nødvendige for at sikre overholdelse af love eller administrative bestemmelser, der ikke er uforenelige med bestemmelserne i dette kapitel, herunder bestemmelser om:
 - i) forebyggelse af vildledende eller svigagtig praksis eller følgerne af misligholdelse af kontrakter
 - ii) beskyttelse af enkeltpersoners privatliv i forbindelse med behandling og udbredelse af personoplysninger og beskyttelse af fortroligheden af personlige optegnelser og konti
 - iii) sikkerhed
- f) som er uforenelige med artikel 88, stk. 1, og artikel 94 i denne aftale, forudsat at forskellen i behandling har til formål at sikre en effektiv eller retfærdig pålæggelse eller opkrævning af direkte skatter, der vedrører den anden parts økonomiske aktiviteter, investorer eller tjenesteydere³³).

3. Bestemmelserne i dette kapitel og i bilag XVI-A, XVI-B, XVI-C, XVI-D, XVI-E, XVI-F og XVII til denne aftale finder ikke anvendelse på parternes respektive sociale sikringssystemer eller på aktiviteter på hver parts territorium, der, også lejlighedsvist, er forbundet med udøvelse af officiel myndighed.

Artikel 142

Skattemæssige foranstaltninger

Den MFN-behandling, der indrømmes i henhold til bestemmelserne i dette kapitel, finder ikke anvendelse på den skattemæssige behandling, som parterne yder eller vil yde i fremtiden på basis af aftaler mellem parterne om undgåelse af dobbeltbeskatning.

*Artikel 143***Undtagelser af sikkerhedshensyn**

1. Intet i denne aftale må fortolkes således:
- a) at det af en part kræves, at den skal give oplysninger, hvis videregivelse den betragter som stridende mod sine vitale sikkerhedsinteresser, eller
 - b) at en part forhindres i at foretage en handling, som den anser for nødvendig til beskyttelse af sine vitale sikkerhedsinteresser, når sådanne handlinger:
 - i) har tilknytning til produktion af eller handel med våben, ammunition eller krigsmateriel
 - ii) vedrører økonomiske aktiviteter, der udøves direkte eller indirekte med henblik på at forsyne et militært anlæg
 - iii) vedrører fissions- og fusionsmaterialer eller materialer, af hvilke disse udvindes, eller
 - iv) foretages i krigstid eller anden krisetilstand i internationale forbindelser, eller
 - c) at en part forhindres i at handle for at efterkomme forpligtelser, den har påtaget sig med henblik på at opretholde international fred og sikkerhed.

KAPITEL 7**Løbende betalinger og kapitalbevægelser***Artikel 144***Løbende betalinger**

Parterne forpligter sig til ikke at indføre restriktioner for og tillader, at alle betalinger og overførsler på betalingsbalancens løbende konto mellem parterne kan foretages i frit konvertibel valuta i overensstemmelse med artikel VIII i overenskomsten om Den Internationale Valutafond.

*Artikel 145***Kapitalbevægelser**

1. Hvad angår transaktioner på betalingsbalancens kapitalkonto og finansielle konto sikrer parterne fra denne aftales ikrafttræden frie kapitalbevægelser i forbindelse med direkte investeringer³⁴, der foretages i overensstemmelse med værtslandets lovgivning, investeringer i overensstemmelse med kapitel 6 (Etablering, handel med tjenesteydelser og elektronisk handel) i afsnit IV i denne aftale, og likvidation eller hjemtagelse af den investerede kapital og ethvert afkast heraf.

2. Med hensyn til andre transaktioner på betalingsbalancens kapitalkonto og finansielle konto sikrer parterne fra denne aftales ikrafttræden med forbehold af de øvrige bestemmelser i denne aftale:

- a) frie kapitalbevægelser for kreditter i forbindelse med handelstransaktioner eller levering af tjenesteydelser, i hvilke en resident i en af parterne deltager
- b) frie kapitalbevægelser for investorer fra den anden part i forbindelse med porteføljeinvesteringer samt lån og kreditter.

3. Ukraine forpligter sig til at gennemføre en liberalisering af transaktioner på betalingsbalancens kapitalkonto og finansielle konto svarende til liberaliseringen i EU-parten forud for indrømmelsen af behandling efter reglerne for det indre marked for så vidt angår finansielle tjenesteydelser i henhold til artikel 4, stk. 3, i bilag XVII til denne aftale. En positiv vurdering af Ukraines lovgivning om kapitalbevægelser, gennemførelsen heraf og løbende håndhævelse i overensstemmelse med principperne i artikel 4, stk. 3, i bilag XVII til denne aftale udgør en forudsætning for en eventuel beslutning fra Handelsudvalget om at indrømme behandling efter reglerne for det indre marked for så vidt angår finansielle tjenesteydelser.

4. Parterne må ikke indføre nye restriktioner for kapitalbevægelser og løbende betalinger mellem residente i EU-parten og Ukraine og må ikke gøre de eksisterende ordninger mere restriktive, jf. dog de øvrige bestemmelser i denne aftale.

Artikel 146

Beskyttelsesforanstaltninger

Hvis betalinger eller kapitalbevægelser mellem parterne undtagelsesvist skaber eller truer med at skabe alvorlige problemer for gennemførelsen af valutapolitikken eller pengepolitikken³⁵⁾ i en eller flere EU-medlemsstater eller Ukraine, kan de berørte parter træffe beskyttelsesforanstaltninger over for kapitalbevægelser mellem EU-parten og Ukraine i en periode på højst seks måneder, hvis sådanne foranstaltninger er strengt nødvendige, jf. dog de øvrige bestemmelser i denne aftale. Den part, der træffer beskyttelsesforanstaltningerne, underretter straks den anden part herom og fremlægger hurtigst muligt en tidsplan for ophævelse af foranstaltningerne.

Artikel 147

Lettelse af og fremme af yderligere liberalisering af kapitalbevægelser

1. Parterne konsulterer hinanden med henblik på at lette kapitalbevægelserne mellem dem for at fremme virkeliggørelsen af målene i denne aftale.

2. I det første fire år efter denne aftales ikrafttræden træffer parterne foranstaltninger, der kan skabe de nødvendige betingelser for en videre gradvis anvendelse af EU-partens regler om frie kapitalbevægelser.

3. Ved udgangen af det femte år efter denne aftales ikrafttræden gennemgår Handelsudvalget de foranstaltninger, der er truffet, og fastlægger regler for yderligere liberalisering.

KAPITEL 8

Offentlige kontrakter

Artikel 148

Mål

Parterne erkender, at gennemsigtige, ikke-diskriminerende, konkurrenceudsatte og åbne udbudsprocedurer bidrager til en bæredygtig økonomisk udvikling, og sætter sig som mål at sikre en effektiv, gensidig og gradvis åbning af deres respektive markeder for offentlige kontrakter.

Dette kapitel drejer sig om gensidig adgang til markederne for offentlige kontrakter på grundlag af princippet om national behandling på nationalt, regionalt og lokalt plan for offentlige kontrakter og koncessioner i den traditionelle sektor og i sektoren for forsyningsværker. Det indeholder bestemmelser om en gradvis tilnærmelse af Ukraines lovgivning om offentlige kontrakter til den gældende EU-ret på området samtidig med en institutionel reform og oprettelse af et effektivt system for offentlige kontrakter baseret på principperne for offentlige kontrakter i EU-parten og vilkårene og betingelserne i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/18/EF af 31. marts 2004 om samordning af fremgangsmåderne ved indgåelse af offentlige vareindkøbskontrakter, offentlige tjenesteydelseskontrakter og offentlige bygge- og anlægskontrakter (i det følgende benævnt "direktiv 2004/18/EF") og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/17/EF af 31. marts 2004 om samordning af fremgangsmåderne ved indgåelse af kontrakter inden for vand- og energiforsyning, transport samt posttjenester (i det følgende benævnt "direktiv 2004/17/EF").

Artikel 149

Anvendelsesområde

1. Dette kapitel finder anvendelse på offentlige kontrakter om bygge- og anlægsarbejder, vareindkøb og tjenesteydelser, kontrakter om bygge- og anlægsarbejder, vareindkøb og tjenesteydelser i sektorerne for forsyningsværker og koncessioner på bygge- og anlægsarbejder og tjenesteydelser.

2. Dette kapitel finder anvendelse på alle ordregivende myndigheder og ordregivere som defineret i den gældende EU-ret om offentlige kontrakter (i det følgende under ét benævnt "ordregivere"). Det dækker også offentligretlige organer og offentlige virksomheder i sektoren for forsyningsværker som f.eks. stats-ejede virksomheder, der udfører de pågældende aktiviteter og private virksomheder, der har aktiviteter i sektoren for forsyningsværker på grundlag af særlige og eksklusive rettigheder.

3. Dette kapitel finder anvendelse på kontrakter, hvis værdi ligger over de i bilag XXI-P fastsatte tærskelværdier.

Den anslåede værdi af en offentlig kontrakt beregnes på grundlag af det samlede beløb, der skal betales, eksklusiv moms. Ukraine anvender tærsklerne ved at konvertere værdierne til sin egen nationale valuta ved hjælp af sin nationalbanks vekselkurs.

Disse tærskelværdier justeres regelmæssigt hvert andet år fra og med det første lige år efter ikrafttrædelsen af aftalen på grundlag af den gennemsnitlige dagskurs i forhold til euroen, udtrykt i særlige trækingsrettigheder, i de 24 måneder, der slutter den sidste dag i den august måned, der går umiddelbart forud for justeringen med virkning fra den 1. januar. De således justerede tærskelværdier rundes om nødvendigt ned til nærmeste tusind euro. Handelsudvalget godkender justeringen af tærsklerne efter proceduren i afsnit VII (Institutionelle, almindelige og afsluttende bestemmelser) i denne aftale.

Artikel 150

Institutionel baggrund

1. Parterne indfører eller opretholder passende institutionelle rammer og mekanismer, som er nødvendige for, at systemet for offentlige kontrakter kan fungere korrekt, og for gennemførelsen af de relevante principper.

2. Som led i den institutionelle reform udpeger Ukraine navnlig:

- a) et centralt forvaltningsorgan med ansvar for den økonomiske politik, der skal have til opgave at sikre en sammenhængende politik på alle områder i forbindelse med offentlige kontrakter. Dette organ skal lette og koordinere gennemførelsen af dette kapitel og lede den lovgivningsmæssige tilnærmelse
- b) et upartisk og uafhængigt organ, der skal have til opgave at gennemgå beslutninger truffet af ordregivere under tildelingen af kontrakter. I denne forbindelse forstås ved "uafhængigt", at det pågældende organ skal være en offentlig myndighed uden forbindelse med ordregivere og økonomiske aktører. Der skal være mulighed for, at de beslutninger, der træffes af dette organ, kan prøves ved en domstol.

3. Parterne sikrer, at de afgørelser, der træffes af myndigheder med ansvar for prøvelsen af klager, håndhæves effektivt.

Artikel 151

Grundlæggende standarder for tildeling af kontrakter

1. Senest seks måneder efter denne aftales ikrafttræden efterlever parterne en række grundlæggende standarder for tildeling af alle kontrakter, jf. stk. 2-15. Disse grundlæggende standarder er direkte afledt af reglerne og principperne for offentlige kontrakter i den gældende EU-ret om offentlige kontrakter, herunder principperne om ikke-diskriminering, ligebehandling, gennemsigtighed og proportionalitet.

2. Parterne sikrer, at alle påtænkte indkøb offentliggøres i et passende medie og på en måde, der er tilstrækkelig til:

- a) at åbne markedet for konkurrence og
- b) at give alle interesserede økonomiske aktører mulighed for at få passende adgang til oplysninger om de påtænkte indkøb inden tildelingen af kontrakten og til at tilkendegive deres interesse i at få den tildelt.

3. Offentliggørelsen skal være afpasset efter den økonomiske interesse, kontrakten har for de økonomiske aktører.

4. Offentliggørelsen skal mindst indeholde de vigtigste oplysninger om den kontrakt, der skal tildeles, kriterierne for kvalitativ udvælgelse, tildelingsmetoden, kriterierne for tildeling og eventuelle yderligere oplysninger, som de økonomiske aktører med rimelighed har behov for for at kunne afgøre, om de vil tilkendegive deres interesse i kontrakten.

5. Alle kontrakter tildeles ved gennemsigtige og upartiske tildelingsprocedurer, der forebygger korrupt adfærd. Upartiskheden sikres navnlig gennem en ikke-diskriminerende beskrivelse af kontraktens genstand, lige adgang for alle økonomiske aktører, passende tidsfrister og en gennemsigtig og objektiv fremgangsmåde.

6. Ved beskrivelsen af egenskaberne for de krævede bygge- og anlægsarbejder, varer eller tjenesteydelser anvender ordregiverne generelle udtryk for funktionsdygtighed og funktioner samt internationale, europæiske eller nationale standarder.

7. Beskrivelsen af de egenskaber, der kræves af et bygge- og anlægsarbejde, en vare eller en tjenesteydelse må ikke angive et bestemt fabrikat, en bestemt oprindelse eller en bestemt fremstillingsproces, og de må ikke henviser til et bestemt mærke, et bestemt patent eller en bestemt type, til en bestemt oprindelse eller til en bestemt produktion, medmindre kontraktens genstand gør det berettiget, og angivelsen eller henvisningen er efterfulgt af udtrykket "eller tilsvarende". Der skal fortrinsvis anvendes generelle beskrivelser af funktionsdygtighed og funktioner.

8. Ordregivere må ikke stille betingelser, der fører til direkte eller indirekte diskriminering af økonomiske aktører fra den anden part, f.eks. at økonomiske aktører, der er interesseret i kontrakten, skal være etableret i det samme land, den samme region eller det samme område som ordregiveren.

Uanset ovenstående kan det kræves, at den valgte tilbudsgiver opretter en vis infrastruktur på det sted, hvor kontrakten udføres, hvis de særlige omstændigheder ved kontrakten berettiger det.

9. Tidsfristerne for interessetilkendegivelser og for afgivelse af tilbud skal være tilstrækkeligt lange til, at økonomiske aktører fra den anden part kan foretage en formålstjenlig vurdering af udbuddet og udarbejde deres tilbud.

10. Alle deltagere skal have mulighed for på forhånd at gøre sig bekendt med gældende regler, udvælgelseskriterier og tildelingskriterier. Disse regler skal gælde på samme måde for alle deltagere.

11. Ordregivere kan opfordre et begrænset antal ansøgere til at afgive tilbud, forudsat:

- a) at det sker på en gennemsigtig og ikke-diskriminerende måde, og
- b) at udvælgelsen er baseret udelukkende på objektive faktorer såsom ansøgernes erfaring i den pågældende sektor, deres virksomheders størrelse og infrastruktur eller deres tekniske og faglige formåen.

Når et begrænset antal ansøgere opfordres til at afgive tilbud, skal der tages hensyn til nødvendigheden af at sikre tilstrækkelig konkurrence.

12. Ordregivere må kun anvende udbud med forhandling i særlige, nærmere bestemte tilfælde, når anvendelsen af en sådan procedure reelt ikke fordrejer konkurrencen.

13. Ordregivere må kun anvende kvalifikationsordninger på den betingelse, at listen over kvalificerede aktører opstilles ved en tilstrækkelig bekendtgjort, gennemsigtig og åben procedure. Kontrakter, der falder ind under sådanne ordninger, skal også tildeles på et ikke-diskriminerende grundlag.

14. Parterne sikrer, at kontrakter tildeles på en gennemsigtig måde til den ansøger, der har afgivet det økonomisk mest fordelagtige tilbud eller det tilbud, der har den laveste pris, på grundlag af de udbudskriterier og procedureregler, der er fastlagt og bekendtgjort på forhånd. Samtlige ansøgere underrettes om de endelige beslutninger uden unødigt forsinkelse. Efter anmodning fra en afvist ansøger skal der gives en begrundelse, som er tilstrækkelig udførlig til, at beslutningen kan tages op til fornyet overvejelse.

15. Parterne sikrer, at personer, der har eller har haft interesse i at få tildelt en bestemt kontrakt, og som har lidt eller vil kunne lide skade som følge af en påstået overtrædelse, har ret til effektiv, upartisk retslig beskyttelse mod ordregiverens beslutninger vedrørende tildelingen af den pågældende kontrakt. De afgørelser, der træffes under og ved afslutningen af en sådan klageprocedure, skal offentliggøres på en måde, der er tilstrækkelig til at informere alle interesserede økonomiske aktører.

Artikel 152

Planlægning af lovgivningsmæssig tilnærmelse

1. Inden den lovgivningsmæssige tilnærmelse påbegyndes, forelægger Ukraine Handelsudvalget en fuldstændig køreplan for gennemførelsen af dette kapitel med tidsplaner og delmål, der skal indeholde alle reformer med henblik på lovgivningsmæssig tilnærmelse og institutionel kapacitetsopbygning. Køreplanen skal stemme overens med de etaper og tidsplaner, der er fastsat i bilag XXI-A til denne aftale.

2. Køreplanen skal omfatte alle aspekter af reformen og de generelle retlige rammer for gennemførelsen af offentlige kontrakter, herunder særlig: lovgivningsmæssig tilnærmelse for så vidt angår offentlige kontrakter, kontrakter i sektoren for forsyningsværker, koncessioner på bygge- og anlægsarbejder og klageprocedurer samt styrkelse af den administrative kapacitet på alle niveauer, herunder hos klageinstanser, og af håndhævelsesmekanismerne.

3. Når Handelsudvalget har afgivet positiv udtalelse om køreplanen, betragtes denne som referencedokument for gennemførelsen af dette kapitel. Den Europæiske Union bestræber sig på at bistå Ukraine ved gennemførelsen af køreplanen.

Artikel 153

Lovgivningsmæssig tilnærmelse

1. Ukraine sikrer, at eksisterende og fremtidig lovgivning om offentlige kontrakter gradvist gøres forenelig med den gældende EU-ret om offentlige kontrakter.

2. Den lovgivningsmæssige tilnærmelse foretages i de på hinanden efterfølgende etaper, der er fastsat i bilag XXI-A og i bilag XXI-B til XXI-E, XXI-G, XXI-H og XXI-J til denne aftale. I bilag XXI-F og XXI-I til denne aftale er angivet de ikke-obligatoriske elementer, der ikke nødvendigvis skal gennemføres, og i bilag XXI-K til N til denne aftale er angivet de elementer af den gældende EU-ret, der ikke er omfattet af den lovgivningsmæssige tilnærmelse. I den forbindelse skal der tages behørigt hensyn til EU-domstolens praksis på området og til de af Europa-Kommissionen vedtagne gennemførelsesforanstaltninger samt om nødvendigt til efterfølgende ændringer af den gældende EU-ret. Handelsudvalget evaluerer gennemførelsen af hver etape, som, når Handelsudvalget har afgivet en positiv vurdering, knyttes sammen med den gensidige indrømmelse af markedsadgang som anført i bilag XXI-A til denne aftale. Europa-Kommissionen underretter uden unødigt forsinkelse Ukraine om ændringer af den gældende EU-ret. Den yder passende rådgivning og faglig bistand med henblik på gennemførelsen af sådanne ændringer.

3. Parterne er enige om, at Handelsudvalget først indleder evalueringen af en efterfølgende etape, når foranstaltningerne til gennemførelse af den foregående etape er truffet og godkendt efter reglerne i stk. 2.

4. Parterne sikrer, at de aspekter af og områder inden for offentlige kontrakter, der ikke er omfattet af denne artikel, stemmer overens med principperne om gennemsigtighed, ikke-diskriminering og ligebehandling, der er fastsat i artikel 151 i denne aftale.

Artikel 154

Markedsadgang

1. Parterne er enige om, at en effektiv og gensidig åbning af deres respektive markeder skal opnås gradvist og samtidigt. Under den lovgivningsmæssige tilnærmelse knyttes omfanget af den gensidigt indrømmede markedsadgang til de fremskridt, der gøres med tilnærmelsen, jf. bilag XXI-A til denne aftale.

2. Beslutningen om at indlede en yderligere etape i markedsåbningen træffes på grundlag af en vurdering af kvaliteten af den vedtagne lovgivning og den praktiske gennemførelse heraf. Handelsudvalget foretager regelmæssigt en sådan vurdering.

3. Hvis en part i overensstemmelse med bilag XXI-A til denne aftale har åbnet sit marked for offentlige kontrakter for den anden part, indrømmer EU-parten ukrainske virksomheder adgang til udbudsprocedurer - uanset om de er etableret i EU-parten eller ej - i henhold til EU-reglerne for offentlige kontrakter og efter regler for behandling, som ikke er mindre gunstige end dem, der anvendes for EU-partens virksomheder; Ukraine indrømmer EU-partens virksomheder adgang til udbudsprocedurer - uanset om de er etableret i Ukraine eller ej - i henhold til nationale regler for offentlige kontrakter og efter regler for behandling, der ikke er mindre gunstige end dem, der anvendes for ukrainske virksomheder.

4. Efter gennemførelsen af den sidste etape af den lovgivningsmæssige tilnærmelse undersøger parterne muligheden for at indrømme gensidig markedsadgang i forbindelse med offentlige kontrakter, hvis værdi ligger under tærsklerne i artikel 149, stk. 3, i denne aftale.

5. Finland tager forbehold med hensyn til Åland.

Artikel 155

Oplysning

1. Parterne sikrer, at ordregivere og økonomiske aktører holdes underrettet om procedurer for offentlige kontrakter, herunder ved offentliggørelse af al relevant lovgivning og alle administrative beslutninger.

2. Parterne sikrer effektiv formidling af oplysninger om muligheder for tilbudsgivning.

Artikel 156

Samarbejde

1. Parterne styrker deres samarbejde gennem udveksling af erfaringer og oplysninger vedrørende bedste praksis og lovgivningsmæssige rammer.

2. EU-parten letter gennemførelsen af dette kapitel, herunder gennem faglig bistand, når det er relevant. Der skal i henhold til bestemmelserne om finansielt samarbejde i afsnit VI (Finansielt samarbejde og bekæmpelse af svig) i denne aftale træffes specifikke beslutninger om faglig bistand via EU's relevante finansieringsmekanismer og -instrumenter.

3. Bilag XXI-O til denne aftale indeholder en vejledende liste over områder for samarbejde.

KAPITEL 9

Intellektuel ejendomsret

Afdeling 1

Almindelige bestemmelser

Artikel 157

Mål

Målene med dette kapitel er:

- a) at fremme produktionen og markedsføringen af innovative og kreative produkter i parterne, og
- b) at sikre et passende og effektivt niveau for beskyttelse og håndhævelse af intellektuelle ejendomsrettigheder.

Artikel 158

Forpligtelsernes indhold og dækningsområde

1. Parterne sikrer en passende og effektiv gennemførelse af de internationale traktater om intellektuel ejendomsret, som de er part i, herunder aftalen om handelsrelaterede intellektuelle ejendomsrettigheder i bilag 1C til WTO-overenskomsten (i det følgende benævnt "TRIPS-aftalen"). Bestemmelserne i dette kapitel supplerer og præciserer parternes indbyrdes rettigheder og forpligtelser i henhold til TRIPS-aftalen og andre internationale traktater om intellektuel ejendomsret.

2. I denne aftale forstås ved intellektuelle ejendomsrettigheder ophavsret, herunder ophavsret til edb-programmer og databaser, og beslægtede rettigheder, rettigheder i forbindelse med patenter, herunder patenter på bioteknologiske opfindelser, varemærker, handelsnavne, for så vidt som disse er beskyttet som eksklusive ejendomsrettigheder efter den pågældende interne ret, design, layout-design (topografier) for integrerede kredsløb, geografiske betegnelser, herunder oprindelsesbetegnelser, herkomstangivelser, plantesorter, beskyttelse af fortrolige oplysninger og beskyttelse mod illoyal konkurrence som omhandlet i artikel 10 b i Pariserkonventionen om beskyttelse af intellektuel ejendomsret (1967) (i det følgende benævnt "Pariserkonventionen").

Artikel 159

Teknologioverførsel

1. Parterne er enige om at udveksle synspunkter og oplysninger om indenlandsk og international praksis for og politikker vedrørende teknologioverførsel. Det omfatter bl.a. foranstaltninger med henblik på at lette informationsstrømme, forretningspartnerskaber samt licensudstedelser og underleverancer på frivillig basis. Der skal lægges særlig vægt på forudsætningerne for at skabe et gunstigt miljø for teknologioverførsel i værtslandene, hvilket også omfatter f.eks. de relevante retlige rammer og udviklingen af menneskelige ressourcer.

2. Parterne sikrer, at IPR-rettinghavedes legitime interesser beskyttes.

Artikel 160

Konsumtion

Parterne kan frit indføre deres egen ordning for konsumtion af intellektuelle ejendomsrettigheder, jf. dog bestemmelserne i TRIPS-aftalen.

Afdeling 2

Standarder vedrørende intellektuelle ejendomsrettigheder

Underafdeling 1

Ophavsret og beslægtede rettigheder

Artikel 161

Beskyttelse

Parterne overholder:

- a) artikel 1-22 i den internationale konvention om beskyttelse af udøvende kunstnere, fremstillere af fonogrammer samt radio- og fjernsynsforetagender (1961) (i det følgende benævnt "Romkonventionen")
- b) artikel 1-18 i Bernerkonventionen til værn for litterære og kunstneriske værker (1886, senest ændret i 1979) (i det følgende benævnt "Bernerkonventionen")
- c) artikel 1-14 i WIPO's traktat om ophavsret (1996) (WIPO - Verdensorganisationen for Intellektuel Ejendomsret) (i det følgende benævnt "WCT") og
- d) artikel 1-23 i WIPO's traktat om fremførelser og fonogrammer (1996).

Artikel 162

Varighed af ophavsretten

1. Ophavsretten til litterære eller kunstneriske værker som defineret i artikel 2 i Bernerkonventionen gælder i ophavsmandens levetid og i 70 år efter vedkommendes død, uanset på hvilket tidspunkt værket lovligt blev gjort tilgængeligt for offentligheden.

2. Tilkommer ophavsretten flere, som har samarbejdet ved værkets frembringelse, beregnes den i stk. 1 nævnte beskyttelsestid fra den længstlevende ophavsmands død.

3. For anonyme eller pseudonyme værker er beskyttelsestiden 70 år efter det tidspunkt, da værket lovligt blev gjort tilgængeligt for offentligheden. Hvis imidlertid det af ophavsmanden valgte pseudonym ikke efterlader nogen tvivl om vedkommendes identitet, eller hvis ophavsmanden afslører sin identitet inden for det i første punktum nævnte tidsrum, gælder den beskyttelsestid, der er fastsat i stk. 1.

4. For værker, der udgives i bind, dele, hæfter, numre eller serier, og hvis beskyttelsestid beregnes fra det tidspunkt, hvor værket lovligt blev gjort tilgængeligt for offentligheden, gælder der en særskilt beskyttelsestid for hvert enkelt element.

5. For værker, hvis beskyttelsestid ikke beregnes fra ophavsmandens eller ophavsmændenes død, og som ikke lovligt er blevet gjort tilgængelige for offentligheden senest 70 år efter deres frembringelse, op-
hører beskyttelsen.

Artikel 163

Varighed af beskyttelsen af kinematografiske eller audiovisuelle værker

1. Den ledende instruktør af et kinematografisk eller audiovisuelt værk anses som dets ophavsmand eller som en af dets ophavsmænd. Parterne kan anse andre som medindehavere af ophavsretten.

2. Beskyttelsestiden for et kinematografisk eller audiovisuelt værk udløber tidligst 70 år efter det tidspunkt, hvor den længstlevende af en gruppe nærmere bestemte personer dør, uanset om disse personer anses som medophavsmænd. Til denne gruppe personer hører som minimum den ledende instruktør, dre-

jebogsforfatteren, dialogforfatteren og komponisten til musik, som er specielt frembragt til brug i det kinematografiske eller audiovisuelle værk.

Artikel 164

Varigheden af beslægtede rettigheder

1. Udøvende kunstners rettigheder udløber tidligst 50 år efter fremførelsesdatoen. Hvis en optagelse af en fremførelse udgives lovligt eller offentliggøres lovligt inden for dette tidsrum, udløber rettighederne dog tidligst 50 år efter datoen for første lovlige udgivelse eller første lovlige offentliggørelse, alt efter hvilken dato der er den første.

2. Fonogramfremstillers rettigheder udløber tidligst 50 år efter optagelsen. Hvis fonogrammet imidlertid lovligt er udgivet inden for dette tidsrum, udløber rettighederne tidligst 50 år efter datoen for første lovlige udgivelse. Hvis lovlig udgivelse ikke sker inden for det tidsrum, der er nævnt i første punktum, og hvis fonogrammet lovligt offentliggøres i dette tidsrum, udløber rettighederne 50 år efter datoen for første lovlige offentliggørelse.

3. De rettigheder, der tilkommer producenter af første optagelse af en film, udløber tidligst 50 år efter optagelsen. Hvis filmen udgives lovligt eller offentliggøres lovligt inden for dette tidsrum, udløber rettighederne dog tidligst 50 år efter datoen for første lovlige udgivelse eller første lovlige offentliggørelse, alt efter hvilken dato der er den første. Begrebet "film" dækker kinematografiske eller audiovisuelle værker eller levende billeder, uanset om de er ledsaget af lyd.

4. Radio- og fjernsynsforetagenders rettigheder udløber tidligst 50 år efter første udsendelse, hvad enten den sendes som trådløs eller trådbåren, herunder kabel- eller satellitfremført udsendelse.

Artikel 165

Beskyttelse af ikke tidligere udgivne værker

Der tilkommer enhver, som efter udløbet af den ophavsretlige beskyttelse for første gang lovligt udgiver eller lovligt offentliggør et ikke tidligere udgivet værk, en beskyttelse svarende til ophavsmandens økonomiske rettigheder. Beskyttelsestiden er 25 år fra tidspunktet for værkets første lovlige udgivelse eller første lovlige offentliggørelse.

Artikel 166

Kritiske og videnskabelige udgaver af værker

Parterne kan også beskytte kritiske og videnskabelige udgaver af værker, der er blevet offentlig ejendom. Beskyttelsestiden for sådanne rettigheder er højst 30 år fra den første lovlige udgivelse.

Artikel 167

Beskyttelse af fotografier

Fotografier, der er originale i den forstand, at de er ophavsmandens egen intellektuelle frembringelse, beskyttes i henhold til artikel 162 i denne aftale. Parterne kan fastsætte beskyttelse for andre fotografier.

Artikel 168

Samarbejde om kollektiv forvaltning af rettigheder

Parterne erkender nødvendigheden af, at der indgås aftaler mellem deres respektive rettighedshaverorganisationer med henblik på at sikre nemmere adgang til og levering af indhold mellem deres territorier

samt for at sikre gensidig overførsel af gebyrer for anvendelse af parternes værker eller andre beskyttede frembringelser. Parterne erkender behovet for, at deres respektive rettighedshaverorganisationer i høj grad rationaliserer og øger gennemsigtigheden af deres arbejdsgang.

Artikel 169

Optagelsesrettigheder

1. I denne artikel forstås ved optagelse en registrering af lyde og billeder, eller af lyde eller billeder udtrykt i en anden form, som ved hjælp af et apparatur kan opfattes, reproduceres eller videregives.

2. Parterne giver udøvende kunstnere eneret til at tillade eller forbyde optagelse af deres fremførelser.

3. Parterne giver radio- og fjernsynsselskaber eneret til at tillade eller forbyde optagelse af deres udsendelser, hvad enten disse sendes som trådløse eller trådbårne, herunder kabel- eller satellitfremførte udsendelser.

4. Et kabelselskab har ikke den i stk. 2 nævnte ret, hvis det blot foretager viderespredning pr. kabel af radio- eller fjernsynsselskabers udsendelser.

Artikel 170

Radio- og fjernsynsudsendelse og kommunikation til offentligheden

1. I denne artikel forstås ved:

- a) "**radio- eller fjernsynsudsendelse**": en for offentligheden bestemt udsendelse ved hjælp af radiobølger af lyd eller af billede og lyd eller af udtryk heraf i en anden form; en sådan udsendelse via satellit; udsendelse af kodede signaler, hvis apparaturet til dekodning stilles til rådighed for offentligheden af radio- eller fjernsynsforetagendet eller med dettes samtykke
- b) "**kommunikation til offentligheden**": offentlig udsendelse ved hjælp af ethvert andet medium end radio og fjernsyn af lyden fra en fremførelse eller af den lyd eller lyd udtrykt i en anden form, der er optaget på et fonogram. I forbindelse med stk. 3 forstås ved "kommunikation til offentligheden" også det forhold, at den lyd eller lyd udtrykt i en anden form, der er optaget på et fonogram, gøres hørbar for offentligheden.

2. Parterne giver udøvende kunstnere eneret til at tillade eller forbyde udsendelse ved hjælp af radiobølger og kommunikation til offentligheden af deres fremførelser, medmindre fremførelsen i sig selv sker ved en radio- eller fjernsynsudsendelse eller på grundlag af en optagelse.

3. Parterne tillægger udøvende kunstnere og fremstillere af fonogrammer ret til et enkelt rimeligt vederlag, hvis et i kommercielt øjemed udgivet fonogram eller et udtryk for et sådant fonogram i en anden form anvendes til radio- eller fjernsynsudsendelse ved hjælp af radiobølger eller til anden kommunikation til offentligheden, og sikrer, at dette vederlag deles mellem de pågældende kunstnere og fremstillere af programmer. Parterne kan, hvis der ikke er enighed mellem de udøvende kunstnere og fonogramfremstillere, fastlægge betingelserne for et sådant vederlags fordeling mellem dem.

4. Parterne giver radio- og fjernsynsselskaber eneret til at tillade eller forbyde viderespredning af deres udsendelser ved hjælp af radiobølger samt kommunikation til offentligheden af deres udsendelser, hvis denne foretages på steder, hvortil der er offentlig adgang mod betaling af entré.

Artikel 171

Spredningsret

1. Parterne giver ophavsmænd eneret til at tillade eller forbyde enhver form for spredning til almenheden ved salg eller på anden måde af deres originalværker eller eksemplarer heraf.

2. Parterne giver de følgende eneret til at gøre genstandene angivet i litra a) til d), herunder eksemplarer deraf, tilgængelige for almenheden ved salg eller på anden måde:

- a) udøvende kunstnere for så vidt angår optagelser af deres fremførelser
- b) fremstillere af fonogrammer for så vidt angår deres fonogrammer
- c) producenter af den første optagelse af en film, for så vidt angår den originale film eller eksemplarer deraf
- d) radio- eller fjernsynsselskaber for så vidt angår optagelser af deres udsendelser som omhandlet i artikel 169, stk. 3, i denne aftale.

Artikel 172

Indskrænkninger

1. Parterne kan indføre indskrænkninger i de artikel 169, 170 og 171 i denne aftale nævnte rettigheder i forbindelse med:

- a) privat brug
- b) brug af korte uddrag i forbindelse med omtale af dagsbegivenheder
- c) radio- eller fjernsynsselskabers optagelse til midlertidig brug for deres egne udsendelser og under anvendelse af deres egne faciliteter
- d) brug udelukkende til undervisning eller videnskabelig forskning.

2. Uanset stk. 1 kan parterne, for så vidt angår beskyttelsen af udøvende kunstnere, fremstillere af fonogrammer, radio- og fjernsynsselskaber og producenter af den første optagelse af film, indføre lignende indskrænkninger som dem, de indfører med hensyn til beskyttelsen af ophavsretten til litterære og kunstneriske værker. Tvangslicens kan dog kun meddeles i det omfang, det er foreneligt med Romkonventionen.

3. Indskrænkningerne som omhandlet i stk. 1 og 2 anvendes kun i visse specielle tilfælde, der ikke strider mod den normale udnyttelse af frembringelsen og ikke indebærer urimelig skade for rettighedshaverens legitime interesser.

Artikel 173

Retten til reproduktion

Parterne indfører en eneret til at tillade eller forbyde direkte eller indirekte, midlertidig eller permanent reproduktion på en hvilken som helst måde og i en hvilken som helst form, helt eller delvis:

- a) for ophavsmænd for så vidt angår deres værker
- b) for udøvende kunstnere for så vidt angår optagelser af deres fremførelser
- c) for fremstillere af fonogrammer for så vidt angår deres fonogrammer
- d) for producenter af den første filmoptagelse for så vidt angår den originale film eller eksemplarer heraf
- e) for radio- og fjernsynsforetagender for så vidt angår optagelser af deres udsendelser, hvad enten der er tale om trådbunden eller trådløs transmission, herunder via kabel eller satellit.

Artikel 174

Retten til overføring af værker til almenheden og retten til tilrådighedsstillelse for almenheden af andre frembringelser

1. Parterne giver ophavsmænd eneret til at tillade eller forbyde trådbunden eller trådløs overføring til almenheden af deres værker, herunder tilrådighedsstillelse af deres værker på en sådan måde, at almenheden får adgang til dem på et individuelt valgt sted og tidspunkt.

2. Parterne indfører en eneret til at tillade og forbyde trådbunden eller trådløs tilrådighedsstillelse for almenheden af værker på en sådan måde, at almenheden får adgang til de pågældende værker på et individuelt valgt sted og tidspunkt:

- a) for udøvende kunstnere for så vidt angår optagelser af deres fremførelser
- b) for fremstillere af fonogrammer for så vidt angår deres fonogrammer
- c) for producenter af den første filmoptagelse for så vidt angår den originale film eller eksemplarer heraf
- d) for radio- og fjernsynsforetagender for så vidt angår optagelser af deres udsendelser, hvad enten der er tale om trådbunden eller trådløs transmission, herunder via kabel eller satellit.

3. Parterne er enige om, at rettighederne efter stk. 1 og 2 ikke udtømmes af en overføring til almenheden eller tilrådighedsstillelse for almenheden i henhold til denne artikel.

Artikel 175

Undtagelser og indskrænkninger

1. Parterne påser, at midlertidige reproduktionshandlinger efter artikel 173 i denne aftale, som er flygtige eller tilfældige, som udgør en integrerende og væsentlig del af en teknisk proces, og som udelukkende har til formål at muliggøre

- a) en mellemmands transmission i et netværk mellem tredjemænd, eller
- b) en lovlig brug

af et værk eller en anden frembringelse, og som ikke har selvstændig økonomisk værdi, er undtaget fra den i artikel 173 nævnte ret til reproduktion.

2. Indfører parterne i henhold til artikel 173 en undtagelse eller indskrænkning med hensyn til retten til reproduktion, kan de ligeledes indføre en undtagelse eller indskrænkning med hensyn til retten til spredning i henhold til artikel 171, stk. 1, i denne aftale, hvis formålet med den tilladte reproduktion berettiger dette.

3. Parterne må kun indføre undtagelser og indskrænkninger med hensyn til rettighederne i artikel 173 og 174 i denne aftale i visse specielle tilfælde, der ikke strider mod den normale udnyttelse af værket eller andre frembringelser og ikke indebærer urimelig skade for rettighedshaverens legitime interesser.

Artikel 176

Beskyttelse af tekniske foranstaltninger

1. Parterne indfører en passende retlig beskyttelse mod omgåelse af enhver form for effektive tekniske foranstaltninger, som den pågældende foretager, selv om han/hun ved eller burde vide, at dette er formålet.

2. Parterne indfører en passende retlig beskyttelse mod fremstilling, import, distribution, salg, udlejning, reklame for salg og udlejning eller besiddelse i kommercielt øjemed af anordninger, produkter eller komponenter eller ydelse af tjenester, der:

- a) er genstand for salgsfremme, reklame eller markedsføring med henblik på omgåelse af, eller
- b) kun i begrænset omfang har andet kommercielt formål eller anden kommerciel anvendelse end omgåelse af, eller
- c) primært er udviklet, produceret, tilpasset eller ydet med henblik på at muliggøre eller befordre omgåelse af enhver form for effektive tekniske foranstaltninger.

3. Ved "tekniske foranstaltninger" forstås i denne afdeling enhver teknologi, anordning eller komponent, der under sin normale funktion har til formål at forhindre eller begrænse handlinger i forbindelse med værker eller andre frembringelser, som indehaveren af ophavsrettigheder eller beslægtede rettigheder som fastsat i parternes lovgivning ikke har givet tilladelse til. Tekniske foranstaltninger skal anses som

"effektive", hvis anvendelsen af beskyttede værker eller andre frembringelser styres af rettighedshaveren ved anvendelse af en adgangskontrol- eller beskyttelsesforanstaltning, f.eks. kryptering, scrambling eller anden omdannelse af værket eller andre frembringelser eller en kopikontrolanordning, der opfylder beskyttelsesformålet.

4. Indfører parterne indskrænkninger med hensyn til rettighederne efter artikel 172 og 175 i denne aftale, kan de også sikre, at rettighedshaverne giver den, der nyder godt af en undtagelse eller en indskrænkning, midler til at drage fordel af denne undtagelse eller indskrænkning, i det omfang de er nødvendige for at kunne drage fordel af undtagelsen eller indskrænkningen, forudsat at den begunstigede har lovlig adgang til det pågældende beskyttede værk eller den pågældende beskyttede anden frembringelse.

5. Bestemmelserne i artikel 175, stk. 1 og 2, i denne aftale finder ikke anvendelse på værker eller andre frembringelser, der stilles til rådighed for almenheden på kontraktmæssige vilkår på en sådan måde, at almenheden har adgang til dem på et individuelt valgt sted og tidspunkt.

Artikel 177

Beskyttelse af oplysninger om rettighedsforvaltning

1. Parterne indfører en passende retlig beskyttelse mod personer, der bevidst og uden tilladelse udfører nedennævnte handlinger:

- a) fjernelse eller ændring af elektroniske oplysninger om rettighedsforvaltning
- b) spredning, import med henblik på spredning, udsendelse i radio og fjernsyn, overføring til eller tilrådgivningsstilling for almenheden af værker eller andre frembringelser, der er beskyttet efter denne aftale, og fra hvilke de elektroniske oplysninger om rettighedsforvaltning er blevet fjernet eller ændret uden tilladelse

vel vidende eller med rimelig grund til at vide, at sådanne handlinger foranlediger, muliggør, letter eller skjuler en krænkelse af ophavsrettigheder eller ophavsretsbeslægtede rettigheder som fastsat i den berørte parts lovgivning.

2. I denne aftale forstås ved "oplysninger om rettighedsforvaltning" alle oplysninger, der er leveret af rettighedshavere, og som identificerer et værk eller en anden frembringelse omhandlet i underafdeling 1, ophavsmanden eller enhver anden rettighedshaver, eller oplysninger om betingelserne for anvendelse af værket eller frembringelsen samt numre eller koder, der udgør sådanne oplysninger.

Stk. 1 gælder, hvis en hvilken som helst af disse oplysninger anvendes i forbindelse med kopiering eller fremkommer i forbindelse med overføring til almenheden af et værk eller en anden frembringelse, der er omhandlet i underafdeling 1.

Artikel 178

Rettighedshavere samt værker, der er genstand for udlejnings- og udlånsrettigheder

1. Parterne giver de følgende eneret til at tillade eller forbyde udlejning og udlån:

- a) ophavsmanden, for så vidt angår hans/hendes originalværk eller eksemplarer heraf
- b) den udøvende kunstner, for så vidt angår optagelsen af hans/hendes fremførelse
- c) fremstilleren af fonogrammer, for så vidt angår hans/hendes fonogrammer
- d) producenten af den første optagelse af en film for så vidt angår den originale film eller kopier heraf.

2. Disse bestemmelser omfatter ikke udlejnings- og udlånsrettigheder i forbindelse med bygningsværker og brugskunst.

3. Parterne kan gøre indskrænkninger i den eneret, der er omhandlet i stk. 1, med hensyn til offentligt udlån, såfremt i det mindste ophavsmændene oppebærer vederlag for sådant udlån. Parterne skal frit kunne fastsætte dette vederlag under hensyn til deres målsætninger for fremme af kulturen.

4. Anvender parterne ikke den i denne artikel omhandlede eneret til udlån for så vidt angår fonogrammer, film og edb-programmer, skal de i det mindste for ophavsmænds vedkommende indføre et vederlag.
5. Parterne kan fritage visse kategorier af institutioner for at betale det i stk. 3 og 4 nævnte vederlag.

Artikel 179

Ret til rimeligt vederlag, der ikke kan gives afkald på

1. Ophavsmænd og udøvende kunstnere, der overfører eller overdrager retten til at udleje et fonogram, en original film eller en kopi af en film til en producent af fonogrammer eller film, bevarer retten til at oppebære et rimeligt vederlag for udlejningen.
2. Ophavsmændene eller de udøvende kunstnere kan ikke give afkald på retten til at oppebære et rimeligt vederlag for udlejning.
3. Retten til at oppebære et rimeligt vederlag kan administreres af rettighedshaverorganisationer, der repræsenterer ophavsmænd eller udøvende kunstnere.
4. Parterne kan foreskrive, om og i hvilket omfang retten til at oppebære et rimeligt vederlag kan kræves administreret af rettighedshaverorganisationer, samt hos hvem vederlaget kan kræves eller inddrives.

Artikel 180

Beskyttelse af edb-programmer

1. Parterne giver edb-programmer ophavsretlig beskyttelse som litterære værker efter Bernerkonventionen. I denne artikel omfatter udtrykket "edb-program" også forberedende designmateriale hertil.
2. Beskyttelsen i henhold til denne aftale finder anvendelse på enhver form, hvori et edb-program udtrykkes. Idéer og principper, som ligger til grund for de enkelte elementer i et edb-program, herunder sådanne idéer og principper, som ligger til grund for dets grænseflader, nyder ikke ophavsretlig beskyttelse efter denne aftale.
3. Et edb-program skal nyde beskyttelse, hvis det er originalt i den forstand, at det er ophavsmandens egen intellektuelle frembringelse. Der gælder ikke andre kriterier for, om et edb-program er berettiget til beskyttelse.

Artikel 181

Ophavsmanden til et program

1. Ophavsmanden til et edb-program er den fysiske person eller den gruppe af fysiske personer, der har udviklet edb-programmet, eller, hvis parternes lovgivning tillader det, den juridiske person, der i henhold til denne lovgivning anerkendes som rettighedshaver.
2. Er et edb-program udviklet af flere fysiske personer i fællesskab, besidder disse personer enerettighederne i fællesskab.
3. Hvis parternes lovgivning anerkender kollektive værker, betragtes den person, som i henhold til parternes lovgivning anses for at have frembragt værket, som ophavsmand hertil.
4. Er et edb-program udviklet af en arbejdstager under udførelsen af dennes arbejde eller efter arbejdsgiverens anvisninger, er arbejdsgiveren eneberettiget til at udøve alle de økonomiske rettigheder, der er knyttet til det således udviklede edb-program, medmindre andet fastsættes ved aftale.

Artikel 182

De enkelte enerettigheder i forbindelse med edb-programmer

Uden at dette berører bestemmelserne i artikel 183 og 184 i denne aftale, skal den eneret, som tilkommer rettighedshaveren som defineret i artikel 181, omfatte ret til at foretage eller tillade:

- a) varig eller midlertidig, hel eller delvis reproduktion af et edb-program på en hvilken som helst måde og i en hvilken som helst form. Hvis handlinger såsom indlæsning, visning på skærm, kørsel, overførsel eller lagring af edb-programmet nødvendiggør reproduktion af edb-programmet, forudsætter disse handlinger rettighedshaverens tilladelse
- b) oversættelse, bearbejdelse, arrangement og enhver anden omformet gengivelse af et edb-program samt reproduktion af resultaterne heraf, uden at dette berører de rettigheder, som tilkommer den person, som omformer programmet
- c) enhver form for offentlig spredning, herunder udlejning, af det originale edb-program eller kopier deraf.

Artikel 183

Undtagelser fra enerettighederne i forbindelse med edb-programmer

1. Medmindre andet udtrykkeligt er fastsat ved aftale, kræver de i artikel 182, litra a) og b), i denne aftale nævnte handlinger ikke tilladelse fra rettighedshaveren, når de er nødvendige for, at den, der retmæssigt har erhvervet edb-programmet, kan benytte det efter dets formål, herunder til korrektion af fejl.

2. Det kan ikke ved aftale forhindres, at en person, der har ret til at benytte et edb-program, laver en sikkerhedskopi, for så vidt det er nødvendigt for denne benyttelse.

3. Den, der har ret til at benytte en kopi af et edb-program, kan uden rettighedshaverens tilladelse besigtige, undersøge eller afprøve edb-programmet for at fastslå, hvilke idéer og principper der ligger til grund for de enkelte elementer af edb-programmet, hvis dette sker i forbindelse med sådanne handlinger som indlæsning, visning på skærm, kørsel, overførsel eller lagring af edb-programmet, som vedkommende er berettiget til at udføre.

Artikel 184

Dekompilering

1. Rettighedshaverens tilladelse kræves ikke, når reproduktion af koden eller oversættelse af kodens form som omhandlet i artikel 182, litra a) og b), er en forudsætning for at skaffe de oplysninger, der er nødvendige for at tilvejebringe interoperabilitet mellem et selvstændigt udviklet edb-program og andre edb-programmer, forudsat at følgende betingelser er opfyldt:

- a) handlingerne udføres af licenshaveren eller af en anden person, der har ret til at benytte en kopi af et edb-program, eller på disses vegne af en person, der har tilladelse hertil
- b) de oplysninger, der er nødvendige for at tilvejebringe interoperabilitet, har ikke tidligere været let og hurtigt tilgængelige for de i litra a) nævnte personer, og
- c) handlingerne er begrænset til de dele af det oprindelige edb-program, der er nødvendige for at opnå interoperabilitet.

2. Bestemmelserne i stk. 1 må ikke åbne mulighed for, at oplysninger indhentet i forbindelse med anvendelse heraf:

- a) benyttes til andre formål end at gøre det selvstændigt udviklede edb-program interoperabelt
- b) videregives til tredjemand, undtagen når dette er nødvendigt for at gøre det selvstændigt udviklede edb-program interoperabelt, eller

c) benyttes til udvikling, fremstilling eller markedsføring af et edb-program, der i sin udtryksform i vid udstrækning svarer til det oprindelige, eller til nogen som helst anden handling, som krænker ophavsretten.

3. I overensstemmelse med bestemmelserne i Bernerkonventionen må denne artikel ikke fortolkes således, at den finder anvendelse på en måde, som på urimelig måde gør indgreb i rettighedshaverens legitime interesser eller er i modstrid med den normale udnyttelse af edb-programmet.

Artikel 185

Beskyttelse af databaser

1. I denne aftale forstås ved "database" en samling af værker, data eller andet selvstændigt materiale, der er struktureret systematisk eller metodisk og kan konsulteres individuelt ved brug af elektronisk udstyr eller på anden måde.

2. Beskyttelsen i denne aftale gælder ikke for edb-programmer, som anvendes til fremstilling eller drift af databaser, der kan konsulteres ved brug af elektronisk udstyr.

Artikel 186

Beskyttelsens genstand

1. I henhold til underafdeling 1 skal databaser, som på grund af udvælgelsen eller struktureringen af indholdet udgør ophavsmandens egen intellektuelle frembringelse, have ophavsretlig beskyttelse som sådan. Der gælder ikke andre kriterier for, om de er berettiget til denne beskyttelse.

2. Den ophavsretlige beskyttelse af databaser i henhold til underafdeling 1 omfatter ikke databasens indhold, og den berører ikke eventuelle rettigheder til dette indhold.

Artikel 187

Databasens ophavsmand

1. Ophavsmanden til en database er den fysiske person eller den gruppe af fysiske personer, der har frembragt databasen, eller, hvis parternes lovgivning tillader det, den juridiske person, der i henhold til denne lovgivning anerkendes som rettighedshaver.

2. Anerkender parternes lovgivning kollektive værker, tilhører de økonomiske rettigheder den person, som har ophavsretten.

3. Er en database frembragt af flere fysiske personer i fællesskab, tilhører enerettighederne disse personer i fællesskab.

Artikel 188

Ophavsretlige enerettigheder i forbindelse med databaser

Ophavsmanden til en database har med hensyn til de af databasens udtryk, der kan omfattes af ophavsretlig beskyttelse, eneret til at foretage eller tillade:

- a) midlertidig eller varig, hel eller delvis eksemplarfremstilling på en hvilken som helst måde og i en hvilken som helst form
- b) oversættelse, bearbejdelse, strukturering og enhver anden ændring
- c) enhver form for spredning til almenheden af basen eller eksemplarer deraf
- d) tilgængeliggørelse, visning eller fremførelse til almenheden
- e) eksemplarfremstilling, spredning, tilgængeliggørelse, visning eller fremførelse til almenheden af resultaterne af de handlinger, der er nævnt i litra b).

*Artikel 189***Undtagelser fra ophavsretlige enerettigheder i forbindelse med databaser**

1. Den, der har ret til at benytte en database eller et eksemplar heraf, kan uden tilladelse fra basens ophavsmand udføre enhver handling, der er nævnt i artikel 188 i denne aftale, når den er nødvendig for, at brugeren kan få adgang til databasens indhold og gøre normal brug af dette. Har brugeren kun tilladelse til at benytte en del af databasen, gælder dette stykke kun for denne del.

2. Parterne kan fastsætte begrænsninger i de i artikel 188 nævnte rettigheder i følgende tilfælde:

- a) når der er tale om eksemplar fremstilling til privat brug af en ikke-elektronisk database
- b) når der udelukkende er tale om anvendelse med henblik på illustration ved undervisning eller med henblik på videnskabelig forskning, såfremt kilden angives, og i det omfang, som det ikke-kommercielle formål berettiger
- c) når der er tale om anvendelse, der sker af hensyn til den offentlige sikkerhed eller med henblik på en administrativ procedure eller en retsprocedure
- d) når der er tale om andre undtagelser fra ophavsretten, som parterne traditionelt anerkender, jf. dog litra a), b) og c).

3. I overensstemmelse med Bernerkonventionen må denne artikel ikke fortolkes således, at den finder anvendelse på en måde, som gør urimeligt indgreb i rettighedshaverens legitime interesser eller strider mod den normale udnyttelse af databasen.

*Artikel 190***Følgeret**

1. Parterne indfører for ophavsmanden til et originalkunstværk en følgeret, som er en uoverdragelig og selv på forhånd ufravigelig ret til et vederlag baseret på salgsprisen ved ethvert videresalg af det pågældende kunstværk efter ophavsmandens første afhændelse af det.

2. Den i stk. 1 nævnte ret finder anvendelse på alt videresalg, hvor der som sælgere, købere eller formidlere deltager professionelle på kunstmarkedet, herunder auktionshuse, kunstgallerier og alle kunsthandlere i øvrigt.

3. Parterne kan i overensstemmelse med deres lovgivning bestemme, at den i stk. 1 nævnte ret ikke finder anvendelse på videresalg, hvor sælgeren har erhvervet værket direkte fra ophavsmanden mindre end tre år inden videresalget, og videresalgsprisen ikke overstiger et vist mindstebeløb.

4. Følgeretsvederlaget skal betales af sælgeren. Parterne kan bestemme, at en anden af de i stk. 2 omhandlede fysiske og juridiske personer end sælgeren er forpligtet til at betale vederlaget enten alene eller i fællesskab med sælgeren.

*Artikel 191***Radio- og tv-udsendelse via satellit**

Parterne giver ophavsmanden eneret til at tillade overføring til almenheden via satellit af ophavsretligt beskyttede værker.

*Artikel 192***Viderespredning pr. kabel**

Hver part sikrer, at viderespredning pr. kabel på deres territorium af radio- og tv-udsendelser fra den anden part sker under overholdelse af gældende bestemmelser vedrørende ophavsret og beslægtede rettig-

heder, og at en sådan viderespredning finder sted på grundlag af individuelle eller kollektive kontraktmæssige aftaler mellem indehaverne af ophavsret eller beslægtede rettigheder og kabeldistributørerne.

Underafdeling 2

Varemærker

Artikel 193

Registreringsprocedure

1. EU-parten og Ukraine påser, at der findes en ordning for registrering af varemærker, hvor beslutninger om afslag på registrering af varemærker truffet af den relevante varemærkemyndighed begrundes behørigt. Begrundelsen for afslaget meddeles skriftligt til ansøgeren, der skal have mulighed for at anfægte et sådant afslag og for at påklage et endeligt afslag til domstolene. EU-parten og Ukraine giver desuden mulighed for at gøre indsigelse mod ansøgninger om varemærker. En sådan indsigelsesprocedure skal være kontradiktorisk. EU-parten og Ukraine stiller en offentligt tilgængelig elektronisk database over varemærkeansøgninger og -registreringer til rådighed.

2. Parterne indfører bestemmelser om registreringshindringer eller ugyldighedsgrunde for varemærker. Følgende tegn og varemærker udelukkes fra registrering eller kan erklæres ugyldige, hvis de allerede er blevet registreret:

- a) tegn, som ikke kan udgøre et varemærke
- b) varemærker, der mangler fornødent særpræg
- c) varemærker, som udelukkende består af tegn eller angivelser, der i omsætningen kan tjene til at betegne varens eller tjenesteydelsens art, beskaffenhed, mængde, anvendelse, værdi, geografiske oprindelse, tidspunktet for varens fremstilling eller for præstationen af tjenesteydelsen eller andre egenskaber ved disse
- d) varemærker, som udelukkende består af tegn eller angivelser, som i daglig sprogbrug eller i redelig og almindelig markedsføringsskik udgør en sædvanlig betegnelse for varen eller tjenesteydelsen
- e) tegn, som udelukkende består af
 - i) en udformning, som følger af varens egen karakter, eller
 - ii) en udformning af varen, som er nødvendig for at opnå et teknisk resultat, eller
 - iii) en udformning, hvorved varen får en væsentlig værdi
- f) varemærker, som strider mod den offentlige orden eller sædelighed
- g) varemærker, som er egnet til at vildlede offentligheden, f.eks. med hensyn til varens eller tjenesteydelsens art, beskaffenhed eller geografiske oprindelse
- h) varemærker, der ikke er godkendt af de kompetente myndigheder, og som skal afslås eller ophæves i medfør af artikel 6 c i Pariserkonventionen.

3. Parterne indfører bestemmelser om registreringshindringer eller ugyldighedsgrunde vedrørende konflikter med ældre rettigheder. Et varemærke udelukkes fra registrering eller kan, hvis det er registreret, erklæres ugyldigt:

- a) såfremt det er identisk med et ældre varemærke, og de varer eller tjenesteydelser, for hvilke mærket er ansøgt om registrering af eller er registreret, er af samme art som de varer eller tjenesteydelser, for hvilke det ældre varemærke er beskyttet
- b) såfremt der i offentlighedens bevidsthed er risiko for forveksling, herunder fordi der er en forbindelse med det ældre varemærke, fordi det yngre varemærke er identisk med eller ligner det ældre varemærke, og varerne eller tjenesteydelserne er af samme eller lignende art.

4. Parterne kan også indføre bestemmelser om andre registreringshindringer eller ugyldighedsgrunde vedrørende konflikter med ældre rettigheder.

*Artikel 194***Vitterligt kendte varemærker**

Parterne samarbejder om en effektiv beskyttelse af vitterligt kendte varemærker, jf. artikel 6 b i Pariserkonventionen og artikel 16, stk. 2 og 3, i TRIPS-aftalen.

*Artikel 195***Rettigheder, der er knyttet til et varemærke**

Det registrerede varemærke giver indehaveren en eneret. Indehaveren kan forbyde tredjemand, der ikke har hans/hendes samtykke, at gøre erhvervmæssig brug af

- a) et tegn, der er identisk med varemærket, for varer eller tjenesteydelser af samme art som dem, for hvilke varemærket er registreret
- b) et tegn, der er identisk med eller ligner varemærket, når de varer eller tjenesteydelser, der er dækket af varemærket, er af samme eller lignende art som dem, der er dækket af det pågældende tegn, og der som følge heraf i offentlighedens bevidsthed er risiko for forveksling, herunder fordi der er en forbindelse mellem tegnet og varemærket.

*Artikel 196***Undtagelser fra de rettigheder, der er knyttet til et varemærke**

1. Parterne tillader en rimelig anvendelse af deskriptive udtryk, herunder geografiske betegnelser, som en begrænset undtagelse fra de rettigheder, der er knyttet til et varemærke, forudsat at der i den forbindelse tages hensyn til varemærkeindehaverens og tredjemands legitime interesser. Parterne kan tillade andre begrænsede undtagelser på de samme betingelser.

2. De til et varemærke knyttede rettigheder giver ikke indehaveren ret til at forhindre tredjemand i at gøre erhvervmæssig brug af:

- a) sit eget navn og sin adresse
- b) angivelser vedrørende varens eller tjenesteydelsens art, beskaffenhed, mængde, anvendelse, værdi, geografiske oprindelse, tidspunktet for varens fremstilling eller for præstationen af tjenesteydelsen eller andre egenskaber ved varen eller tjenesteydelsen
- c) varemærket, når dette er nødvendigt for at angive anvendelsen af en vare eller tjenesteydelse, navnlig som tilbehør eller reservedele, når det bruges i overensstemmelse med redelig markedsføringskik.

3. De til et varemærke knyttede rettigheder giver ikke indehaveren ret til at forbyde tredjemand at gøre erhvervmæssig brug af ældre rettigheder, som kun har lokalt afgrænset karakter, hvis rettighederne er anerkendt i den pågældende parts lovgivning og anvendes inden for grænserne af det område, hvor de er anerkendt.

*Artikel 197***Anvendelse af varemærker**

1. Såfremt indehaveren ikke inden fem år fra datoen for registreringsprocedurens afslutning har gjort reel brug af et varemærke for de varer eller tjenesteydelser, for hvilke det er registreret på det pågældende territorium, eller hvis sådan brug har været ophørt uden afbrydelse i fem år, underkastes varemærket de i denne underafdeling omhandlede sanktioner, medmindre der foreligger skellig grund til, at brug ikke har fundet sted.

2. Følgende betragtes ligeledes som brug i henhold til stk. 1:

- a) brug af varemærket i en form, der kun ved enkeltheder, som ikke forandrer mærkets særpræg, afviger fra den form, hvori dette er blevet registreret
- b) anbringelse af varemærket på varer eller deres emballage udelukkende med eksport for øje.

3. Brug af et varemærke, der finder sted med indehaverens samtykke, eller som gøres af en person, der er berettiget til at anvende et fællesmærke eller et garantimærke eller et certificeringsmærke, ligestilles med indehaverens brug af varemærket, jf. stk. 1.

Artikel 198

Fortabelsesgrunde

1. Parterne påser, at indehaveren af et varemærke kan fortabe sine rettigheder, når der inden for en sammenhængende periode på fem år ikke på det pågældende territorium er gjort reel brug af det for de varer eller tjenesteydelser, for hvilke det er registreret, og der ikke foreligger skellig grund til manglende brug; fortabelse af et varemærke kan dog ikke gøres gældende, dersom reel brug af varemærket påbegyndes eller genoptages i tiden mellem udløbet af femårsperioden og tidspunktet for indgivelse af begæring om fortabelse; påbegyndelse eller genoptagelse af brugen inden for de sidste tre måneder forud for indgivelse af begæring om fortabelse, idet denne tremånedersperiode tidligst begynder ved udløbet af den sammenhængende periode på fem år, tages imidlertid ikke i betragtning, såfremt forberedelserne til påbegyndelse eller genoptagelse af brugen først indledes, når indehaveren har fået kendskab til, at der eventuelt vil blive indgivet begæring om fortabelse.

2. Indehaveren af et varemærke kan også fortabe sine rettigheder, når varemærket efter den dato, på hvilken det blev registreret:

- a) som følge af indehaverens virksomhed eller passivitet er blevet til en almindelig betegnelse inden for handelen for en vare eller tjenesteydelse, for hvilken mærket er registreret
- b) som følge af den brug, der af indehaveren eller med dennes samtykke gøres af varemærket for de varer eller tjenesteydelser, for hvilke det er registreret, vil kunne vildlede offentligheden, især med hensyn til varernes eller tjenesteydelsernes art, beskaffenhed eller geografiske oprindelse.

Artikel 199

Delvise registreringshindringer samt fortabelses- og ugyldighedsgrunde

Såfremt der kun for en del af de varer eller tjenesteydelser, for hvilke et varemærke søges eller er blevet registreret, er hindringer for registrering af varemærket eller grunde til dets fortabelse eller ugyldighed, skal varemærket kun udelukkes fra registrering eller fortabes eller erklæres ugyldigt for så vidt angår de pågældende varer eller tjenesteydelser.

Artikel 200

Beskyttelsens varighed

Beskyttelsen i EU-parten og Ukraine efter indgivelsen af en ansøgning skal være af mindst 10 års varighed. Rettighedshaveren kan få varigheden af beskyttelsen forlænget med yderligere 10 år.

Underafdeling 3

Geografiske betegnelser

Artikel 201

Underafdelingens anvendelsesområde

1. Denne underafdeling gælder for anerkendelse og beskyttelse af geografiske betegnelser, der har deres oprindelse i parternes territorium.
2. De af en parts geografiske betegnelser, der skal beskyttes i den anden part, er kun omfattet af denne aftale, hvis de falder ind under den i artikel 202 i denne aftale omhandlede lovgivning.

Artikel 202

Eksisterende geografiske betegnelser

1. EU-parten konkluderer efter at have gennemgået Ukraines lovgivning, der er anført i del A i bilag XXII-A til denne aftale, at denne lovgivning opfylder de krav, der er fastlagt i del B i bilag XXII-A til denne aftale.
2. Ukraine konkluderer efter at have gennemgået EU-partens lovgivning, der er anført i del A i bilag XXII-A til denne aftale, at denne lovgivning opfylder de krav, der er fastlagt i del B i bilag XXII-A til denne aftale.
3. Efter at have afsluttet en indsigelsesprocedure efter kriterierne i bilag XXII-B til denne aftale og efter at have gennemgået EU-partens geografiske betegnelser for landbrugsprodukter og fødevarer, der er opført i bilag XXII-C til denne aftale, og EU-partens geografiske betegnelser for vin, aromatiseret vin og spiritus, der er opført i bilag XXII-D til denne aftale, og som EU-parten har registreret i henhold til den lovgivning, der er omhandlet i stk. 2, beskytter Ukraine disse geografiske betegnelser med det beskyttelsesniveau, der er fastlagt i denne underafdeling.
4. Efter at have afsluttet en indsigelsesprocedure efter kriterierne i bilag XXII-B til denne aftale og efter at have gennemgået Ukraines geografiske betegnelser for vin, aromatiseret vin og spiritus, der er opført i bilag XXII-D til denne aftale, og som Ukraine har registreret i henhold til den lovgivning, der er omhandlet i stk. 1, beskytter EU-parten disse geografiske betegnelser med det beskyttelsesniveau, der er fastlagt i denne underafdeling.

Artikel 203

Tilføjelse af nye geografiske betegnelser

- 1 Parterne er enige om, at der i overensstemmelse med artikel 211, stk. 3, i denne aftale kan tilføjes nye geografiske betegnelser, der skal beskyttes, i bilag XXII-C og XXII-D til denne aftale, efter at indsigelsesproceduren er afsluttet, og efter at de i artikel 202, stk. 3 og 4, i denne aftale omhandlede geografiske betegnelser er gennemgået på en for begge parter fyldestgørende måde.
2. En part er ikke forpligtet til som geografisk betegnelse at beskytte en betegnelse, hvis den kolliderer med navnet på en plantesort eller en dyrerace og derfor vil kunne vildlede forbrugerne med hensyn til produktets virkelige oprindelse.

Artikel 204

Rækkevidden af beskyttelsen af geografiske betegnelser

1. De geografiske betegnelser, der er opført i bilag XXII-C og XXII-D til denne aftale, herunder de betegnelser, der tilføjes i henhold til artikel 203 i denne aftale, er beskyttet mod følgende:

- a) enhver direkte eller indirekte kommerciel anvendelse af en beskyttet betegnelse for lignende produkter, som ikke er i overensstemmelse med den beskyttede betegnelses produktspecifikation, eller for så vidt en sådan anvendelse udnytter en geografisk betegnelses omdømme
- b) enhver uretmæssig anvendelse, efterligning eller antydning, selv om produktets virkelige oprindelse er angivet, eller den beskyttede betegnelse er oversat, transskriberet eller er ledsaget af udtryk såsom "art", "type", "måde", "som fremstillet i", "efterligning", "smag", "som" eller tilsvarende
- c) enhver anden form for falsk eller vildledende angivelse af produktets herkomst, oprindelse, art eller vigtige egenskaber på den indre eller ydre emballage, i reklamer eller i de dokumenter, der vedrører det pågældende produkt, samt anvendelse af emballager, der kan give et fejlagtigt indtryk af produktets oprindelse
- d) enhver anden form for praksis, der kan vildlede forbrugerne med hensyn til produktets virkelige oprindelse.

2. Beskyttede geografiske betegnelser må ikke blive til artsbetegnelser på parternes territorium.

3. Hvis geografiske betegnelser er helt eller delvis enslydende, beskyttes hver betegnelse, forudsat at den er blevet anvendt i god tro og med behørig hensyntagen til lokal skik og brug og risikoen for forveksling. Parterne fastsætter i fællesskab de praktiske regler for, hvorledes de enslydende geografiske betegnelser skelnes fra hinanden, samtidig med at der tages hensyn til behovet for, at de berørte producenter behandles lige, og at forbrugerne ikke vildledes, jf. dog artikel 23 TRIPS-aftalen. En enslydende betegnelse, der forleder forbrugeren til at tro, at produkterne stammer fra et andet område, registreres ikke, selv om betegnelsen er korrekt med hensyn til det område, den region eller det sted, hvor de pågældende produkter har deres oprindelse.

4. Hvis en part i forbindelse med forhandlinger med et tredjeland påtænker at beskytte en geografisk betegnelse fra tredjelandet, og den pågældende betegnelse er enslydende med en geografisk betegnelse hos den anden part, skal sidstnævnte part underrettes herom og have lejlighed til fremsætte sine bemærkninger, inden betegnelsen beskyttes.

5. Intet i denne aftale forpligter en part til at beskytte den anden parts geografiske betegnelse, hvis betegnelsen ikke er eller ophører med at være beskyttet i oprindelseslandet. Parterne underretter hinanden, hvis en geografisk betegnelse ophører med at være beskyttet i oprindelseslandet. Underretningen finder sted i overensstemmelse med artikel 211, stk. 3, i denne aftale.

6. Intet i denne aftale indskrænker en persons ret til i forbindelse med handel at anvende sit eget navn eller sin forgængers navn, medmindre navnet anvendes således, at offentligheden vildledes.

Artikel 205

Ret til at anvende geografiske betegnelser

1. En i henhold til denne aftale beskyttet betegnelse for landbrugsprodukter, fødevarer, vin, aromatiseret vin eller spiritus, som er i overensstemmelse med den relevante varespecifikation, kan anvendes kommercielt af en hvilken som helst enhed.

2. Når en geografisk betegnelse først er beskyttet i henhold til denne aftale, må anvendelsen af den beskyttede betegnelse ikke gøres betinget af, at brugerne registreres, eller af yderligere klausuler.

*Artikel 206***Forhold til varemærker**

1. Parterne afviser at registrere et varemærke, hvis det fører til en af de situationer, der er omhandlet i artikel 204, stk. 1, i denne aftale, i forhold til en beskyttet geografisk betegnelse for tilsvarende produkter, eller erklærer det ugyldigt, hvis der ansøges om registrering af varemærket, efter at der er ansøgt om registrering af den geografiske betegnelse på det pågældende område.

2. For geografiske betegnelser som omhandlet i artikel 202 i denne aftale er datoen for ansøgning om registrering datoen for denne aftales ikrafttræden.

3. For geografiske betegnelser som omhandlet i artikel 203 i denne aftale er datoen for ansøgning om registrering den dato, hvor der sendes en anmodning om beskyttelse af en geografisk betegnelse til den anden part.

4. Parterne har ikke pligt til at beskytte en geografisk betegnelse i henhold til artikel 203 i denne aftale, hvis beskyttelsen set i relation til et anset eller velkendt varemærke vil kunne vildlede forbrugerne med hensyn til produktets virkelige identitet.

5. Parterne beskytter geografiske betegnelser, også selv om der findes et ældre varemærke, jf. dog stk. 4. Ved et ældre varemærke forstås et varemærke, hvis anvendelse svarer til en af de situationer, der er omhandlet i artikel 204, stk. 1, i denne aftale, og som der er ansøgt om, som er registreret eller som har vundet hævd, for så vidt denne mulighed er hjemlet i lovgivningen, på en parts område, før den dato, hvor den anden part har indsendt en ansøgning om beskyttelse af den geografiske betegnelse i henhold til denne aftale. Varemærket kan fortsat anvendes og fornyes uanset beskyttelsen af den geografiske betegnelse, såfremt varemærket ikke er erklæret ugyldigt, eller rettighederne dertil ikke er fortabt, i overensstemmelse med parternes varemærkelovgivning.

*Artikel 207***Håndhævelse af beskyttelsen**

Parterne håndhæver den beskyttelse, der er fastsat i artikel 204 til 206 i denne aftale, ved at deres myndigheder træffer passende foranstaltninger, herunder ved toldbehandlingen. De håndhæver også beskyttelsen på begæring af en interesseret part.

*Artikel 208***Midlertidige foranstaltninger**

1. Produkter, som er fremstillet og mærket i overensstemmelse med national lovgivning inden denne aftales ikrafttræden, men som ikke opfylder kravene i denne aftale, kan fortsat sælges, indtil lagrene er opbrugt.

2. Produkter med de geografiske betegnelser, der er anført i stk. 3 og 4, og som er fremstillet og mærket i overensstemmelse med intern lovgivning efter denne aftales ikrafttræden og inden udløbet af de i stk. 3 og 4 nævnte perioder, men som ikke opfylder kravene i denne aftale, kan fortsat sælges på den parts territorium, hvor produktet har sin oprindelse, indtil lagrene er opbrugt.

3. Beskyttelsen i henhold til denne aftale af følgende af EU-partens geografiske betegnelser er i en overgangsperiode på ti år fra denne aftales ikrafttræden ikke til hinder for, at disse geografiske betegnelser kan anvendes til at betegne og præsentere visse lignende produkter med oprindelse i Ukraine:

- a) Champagne
- b) Cognac
- c) Madeira

- d) Porto
- e) Jerez/Xérès/Sherry
- f) Calvados
- g) Grappa
- h) Anis Portuguêis,
- i) Armagnac
- j) Marsala
- k) Malaga,
- l) Tokaj.

4. Beskyttelsen i henhold til denne aftale af følgende af EU-partens geografiske betegnelser er i en overgangsperiode på syv år fra denne aftales ikrafttræden ikke til hinder for, at disse geografiske betegnelser kan anvendes til at betegne og præsentere visse lignende produkter med oprindelse i Ukraine:

- a) Parmigiano Reggiano
- b) Roquefort
- c) Feta.

Artikel 209

Almindelige regler

1. Import, eksport og afsætning af de produkter, der er omhandlet i artikel 202 og 203 i denne aftale, skal foregå i overensstemmelse med de love og administrative bestemmelser, der gælder på den parts territorium, hvor produkterne markedsføres.

2. Spørgsmål i forbindelse med varespecifikationer for registrerede geografiske betegnelser behandles i GI-Underudvalget, der nedsættes i henhold til artikel 211 i denne aftale.

3. Registreringen af geografiske betegnelser, der er beskyttet i henhold til denne aftale, må kun annulleres af den part, på hvis territorium produkterne har deres oprindelse.

4. En varespecifikation som omhandlet i denne underafdeling er en specifikation, som er godkendt af den parts myndigheder, på hvis territorium produktet har sin oprindelse, inklusive eventuelle ændringer, der også er godkendt.

Artikel 210

Samarbejde og gennemsigtighed

1. Parterne holder direkte eller gennem GI-Underudvalget, der nedsættes i henhold til artikel 211 i denne aftale, forbindelse med hinanden angående alle spørgsmål om aftalens gennemførelse og funktion. I den forbindelse kan en part navnlig anmode den anden part om oplysninger vedrørende varespecifikationer og ændringer heraf og om, hvem der kan kontaktes angående kontrolbestemmelser.

2. Parterne kan offentliggøre varespecifikationerne eller et resumé af dem og oplysninger om, hvem der kontaktes angående kontrolbestemmelserne for den anden parts geografiske betegnelser, som er beskyttet i henhold til denne aftale.

Artikel 211

Underudvalget vedrørende Geografiske Betegnelser

1. Der nedsættes hermed et underudvalg vedrørende geografiske betegnelser (GI-Underudvalget). Det rapporterer om sine aktiviteter til Associeringsudvalget i den sammensætning, dette har i henhold til artikel 465, stk. 4, i denne aftale. GI-Underudvalget består af repræsentanter for EU og Ukraine, som har til

opgave at overvåge aftalens udvikling og intensivere deres samarbejde og dialog om geografiske betegnelser.

2. GI-Underudvalget træffer afgørelse ved konsensus. Det fastsætter selv sin forretningsorden. Det træder sammen på begæring af en af parterne, skiftevis i Den Europæiske Union og i Ukraine, på tidspunkter og steder og under forhold, (herunder videokonference), som parterne gensidigt aftaler, dog senest 90 dage efter begæringen.

3. GI-Underudvalget sørger også for, at denne underafdeling fungerer efter hensigten, og kan tage ethvert spørgsmål vedrørende dens gennemførelse og funktion op til behandling. Det har navnlig til opgave:

- a) at ændre del A i bilag XXII-A til denne aftale for så vidt angår henvisningerne til parternes gældende ret
- b) at ændre del B i bilag XXII-A til denne aftale for så vidt angår kravene i forbindelse med registrering og kontrol af geografiske betegnelser
- c) at ændre bilag XXII-B til denne aftale for så vidt angår kriterierne i forbindelse med indsigelsesproceduren
- d) at ændre bilag XXII-C og XXII-D til denne aftale for så vidt angår geografiske betegnelser
- e) at udveksle oplysninger om udviklingen i lovgivning og politik for så vidt angår geografiske betegnelser og andre spørgsmål af fælles interesse vedrørende geografiske betegnelser
- f) at udveksle oplysninger om geografiske betegnelser med henblik på at overveje, om de skal beskyttes i henhold til denne aftale.

Underafdeling 4

Design

Artikel 212

Definition

I denne aftale forstås ved:

- a) "**design**": et produkts eller en del af et produkts udseende, navnlig bestemt af de særlige træk ved selve produktets og/eller dets udsmyknings linjer, konturer, farver, form, tekstur og/eller materiale
- b) "**produkt**": en industrielt eller håndværksmæssigt fremstillet artikel, herunder bl.a. dele, der er bestemt til at blive samlet til et sammensat produkt, samt emballage, udstyr, grafiske symboler og typografiske skrifttyper, men ikke edb-programmer
- c) "**sammensat produkt**": et produkt, der består af flere komponenter, som kan udskiftes, således at produktet kan skilles ad og samles igen.

Artikel 213

Betingelser for beskyttelse

1. EU-parten og Ukraine påser, at uafhængigt frembragte design, der er nye og har individuel karakter, beskyttes.

2. Et design, der finder anvendelse på eller indgår i et produkt, som udgør en komponent af et sammensat produkt, anses kun for at være nyt og have individuel karakter, hvis:

- a) komponenten efter at være blevet inkorporeret i det sammensatte produkt fortsat er synlig under normal brug af dette produkt, og
- b) de synlige elementer af komponenten i sig selv opfylder kravene om nyhed og individuel karakter.

3. Et design anses for nyt, hvis intet identisk design er blevet offentliggjort:

- a) inden den dato, hvor det design, for hvilket der påberåbes beskyttelse, første gang er blevet offentliggjort, hvis det er et ikke-registreret design
- b) inden den dato, hvor ansøgningen om registrering af det design, for hvilket der påberåbes beskyttelse, er indgivet, eller, hvis der begæres prioritet, inden prioritetsdagen, hvis det er et registreret design.

Design anses for at være identiske, hvis deres karakteristiske træk kun adskiller sig fra hinanden på uvæsentlige punkter.

4. Et design anses for at have individuel karakter, hvis det helhedsindtryk, det giver den informerede bruger, adskiller sig fra en sådan brugers helhedsindtryk af alle andre design, som er blevet offentliggjort:

- a) inden den dato, hvor det design, for hvilket der påberåbes beskyttelse, første gang er blevet offentliggjort, hvis det er et ikke-registreret design
- b) inden den dato, hvor ansøgningen om registrering af det design, for hvilket der påberåbes beskyttelse, er indgivet, eller, hvis der begæres prioritet, inden prioritetsdagen, hvis det er et registreret design.

Ved vurderingen af et designs individuelle karakter tages der hensyn til den grad af frihed, som designeren har haft ved udviklingen af designet.

5. Beskyttelsen ydes ved registrering og giver indehaverne eneret i overensstemmelse med denne artikel. Ikke-registrerede design, der er offentliggjort, giver samme eneret, men kun hvis den brug, som der gøres indsigelse imod, skyldes kopiering af det beskyttede design.

6. Et design anses for at være blevet offentliggjort, hvis det er blevet bekendtgjort i forbindelse med registreringen eller på anden måde, eller det er udstillet, benyttet kommercielt eller på anden måde blevet kendt, undtagen i tilfælde hvor fagkredsene inden for den pågældende sektor på det territorium, hvor der påberåbes beskyttelse, ikke med rimelighed kan have fået kendskab til de pågældende arrangementer som led i deres normale forretningsførelse, inden den dato, hvor ansøgningen om registrering er indgivet, eller, hvis der begæres prioritet, inden prioritetsdagen. Hvis der er tale om et ikke-registreret design, anses det for at være blevet offentliggjort, hvis det er blevet bekendtgjort, eller det er udstillet, benyttet kommercielt eller på anden måde er blevet kendt, således at fagkredsene inden for den pågældende sektor på det territorium, hvor der påberåbes beskyttelse, med rimelighed kan have fået kendskab til de pågældende arrangementer som led i deres normale forretningsførelse.

Designet anses dog ikke for at være blevet offentliggjort, blot fordi tredjemand har fået kendskab til det under et eksplicit eller implicit krav om fortrolighed.

7. Ved anvendelsen af stk. 3 og 4 tages der ikke hensyn til offentliggørelsen, hvis et design, for hvilket der påberåbes beskyttelse i henhold til en registreret designret, er offentliggjort:

- a) af designeren eller af den, til hvem dennes ret er overgået, eller af tredjemand på grundlag af oplysninger, der er meddelt, eller foranstaltninger, der er truffet af designeren eller af den, til hvem designerens ret er overgået
- b) i løbet af de 12 måneder, der går forud for datoen for indgivelsen af ansøgningen, eller, hvis der begæres prioritet, forud for prioritetsdagen.

8. Stk. 7 finder ligeledes anvendelse, hvis designet er blevet offentliggjort som følge af misbrug i forhold til designeren eller den, til hvem designerens ret er overgået.

Artikel 214

Beskyttelsens varighed

1. Beskyttelsen i EU-parten og Ukraine efter registrering skal være af mindst fem års varighed. Rettighedshaveren kan få forlænget beskyttelsesperioden for en eller flere perioder på hver fem år indtil i alt 25 år regnet fra ansøgningsdatoen.

2. Beskyttelsen af ikke-registrerede design i EU-parten og Ukraine skal være af mindst tre års varighed regnet fra den dato, hvor designet er offentliggjort på en af parternes territorium.

Artikel 215

Ugyldighedsgrunde eller registreringshindringer

1. EU-parten og Ukraine må kun bestemme, at der gives afslag på registrering af et design, eller at det erklæres ugyldigt efter registrering, af følgende materielle grunde:

- a) hvis designet ikke er i overensstemmelse med definitionen i artikel 212, litra a), i denne aftale
- b) hvis det ikke opfylder betingelserne i artikel 213 og artikel 217, stk. 3, 4 og 5, i denne aftale
- c) hvis indehaveren i henhold til en domstolsafgørelse ikke er berettiget til designet
- d) hvis designet strider mod et tidligere design, som er blevet offentliggjort efter datoen for ansøgningens indgivelse eller, hvis der begæres prioritet, efter prioritetsdagen for designet, og som fra en dato, der ligger forud for førnævnte dato, er beskyttet som et registreret design eller ved en ansøgning om registrering af et design
- e) hvis et kendetegn benyttes i et senere design, og den pågældende parts lovgivning vedrørende sådanne tegn giver indehaveren af retten til kendetegnet ret til at forbyde en sådan brug
- f) hvis designet udgør en uhjemlet brug af et værk, der er beskyttet af den pågældende parts ophavsretslovgivning
- g) hvis designet udgør en uretmæssig brug af et af de elementer, der er anført i artikel 6 c i Pariserkonventionen, eller en uretmæssig brug af andre kendetegn, emblemer og våbenskjold end dem, der er omfattet af artikel 6 c, og som er af særlig offentlig interesse på en parts territorium.
- g) Dette stykke berører ikke parternes ret til at stille formelle krav til ansøgninger om registrering af design.

2. En part kan som et alternativ til ugyldighed bestemme, at et design, der kan erklæres ugyldigt af de i stk. 1 nævnte grunde, kan have begrænset anvendelse.

Artikel 216

Rettigheder

Indehaveren af et beskyttet design har som minimum eneret til at anvende det og til at forhindre, at tredjemand anvender det uden hans/hendes samtykke, særlig med henblik på at fremstille, udbyde, markedsføre, importere, eksportere eller bruge et produkt, hvori designet er inkorporeret, eller som det finder anvendelse på, eller opbevarer et sådant produkt med disse formål for øje.

Artikel 217

Undtagelser

1. De rettigheder, der er knyttet til en designret efter registrering, kan ikke udøves i forbindelse med:

- a) handlinger, der foretages i privat og ikke-erhvervsmæssigt øjemed
- b) handlinger, der foretages i forsøgsøjemed
- c) eftergørelse i citatøjemed eller til undervisningsbrug, for så vidt sådanne handlinger er forenelige med god forretningsskik og ikke i urimeligt omfang skader den normale udnyttelse af designet, og såfremt kilden angives.

2. De rettigheder, der er knyttet til en designret efter registrering, kan heller ikke udøves i forbindelse med:

- a) udstyr på skibe og luftfartøjer, der er hjemmehørende i et andet land, hvis disse midlertidigt kommer ind på den pågældende parts territorium

- b) import til den pågældende part af reservedele og tilbehør med henblik på reparation af sådanne fartøjer
- c) udførelse af reparationer på sådanne fartøjer.

3. En designret kan ikke opretholdes for de elementer af et produkts udseende, der alene er bestemt af produktets tekniske funktion.

4. En designret kan ikke opretholdes for de elementer af et produkts udseende, der nødvendigvis må reproduceres i deres nøjagtige form og dimensioner, for at det produkt, som designet indgår i eller finder anvendelse på, rent mekanisk kan kobles til et andet produkt eller placeres i, på eller omkring et andet produkt eller bringes i kontakt med et andet produkt, således at begge produkter opfylder deres funktion.

5. En designret kan ikke opretholdes for et design, der strider mod den offentlige orden eller sædeligheden.

Artikel 218

Forhold til ophavsret

Et design, der er registreret i en part i overensstemmelse med denne underafdeling, kan også beskyttes i henhold til den pågældende parts lovgivning om ophavsret fra det tidspunkt, hvor designet blev frembragt eller fastlagt i en given form. Hver part fastsætter, i hvilket omfang og under hvilke betingelser der opnås en sådan beskyttelse, herunder kravet til originalitet.

Underafdeling 5

Patenter

Artikel 219

Patenter og folkesundheden

1. Parterne erkender vigtigheden af erklæringen om TRIPS-aftalen og folkesundhed (i det følgende benævnt "Dohaerklæringen"), der blev vedtaget den 14. november 2001 af ministerkonferencen under WTO. Ved fortolkningen og gennemførelsen af rettighederne og forpligtelserne i henhold til dette kapitel sikrer parterne overensstemmelse med Dohaerklæringen.

2. Parterne bidrager til gennemførelsen af og overholder WTO's Almindelige Råds afgørelse af 30. august 2003 om punkt 6 i Dohaerklæringen.

Artikel 220

Supplerende beskyttelsescertifikat

1. Parterne anerkender, at lægemidler og plantebeskyttelsesmidler, som er beskyttet af et patent på deres respektive territorier, kan underlægges en administrativ tilladelsesprocedure forud for markedsføringen. De anerkender, at den tid, der går fra indgivelsen af en patentansøgning, indtil den første tilladelse til at markedsføre det pågældende produkt på deres respektive markeder foreligger, som fastsat til dette formål i den relevante lovgivning, kan afkorte den effektive patentbeskyttelsesperiode.

2. Parterne fastsætter for et lægemiddel eller et plantebeskyttelsesmiddel, der er beskyttet af et patent, og som har været underlagt en administrativ tilladelsesprocedure, en yderligere beskyttelsesperiode, der skal være den samme som den i stk. 1 omhandlede, minus fem år.

3. For lægemidler, for hvilke der er gennemført pædiatriske undersøgelser, og hvor resultaterne af disse undersøgelser er afspejlet i produktinformationerne, forlænger parterne beskyttelsesperioden i henhold til stk. 2 med yderligere seks måneder.

*Artikel 221***Beskyttelse af bioteknologiske oplysninger**

1. Parterne beskytter bioteknologiske opfindelser efter deres nationale patentret. De tilpasser om nødvendigt deres patentret for at tage hensyn til bestemmelserne i denne aftale. Denne artikel berører ikke parternes forpligtelser i henhold til internationale aftaler, navnlig TRIPS-aftalen og konventionen om den biologiske mangfoldighed fra 1992 (i det følgende benævnt "CBD").

2. I denne underafdeling forstås ved:

- a) "**biologisk materiale**": et materiale, som indeholder genetisk information, og som kan reproducere sig selv eller kan reproduceres i et biologisk system
- b) "**mikrobiologisk fremgangsmåde**": enhver fremgangsmåde, der udnytter et mikrobiologisk materiale, udføres på et mikrobiologisk materiale eller frembringer et mikrobiologisk materiale.

3. Patenterbare i henhold til denne aftale er nye opfindelser, der beror på opfinderaktivitet, og som kan anvendes industrielt, også selv om de vedrører et produkt, der består af eller indeholder biologisk materiale, eller en fremgangsmåde til frembringelse, behandling eller anvendelse af biologisk materiale.

Biologisk materiale, der er isoleret fra sit naturlige miljø eller er frembragt ved hjælp af en teknisk fremgangsmåde, kan være genstand for en opfindelse, også selv om det i forvejen fandtes i naturen.

En del af det menneskelige legeme, der er isoleret herfra eller på anden måde frembragt ved en teknisk fremgangsmåde, herunder en sekvens eller delsekvens af et gen, kan udgøre en patenterbar opfindelse, selv om en sådan del i sin opbygning er identisk med opbygningen i en naturligt forekommende del. I patentansøgningen skal der redegøres konkret for, hvorledes en sekvens eller delsekvens af et gen kan anvendes industrielt.

4. Følgende kan ikke patenteres:

- a) plantesorter og dyreracer
- b) overvejende biologiske fremgangsmåder til forædling af planter eller dyr
- c) det menneskelige legeme på alle de forskellige stadier af dets opståen og udvikling og den blotte opdagelse af en del af det, herunder en sekvens eller delsekvens af et gen.

Opfindelser, hvis genstand er planter eller dyr, kan patenteres, hvis opfindelsens udøvelse ikke er teknisk begrænset til en bestemt plantesort eller dyrerace. Litra b) berører ikke muligheden for at patentere opfindelser, hvis genstand er en mikrobiologisk fremgangsmåde eller andre tekniske fremgangsmåder eller et produkt, der er frembragt ved sådanne fremgangsmåder.

5. Opfindelser, hvis kommercielle udnyttelse ville stride mod den offentlige orden eller sædelighed, er udelukket fra patentering, idet alene det forhold, at udnyttelsen af opfindelsen er forbudt ved en lov eller administrativ forskrift, ikke i sig selv bevirker, at opfindelsen strider mod den offentlige sædelighed eller orden. Der kan bl.a. ikke meddeles patent på:

- a) fremgangsmåder til kloning af mennesker
- b) fremgangsmåder til ændring af menneskets kønscellers genetiske identitet
- c) anvendelse af menneskelige embryoner til industrielle eller kommercielle formål
- d) fremgangsmåder til ændring af dyrs genetiske identitet, som kan påføre dem lidelser, der ikke er begrundet i en væsentlig medicinsk nytteværdi for mennesker eller dyr, samt dyr frembragt ved sådanne fremgangsmåder.

6. Den beskyttelse, der er knyttet til et patent på et biologisk materiale, som i kraft af opfindelsen har bestemte egenskaber, omfatter ethvert biologisk materiale, der er fremstillet ud fra dette biologiske materiale ved reproduktion eller formering i identisk eller differentieret form, og som har de samme egenskaber.

7. Den beskyttelse, der er knyttet til et patent på en fremgangsmåde til fremstilling af et biologisk materiale, som i kraft af opfindelsen har bestemte egenskaber, omfatter det biologiske materiale, der direkte fremstilles ved denne fremgangsmåde, samt ethvert andet biologisk materiale, der er fremstillet ud fra det direkte fremstillede biologiske materiale ved reproduktion eller formering i identisk eller differentieret form, og som har de samme egenskaber.

8. Den beskyttelse, der er knyttet til et patent på et produkt, som indeholder eller består af genetisk information, omfatter ethvert materiale, hvori produktet indgår, og hvori den genetiske information er indeholdt og udøver sin funktion, jf. dog stk. 4, litra c).

9. Beskyttelsen efter stk. 7 og 8 omfatter ikke biologisk materiale, der er fremstillet ved reproduktion eller formering af et biologisk materiale, som er markedsført på en parts område af patenthaveren eller med dennes samtykke, hvis denne reproduktion eller formering er foretaget som et nødvendigt led i den anvendelse, hvortil det biologiske materiale er markedsført, forudsat at det fremstillede materiale ikke efterfølgende anvendes til yderligere reproduktion eller formering.

10. Uanset bestemmelserne i stk. 7 og 8 indebærer salg eller en anden form for markedsføring af formeringsmateriale fra planter, som foretages af patenthaveren eller med dennes samtykke, til en landbruger til landbrugsmæssige formål, at landbrugeren har tilladelse til selv at anvende sit høstudbytte til reproduktion eller formering på sin egen bedrift. Omfanget af og vilkårene for denne undtagelse er underlagt parternes nationale lovgivning, administrative bestemmelser og praksis vedrørende sortsbeskyttelse.

Uanset bestemmelserne i stk. 7 og 8 indebærer salg eller en anden form for markedsføring af avlsdyr eller andet animalsk reproduktionsmateriale, som foretages af patenthaveren eller med dennes samtykke, til en landbruger, at landbrugeren har tilladelse til at anvende de beskyttede dyr til landbrugsformål. Denne tilladelse omfatter, at landbrugeren fortsat kan anvende dyret eller andet animalsk reproduktionsmateriale til egne landbrugsformål, men ikke kan sælge det i forbindelse med eller med henblik på reproduktion i kommercielt øjemed. Omfanget af og vilkårene for den ovenfor omhandlede undtagelse afgøres efter parternes love, administrative bestemmelser og praksis.

11. Parterne sørger for tvangslicens til afhængige patenter som følger:

- a) en forædler, der ikke kan opnå eller udnytte retten til en plantenyhed uden at krænke en rettighed, som er knyttet til et ældre patent, kan ansøge om tvangslicens til ikke-eksklusiv udnyttelse af den opfindelse, der er beskyttet ved patentet, såfremt licensen er nødvendig for udnyttelsen af den plantesort, der skal beskyttes, og mod betaling af en rimelig licensafgift. Parterne fastsætter, at patenthaveren, når en sådan licens meddeles, på rimelige vilkår har ret til at få en gensidig licens til anvendelse af den beskyttede sort
- b) en indehaver af et patent på en bioteknologisk opfindelse, der ikke kan udnytte opfindelsen uden at krænke en ældre rettighed til en plantenyhed, kan ansøge om tvangslicens til ikke-eksklusiv udnyttelse af den plantenyhed, der er beskyttet ved denne rettighed, mod betaling af en rimelig licensafgift. Parterne fastsætter, at indehaveren af plantenyheden, når en sådan licens meddeles, på rimelige vilkår har ret til at få en gensidig licens til anvendelse af den beskyttede opfindelse.

12. De i stk. 11 nævnte licensansøgere skal godtgøre:

- a) at de forgæves har rettet henvendelse til patenthaveren eller indehaveren af plantenyheden for at opnå en licensaftale
- b) at plantesorten eller opfindelsen udgør et betydeligt teknisk fremskridt af væsentlig økonomisk interesse i forhold til den patenterede opfindelse, der ønskes anvendt, eller den beskyttede plantesort.

*Artikel 222***Beskyttelse af data, der er forelagt med henblik på markedsføringstilladelse for et lægemiddel**

1. Parterne iværksætter en helhedsordning, der garanterer, at data, der forelægges med henblik på markedsføringstilladelse for et lægemiddel, forbliver fortrolige, ikke videregives og ikke lægges til grund for en anden markedsføringstilladelse.

2. Med henblik herpå må en part, der kræver forelæggelse af forsøgsdata eller undersøgelser vedrørende et lægemiddels sikkerhed og effektivitet, inden den giver markedsføringstilladelse for det pågældende lægemiddel, ikke i en periode på mindst fem år fra datoen for første tilladelse i den pågældende part tillade andre ansøgere at markedsføre det samme eller et lignende lægemiddel på grundlag af den markedsføringstilladelse, der er givet til den ansøger, der leverede forsøgsdataene eller undersøgelserne, medmindre denne giver sit samtykke hertil. I denne periode må de forsøgsdata eller undersøgelser, der blev forelagt med henblik på den første markedsføringstilladelse, ikke anvendes til gavn for en efterfølgende ansøger, der ønsker en markedsføringstilladelse for et lægemiddel, medmindre den første ansøger giver sit samtykke hertil.

3. Ukraine forpligter sig til at bringe sin lovgivning om databeskyttelse for lægemidler i overensstemmelse med EU's lovgivning på en dato, der fastsættes af Handelsudvalget.

*Artikel 223***Databeskyttelse i forbindelse med plantebeskyttelsesmidler**

1. Parterne fastlægger krav til sikkerhed og effektivitet, inden de tillader markedsføring af plantebeskyttelsesmidler.

2. Parterne giver ejeren af en forsøgs- eller undersøgelsesrapport, der er forelagt for første gang, en midlertidig ret til at få markedsføringstilladelse for et plantebeskyttelsesmiddel. I denne periode må forsøgs- eller undersøgelsesrapporten ikke anvendes til gavn for en anden person, der ønsker en markedsføringstilladelse for et plantebeskyttelsesmiddel, medmindre den første ejer udtrykkeligt giver sit samtykke hertil. Denne ret omtales i det følgende som "databeskyttelse".

3. Parterne fastsætter de betingelser, som forsøgs- eller undersøgelsesrapporten skal opfylde.

4. Databeskyttelsesperioden skal være af mindst 10 års varighed fra datoen for den første tilladelse i den pågældende part. Parterne kan beslutte at fastsætte en længere beskyttelsesperiode for plantebeskyttelsesmidler med lav risiko. I så fald kan perioden forlænges til 13 år.

5. Parterne kan beslutte, at disse perioder skal forlænges for hver udvidelse af en godkendelse til anvendelser af mindre betydning³⁶). I så fald kan den samlede databeskyttelsesperiode under ingen omstændigheder overstige 13 år eller, for plantebeskyttelsesmidler med lav risiko, 15 år.

6. Et forsøg eller en undersøgelse er også beskyttet, hvis det/den var nødvendig(t) for at forny eller re-vurdere en godkendelse. I så fald er databeskyttelsesperioden 30 måneder.

7. Parterne fastsætter bestemmelser, der forebygger gentagne forsøg med hvirveldyr. Ansøgere, der har til hensigt at udføre forsøg og undersøgelser med hvirveldyr, træffer de nødvendige foranstaltninger for at efterprøve, at de pågældende forsøg og undersøgelser ikke allerede er foretaget eller påbegyndt.

8. Den nye ansøger og indehaveren eller indehaverne af relevante godkendelser gør deres yderste for at sikre, at de gør fælles brug af forsøg og undersøgelser, hvori hvirveldyr indgår. Udgifterne til deling af forsøgs- og undersøgelsesrapporter fastsættes på en retfærdig, gennemsigtig og ikke-diskriminerende måde. Den nye ansøger har kun pligt til at deltage i udgifterne til de oplysninger, han/hun skal fremlægge for at opfylde godkendelsesbetingelserne.

9. Kan den nye ansøger og indehaveren eller indehaverne af de relevante godkendelser af plantebeskyttelsesmidler ikke nå til enighed om at dele rapporter om forsøg og undersøgelser, hvori hvirveldyr indgår, underretter den nye ansøger parten herom.

10. Når parterne ikke til enighed, er dette ikke til hindring for, at den pågældende part gør brug af rapporter om forsøg og undersøgelser, hvori hvirveldyr indgår, med henblik på ansøgningen fra den nye ansøger.

11. Godkendelsesindehaveren eller -indehaverne kan kræve, at den nye ansøger betaler en rimelig andel af indehaverens eller indehavernes udgifter. Den pågældende part kan opfordre de involverede parter til bilægge tvisten ved formel og bindende voldgift, som forvaltes efter national ret.

Underafdeling 6

Halvlederprodukters topografi

Artikel 224

Definition

I denne underafdeling forstås ved:

- a) **"halvlederprodukt"**: ethvert produkt på slut- eller mellemtrinnet, som udgøres af et materialelegeme, der indbefatter et lag halvledermateriale, har et eller flere andre lag af ledende, isolerende eller halvledende materiale placeret i et forud fastlagt tredimensionalt mønster, og udelukkende eller sammen med andre funktioner er beregnet til udføre en elektronisk funktion
- b) **et halvlederprodukts "topografi"**: en række sammenhørende billeder, uanset hvordan de måtte være fikseret eller kodet som repræsenterer det tredimensionale mønster af de lag, som et halvlederprodukt består af, og i hvilken række hvert enkelt billede repræsenterer en del af eller hele mønsteret af en overflade af halvlederproduktet på et hvilket som helst forarbejdningsstrin
- c) **"erhvervsmæssig udnyttelse"**: salg, leje, leasing eller anden kommerciel distribution eller tilbud herom. Erhvervsmæssig udnyttelse efter artikel 227 i denne aftale, omfatter dog ikke udnyttelse i fortløbig sammenhæng, for så vidt der ikke sker nogen yderligere distribution til tredjemand.

Artikel 225

Betingelser for beskyttelse

1. Parterne skal beskytte halvlederprodukters topografi ved at vedtage retsfor skrifter, der indrømmer eneret i overensstemmelse med bestemmelserne i denne artikel.

2. Parterne fastsætter bestemmelser om beskyttelse af halvlederprodukters topografi, for så vidt den opfylder betingelserne om, at den skal være resultatet af ophavsmandens egen intellektuelle indsats og ikke er almindelig inden for halvlederindustrien. Når et halvlederprodukts topografi består af elementer, der er almindelige inden for halvlederindustrien, skal topografien kun beskyttes i det omfang, hvor kombinationen af disse elementer som helhed betragtes opfylder ovennævnte betingelser.

Artikel 226

Eneret

1. Den i artikel 225, stk. 1, i denne aftale omhandlede eneret omfatter retten til at tillade eller forbyde:
- a) reproduktion af en topografi, for så vidt den er beskyttet i medfør af artikel 225, stk. 2, i denne aftale

b) erhvervsmæssig udnyttelse eller import med dette formål af en topografi eller af et halvlederprodukt, der er fremstillet med anvendelse af denne topografi.

2. Den i stk. 1, litra a), omhandlede eneret omfatter ikke reproduktion, der finder sted med henblik på analyse og vurdering af eller undervisning i selve topografien eller de begreber, processer, systemer eller teknikker, som indgår i denne.

3. Den i stk. 1 omhandlede eneret omfatter ikke handlinger i forbindelse med en topografi, der opfylder de i artikel 225, stk. 2, i denne aftale omhandlede betingelser, og som er udviklet på grundlag af en analyse og vurdering af en anden topografi, der er udført i overensstemmelse med stk. 2.

4. Eneretten til at tillade eller forbyde de i stk. 1, litra b), anførte handlinger omfatter ikke handlinger, der udføres, efter at topografien eller halvlederproduktet er blevet lovligt markedsført.

Artikel 227

Beskyttelsens varighed

Eneretten skal være af mindst 10 års varighed efter det tidspunkt, hvor topografien første gang udnyttes erhvervsmæssigt hvor som helst i verden, eller, hvis registrering er en betingelse for, at eneretten kan opstå eller fortsat bestå, 10 år efter det første af følgende tidspunkter:

- a) udgangen af det kalenderår, hvor topografien første gang udnyttes erhvervsmæssigt hvor som helst i verden
- b) udgangen af det kalenderår, hvor der er indgivet behørig anmodning om registrering.

Underafdeling 7

Andre bestemmelser

Artikel 228

Plantesorter

Parterne samarbejder om at fremme og styrke beskyttelsen af plantesortrettigheder i overensstemmelse med den internationale konvention om beskyttelse af plantenyheder fra 1961 som revideret i Genève den 10. november 1972, den 23. oktober 1978 og den 19. marts 1991, herunder den fakultative undtagelse fra forædlerrettighederne, jf. artikel 15, stk. 2, i nævnte konvention.

Artikel 229

Genressourcer, traditionel viden og folkløse

1. Med forbehold af deres respektive lovgivning respekterer, bevarer og opretholder parterne viden, innovationer og sædvaner hos oprindelige og lokale samfund med traditionelle livsformer, som er vigtige for bevarelse og bæredygtig brug af den biologiske mangfoldighed, og fremmer en bredere anvendelse heraf under medvirken af og med samtykke fra indehaverne af denne viden, disse innovationer og disse sædvaner samt tilskynder til en retfærdig deling af de fordele, der udspringer af udnyttelsen af denne viden, disse innovationer og disse sædvaner.

2. Parterne erkender med forbehold af deres nationale lovgivning vigtigheden af at træffe passende foranstaltninger til bevarelse af traditionel viden og er enige om fortsat at arbejde for udviklingen af særlige, internationalt anerkendte modeller for retlig beskyttelse af traditionel viden.

3. Parterne er enige om, at bestemmelserne i denne underafdeling og CBD skal gennemføres således, at de støtter hinanden.

4. Parterne er enige om regelmæssigt at udveksle synspunkter og oplysninger om relevante multilaterale drøftelser.

Afdeling 3

Håndhævelse af intellektuelle ejendomsrettigheder

Artikel 230

Almindelige forpligtelser

1. Begge parter bekræfter deres forpligtelser i henhold til TRIPS-aftalen, særlig del III, og påser, at nedenstående supplerende foranstaltninger, procedurer og retsmidler er til rådighed for at sikre håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder³⁷⁾. Disse foranstaltninger, procedurer og retsmidler skal være fair og rimelige, de må ikke være unødigt komplicerede eller udgiftskrævende, og de må ikke indebære urimelige frister eller medføre ugrundede forsinkelser.

2. Foranstaltningerne og retsmidlerne skal ligeledes være effektive, stå i et rimeligt forhold til krænkelsen og have afskrækkende virkning, og de skal anvendes på en sådan måde, at der ikke opstår hindringer for lovlig samhandel, og at der ydes garanti mod misbrug af dem.

Artikel 231

Rekvirenter

1. Parterne anerkender som personer, der kan anmode om anvendelse af de foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der er omhandlet i denne afdeling og i del III af TRIPS-aftalen:

- a) indehavere af intellektuelle ejendomsrettigheder i overensstemmelse med den lovgivning, der finder anvendelse
- b) alle andre personer, der har tilladelse til at anvende disse rettigheder, navnlig licenshavere, i det omfang det er muligt efter og i overensstemmelse med den lovgivning, der finder anvendelse
- c) faglige interesseorganisationer, der efter reglerne er anerkendt som berettigede til at repræsentere indehavere af intellektuelle ejendomsrettigheder, i det omfang det er muligt efter og i overensstemmelse med den lovgivning, der finder anvendelse.

2. Parterne kan som personer, der kan anmode om anvendelse af de foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der er omhandlet i denne afdeling og i del III af TRIPS-aftalen, anerkende organisationer til kollektiv forvaltning af intellektuelle ejendomsrettigheder, der efter reglerne er officielt anerkendt som berettigede til at repræsentere indehavere af intellektuelle ejendomsrettigheder, i det omfang det er muligt efter og i overensstemmelse med den lovgivning, der finder anvendelse.

Underafdeling 1

Civilretlige foranstaltninger, procedurer og retsmidler

Artikel 232

Formodning om ophavs- eller ejendomsret

Ved anvendelsen af de i denne aftale fastsatte foranstaltninger, procedurer og retsmidler anerkender parterne, at:

- a) det, for at ophavsmanden til et litterært eller kunstnerisk værk kan betragtes som ophavsmand og dermed være berettiget til at anlægge sag om krænkelse, indtil det modsatte er bevist, er tilstrækkeligt, at den pågældendes navn er anført på værket på sædvanlig måde

- b) bestemmelsen i litra a) finder tilsvarende anvendelse på indehavere af ophavsretbeslægtede rettigheder for så vidt angår det beskyttede materiale.

Artikel 233

Bevismateriale

1. Parternes retslige myndigheder skal være bemyndigede til, når en part har fremført et rimeligt tilgængeligt bevismateriale, der er tilstrækkeligt til at understøtte hans påstande, og til støtte for sine påstande har angivet bevismateriale, som modparten har kontrol over, at pålægge modparten at fremlægge det pågældende bevismateriale, under forudsætning af at fortrolige oplysninger beskyttes.

2. På de samme betingelser træffer parterne i tilfælde af krænkelse af en intellektuel ejendomsrettighed i kommerciel målestok de nødvendige foranstaltninger til, at de kompetente retslige myndigheder, når det er hensigtsmæssigt, på begæring kan kræve fremlæggelse af dokumenter med bankoplysninger samt finansielle og kommercielle oplysninger, som modparten har kontrol over, under forudsætning af at fortrolige oplysninger beskyttes.

Artikel 234

Foranstaltninger til sikring af bevismateriale

1. Parterne sikrer, allerede inden behandlingen af en sag vedrørende realiteten påbegyndes, at de kompetente retslige myndigheder på begæring af en part, der har fremført et rimeligt tilgængeligt bevismateriale til støtte for sin påstand om, at hans/hendes intellektuelle ejendomsret er blevet krænket eller vil blive krænket, træffer afgørelse om, at der omgående skal iværksættes effektive foreløbige foranstaltninger med henblik på at sikre det relevante bevismateriale i forbindelse med den påståede krænkelse, under forudsætning af at fortrolige oplysninger beskyttes. Sådanne foranstaltninger kan omfatte en udførlig beskrivelse af de omtvistede varer med eller uden udtagning af prøver eller en beslaglæggelse af disse og, når det er hensigtsmæssigt, af de materialer og redskaber, der har været anvendt i fremstillingen og/eller distributionen af disse varer og af de hertil hørende dokumenter. Disse foranstaltninger træffes, om nødvendigt uden at modparten høres, især hvis en forsinkelse vil kunne påføre rettighedshaveren et uopretteligt tab, eller hvor der foreligger en påviselig risiko for tilintetgørelse af bevismateriale.

2. Parterne sikrer, at foranstaltningerne til sikring af bevismateriale ophæves eller på anden måde ophører med at have virkning på begæring af rekvisitus med forbehold af et eventuelt erstatningskrav, hvis rekvirenten ikke inden for en rimelig frist anlægger sag vedrørende realiteten ved den kompetente retslige myndighed.

Artikel 235

Ret til information

1. Parterne sikrer, at de kompetente retslige myndigheder i forbindelse med sager om krænkelse af en intellektuel ejendomsrettighed og som svar på en velbegrundet og forholdsmæssig afpasset begæring fra rekvirenten, kan pålægge den krænkende part og/eller enhver anden person at give oplysninger om oprindelsen af og distributionskanalerne for de varer eller tjenesteydelser, der krænker en intellektuel ejendomsrettighed, såfremt den pågældende:

- a) er fundet i besiddelse af de omtvistede varer i kommerciel målestok
- b) er fundet i færd med at anvende de omtvistede tjenesteydelser i kommerciel målestok
- c) er fundet i færd med at yde tjenester, der anvendes i omtvistede aktiviteter, i kommerciel målestok, eller

- d) er blevet identificeret af den i litra a), b) eller c) omhandlede person som indblandet i produktion, fremstilling eller distribution af sådanne varer eller levering af sådanne tjenesteydelser.
2. De i stk. 1 nævnte oplysninger omfatter i givet fald:
- a) navn og adresse på producenter, fremstillere, distributører, leverandører og andre tidligere indehavere af varer eller tjenesteydelser samt på engros- og detailhandelsled
- b) oplysninger om producerede, fremstillede, leverede, modtagne eller bestilte mængder og om den pris, der er opnået for de pågældende varer eller tjenesteydelser.
3. Stk. 1 og 2 finder anvendelse med forbehold af andre lovbestemmelser, der:
- a) tillægger rettighedshaveren en mere vidtgående ret til information
- b) regulerer brugen af oplysninger meddelt i henhold til denne artikel i civile eller strafferetlige sager
- c) omhandler erstatningsansvaret ved misbrug af retten til information
- d) danner grundlag for at nægte at meddele oplysninger, som ville tvinge den i stk. 1 omhandlede person til at indrømme, at vedkommende selv eller en nær slægtning har deltaget i en krænkelse af en intellektuel ejendomsrettighed, eller
- e) omhandler beskyttelsen af fortrolige kilder til information eller behandlingen af personoplysninger.

Artikel 236

Foreløbige og retsbevarende foranstaltninger

1. Parterne sikrer, at de retslige myndigheder på begæring af rekvirenten kan udstede et foreløbigt påbud med henblik på at forhindre en nært forestående krænkelse af en intellektuel ejendomsrettighed eller midlertidigt, og hvis det er muligt i henhold til egen lovgivning, under trussel om tvangsbøder, forbyde en fortsættelse af den påståede krænkelse af den pågældende rettighed eller gøre denne fortsættelse betinget af, at der stilles sikkerhed for erstatning til rettighedshaveren. Et foreløbigt påbud kan på de samme betingelser udstedes til en mellemmand, hvis ydelser anvendes af tredjemand til krænkelse af en intellektuel ejendomsrettighed.

2. Et foreløbigt påbud kan også udstedes for at kræve beslaglæggelse eller aflevering af varer, der mistænkes for at krænke en intellektuel ejendomsrettighed, for at forhindre, at de indføres i handelen eller omsættes.

3. I tilfælde af overtrædelser i kommerciel målestok sikrer parterne, at de retslige myndigheder, hvis rekvirenten godtgør, at der foreligger omstændigheder, som kan vanskeliggøre inddrivelsen af erstatning, kan kræve arrest i den påståede krænkende parts løsøre og faste ejendom, herunder indefrysning af bankkonti og andre fordringer. Med henblik herpå kan de kompetente myndigheder kræve fremlæggelse af dokumenter med bankoplysninger samt finansielle og kommercielle oplysninger eller passende adgang til de relevante oplysninger.

4. Parterne sikrer, at de i stk. 1, 2 og 3 omhandlede foreløbige foranstaltninger i givet fald kan træffes, uden at modparten høres, især hvis en forsinkelse vil påføre rettighedshaveren et uopretteligt tab. I så fald underrettes de berørte parter, senest umiddelbart efter at foranstaltningerne er gennemført. En efterfølgende prøvelse under iagttagelse af høringsretten foretages på begæring af rekviritus, således at det inden for en rimelig frist efter meddelelsen af foranstaltningerne kan afgøres, hvorvidt disse skal ændres, ophæves eller stadfæstes.

5. Parterne sikrer, at de i stk. 1, 2 og 3 omhandlede foreløbige foranstaltninger ophæves eller på anden måde ophører med at have virkning på begæring af rekviritus, hvis rekvirenten ikke inden for en rimelig frist anlægger sag vedrørende realiteten ved den kompetente retslige myndighed.

6. Hvis de foreløbige foranstaltninger ophæves eller bortfalder som følge af en handling eller en undladdelse fra rekvirentens side, eller hvis det efterfølgende konstateres, at der ikke forelå nogen krænkelse el-

ler trussel om krænkelse af en intellektuel ejendomsrettighed, skal de retslige myndigheder have beføjelse til på begæring af rekvisitus at pålægge rekvisenten at yde rekvisitus passende erstatning for det tab, der er lidt som følge af disse foranstaltninger.

Artikel 237

Korrigerende foranstaltninger

1. Parterne sikrer, at de kompetente retslige myndigheder på begæring af rekvisenten og uden at det berører den erstatning, der skal udredes til rettighedshaveren som følge af krænkelsen, og uden nogen form for godtgørelse, kan kræve, at de varer, som de har fastslået krænker en intellektuel ejendomsrettighed, tilbagekaldes eller fjernes fra handelen eller destrueres. Hvis det er relevant, kan de kompetente retslige myndigheder desuden kræve tilintetgørelse af de materialer og redskaber, der primært har været anvendt til at skabe eller fremstille de pågældende varer.

2. De retslige myndigheder beordrer disse foranstaltninger gennemført for rettighedskrænkerens regning, medmindre særlige grunde taler herimod.

Artikel 238

Påbud

Parterne sikrer, at de retslige myndigheder, når der er truffet en retsafgørelse, som fastslår en krænkelse af en intellektuel ejendomsrettighed, kan udstede et påbud til den krænkende part med henblik på at forhindre fortsat krænkelse. Hvis det er muligt efter egen lovgivning, pålægges der ved manglende overholdelse af et påbud i givet fald en tvangsbøde for at sikre, at påbuddet overholdes. Parterne sikrer desuden, at rettighedshaverne kan anmode om, at der udstedes et påbud til mellemmand, hvis tjenester anvendes af tredjemand til at krænke en intellektuel ejendomsrettighed.

Artikel 239

Alternative foranstaltninger

Parterne kan bestemme, at de kompetente retslige myndigheder, når det er hensigtsmæssigt, og på begæring af den person, der kan pålægges de i artikel 237 og/eller 238 i denne aftale nævnte foranstaltninger, kan beordre betaling til den forurettede af en kontant godtgørelse i stedet for anvendelse af foranstaltningerne i artikel 237 og/eller 238 i denne aftale, hvis personen har handlet uforsætligt og ikke har udvist uagtsomhed, hvis gennemførelsen af de pågældende foranstaltninger ville skade ham uforholdsmæssigt meget, og hvis en kontant godtgørelse til den forurettede forekommer rimeligt tilfredsstillende.

Artikel 240

Erstatning

1. Parterne sikrer, at de retslige myndigheder, når de fastsætter erstatningen:

- a) tager hensyn til alle relevante aspekter, såsom negative økonomiske konsekvenser, herunder tabt fortjeneste, som den forurettede har lidt, den krænkende parts uberettigede fortjeneste, og, når det er hensigtsmæssigt, andre elementer end de økonomiske, f.eks. den ikke-økonomiske skade, rettighedshaveren har lidt som følge af krænkelsen, eller
- b) som et alternativ til litra a), når det er hensigtsmæssigt, kan fastsætte erstatningen til et fast beløb på grundlag af elementer, der som minimum svarer til størrelsen af de gebyrer eller afgifter, som den krænkende part skulle have betalt, hvis han havde anmodet om tilladelse til at anvende den pågældende intellektuelle ejendomsrettighed.

2. I sager, hvor den krænkede part har krænket intellektuelle ejendomsrettigheder uden at vide det eller uden at have rimelig grund til at vide det, kan parterne bestemme, at de retslige myndigheder kan træffe beslutning om tilbagebetaling af et overskud eller om betaling af en erstatning, der kan være fastsat på forhånd, til fordel for den krænkede part.

Artikel 241

Sagsomkostninger

Parterne sikrer, at rimelige og forholdsmæssigt afpassede sagsomkostninger og andre udgifter, som den part, der har vundet sagen, har afholdt, som generel regel bæres af den part, der har tabt sagen, medmindre dette er i strid med billighedsprincippet.

Artikel 242

Offentliggørelse af retsafgørelser

Parterne sikrer, at de retslige myndigheder i søgsmål vedrørende krænkelse af intellektuelle ejendomsrettigheder kan træffe afgørelse om, at der på begæring af rekvirenten og for den krænkende parts regning træffes passende foranstaltninger til formidling af information om afgørelsen, og at retsafgørelsen opslås og offentliggøres i sin helhed eller i uddrag. Parterne kan give mulighed for yderligere offentliggørelsesforanstaltninger, der er afpasset efter de særlige forhold, herunder bekendtgørelse på en iøjnefaldende måde.

Artikel 243

Administrative procedurer

Hvis civilretlige procedurer - som følge af de administrative procedurer i forbindelse med en sag - kan finde anvendelse, skal sådanne procedurer følge principper, der indholdsmæssigt svarer til de i denne underafdeling fastsatte.

Underafdeling 2

Formidleransvar for tjenesteydere

Artikel 244

Anvendelse af mellemmænds tjenester

Begge parter erkender, at mellemmænds tjenesteydelser kan anvendes af tredjemand til krænkelsesrelateret virksomhed. For at sikre den frie bevægelighed for informationstjenester og samtidig styrke den intellektuelle ejendomsret på det digitale område træffer parterne de i denne underafdeling fastsatte foranstaltninger over for mellemliggende tjenesteydere. Denne underafdeling finder kun anvendelse på et eventuelt ansvar i forbindelse med krænkelse af intellektuelle ejendomsrettigheder, særlig ophavsret³⁸).

Artikel 245

Formidleransvar for tjenesteydere: Ren videreformidling ("Mere conduit")

1. Ved levering af en informationssamfundstjeneste i form af transmission på et kommunikationsnet af information, der leveres af en tjenestemodtager, eller levering af adgang til et kommunikationsnet sikrer parterne, at tjenesteyderen ikke er ansvarlig for den transmitterede information, forudsat at tjenesteyderen:

- a) ikke selv iværksætter transmissionen
- b) ikke udvælger modtageren af transmissionen, og
- c) ikke udvælger og ikke ændrer den transmitterede information.

2. Den i stk. 1 omhandlede transmission og levering af adgang omfatter automatisk, mellemliggende og kortvarig oplagring af transmitteret information, forudsat at denne oplagring udelukkende tjener til udførelse af transmission på kommunikationsnettet, og dens varighed ikke overstiger den tid, der med rimelighed kan antages at være nødvendig til transmissionen.

3. Denne artikel berører ikke en domstols eller en administrativ myndigheds muligheder for i overensstemmelse med parternes retssystem at kræve, at en tjenesteyder bringer en overtrædelse til ophør eller forhindrer den.

Artikel 246

Formidleransvar for tjenesteydere: Caching

1. Parterne sikrer, at tjenesteyderen i tilfælde af levering af en informationssamfundstjeneste, der består i transmission på et kommunikationsnet af information, som leveres af en tjenestemodtager, ikke pådrager sig ansvar for automatisk, mellemliggende og midlertidig oplagring af denne information foretaget alene med det formål at gøre senere transmission af informationen til andre tjenestemodtagere efter disses anmodning mere effektiv, forudsat:

- a) at tjenesteyderen ikke ændrer informationen
- b) at tjenesteyderen overholder betingelserne for adgang til informationen
- c) at tjenesteyderen overholder reglerne om ajourføring af informationen, angivet på en måde, der er almindelig anerkendt og anvendt af industrien
- d) at tjenesteyderen ikke foretager indgreb i den lovlige anvendelse af teknologi, som er almindelig anerkendt og anvendt af industrien, med det formål at skaffe sig data om anvendelsen af informationen, og
- e) at tjenesteyderen straks tager skridt til at fjerne den information, han har oplagret, eller til at hindre adgangen til den, når han får konkret kendskab til, at informationen er blevet fjernet fra nettet eller adgangen til den hindret, eller at en domstol eller en administrativ myndighed har krævet informationen fjernet eller adgangen til den hindret.

2. Denne artikel berører ikke en domstols eller en administrativ myndigheds muligheder for i overensstemmelse med parternes retssystem at kræve, at en tjenesteyder bringer en overtrædelse til ophør eller forhindrer den.

Artikel 247

Formidleransvar for tjenesteydere: Oplagring ("Hosting")

1. Parterne sikrer, at tjenesteyderen i tilfælde af levering af en informationssamfundstjeneste, som består i oplagring af information leveret af en tjenestemodtager, ikke pådrager sig ansvar for information oplagret på anmodning af en tjenestemodtager, forudsat:

- a) at tjenesteyderen ikke har konkret kendskab til den ulovlige aktivitet eller information og, for så vidt angår erstatningskrav, ikke har kendskab til forhold eller omstændigheder, hvoraf den ulovlige aktivitet eller information fremgår, eller
- b) at tjenesteyderen fra det øjeblik, hvor han får et sådant kendskab, straks tager skridt til at fjerne informationen eller hindre adgangen til den.

2. Stk. 1 finder ikke anvendelse, når tjenestemodtageren handler under tjenesteyderens myndighed eller kontrol.

3. Denne artikel berører ikke en domstols eller en administrativ myndigheds muligheder for i overensstemmelse med parternes retssystem at kræve, at en tjenesteyder bringer en overtrædelse til ophør eller forhindrer den, eller parternes muligheder for at fastlægge procedurer for at fjerne information eller hindre adgangen til den.

Artikel 248

Ingen generel overvågningsforpligtelse

1. Parterne må ikke pålægge tjenesteydere, der leverer de i artikel 245, 246 og 247 i denne aftale omhandlede tjenester, en generel forpligtelse til at overvåge den information, de fremsender eller oplagrer, eller en generel forpligtelse til aktivt at undersøge forhold eller omstændigheder, der tyder på ulovlig virksomhed.

2. Parterne kan kræve, at leverandører af informationssamfundstjenester straks underretter de kompetente offentlige myndigheder om påståede ulovlige aktiviteter, der udøves, eller information, der leveres af deres tjenestemodtagere, eller at de på anmodning giver de kompetente myndigheder oplysninger, som gør det muligt at identificere de tjenestemodtagere, de har oplagingsaftaler med.

Artikel 249

Overgangsperiode

Ukraine gennemfører forpligtelserne i denne underafdeling fuldt ud senest 18 måneder efter denne aftales ikrafttræden.

Underafdeling 3

Andre bestemmelser

Artikel 250

Foranstaltninger ved grænsen

1. I denne artikel forstås ved "varer, der krænker en intellektuel ejendomsrettighed":
 - a) "forfalskede varer", dvs.:
 - i) varer, herunder deres emballage, hvorpå der uden tilladelse er anbragt et varemærke, som er identisk med - eller som ikke umiddelbart kan skelnes fra - et gyldigt registreret varemærke for varer af samme type, og som derved krænker den pågældende varemærkeindehavers rettigheder
 - ii) ethvert bomærke (logo, etiket, selvkøbende mærke, brochure, brugervejledning, garantibevis), selv om det foreligger separat, og for hvilket de samme forhold gør sig gældende som for de i nr. i) omhandlede varer
 - iii) emballage, på hvilken der er anbragt varemærker for varemærkeforfalskede varer, og som foreligger separat, og for hvilken de samme forhold gør sig gældende som for de i nr. i) omhandlede varer
 - b) "piratkopierede varer", dvs. varer, som er eller indeholder kopier, der er fremstillet uden samtykke fra indehaveren af ophavsretten, den beslægtede rettighed eller designretten, uanset om denne er registreret under parternes lovgivning, eller uden at en af denne gyldigt bemyndiget person i fremstillingslandet har samtykket heri
 - c) varer, der i henhold til lovgivningen i den part, hvor anmodningen om toldmyndighedernes indgriben er indgivet, krænker:
 - i) et patent
 - ii) et supplerende beskyttelsescertifikat

- iii) en plantesortsrettighed
- iv) et design
- v) en geografisk betegnelse.

2. Medmindre andet er fastsat i denne underafdeling, indfører parterne procedurer³⁹⁾, der gør det muligt for en rettighedshaver, der har gyldige grunde til at have mistanke om, at der finder import, eksport, re-eksport, indpassage i eller udpassage fra toldområdet, henførsel under en suspensionsprocedure eller overførsel til en frizone eller et frilager af varer, der krænker en intellektuel ejendomsrettighed, sted, at indgive en skriftlig anmodning til de kompetente administrative eller retslige myndigheder om, at toldmyndighederne suspenderer sådanne varers overgang til fri omsætning eller tager dem i bevaring.

3. Parterne påser, at toldmyndighederne som led i deres arbejde, når de har en tilstrækkelig begrundet mistanke om, at bestemte varer krænker en intellektuel ejendomsrettighed, inden en anmodning fra en rettighedshaver er indgivet eller imødekommet, kan suspendere frigivelsen af varerne eller tage dem i bevaring, så rettighedshaveren har mulighed for at indsende en anmodning om indgriben i henhold til stk. 2.

4. Eventuelle rettigheder og forpligtelser, der er fastsat i TRIPS-aftalens del III, afsnit 4, for importøren, finder også anvendelse på eksportøren eller på varenes ihænde-haver.

5. Parterne samarbejder om bestemmelserne vedrørende faglig bistand og kapacitetsopbygning med henblik på gennemførelsen af denne artikel.

6. Ukraine gennemfører forpligtelserne i denne artikel fuldt ud senest tre år efter denne aftales ikrafttræden.

Artikel 251

Adfærdskodekser og retsteknisk samarbejde

Parterne tilskynder til:

- a) at erhvervssammenslutninger og -organisationer udarbejder adfærdskodekser, som bidrager til håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder
- b) at parternes kompetente myndigheder får tilsendt udkast til adfærdskodekser og eventuelle evalueringer af anvendelsen af disse.

Artikel 252

Samarbejde

1. Parterne er enige om at samarbejde med henblik på at støtte gennemførelsen af de tilsagn og forpligtelser, der indgås i henhold til dette kapitel.

2. Med forbehold af bestemmelserne i afsnit V (Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde) og i overensstemmelse med bestemmelserne i afsnit VI (Finansielt samarbejde og bekæmpelse af svig) i denne aftale, omfatter samarbejdet, men er ikke begrænset til, følgende aktiviteter:

- a) udveksling af oplysninger om de retlige rammer for intellektuelle ejendomsrettigheder og relevante regler for beskyttelse og håndhævelse; udveksling af erfaringer med lovgivningsprocessen i EU-partnen og Ukraine
- b) udveksling af erfaringer med håndhævelse af intellektuelle ejendomsrettigheder i EU-partnen og Ukraine
- c) udveksling af erfaringer med toldmyndighedernes, politiets samt administrative og retslige myndigheders håndhævelse af rettigheder på centralt og ikke-centralt niveau i EU-partnen og Ukraine; samordning, også med andre lande, med henblik på at forhindre eksport af forfalskede varer
- d) kapacitetsopbygning; udveksling og uddannelse af personale

- e) fremme og formidling af oplysninger om intellektuelle ejendomsrettigheder i bl.a. erhvervskredse og civilsamfundet; bevidstgørelse af forbrugere og rettighedshavere
- f) styrkelse af det institutionelle samarbejde, f.eks. gennem IPR-kontorer
- g) aktiv fremme af bevidstgørelse og uddannelse for offentligheden om politikker for intellektuelle ejendomsrettigheder: udarbejdelse af effektive strategier med henblik på at udpege målgrupper og etablering af oplysningsprogrammer for at øge forbrugernes og mediernes bevidsthed om følgerne af krænkelse af intellektuelle ejendomsrettigheder, herunder risiciene for sundhed og sikkerhed og forbindelsen til den organiserede kriminalitet.

3. Parterne er, i forlængelse af og uden at det indskrænker stk. 1 og 2, enige om at opretholde en effektiv dialog om spørgsmål vedrørende intellektuel ejendomsret, der skal rapporteres til Handelsudvalget, hvor emner, som er relevante for beskyttelse og håndhævelse af intellektuelle ejendomsrettigheder som omhandlet i dette kapitel, kan tages op sammen med andre relevante spørgsmål.

KAPITEL 10

Konkurrence

Afdeling 1

Karteller og fusioner

Artikel 253

Definitioner

I denne afdeling forstås ved:

1. "konkurrencemyndighed":
 - a) for EU-parten, Europa-Kommissionen, og
 - b) for Ukraine, det ukrainske monopoludvalg.
2. "konkurrencelovgivning":
 - a) for EU-partens vedkommende, artikel 101, 102 og 106 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde og Rådets forordning (EF) nr. 139/2004 af 20. januar 2004 om kontrol med fusioner og virksomhedsovertagelser (EU-fusionsforordningen) samt gennemførelsesbestemmelser og ændringer hertil
 - b) for Ukraines vedkommende, lov nr. 2210-III af 11. januar 2001 (inklusive ændringer) samt gennemførelsesbestemmelser og ændringer hertil. I tilfælde af konflikt mellem en bestemmelse i lov nr. 2210-III og en anden substansbestemmelse om konkurrence sørger Ukraine for, at førstnævnte bestemmelse finder anvendelse for så vidt angår konflikten, og
 - c) eventuelle ændringer af ovennævnte instrumenter efter denne aftales ikrafttræden.
3. Udtryk, der anvendes i denne afdeling, er yderligere forklaret i bilag XXIII.

Artikel 254

Principper

Parterne anerkender vigtigheden af fri og uhindret konkurrence i deres handelsrelationer. Parterne erkender, at konkurrencebegrænsende forretningspraksis og -transaktioner kan lægge hindringer i vejen for markedernes korrekte virkemåde og generelt underminere fordelene ved handelsliberalisering. De er derfor enige om, at følgende former for praksis og transaktioner, som præciseret i deres respektive konkurrencelovgivning, er uforenelige med denne aftale, i det omfang de kan påvirke handelen mellem parterne:

- a) aftaler, samordnet praksis og beslutninger mellem virksomhedssammenslutninger, som har som genstand eller virker således, at konkurrencen forhindres, begrænses, fordrejes eller i væsentligt omfang mindskes på en af parternes territorium
- b) en eller flere virksomheders misbrug af en dominerende stilling på en af parternes territorium, eller
- c) fusioner og virksomhedsovertagelser, der fører til monopolisering eller en væsentlig begrænsning af konkurrencen på markedet på en af parternes territorium.

Artikel 255

Gennemførelse

1. EU-parten og Ukraine opretholder konkurrencelovgivning, der effektivt imødegår de i artikel 254, litra a), b) og c), omhandlede former for praksis og transaktioner.

2. Parterne opretholder myndigheder, der er ansvarlige for effektiv håndhævelse af den i denne artikels stk. 1 omhandlede konkurrencelovgivning og råder over de nødvendige redskaber hertil.

3. Parterne erkender vigtigheden af at anvende deres respektive konkurrencelovgivning på en gennemsigtig, rettidig og ikke-diskriminerende måde under overholdelse af principperne om en retfærdig rettergang og retten til forsvar. Hver part sikrer navnlig:

- a) at en parts konkurrencemyndighed, inden den anvender en sanktion eller et retsmiddel over for en fysisk eller juridisk person for overtrædelse af dens konkurrencelovgivning, giver personen ret til at blive hørt og fremlægge bevismateriale inden for en rimelig tidsfrist, der fastsættes i parternes respektive konkurrencelovgivning, efter at den har meddelt den pågældende fysiske eller juridiske person sine foreløbige konklusioner med hensyn til, om der foreligger en overtrædelse, og
- b) at en domstol eller en anden uafhængig retsinstans oprettet i henhold til partens lovgivning anvender en sådan sanktion eller et sådant retsmiddel eller efter anmodning fra personen foretager en prøvelse af sanktionen eller retsmidlet.

4. Efter anmodning fra en af parterne stiller den anden part offentligt tilgængelige oplysninger om sin håndhævelse af konkurrencelovgivningen og lovgivningen vedrørende de i denne afdeling omhandlede forpligtelser til rådighed.

5. Konkurrencemyndigheden vedtager og offentliggør et dokument, hvori den forklarer de principper, der skal anvendes i forbindelse med fastsættelsen af økonomiske sanktioner for overtrædelser af konkurrencelovgivningen.

6. Konkurrencemyndigheden vedtager og offentliggør et dokument, hvori den forklarer de principper, der anvendes i forbindelse med vurderingen af horisontale fusioner.

Artikel 256

Tilnærmelse af lovgivning og håndhævelsespraksis

Ukraine tilnærmer sin konkurrencelovgivning og håndhævelsespraksis til den her anførte del af EU's gældende ret:

1. Rådets forordning (EF) nr. 1/2003 af 16. december 2002 om gennemførelse af konkurrencereglerne i traktatens artikel 81 og 82.

Tidsplan: Artikel 30 i forordningen skal gennemføres senest tre år efter denne aftales ikrafttræden.

2. Rådets forordning (EF) nr. 139/2004 af 20. januar 2004 om kontrol med fusioner og virksomhedsovertagelser (EU-fusionsforordningen).

Tidsplan: Artikel 1 og artikel 5, stk. 1 og 2, i forordningen skal gennemføres senest tre år efter denne aftales ikrafttræden.

Artikel 20 skal gennemføres senest tre år efter denne aftales ikrafttræden.

3. Kommissionens forordning (EU) nr. 330/2010 af 20. april 2010 om anvendelse af artikel 101, stk. 3, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde på kategorier af vertikale aftaler og samordnet praksis.

Tidsplan: Artikel 1, 2, 3, 4, 6, 7 og 8 i forordningen skal gennemføres senest tre år efter denne aftales ikrafttræden.

4. Kommissionens forordning (EF) nr. 772/2004 af 27. april 2004 om anvendelse af traktatens artikel 81, stk. 3, på kategorier af teknologioverførselsaftaler.

Tidsplan: Artikel 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 og 8 i forordningen skal gennemføres senest tre år efter denne aftales ikrafttræden.

Artikel 257

Offentlige virksomheder og virksomheder med særlige eller eksklusive rettigheder

1. Hvad angår offentlige virksomheder og virksomheder med særlige eller eksklusive rettigheder

- a) må ingen af parterne vedtage eller opretholde en foranstaltning, der strider mod principperne i artikel 254 og artikel 258, stk. 1, i denne aftale, og
- b) sikrer parterne, at de pågældende virksomheder er omfattet af konkurrencelovgivningen i artikel 253, stk. 2, i denne aftale

hvis anvendelsen af ovennævnte konkurrencelovgivning og -principper ikke retligt eller faktisk hindrer opfyldelsen af de særlige opgaver, som er betroet de pågældende virksomheder.

2. Intet i stk. 1 må fortolkes således, at det forhindrer en part i at oprette eller opretholde en offentlig virksomhed eller i at tillægge virksomheder særlige eller eksklusive rettigheder eller opretholde sådanne rettigheder.

Artikel 258

Statsmonopoler

1. Parterne tilpasser inden for en frist på fem år efter denne aftales ikrafttræden statslige handelsmonopoler således, at der mellem fysiske og juridiske personer i parterne ikke består nogen diskriminerende foranstaltninger med hensyn til forsynings- og afsætningsvilkår.

2. Intet i denne artikel berører parternes rettigheder og forpligtelser i henhold til kapitel 8 (Offentlige kontrakter) i afsnit IV i denne aftale.

3. Intet i stk. 1 må fortolkes således, at det forhindrer en part i at oprette eller opretholde et statsmonopol.

Artikel 259

Informationsudveksling og samarbejde om håndhævelse

1. Parterne erkender vigtigheden af samarbejde og koordinering mellem deres respektive konkurrencemyndigheder for yderligere at styrke en effektiv håndhævelse af konkurrenceretten og for at opfylde denne aftales mål gennem fremme af konkurrencen og begrænsning af konkurrencebegrænsende forretningsadfærd eller konkurrencebegrænsende transaktioner.

2. Med henblik herpå kan en parts konkurrencemyndighed informere den anden parts konkurrencemyndighed om, hvorvidt den er indstillet på at deltage i håndhævelsesindsatsen. Dette samarbejde forhindrer ikke parterne i at træffe uafhængige afgørelser.

3. Med henblik på en mere effektiv anvendelse af parternes respektive konkurrencelovgivning kan deres konkurrencemyndigheder udveksle oplysninger om bl.a. lovgivning og håndhævelsesaktiviteter inden for de grænser, deres respektive lovgivning sætter, og under hensyntagen til deres væsentlige interesser.

Artikel 260

Konsultationer

1. En part afholder konsultationer om henvendelser fra den anden part efter anmodning fra denne for at fremme den gensidige forståelse eller for at behandle særlige emner i forbindelse med denne afdeling. Den anmodende part angiver, hvordan spørgsmålet berører handelen mellem parterne.

2. Efter anmodning fra en af parterne drøfter parterne straks ethvert spørgsmål vedrørende fortolkningen og anvendelsen af denne afdeling.

3. For at lette drøftelsen af det spørgsmål, der er genstand for konsultationerne, bestræber parterne sig på hver især at stille relevante, ikke-fortrolige oplysninger til rådighed for den anden part inden for de grænser, deres respektive lovgivning sætter, og under hensyntagen til deres væsentlige interesser.

Artikel 261

Parterne må ikke anvende tvistbilæggelse i henhold til kapitel 14 (Tvistbilæggelse) i afsnit IV i denne aftale i forbindelse med spørgsmål, der opstår vedrørende denne afdeling, med undtagelse af artikel 256 i denne aftale.

Afdeling 2

Statsstøtte

Artikel 262

Almindelige principper

1. Støtte, som Ukraine eller Den Europæiske Unions medlemsstater yder ved hjælp af statsmidler, og som fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencevilkårene ved at begunstige visse virksomheder eller visse produktioner, er uforenelig med denne aftales korrekte virkemåde i det omfang, den påvirker samhandelen mellem parterne.

2. Følgende er dog forenelig med denne aftales korrekte virkemåde:

- a) støtte af social karakter til enkelte forbrugere, forudsat at den ydes uden forskelsbehandling med hensyn til varenes oprindelse
 - b) støtte, hvis formål er at råde bod på skader, der er forårsaget af naturkatastrofer eller af andre usædvanlige begivenheder.
3. Herudover kan følgende betragtes som forenelig med denne aftales korrekte virkemåde:
- a) støtte til fremme af den økonomiske udvikling i områder, hvor levestandarden er usædvanlig lav, eller hvor der hersker en alvorlig underbeskæftigelse
 - b) støtte, der kan fremme virkeliggørelsen af vigtige projekter af fælleseuropæisk interesse⁴⁰⁾ eller afhjælpe en alvorlig forstyrrelse i en EU-medlemsstats eller Ukraines økonomi
 - c) støtte til fremme af udviklingen af visse erhvervsgrøner eller økonomiske regioner, når den ikke ændrer samhandelsvilkårene på en måde, der strider mod parternes interesser
 - d) støtte til fremme af kulturen og bevarelse af kulturarven, når den ikke ændrer samhandelsvilkårene på en måde, der strider mod parternes interesser

- e) støtte til gennemførelse af mål, der er tilladt i henhold til EU's horisontale gruppefritagelsesforordninger samt horisontale og sektorspecifikke statsstøtteregler, ydet i overensstemmelse med de deri fastsatte betingelser
- f) støtte til investeringer med henblik på at efterleve de obligatoriske standarder i de i bilag XXIX til kapitel 6 (Miljø) i afsnit V opførte EU-direktiver inden for den deri fastsatte gennemførelsesfrist, når de nye krav kræver tilpasning af anlæg og udstyr, kan godkendes for indtil 40 % af de støtteberettigede bruttoomkostninger.

4. Virksomheder, der har fået overdraget at udføre tjenesteydelser af almindelig økonomisk interesse, eller som har karakter af fiskale monopoler, er underkastet disse afdelingsbestemmelser, i det omfang anvendelsen af disse bestemmelser ikke retligt eller faktisk hindrer opfyldelsen af de særlige opgaver, som er betroet dem. Udviklingen af samhandelen må ikke påvirkes i et sådant omfang, at det strider mod parternes interesser.

Udtryk, der anvendes i denne afdeling, er yderligere forklaret i bilag XXIII.

Artikel 263

Gennemsigtighed

1. Parterne sikrer gennemsigtighed med hensyn til statsstøtte. Med henblik herpå underretter parterne hver især den anden part en gang om året om det samlede beløb ydet i form af statsstøtte, som kan påvirke samhandelen mellem parterne, samt om arten af denne og fordelingen på sektorer. Underretningen skal indeholde oplysninger om formål, form, beløb eller budget, den støtteydende myndighed og om muligt modtageren af støtten. Denne artikel kræver ikke underretning af støtte, der ligger under en tærskel på 200 000 EUR pr. virksomhed over en treårsperiode. En sådan underretning anses for at være afgivet, hvis den er sendt til den anden part, eller hvis de relevante oplysninger er stillet til rådighed på et offentligt tilgængeligt websted senest den 31. december det følgende kalenderår.

2. Efter anmodning fra en part giver den anden part yderligere oplysninger om statsstøtteordninger og særlige enkelttilfælde af statsstøtte, der påvirker samhandelen mellem parterne. Parterne udveksler disse oplysninger under hensyntagen til de begrænsninger, der følger af hensynet til tavshedspligt og forretningshemmelighed.

3. Parterne sikrer, at de økonomiske forbindelser mellem offentlige myndigheder og offentlige virksomheder er gennemsigtige, således at det klart fremgår:

- a) hvilke offentlige midler de offentlige myndigheder stiller direkte eller indirekte (f.eks. gennem offentlige virksomheder eller finansielle institutioner) til rådighed for de pågældende offentlige virksomheder
- b) hvorledes disse offentlige midler faktisk anvendes.

4. Parterne sikrer desuden, at finans- og organisationsstrukturen i enhver virksomhed, som Ukraine eller en EU-medlemsstat indrømmer særlige eller eksklusive rettigheder, eller som har fået overdraget at udføre tjenesteydelser af almindelig økonomisk interesse og modtager kompensation for offentlig tjeneste i en eller anden form i tilknytning til sådanne tjenesteydelser, kommer korrekt til udtryk i særskilte regnskaber på en sådan måde, at det klart fremgår:

- a) hvilke omkostninger og indtægter der er forbundet med på den ene side produkter eller tjenesteydelser, for hvilke en virksomhed er indrømmet særlige eller eksklusive rettigheder, eller tjenesteydelser af almindelig økonomisk interesse, som en virksomhed har fået overdraget at udføre, og på den anden side alle andre produkter eller tjenesteydelser, der indgår i virksomhedens forretningsområder
- b) efter hvilke detaljerede metoder omkostningerne og indtægterne henføres til eller fordeles på de forskellige aktiviteter. Disse metoder skal være baseret på regnskabsprincipper for årsagssammenhæng,

objektivitet, gennemsigtighed og konsistens i henhold til internationalt anerkendte regnskabsmetoder såsom aktivitetsbaseret omkostningsberegning og skal tage udgangspunkt i reviderede data.

5. Parterne sikrer hver især, at denne artikels bestemmelser anvendes fem år efter denne aftales ikrafttræden.

Artikel 264

Fortolkning

Parterne er enige om at anvende artikel 262 og artikel 263, stk. 3 og 4, i denne aftale således, at de ved fortolkningen lægger kriterier til grund, som er baseret på anvendelsen af artikel 106, 107 og 93 i trakta-ten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, herunder EU-Domstolens relevante praksis samt relevant afledt ret, rammebestemmelser, retningslinjer og andre administrative retsakter, der er gældende i Den Europæiske Union.

Artikel 265

Forhold til WTO

Disse bestemmelser berører ikke parternes ret til at anvende afbødende foranstaltninger på handelsom-rådet eller på anden måde gribe ind over for subsidier eller benytte sig af tvistbilæggelse i overensstem-melse med de relevante WTO-bestemmelser.

Artikel 266

Anvendelsesområde

Bestemmelserne i denne afdeling finder anvendelse på varer og de tjenesteydelser, der er opført i bilag XVI til kapitel 6 (Etablering, handel med tjenesteydelser og elektronisk handel) i afsnit IV i denne aftale, i overensstemmelse med den fælles beslutning om markedsadgang, med undtagelse af subsidier til pro-dukter, der er omfattet af bilag 1 til WTO-aftalen om landbrug, og andre subsidier, der er omfattet af land-brugsaftalen.

Artikel 267

National ordning for statsstøttekontrol

Med henblik på efterlevelse af forpligtelserne i artikel 262-266 i denne aftale fastsættes:

1. Ukraine vedtager navnlig national statsstøttelovgivning og opretter en operationelt uafhængig myn-dighed, som tillægges de nødvendige beføjelser til i fuldt omfang at anvende artikel 262 i denne aftale senest tre år efter denne aftales ikrafttræden. Denne myndighed skal bl.a. have beføjelse til at godkende statsstøtteordninger og individuel støtte i overensstemmelse med de i artikel 262 og 264 i denne aftale omhandlede kriterier samt beføjelse til at kræve ulovligt ydet statsstøtte tilbagebetalt. Ny støtte ydet i Ukraine skal være forenelig med bestemmelserne i artikel 262 og 264 i denne aftale senest et år efter da-toen for myndighedens oprettelse.

2. Ukraine foretager senest fem år efter denne aftales ikrafttræden en udtømmende opgørelse over støt-teordninger indført forud for oprettelsen af den i stk. 1 omhandlede myndighed og afpasser disse støtte-ordninger efter de i artikel 262 og 264 i denne aftale omhandlede kriterier senest syv år efter denne aftales ikrafttræden.

3. a) Med henblik på anvendelsen af artikel 262 i denne aftale anerkender parterne, at al offentlig støt-te ydet af Ukraine i de første fem år efter aftalens ikrafttræden skal vurderes under hensyntagen

til, at Ukraine betragtes som et område svarende til de områder i Den Europæiske Union, der er beskrevet i artikel 107, stk. 3, litra a), i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde.

- b) Senest fire år efter denne aftales ikrafttræden forelægger Ukraine Europa-Kommissionen sine BNP-tal pr. indbygger harmoniseret på NUTS II-niveau. Den i stk. 1 omhandlede myndighed og Europa-Kommissionen foretager derefter i fællesskab en vurdering af de ukrainske regioners støt-teberettigelse samt den maksimale støtteintensitet i forhold hertil for at udarbejde et kort over regional støtte på grundlag af de relevante EU-retningslinjer.

KAPITEL 11

Handelsrelaterede energispørgsmål

Artikel 268

Definitioner

I dette kapitel, og uden at det berører bestemmelserne i kapitel 5 (Told og handelslettelser) i afsnit IV i denne aftale, forstås ved:

1. "**energiprodukter**": naturgas (HS-kode 27.11), elektrisk energi (HS-kode 27.16) og råolie (HS-kode 27.09)

2. "**fast infrastruktur**": alle transmissionsnet, distributionsnet, LNG-faciliteter og lagerfaciliteter som defineret i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/54/EF af 26. juni 2003 om fælles regler for det indre marked for elektricitet (i det følgende benævnt "direktiv 2003/54/EF") og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/55/EF af 26. juni 2003 om fælles regler for det indre marked for naturgas (i det følgende benævnt "direktiv 2003/55/EF")

3. "**transit**": transit som beskrevet i kapitel 5 (Told og handelslettelser) i afsnit IV i denne aftale for energiprodukter gennem en fast infrastruktur eller en olierørledning

4. "**transport**": transmission og distribution som defineret i direktiv 2003/54/EF og direktiv 2003/55/EF samt befordring eller levering af olie gennem rørledninger

5. "**uautoriseret tapping**": aktiviteter, der består i ulovlig tapping af energiprodukter fra en fast infrastruktur.

Artikel 269

Regulerede priser på nationalt plan

1. Prisen for gas- og elforsyning til industrikunder bestemmes udelukkende af udbud og efterspørgsel.
2. Uanset stk. 1 kan parterne af hensyn til den almindelige økonomiske interesse⁴¹⁾ pålægge virksomhederne en forpligtelse vedrørende prisen for gas- og elforsyning (i det følgende benævnt "reguleret pris").
3. Parterne sikrer, at denne forpligtelse er klart defineret, gennemsigtig, forholdsmæssigt afpasset, ikke-diskriminerende, kontrollerbar og af begrænset varighed. Ved pålæggelsen af denne forpligtelse sikrer parterne også andre virksomheder lige adgang til forbrugerne.
4. Hvis salgsprisen for gas og elektricitet på det nationale marked reguleres, sikrer den pågældende part, at beregningsmetoden for den regulerede pris offentliggøres, inden prisen træder i kraft.

Artikel 270

Forbud mod dobbelt prissystem

1. Hverken en part eller dennes regulerende myndighed må indføre eller opretholde en foranstaltning, der fører til højere priser ved eksport af energiprodukter til den anden part end ved salg af sådanne pro-

dukter til nationalt forbrug, hvilket dog ikke berører muligheden for at indføre regulerede priser på nationalt plan i overensstemmelse med artikel 269, stk. 2 og 3, i denne aftale.

2. Den eksporterende part forelægger efter anmodning fra den anden part dokumentation for, at en forskel i prisen for de samme energiprodukter, som sælges henholdsvis på det nationale marked og til eksport, ikke beror på en i henhold til stk. 1 forbudt foranstaltning.

Artikel 271

Told og kvantitative restriktioner

1. Told og kvantitative restriktioner ved import og eksport af energiprodukter samt alle andre foranstaltninger med tilsvarende virkning er forbudt parterne imellem. Dette gælder også finanstold.

2. Stk. 1 er ikke til hinder for kvantitative restriktioner eller foranstaltninger med tilsvarende virkning, som er begrundet i hensynet til den offentlige orden eller sikkerhed, beskyttelse af menneskers, dyrs eller planters liv og sundhed eller beskyttelse af industriel og kommerciel ejendomsret. Sådanne restriktioner eller foranstaltninger må dog hverken udgøre et middel til vilkårlig forskelsbehandling eller en skjult begrænsning af samhandelen mellem parterne.

Artikel 272

Transit

Parterne træffer de nødvendige foranstaltninger til at lette transit i overensstemmelse med princippet om transitfrihed og i henhold til artikel V, stk. 2, 4 og 5, i GATT 1994 og artikel 7, stk. 1 og 3, i energichartertraktaten fra 1994, der er indarbejdet i og gjort til en del af denne aftale.

Artikel 273

Transport

Med hensyn til transport af elektricitet og gas, og særlig tredjemands adgang til fast infrastruktur, tilpasser parterne deres lovgivning som anført i bilag XXVII til denne aftale og i energifællesskabstraktaten fra 2005 for at sikre, at tariffene, der offentliggøres inden de træder i kraft, kapacitetsfordelingsprocedurerne og alle andre vilkår er objektive, rimelige og gennemsigtige, og afholder sig fra forskelsbehandling på grundlag af elektricitetens eller gassens oprindelse, ejer eller bestemmelsessted.

Artikel 274

Samarbejde om infrastruktur

Parterne bestræber sig på at lette anvendelsen af gastransmissionsinfrastruktur og -lagerfaciliteter og konsulterer hinanden vedrørende infrastrukturudvikling eller koordinerer en sådan udvikling med hinanden, alt efter hvad der er relevant. Parterne samarbejder i spørgsmål vedrørende handel med naturgas, bæredygtighed og forsyningssikkerhed.

Med henblik på yderligere at integrere markederne for energiprodukter tager parterne hver især hensyn til den anden parts energinet og kapacitet, når de udarbejder politikdokumenter vedrørende udbuds- og efterspørgselsscenerier, sammenkoblinger, energistrategier og planer for infrastrukturudvikling.

*Artikel 275***Uautoriseret tapning af energiprodukter**

Parterne træffer alle nødvendige foranstaltninger med henblik på at forbyde og imødegå uautoriseret tapning af energiprodukter, der transiteres eller transporteres gennem deres område.

*Artikel 276***Afbrydelse**

1. Parterne sikrer, at transmissionssystemoperatører træffer de nødvendige foranstaltninger til:
 - a) at minimere risikoen for utilsigtet afbrydelse, indskrænkning eller standsning af transit og transport
 - b) hurtigt at genetablere den normale drift af transit eller transport, som utilsigtet er blevet afbrudt, indskrænket eller standset.
2. En part, gennem hvis territorium der foregår transit eller transport af energiprodukter, må ikke, i tilfælde af en tvist over et forhold, der berører parterne eller en eller flere enheder, som en af parterne kontrollerer eller har jurisdiktion over, afbryde eller indskrænke eksisterende transport eller transit af energiprodukter, tillade en enhed, som den kontrollerer eller har jurisdiktion over, herunder et statsforetagende, at afbryde eller indskrænke en sådan transport eller transit eller pålægge en enhed under dens jurisdiktion at gøre dette, medmindre der udtrykkeligt er mulighed herfor i henhold til en kontrakt eller en anden aftale om den pågældende transit eller transport, inden afslutningen af en tvistbilæggelsesprocedure i henhold til den pågældende kontrakt.
3. Parterne er enige om, at en part ikke må drages til ansvar for en afbrydelse eller indskrænkning i henhold til denne artikel, hvis den pågældende part er ude af stand til at levere, lade transiteres eller transportere energiprodukter som følge af handlinger, der kan tilskrives et tredjeland eller en enhed under et tredjelands kontrol eller jurisdiktion.

*Artikel 277***Regulerende myndighed for elektricitet og gas**

1. En regulerende myndighed skal være retligt adskilt fra og operationelt uafhængig af enhver offentlig eller privat enhed og skal have tilstrækkelige beføjelser til at sikre effektiv konkurrence og markedets effektive virkemåde.
2. En regulerende myndigheds afgørelser og de procedurer, de anvender, skal være upartiske over for alle markedsdeltagere.
3. En operatør, der berøres af en afgørelse truffet af en regulerende myndighed, skal kunne påklage afgørelsen til en klageinstans, som er uafhængig af de involverede parter. Er klageinstansen ikke en retsin- stans, skal dens afgørelser altid begrundes skriftligt og skal desuden kunne prøves ved en upartisk og uafhængig retslig myndighed. Afgørelser truffet af klageinstanser skal håndhæves effektivt.

*Artikel 278***Forhold til energifællesskabstraktaten**

1. I tilfælde af konflikt mellem bestemmelserne i denne afdeling og bestemmelserne i energifællesskabstraktaten fra 2005 eller de bestemmelser i EU-lovgivningen, der er blevet gældende i energifællesskabstraktaten fra 2005, finder bestemmelserne i energifællesskabstraktaten fra 2005 eller de relevante bestemmelser i EU-lovgivningen, som er blevet gældende i energifællesskabstraktaten fra 2005, anvendelse for så vidt angår konflikten.

2. Ved gennemførelsen af denne afdeling skal der fortrinsvis vedtages lovgivning eller andre forskrifter, som stemmer overens med energifællesskabstraktaten fra 2005 eller er baseret på den lovgivning, der finder anvendelse på denne sektor i EU. I tilfælde af en tvist vedrørende denne afdeling formodes lovgivning og andre forskrifter, der opfylder disse kriterier, at være i overensstemmelse med denne afdeling. Ved vurderingen af, om lovgivningen eller andre forskrifter opfylder disse kriterier, skal der tages hensyn til relevante afgørelser truffet i henhold til artikel 91 i energifællesskabstraktaten fra 2005.

3. Ingen af parterne må anvende tvistbilæggelsesbestemmelserne i denne aftale til at påberåbe sig en overtrædelse af bestemmelserne i energifællesskabstraktaten fra 2005.

Artikel 279

Adgang til og udøvelse af virksomhed inden for prospektering, efterforskning og produktion af kulbrinter

1. Parterne⁴²⁾ har i overensstemmelse med folkeretten, herunder De Forenede Nationers havretskonvention fra 1982, fuld suverænitet over kulbrinterressourcer, som findes på deres territorium såvel som i deres arkipelagfarvande og territorialfarvande, ud over suveræne rettigheder til at efterforske og udnytte kulbrinterressourcer, som findes i deres eksklusive økonomiske zone og kontinentalsokkel.

2. Parterne har ret til at bestemme, hvilke områder af deres territorium og af deres arkipelagfarvande og territorialfarvande, eksklusive økonomiske zone og kontinentalsokkel der skal gøres tilgængelige for udøvelse af virksomhed inden for prospektering, efterforskning og produktion af kulbrinter.

3. Når et område gøres tilgængeligt for udøvelse af disse former for virksomhed, sikrer parterne, at enheder behandles ens for så vidt angår adgang til og udøvelse af de pågældende former for virksomhed.

4. Parterne kan kræve, at en enhed, der har fået tilladelse til udøvelse af virksomhed inden for prospektering, efterforskning og produktion af kulbrinter, erlægger en finansiel ydelse eller en ydelse i form af kulbrinter. Reglerne for en sådan ydelse fastsættes således, at de ikke griber ind i enhedernes forvaltning og beslutningstagning.

Artikel 280

Licenser og licensbetingelser

1. Parterne træffer de nødvendige foranstaltninger til at sikre, at licenser, der giver en enhed ret til for egen regning og risiko at foretage prospektering og efterforskning af eller indlede produktion af kulbrinter i et geografisk område, tildeles efter en offentliggjort procedure, og opfordrer ved offentliggørelse af en meddelelse interesserede ansøgere til at indgive ansøgninger.

2. Meddelelsen skal indeholde oplysning om licensens art, hele eller den del af det geografiske område, det drejer sig om, og om, hvornår eller inden for hvilken frist licensen forventes tildelt.

3. Artikel 104 og 105 finder anvendelse på licensbetingelserne og licensgodkendelsesproceduren.

KAPITEL 12

Gennemsigtighed

Artikel 281

Definitioner

I dette kapitel forstås ved:

1. **"alment gældende foranstaltninger"**: love, forskrifter, retsafgørelser, procedurer og cirkulærer og alle andre generelle eller abstrakte forskrifter, fortolkninger eller andre krav, der kan have betydning for forhold, der er omfattet af denne aftale. Omfatter ikke afgørelser, der gælder for en bestemt person

2. **"berørt person"**: enhver fysisk eller juridisk person, der kan være omfattet af rettigheder eller forpligtelser i henhold til alment gældende foranstaltninger, jf. artikel 282 i denne aftale.

Artikel 282

Formål og anvendelsesområde

1. Parterne, der er bevidste om den betydning, deres respektive lovgivningsmæssige rammer kan have for samhandelen mellem dem, indfører og opretholder effektive og forudsigelige lovgivningsmæssige rammer for erhvervsdrivende, særlig erhvervsdrivende, som driver virksomhed i mindre omfang, på deres territorium, idet de tager hensyn til krav om retssikkerhed og proportionalitet.

2. Parterne, der bekræfter deres respektive forpligtelser i henhold til WTO-overenskomsten, fastlægger i det følgende mere præcise og forbedrede ordninger med hensyn til gennemsigtighed, konsultation og forvaltning af alment gældende foranstaltninger, som kan have betydning for forhold, som er omfattet af denne aftale.

Artikel 283

Offentliggørelse

1. Parterne sikrer, at alment gældende foranstaltninger:

- a) straks offentliggøres eller på anden måde gøres nemt tilgængelige for berørte personer på en ikke-diskriminerende måde via et officielt udpeget medie, om muligt elektronisk, således at berørte personer og den anden part kan blive bekendt med dem
- b) er ledsaget af en forklaring af formålet med og begrundelsen for dem, og
- c) har en tilstrækkelig lang frist mellem deres offentliggørelse og ikrafttræden, undtagen når dette ikke er muligt på grund af et hastetilfælde.

2. Parterne:

- a) tilstræber på forhånd at offentliggøre forslag om indførelse eller ændring af alment gældende foranstaltninger sammen med en forklaring af formålet med og begrundelsen for forslaget
- b) giver berørte personer rimelig mulighed for at fremsætte bemærkninger til en sådan foreslået foranstaltning, idet de navnlig afsætter tilstrækkelig tid hertil, og
- c) tilstræber at tage hensyn til de bemærkninger, de modtager fra berørte personer, om en sådan foreslået foranstaltning.

Artikel 284

Forespørgsler og kontaktpunkter

1. Parterne indfører eller opretholder passende mekanismer til besvarelse af forespørgsler fra alle berørte personer vedrørende alment gældende foranstaltninger - foreslåede eller eksisterende - og om, hvordan de generelt vil blive anvendt.

For bl.a. at lette kommunikationen mellem parterne om alle forhold, der er omfattet af denne aftale, udpeger hver part et kontaktpunkt. Efter anmodning fra en part oplyser kontaktpunktet, hvilket kontor eller hvilken embedsmand der er ansvarlig for det pågældende forhold, og yder den nødvendige assistance til at lette kommunikationen med den anmodende part.

Forespørgsler kan sendes gennem sådanne mekanismer, som er oprettet i henhold til denne aftale.

2. Parterne erkender, at svar, der afgives i henhold til stk. 1, ikke nødvendigvis er endelige eller retligt bindende, men kun til orientering, medmindre andet er fastsat i deres interne love og administrative bestemmelser.

3. Efter anmodning fra en part afgiver den anden part straks oplysninger og besvarer spørgsmål vedrørende enhver eksisterende eller foreslået alment gældende foranstaltning, som den anmodende part anser for at kunne påvirke gennemførelsen af denne aftale, uanset om foranstaltningen tidligere er blevet anmeldt til den anmodende part.

4. Parterne indfører eller opretholder passende mekanismer med det formål at finde en effektiv løsning på problemer, som berørte parter i den anden part måtte have i forbindelse med anvendelsen af alment gældende foranstaltninger og administrative sager som omhandlet i artikel 285 i denne aftale. Disse mekanismer skal være nemt tilgængelige, tidsbegrænsede, resultatorienterede og gennemsigtige. De berører ikke eventuelle undersøgelses- eller klageprocedurer, som parterne indfører eller opretholder. De berører heller ikke parternes rettigheder og forpligtelser i henhold til kapitel 14 (Tvistbilæggelse) og kapitel 15 (Mægling) i afsnit IV i denne aftale.

Artikel 285

Administrative sager

Parterne forvalter alle de i artikel 281 i denne aftale omhandlede alment gældende foranstaltninger ensartet, upartisk og rimeligt. Med henblik herpå sørger parterne ved anvendelsen af disse foranstaltninger på bestemte personer, varer, tjenesteydelser eller etableringer fra den anden part for:

- a) i overensstemmelse med partens procedurer at give direkte berørte personer fra den anden part rettidig underretning om indledningen af en sag, herunder en beskrivelse af sagens art, en angivelse af den juridiske hjemmel for sagens indledning og en generel gennemgang af de spørgsmål, den omhandler
- b) at give sådanne berørte personer rimelig mulighed for at fremlægge oplysninger og argumenter til støtte for deres synspunkter forud for enhver endelig administrativ handling, når det er muligt under hensyn til tidshorisont, sagens art og offentlighedens interesse, og
- c) at sikre, at deres procedurer er baseret på og i overensstemmelse med deres interne lovgivning.

Artikel 286

Prøvelse og klage

1. Parterne opretter eller opretholder domstole eller andre uafhængige retsinstanser, herunder i givet fald kvasiretslige instanser eller forvaltningsdomstole eller tilsvarende procedurer med henblik på en omgående prøvelse og, hvis det er berettiget, en afhjælpning af administrative handlinger på områder, som er omfattet af denne aftale. Sådanne domstole, retsinstanser og procedurer skal være upartiske og uafhængige af det kontor eller den myndighed, der står for den administrative håndhævelse, og må ikke have en væsentlig interesse i sagens resultat.

2. Parterne sikrer, at sagens parter ved sådanne domstole, retsinstanser eller i sådanne procedurer har ret til:

- a) en rimelig mulighed for at underbygge eller forsvare deres respektive synspunkter, og
- b) en afgørelse baseret på bevismateriale og forelagte aktstykker eller, hvis det er et lovkrav i parten, de af den administrative myndighed indsamlede aktstykker.

3. Parterne sikrer med forbehold af klage eller yderligere prøvelse i henhold til deres interne lovgivning, at en sådan afgørelse gennemføres af det kontor eller den myndighed, der er kompetent med hensyn til den pågældende administrative handling, og er bestemmende for dettes/dennes praksis med hensyn hertil.

*Artikel 287***Lovgivningskvalitet og -resultater samt god forvaltningsskik**

1. Parterne er enige om at samarbejde om fremme af lovgivningskvalitet og -resultater, herunder gennem udveksling af oplysninger og bedste praksis vedrørende deres respektive lovgivningsreformer og konsekvensanalyser af lovgivning.

2. Parterne tilslutter sig principperne for god forvaltningsskik og er enige om at samarbejde om fremme heraf, herunder gennem udveksling af oplysninger og bedste praksis.

*Artikel 288***Ikke-forskelsbehandling**

Parterne anvender med hensyn til berørte personer fra den anden part gennemsigtighedsstandarder, som ikke er mindre gunstige end dem, de indrømmer berørte personer på deres eget territorium.

KAPITEL 13**Handel og bæredygtig udvikling***Artikel 289***Baggrund og mål**

1. Parterne henviser til Agenda 21 om miljø og udvikling fra 1992, Johannesburg-gennemførelsesplanen om bæredygtig udvikling fra 2002 og de internationalt aftalte politiske dagsordener inden for beskæftigelse, arbejdsmarkedsf forhold og sociale anliggender, navnlig dagsordenen for ordentligt arbejde fra Den Internationale Arbejdsorganisation (i det følgende benævnt "ILO") og FN's Økonomiske og Sociale Råds ministererklæring fra 2006 om fuld beskæftigelse og ordentligt arbejde. Parterne bekræfter deres vilje til at fremme udviklingen af den internationale handel på en sådan måde, at det bidrager til målet om bæredygtig udvikling, og til at sikre, at dette mål indgår i og kommer til udtryk på alle niveauer af deres handelsforbindelser.

2. I den forbindelse anerkender parterne vigtigheden af fuldt ud at tage hensyn til ikke blot deres respektive befolkningers, men også fremtidige generationers interesser på det økonomiske, sociale og miljømæssige område og sikrer, at den økonomiske udvikling samt miljø- og socialpolitikken støtter hinanden gensidigt.

*Artikel 290***Ret til at regulere**

1. Parterne, der anerkender, at de hver især har ret til at fastsætte og regulere deres egne niveauer for miljø- og arbejdstagerbeskyttelse samt politikker og prioriteringer for bæredygtig udvikling i overensstemmelse med relevante internationalt anerkendte principper og aftaler og til at udforme eller ændre deres relevante lovgivning, sikrer, at der i deres lovgivning fastsættes høje niveauer for miljø- og arbejdstagerbeskyttelse, og bestræber sig på fortsat at forbedre denne lovgivning.

2. Som et middel til at nå de i denne artikel omhandlede mål tilnærmer Ukraine sine love, forskrifter og administrative praksis til den gældende EU-ret.

*Artikel 291***Multilaterale arbejdsmarkedsstandarder og -aftaler**

1. Parterne anerkender fuld og produktiv beskæftigelse og ordentligt arbejde for alle som nøgleelementer for handel i en global sammenhæng. Parterne bekræfter deres tilsagn om at fremme udviklingen af handelen på en måde, der fører til fuld og produktiv beskæftigelse og ordentligt arbejde for alle - mænd, kvinder og unge.

2. Parterne fremmer og gennemfører i deres lovgivning og praksis de internationalt anerkendte grundlæggende arbejdsmarkedsstandarder, nemlig:

- a) foreningsfrihed og faktisk anerkendelse af retten til kollektive forhandlinger
- b) afskaffelse af alle former for tvangsarbejde
- c) faktisk afskaffelse af børnearbejde, og
- d) afskaffelse af forskelsbehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv.

3. Parterne bekræfter deres tilsagn om effektivt at gennemføre de grundlæggende og prioriterede ILO-konventioner, som de har ratificeret, samt ILO's erklæring om grundlæggende principper og rettigheder på arbejdet fra 1998. Parterne overvejer desuden at ratificere og gennemføre andre ILO-konventioner, som af ILO er klassificeret som værende ajour.

4. Parterne understreger, at arbejdsmarkedsstandarder ikke må bruges i handelsprotektionistisk øjemed. Parterne bemærker, at der på ingen måde må sættes spørgsmålstegn ved deres komparative fordele.

*Artikel 292***Multilaterale miljøaftaler**

1. Parterne anerkender værdien af international miljøforvaltning og internationale miljøaftaler som det internationale samfunds svar på globale eller regionale miljøproblemer.

2. Parterne bekræfter deres tilsagn om i deres lovgivning og praksis effektivt at gennemføre de multilaterale miljøaftaler, hvori de er part.

3. Intet i denne aftale indskrænker en parts ret til at indføre eller opretholde foranstaltninger med henblik på gennemførelse af de multilaterale miljøaftaler, hvori den er part. Sådanne foranstaltninger må ikke anvendes på en måde, der udgør en vilkårlig eller uberettiget forskelsbehandling mellem parterne eller en skjult begrænsning af handelen.

4. Parterne sikrer, at miljøpolitikken baseres på forsigtighedsprincippet og på princippet om forebyggende indsats, princippet om indgreb over for miljøskader fortrinsvis ved kilden samt princippet om, at forureneren betaler.

5. Parterne samarbejder for at fremme en forsigtig og rationel udnyttelse af naturressourcerne i overensstemmelse med målet om en bæredygtig udvikling og med det formål at styrke forbindelserne mellem parternes politikker og praksis på henholdsvis handels- og miljøområdet.

*Artikel 293***Handel til gavn for bæredygtig udvikling**

1. Parterne bekræfter, at handelen bør fremme alle former for bæredygtig udvikling. Parterne erkender den gavnlige rolle, de grundlæggende arbejdsmarkedsstandarder og ordentligt arbejde kan spille for økonomisk effektivitet, innovation og produktivitet, og fremhæver værdien af større kohærens mellem handelspolitikker på den ene side og beskæftigelsespolitikker og social- og arbejdsmarkedspolitikker på den anden side.

2. Parterne tilstræber at lette og fremme handel med og udenlandske direkte investeringer i miljøvarer, -tjenesteydelser og -teknologi, bæredygtig vedvarende energi og energieffektive produkter og tjenesteydelser samt miljømærkede varer, bl.a. ved at overvinde de ikke-toldmæssige hindringer herfor.

3. Parterne tilstræber at lette handel med produkter, der bidrager til en bæredygtig udvikling, herunder produkter, der er omfattet af ordninger for f.eks. retfærdig og etisk handel, og produkter, der efterlever principperne om virksomhedernes sociale ansvar og generelle ansvarliggørelse.

Artikel 294

Handel med skovprodukter

For at fremme en bæredygtig forvaltning af skovressourcer forpligter parterne sig til at indgå i et samarbejde om en bedre retshåndhævelse og god forvaltningspraksis på skovbrugsområdet og fremme af handelen med lovlige og bæredygtige skovprodukter.

Artikel 295

Handel med fiskevarer

Parterne, der tager hensyn til vigtigheden af at sikre ansvarlig og bæredygtig forvaltning af fiskebestande og at fremme god forvaltningsskik på handelsområdet, forpligter sig til at samarbejde ved:

- a) at træffe effektive foranstaltninger til overvågning og regulering af fiskeressourcer og andre akvatiske ressourcer
- b) at sikre fuldstændig efterlevelse af de gældende bevarelses- og kontrolforanstaltninger, som er vedtaget af de regionale fiskeriforvaltningsorganisationer, og i videst muligt omfang samarbejde med og i de regionale fiskeriforvaltningsorganisationer og
- c) at indføre bl.a. foranstaltninger på handelsområdet til bekæmpelse af ulovligt, urapporteret og ureguleret fiskeri.

Artikel 296

Opretholdelse af beskyttelsesniveauer

1. Parterne må ikke undlade at håndhæve deres miljø- og arbejdsmarkedslovgivning effektivt ved vedholdende eller gentagne gange at handle eller forsømme at handle på en måde, der påvirker handelen eller investeringerne mellem parterne.

2. En part må ikke svække eller reducere den miljø- eller arbejdsmarkedsbeskyttelse, der er fastsat i dens lovgivning, for at fremme handel eller investeringer ved at indrømme fritagelse fra eller på anden måde fravige sine love, forskrifter eller standarder eller ved at muliggøre dette, på en måde, der påvirker handelen eller investeringerne mellem parterne.

Artikel 297

Videnskabelige oplysninger

Parterne erkender vigtigheden af at tage hensyn til videnskabelige og tekniske oplysninger samt relevante internationale standarder, retningslinjer og henstillinger, når de udarbejder, vedtager og gennemfører foranstaltninger til beskyttelse af miljøet, folkesundheden og de sociale og arbejdsmarkedsrelaterede forhold, som påvirker handelen mellem parterne.

*Artikel 298***Undersøgelse af virkningerne for bæredygtigheden**

Parterne forpligter sig til at undersøge, overvåge og vurdere virkningerne af gennemførelsen af dette afsnit for bæredygtig udvikling gennem deres respektive participatoriske processer og institutioner samt gennem sådanne, som etableres som led i denne aftale, f.eks. handelsrelaterede bæredygtighedsvurderinger.

*Artikel 299***Civilsamfundets institutioner**

1. Hver part udpeger en ny eller indkalder en eksisterende rådgivende gruppe vedrørende bæredygtig udvikling, der skal rådgive om gennemførelsen af dette kapitel.

2. Den rådgivende gruppe består af uafhængige repræsentative civilsamfundsorganisationer med en ligelig repræsentation af arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer, ngo'er og andre relevante interessenter.

3. En række medlemmer af hver parts rådgivende gruppe mødes i et åbent civilsamfundsforum for at føre en dialog om de aspekter af parternes handelsforbindelser, der vedrører bæredygtig udvikling. Civilsamfundsforummet træder sammen en gang om året, medmindre parterne aftaler andet. Parterne aftaler, hvordan civilsamfundsforummet skal fungere, senest et år efter denne aftales ikrafttræden.

4. Den dialog, der føres i civilsamfundsforummet, berører ikke den i henhold til artikel 469 i denne aftale oprettede civilsamfundsplatforms rolle med hensyn til udveksling af synspunkter om spørgsmål vedrørende gennemførelsen af denne aftale.

5. Parterne underretter civilsamfundsforummet om, hvor langt de er nået med gennemførelsen af dette kapitel. Civilsamfundsforummets synspunkter, udtalelser og forslag kan forelægges for parterne direkte eller gennem de rådgivende grupper.

*Artikel 300***Institutionelle ordninger og overvågningsmekanismer**

1. Der nedsættes hermed et underudvalg vedrørende handel og bæredygtig udvikling. Det rapporterer om sine aktiviteter til Associeringsudvalget i den sammensætning, dette har i henhold til artikel 465, stk. 4, i denne aftale. Underudvalget vedrørende Handel og Bæredygtig Udvikling består af højtstående embedsmænd fra hver af parternes forvaltninger. Det fører tilsyn med gennemførelsen af dette kapitel, herunder resultaterne af overvågningsaktiviteter og konsekvensanalyser, og drøfter loyalt eventuelle problemer i forbindelse med anvendelsen af dette kapitel. Det fastsætter selv sin forretningsorden. Det træder sammen inden for et år efter denne aftales ikrafttræden og derefter mindst en gang om året.

2. For bl.a. at lette kommunikationen mellem parterne om alle forhold, der er omfattet af dette kapitel, udpeger hver part et kontaktpunkt i sin forvaltning.

3. Parterne kan overvåge, hvordan gennemførelsen og håndhævelsen af de foranstaltninger, der er omfattet af dette kapitel, skrider frem. En part kan anmode den anden part om specifikke, dokumenterede oplysninger om resultaterne af gennemførelsen af dette kapitel.

4. En part kan ved skriftlig henvendelse til kontaktpunktet i den anden part anmode denne om konsultationer vedrørende spørgsmål i forbindelse med dette kapitel. Parterne er enige om på anmodning af en af dem straks at konsultere hinanden gennem passende kanaler.

5. Parterne bestræber sig bedst muligt på at finde en gensidigt tilfredsstillende løsning på spørgsmålet og kan indhente rådgivning, oplysninger og bistand hos personer eller organer, som de skønner passende,

for at foretage en fuldstændig undersøgelse af spørgsmålet. Parterne tager hensyn til det arbejde, der udføres i ILO eller relevante multilaterale miljøorganisationer, som de er part i.

6. Hvis det ikke lykkes for parterne at løse spørgsmålet gennem konsultationer, kan en part ved skriftlig henvendelse til kontaktpunktet i den anden part anmode om, at Underudvalget vedrørende Handel og Bæredygtig Udvikling indkaldes med henblik på at drøfte spørgsmålet. Det træder straks sammen og bestræber sig på at finde en løsning på spørgsmålet, herunder i givet fald ved at konsultere statslige eller ikke-statslige eksperter. Den løsning, Underudvalget vedrørende Handel og Bæredygtig Udvikling kommer frem til, offentliggøres, medmindre det beslutter andet.

7. I alle spørgsmål i forbindelse med dette kapitel anvender parterne udelukkende de i artikel 300 og 301 i denne aftale fastsatte procedurer.

Artikel 301

Ekspertgruppe

1. Medmindre parterne aftaler andet, kan en part 90 dage efter indgivelsen af en anmodning om konsultationer i henhold til artikel 300, stk. 4, i denne aftale anmode om, at der indkaldes en ekspertgruppe med henblik på at undersøge et spørgsmål, som ikke er blevet løst tilfredsstillende gennem konsultationer på statsplan. Senest 30 dage efter en parts anmodning om indkaldelse af ekspertgruppen kan Underudvalget vedrørende Handel og Bæredygtig Udvikling på anmodning af en af parterne indkaldes til at drøfte spørgsmålet. Parterne kan afgive indlæg til gruppen. Gruppen kan indhente oplysninger og rådgivning hos begge parter, den eller de rådgivende grupper og internationale organisationer. Ekspertgruppen indkaldes senest 60 dage efter en parts anmodning herom.

2. Ekspertgruppen, hvis medlemmer udvælges efter procedurene i stk. 3, stiller sin ekspertviden til rådighed til brug for gennemførelsen af dette kapitel. Medmindre parterne aftaler andet, forelægger gruppen, senest 90 dage efter at den sidste ekspert er udvalgt, en rapport for parterne. Parterne bestræber sig bedst muligt på at tage højde for gruppens rådgivning eller henstillinger vedrørende gennemførelsen af dette kapitel. Gennemførelsen af gruppens henstillinger overvåges af Underudvalget vedrørende Handel og Bæredygtig Udvikling. Ekspertgruppens rapport stilles til rådighed for parternes rådgivende gruppe(r). For fortrolige oplysninger og procedureregler gælder de relevante principper i bilag XXIV til kapitel 14 (Tvistbilæggelse) i afsnit IV i denne aftale.

3. Efter denne aftales ikrafttræden opstiller parterne i fællesskab en liste over mindst 15 personer med ekspertviden om de forhold, der er omfattet af dette kapitel, hvoraf mindst fem ikke er statsborgere i nogen af parterne, og som skal varetage formandskabet for ekspertgruppen. Eksperterne skal være uafhængige af og må ikke være tilknyttet eller modtage instruktioner fra nogen af parterne eller organisationer, som er repræsenteret i den eller de rådgivende grupper. Hver part udvælger én ekspert fra listen senest 50 dage efter modtagelsen af en parts anmodning om nedsættelse af ekspertgruppen. Hvis en part ikke udvælger en ekspert inden for denne frist, udvælger den anden part en statsborger i den part, der ikke har udvalgt nogen ekspert, fra listen. De to udvalgte eksperter vælger i fællesskab formanden fra listen over eksperter, som ikke er statsborgere i nogen af parterne.

Artikel 302

Samarbejde om handel og bæredygtig udvikling

Parterne samarbejder om handelsrelaterede aspekter af arbejdsmarkeds- og miljøpolitikken for at nå målene i denne aftale.

KAPITEL 14⁴³⁾

Tvistbilæggelse

Artikel 303

Mål

Målet med dette kapitel er loyalt at forebygge og bilægge eventuelle tvister mellem parterne om anvendelsen af de i artikel 304 i denne aftale omhandlede bestemmelser med henblik på at nå frem til gensidigt acceptable løsninger, når det er muligt⁴⁴⁾.

Artikel 304

Anvendelsesområde

Bestemmelserne i dette kapitel finder anvendelse på tvister vedrørende fortolkningen og anvendelsen af bestemmelserne i afsnit IV i denne aftale, medmindre andet udtrykkeligt er angivet.

Artikel 305

Konsultationer

1. Parterne bestræber sig på at løse tvister vedrørende fortolkningen og anvendelsen af de i artikel 304 i denne aftale omhandlede bestemmelser ved loyalt at afholde konsultationer med det formål at nå frem til en gensidigt acceptabel løsning.

2. En part, der ønsker at indlede konsultationer, indgiver en skriftlig anmodning herom til den anden part, med kopi til Handelsudvalget, hvori angives den anfægtede foranstaltning og de i artikel 304 i denne aftale omhandlede bestemmelser, som efter dens opfattelse finder anvendelse.

3. Konsultationer afholdes senest 30 dage efter modtagelsen af anmodningen og finder sted på den indklagede parts territorium, medmindre parterne aftaler andet. De anses for afsluttet senest 30 dage efter modtagelsen af anmodningen, medmindre parterne enes om at fortsætte dem. Alle fortrolige oplysninger, der afgives under konsultationerne, behandles som fortrolige.

4. Konsultationer om hastende spørgsmål, herunder om letfordærlige varer eller sæsonvarer, indledes senest 15 dage efter indgivelsen af anmodningen og anses for afsluttet 15 dage efter indgivelsen af anmodningen.

5. Vedrører konsultationerne transport af energiprodukter gennem net, og anser en af parterne bilæggelse af tvisten for at haste på grund af en fuldstændig eller delvis afbrydelse af transporten af naturgas, olie eller elektricitet mellem Ukraine og EU-partneren, afholdes konsultationerne senest tre dage efter indgivelsen af anmodningen og anses for afsluttet tre dage efter indgivelsen af anmodningen, medmindre begge parter er enige om at fortsætte dem. Alle fortrolige oplysninger, der afgives under konsultationerne, behandles som fortrolige.

6. Hvis der ikke afholdes konsultationer inden for de frister, der er fastsat i hhv. stk. 3 og 4, eller hvis konsultationerne er afsluttet, uden at der er opnået enighed om en gensidigt acceptabel løsning, kan den klagende part anmode om, at der nedsættes et voldgiftspanel efter artikel 306 i denne aftale.

Afdeling 1

Voldgiftsprocedure

Artikel 306

Indledning af voldgiftsproceduren

1. Er det ikke lykkedes parterne at løse tvisten gennem konsultationer, jf. artikel 305 i denne aftale, kan den klagende part anmode om, at der nedsættes et voldgiftspanel.

2. Anmodningen om nedsættelse af et voldgiftspanel fremsættes skriftligt over for den indklagede part og Handelsudvalget. Den klagende part anfører i sin anmodning, hvilken foranstaltning sagen drejer sig om, og giver en kort redegørelse for retsgrundlaget for klagen, således at problemet fremstår klart. Hvis den klagende part anmoder om nedsættelse af et panel med andet end standardkommissorium, skal den skriftlige anmodning indeholde den foreslåede tekst til et særligt kommissorium.

3. Medmindre parterne aftaler andet senest fem dage efter nedsættelsen af voldgiftspanelet, er panelets kommissorium:

"at undersøge det anliggende, hvortil der henvises i anmodningen om nedsættelse af voldgiftspanelet, at afgøre, hvorvidt den pågældende foranstaltning er forenelig med de i artikel 304 i denne aftale omhandlede bestemmelser, og at afsige en kendelse i overensstemmelse med artikel 310 i denne aftale".

Artikel 307

Voldgiftspanelets sammensætning

1. Voldgiftspanelet skal bestå af tre voldgiftsmænd.

2. Senest 10 dage efter indgivelsen af anmodningen om nedsættelse af et voldgiftspanel til Handelsudvalget skal parterne konsultere hinanden for at nå frem til en aftale om voldgiftspanelets sammensætning.

3. Hvis parterne ikke kan nå til enighed om voldgiftspanelets sammensætning inden for fristen i stk. 2, kan begge parter anmode formanden for Handelsudvalget eller dennes stedfortræder om ved lodtrækning at udvælge alle tre medlemmer fra den gældende liste, der er fastsat i henhold til artikel 323 i denne aftale, hvoraf ét medlem vælges blandt de personer, som den klagende part foreslår, ét vælges blandt de personer, der foreslås af den indklagede part, og ét vælges blandt de personer, som parterne har udpeget til at varetage formandskabet.

4. Er parterne enige om et eller flere medlemmer af voldgiftspanelet, udvælges det eller de øvrige medlemmer efter samme procedure:

- a) hvis parterne er enige om to medlemmer af voldgiftspanelet, udvælges det sidste medlem blandt de personer, som parterne har udpeget til at varetage formandskabet
- b) hvis parterne er enige om ét medlem af voldgiftspanelet, udvælges ét af de resterende medlemmer blandt de personer, der foreslås af den klagende part, og ét blandt de personer, der foreslås af den indklagede part.

5. Formanden for Handelsudvalget eller dennes stedfortræder udvælger voldgiftsmændene senest fem dage efter fremsættelsen af den i stk. 3 omhandlede anmodning. En repræsentant for hver part har ret til at overvære udvælgelsen.

6. Voldgiftspanelet anses for nedsat på den dato, på hvilken udvælgelsesproceduren er afsluttet.

7. Er en af de i artikel 323 i denne aftale omhandlede lister ikke udarbejdet på det tidspunkt, hvor der fremsættes en anmodning efter stk. 3, udvælges de tre voldgiftsmænd ved lodtrækning blandt de personer, som den ene eller begge parter formelt har foreslået.

8. I forbindelse med en tvist vedrørende kapitel 11 (Handelsrelaterede energispørgsmål) i afsnit IV i denne aftale, som en af parterne anser for at haste på grund af en fuldstændig eller delvis afbrydelse af transporten af naturgas, olie eller elektricitet mellem Ukraine og EU-parten, eller en trussel herom, finder stk. 3 anvendelse uafhængigt af stk. 2, og fristen i stk. 5 er to dage.

Artikel 308

Interimsrapport fra panelet

1. Senest 90 dage efter nedsættelsen af voldgiftspanelet forelægger dette en interimsrapport for parterne, hvori der redegøres for de faktiske omstændigheder, anvendeligheden af de relevante bestemmelser og begrundelsen for panelets konklusioner og henstillinger. Finder voldgiftspanelet, at denne frist ikke kan overholdes, skal formanden for panelet meddele parterne og Handelsudvalget dette skriftligt med angivelse af årsagerne til forsinkelsen og datoen for, hvornår panelet agter at forelægge sin interimsrapport. Interimsrapporten må under ingen omstændigheder forelægges senere end 120 dage efter nedsættelsen af voldgiftspanelet.

2. Parterne kan hver især skriftligt anmode voldgiftspanelet om at genbehandle bestemte punkter i interimsrapporten senest 14 dage efter forelæggelsen heraf.

3. I hastende tilfælde, herunder hvis der er tale om letfordærvelige varer eller sæsonvarer, bestræber voldgiftspanelet sig bedst muligt på at forelægge interimsrapporten inden for det halve af den frist, der er anført i stk. 1, og parterne kan inden for det halve af den frist, der er anført i stk. 2, skriftligt anmode voldgiftspanelet om at genbehandle bestemte punkter i interimsrapporten.

4. I forbindelse med en tvist vedrørende kapitel 11 (Handelsrelaterede energispørgsmål) i afsnit IV i denne aftale, som en af parterne anser for at haste på grund af en fuldstændig eller delvis afbrydelse af transporten af naturgas, olie eller elektricitet mellem Ukraine og EU-parten, eller en trussel herom, forelægges interimsrapporten efter 20 dage, og enhver anmodning efter stk. 2 skal indgives senest fem dage efter forelæggelsen af den skriftlige rapport. Voldgiftspanelet kan også beslutte, at der ikke skal forelægges en interimsrapport.

5. Efter at have undersøgt eventuelle skriftlige bemærkninger fra parterne vedrørende interimsrapporten kan voldgiftspanelet ændre sin rapport og foretage yderligere undersøgelser, hvis det finder det hensigtsmæssigt. Voldgiftspanelet's endelige kendelse skal indeholde en redegørelse for de anbringender, der er fremført på stadiet for interimsgenbehandlingen.

Artikel 309

Forlig i forbindelse med hastende energitvister

1. I forbindelse med en tvist vedrørende kapitel 11 (Handelsrelaterede energispørgsmål) i afsnit IV i denne aftale, som en af parterne anser for at haste på grund af en fuldstændig eller delvis afbrydelse af transporten af naturgas, olie eller elektricitet mellem Ukraine og EU-parten, eller en trussel herom, kan en af parterne ved henvendelse til panelet anmode formanden for panelet om at fungere som forligsmand i spørgsmål vedrørende tvisten.

2. Forligsmanden tilstræber en mindelig bilæggelse af tvisten eller enighed om en procedure med henblik på en løsning. Hvis det ikke lykkes forligsmanden at skabe enighed, senest 15 dage efter at han eller hun er blevet udpeget, skal han eller hun anbefale en løsning på tvisten eller en procedure med henblik på en løsning og fastlægge de vilkår og betingelser, der skal iagttages fra og med en af ham eller hende fastsat dato, indtil tvisten er bilagt.

3. Parterne og de enheder, som er under parternes kontrol, eller som de har jurisdiktion over, skal overholde de efter stk. 2 fremsatte anbefalinger på de vilkår og betingelser, der er fastlagt, i tre måneder efter forligsmandens afgørelse eller indtil bilæggelsen af tvisten, hvis denne indtræffer først.

4. Forligsmanden overholder adfærdskodeksen for voldgiftsmænd.

Artikel 310

Voldgiftspanelets kendelse

1. Voldgiftspanelet meddeler parterne og Handelsudvalget sin kendelse senest 120 dage efter nedsættelsen af panelet. Finder voldgiftspanelet, at det ikke kan overholde denne frist, skal formanden for panelet meddele parterne og Handelsudvalget dette skriftligt med angivelse af årsagerne til forsinkelsen og datoen for, hvornår panelet forventer at afslutte sit arbejde. Kendelsen må under ingen omstændigheder meddeles senere end 150 dage efter nedsættelsen af voldgiftspanelet.

2. I hastende tilfælde, herunder hvis der er tale om letfordærlige varer eller sæsonvarer, bestræber voldgiftspanelet sig bedst muligt på at meddele sin kendelse senest 60 dage efter nedsættelsen af panelet. Under ingen omstændigheder må kendelsen meddeles senere end 75 dage efter nedsættelsen af panelet. Voldgiftspanelet kan senest 10 dage efter nedsættelsen af panelet afsige en foreløbig kendelse om, hvorvidt det anser sagen for at haste.

3. I forbindelse med en tvist vedrørende kapitel 11 (Handelsrelaterede energispørgsmål) i afsnit IV i denne aftale som en af parterne anser for at haste på grund af en fuldstændig eller delvis afbrydelse af transporten af naturgas, olie eller elektricitet mellem Ukraine og EU-parten, eller en trussel herom, meddeler voldgiftspanelet sin kendelse senest 40 dage efter sin nedsættelse.

Afdeling 2

Efterlevelse

Artikel 311

Efterlevelse af voldgiftspanelets kendelse

Begge parter træffer de fornødne foranstaltninger til loyalt at efterleve voldgiftspanelets kendelse, og parterne bestræber sig på i fællesskab at fastsætte en frist for efterlevelsen.

Artikel 312

Rimelig frist til efterlevelse

1. Senest 30 dage efter voldgiftspanelets meddelelse af kendelsen til parterne meddeler den indklagede part den klagende part og Handelsudvalget, hvor lang en frist den anser for nødvendig for at efterleve kendelsen (i det følgende benævnt "rimelig frist").

2. Hvis der er uenighed mellem parterne om, hvad der er en rimelig frist til at efterleve voldgiftspanelets kendelse, anmoder den klagende part senest 20 dage efter meddelelsen i henhold til stk. 1 skriftligt det oprindelige voldgiftspanel om at fastsætte en rimelig frist. Denne anmodning meddeles samtidigt til den anden part og Handelsudvalget. Voldgiftspanelet meddeler parterne og Handelsudvalget sin kendelse senest 20 dage efter indgivelsen af anmodningen.

3. Hvis det oprindelige voldgiftspanel eller nogle af dets medlemmer ikke kan træde sammen, finder de i artikel 307 i denne aftale fastsatte procedurer anvendelse. Fristen for meddelelse af kendelsen er 35 dage fra indgivelsen af den i stk. 2 omhandlede anmodning.

4. Den indklagede part skal give den klagende part skriftlig underretning om, hvor langt den er kommet med at efterleve voldgiftpanelets kendelse, mindst en måned inden udløbet af den rimelige frist.
5. Den rimelige frist kan forlænges efter aftale mellem parterne.

Artikel 313

Prøvelse af foranstaltninger, der er truffet for at efterleve voldgiftspanelets kendelse

1. Den indklagede part meddeler, inden den rimelige frist udløber, den klagende part og Handelsudvalget, hvilke foranstaltninger den har truffet for at efterleve voldgiftspanelets kendelse.
2. Hvis der er uenighed mellem parterne om realiteten af en foranstaltning meddelt efter stk. 1 eller en sådan foranstaltnings overensstemmelse med aftalen, kan den klagende part skriftligt anmode det oprindelige voldgiftspanel om at afgøre spørgsmålet. Det skal af anmodningen fremgå, hvilken foranstaltning sagen drejer sig om, og hvilke bestemmelser i aftalen den klagende part anser foranstaltningen for at være i strid med, således at retsgrundlaget for klagen fremstår klart. Voldgiftspanelet meddeler sin kendelse senest 45 dage efter indgivelsen af anmodningen.
3. Hvis det oprindelige voldgiftspanel eller nogle af dets medlemmer ikke kan træde sammen, finder de i artikel 307 i denne aftale fastsatte procedurer anvendelse. Fristen for meddelelse af kendelsen er 60 dage fra indgivelsen af den i stk. 2 omhandlede anmodning.

Artikel 314

Afbødende foranstaltninger i forbindelse med hastende energitvister

1. I forbindelse med en tvist vedrørende kapitel 11 (Handelsrelaterede energispørgsmål) i afsnit IV i denne aftale, som en af parterne anser for at haste på grund af en fuldstændig eller delvis afbrydelse af transporten af naturgas, olie eller elektricitet mellem Ukraine og EU-partneren, eller en trussel herom, finder følgende særlige bestemmelser om afbødende foranstaltninger anvendelse.
2. Uanset artikel 311, 312 og 313 i denne aftale kan den klagende part suspendere forpligtelser, som udspringer af denne aftale, i et omfang der svarer til omfanget af den ophævelse eller forringelse af fordele, som forårsages af en part, der ikke efterlever panelets konklusioner senest 15 dage efter disses forelæggelse. Suspensionen kan få øjeblikkelig virkning. En suspension må ikke opretholdes i mere end tre måneder, medmindre den indklagede part ikke efterlever panelets rapport.
3. Anfægter den indklagede part realiteten af den manglende efterlevelse eller omfanget af suspensionen som følge af den manglede efterlevelse, kan den indlede en sag i henhold til artikel 315 eller 316 i denne aftale, som skal undersøges hurtigst muligt. Den klagende part kan opretholde suspensionen under sagsforløbet, og først når panelet har truffet afgørelse i sagen, kan det kræves, at den klagende part ophæver eller tilpasser suspensionen.

Artikel 315

Midlertidige afbødende foranstaltninger i tilfælde af manglende efterlevelse

1. Hvis den indklagede part ikke meddeler, hvilke foranstaltninger der er truffet for at efterleve voldgiftspanelets kendelse, inden udløbet af den rimelige frist, eller hvis voldgiftspanelet når frem til, at en foranstaltning, der er meddelt i henhold til artikel 313, stk. 1, i denne aftale ikke er forenelig med partens forpligtelser i henhold til de i artikel 304 omhandlede bestemmelser, skal den indklagede part på anmodning af den klagende part fremsætte et tilbud om midlertidig kompensation.
2. Hvis der ikke senest 30 dage efter udløbet af den rimelige frist eller efter voldgiftspanelets kendelse i henhold til artikel 313 i denne aftale om, at en efterlevelseshandling ikke er forenelig med de i arti-

kel 304 i denne aftale omhandlede bestemmelser, er opnået enighed om kompensation, er den klagende part berettiget til efter underretning af den indklagede part og af Handelsudvalget at suspendere forpligtelser, som udspringer af bestemmelserne i kapitlet om frihandelsområdet, i et omfang der svarer til omfanget af den ophævelse eller forringelse af fordele, som den manglende efterlevelse har forårsaget. Den klagende part kan indføre suspensionen når som helst i løbet af 10 dage efter underretningen, medmindre den indklagede part har anmodet om voldgift efter stk. 4.

3. I forbindelse med suspensionen af forpligtelser kan den klagende part vælge at forhøje sine toldsats til det niveau, den anvender på andre WTO-medlemmer, for en handelsmængde, der bestemmes således, at handelsmængden ganget med forhøjelsen af toldsatsene er lig med værdien af den ophævelse eller forringelse af fordele, som den manglende efterlevelse har forårsaget.

4. Hvis den indklagede part finder, at omfanget af suspensionen ikke svarer til den ophævelse eller forringelse af fordele, som den manglende efterlevelse har forårsaget, kan den skriftligt anmode det oprindelige voldgiftspanel om at afgøre spørgsmålet. En sådan anmodning meddeles den klagende part og Handelsudvalget inden udløbet af den i stk. 2 omhandlede frist på 10 dage. Voldgiftspanelet meddeler sin kendelse om omfanget af suspensionen af forpligtelser til parterne og Handelsudvalget senest 30 dage efter datoen for indgivelsen af anmodningen. Forpligtelser må først suspenderes, når voldgiftspanelet har meddelt sin kendelse, og enhver suspension skal være i overensstemmelse med voldgiftspanelet's kendelse.

5. Hvis det oprindelige voldgiftspanel eller nogle af dets medlemmer ikke kan træde sammen, finder de i artikel 307 i denne aftale fastsatte procedurer anvendelse. I så fald er fristen for meddelelse af kendelsen 45 dage fra indgivelsen af den i stk. 4 omhandlede anmodning.

6. Suspension af forpligtelser er midlertidig og må kun anvendes, indtil de foranstaltninger, hvorom det er konstateret, at de er i strid med de i artikel 304 omhandlede bestemmelser, er trukket tilbage eller ændret og gjort forenelige med de i artikel 304 omhandlede bestemmelser, jf. artikel 316, eller indtil parterne er nået til enighed om en løsning af tvisten.

Artikel 316

Prøvelse af efterlevelseshforanstaltninger, der er truffet efter suspensionen af forpligtelser

1. Den indklagede part meddeler den klagende part og Handelsudvalget de foranstaltninger, der er truffet for at efterleve voldgiftspanelet's kendelse, og sin anmodning om, at den klagende parts anvendelse af suspension af forpligtelser bringes til ophør.

2. Hvis parterne ikke når til enighed om, hvorvidt den meddelte foranstaltning bringer den indklagede part i overensstemmelse med de i artikel 304 i denne aftale omhandlede bestemmelser, senest 30 dage efter indgivelsen af meddelelsen, kan den klagende part skriftligt anmode det oprindelige voldgiftspanel om at afgøre spørgsmålet. Denne anmodning meddeles samtidigt til den indklagede part og Handelsudvalget. Voldgiftspanelet's kendelse meddeles til parterne og Handelsudvalget senest 45 dage efter indgivelsen af anmodningen. Hvis voldgiftspanelet når frem til, at den indklagede part har bragt sig i overensstemmelse med aftalen, eller hvis den klagende part ikke senest 45 dage efter indgivelsen af den i stk. 1 omhandlede meddelelse anmoder det oprindelige voldgiftspanel om at afgøre spørgsmålet, bringes suspensionen af forpligtelser til ophør senest 15 dage efter enten voldgiftspanelet's afgørelse eller udløbet af fristen på 45 dage.

3. Hvis det oprindelige voldgiftspanel eller nogle af dets medlemmer ikke kan træde sammen, finder de i artikel 307 i denne aftale fastsatte procedurer anvendelse. I så fald er fristen for meddelelse af kendelsen 60 dage fra indgivelsen af den i stk. 2 omhandlede anmodning.

Afdeling 3

Fælles bestemmelser

Artikel 317

Gensidigt acceptabel løsning

Det står parterne frit for til enhver tid at finde en gensidigt acceptabel løsning på tvister som falder ind under dette kapitel. De meddeler i givet fald Handelsudvalget og formanden for voldgiftspanelet en sådan løsning. Hvis den pågældende løsning er underlagt et krav om godkendelse i henhold til de relevante interne procedurer i en af parterne, skal dette krav angives i meddelelsen, og voldgiftsproceduren skal suspenderes. Når det er blevet meddelt, at disse interne procedurer er gennemført, eller hvis der ikke kræves godkendelse, afsluttes voldgiftsproceduren.

Artikel 318

Procedureregler

1. Tvistbilæggelsesprocedurerne i dette kapitel er omfattet af de procedureregler, der er fastlagt i bilag XXIV til denne aftale.
2. Høringer af voldgiftspanelet er offentlige i overensstemmelse med procedurereglerne i bilag XXIV til denne aftale.

Artikel 319

Information og teknisk rådgivning

Efter anmodning fra en part eller på eget initiativ kan voldgiftspanelet fra enhver kilde, herunder tvistens parter, indhente de oplysninger, det finder nødvendige med henblik på voldgiftspanelproceduren. Voldgiftspanelet har også ret til at søge relevant ekspertrådgivning efter behov. Alle oplysninger, der er indhentet på denne måde, skal være tilgængelige for parterne, og de skal kunne fremsætte bemærkninger hertil. Interesserede fysiske eller juridiske personer, der er etableret på parternes territorium, har tilladelse til at indgive amicus curiae-indlæg til voldgiftspanelet i overensstemmelse med procedurereglerne i bilag XXIV til denne aftale.

Artikel 320

Fortolkningsregler

Ethvert voldgiftspanel fortolker de i artikel 304 i denne aftale omhandlede bestemmelser efter sædvanereglerne for fortolkning af folkeretten, herunder dem, der er kodificeret i Wienerkonventionen om traktatretten fra 1969. Er en forpligtelse i henhold til denne aftale identisk med en forpligtelse i henhold til WTO-overenskomsten, anlægger voldgiftspanelet en fortolkning, som er i overensstemmelse med eventuelle relevante fortolkninger i kendelser afsagt af WTO's tvistbilæggelsesinstans (i det følgende benævnt "DSB"). Voldgiftspanelet's kendelser kan ikke udvide eller begrænse de rettigheder og forpligtelser, der er fastsat i denne aftale.

*Artikel 321***Voldgiftspanelets afgørelser og kendelser**

1. Voldgiftspanelet bestræber sig bedst muligt på at træffe afgørelse ved konsensus. Hvis det imidlertid ikke er muligt at nå frem til en afgørelse ved konsensus, afgøres sagen ved flertalsafstemning. Eventuelle dissenser offentliggøres ikke.

2. Voldgiftspanelets kendelse er bindende for parterne og skaber ikke rettigheder eller forpligtelser for fysiske eller juridiske personer. I kendelsen redegøres der for de faktiske omstændigheder, anvendeligheden af de relevante bestemmelser i denne aftale og begrundelsen for de anførte resultater og konklusioner. Handelsudvalget offentliggør voldgiftspanelets kendelser i deres fulde ordlyd, medmindre det træffer afgørelse om ikke at gøre det.

*Artikel 322***Tvistbilæggelse i forbindelse med reguleringsmæssig tilnærmelse**

1. Procedurerne i denne artikel finder anvendelse på tvister om fortolkningen og anvendelsen af bestemmelser i denne aftale vedrørende den reguleringsmæssige tilnærmelse i henhold til kapitel 3 (Tekniske handelshindringer), kapitel 4 (Sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger), kapitel 5 (Told og handelslettelser), kapitel 6 (Etablering, handel med tjenesteydelser og elektronisk handel), kapitel 8 (Offentlige kontrakter) og kapitel 10 (Konkurrence) eller bestemmelser, som på anden måde pålægger en part forpligtelser under henvisning til en bestemmelse i EU-retten.

2. Opstår der i forbindelse med en tvist et spørgsmål om fortolkningen af en bestemmelse i EU-retten som omhandlet i stk. 1, afgøres spørgsmålet ikke af voldgiftspanelet, men dette anmoder EU-Domstolen om at træffe afgørelse i sagen. I sådanne tilfælde suspenderes de frister, der gælder for voldgiftspanelets kendelser, indtil EU-Domstolen har truffet sin afgørelse. EU-Domstolens afgørelse er bindende for voldgiftspanelet.

Afdeling 4**Almindelige bestemmelser***Artikel 323***Voldgiftsmænd**

1. Handelsudvalget opstiller senest seks måneder efter denne aftales ikrafttræden en liste over 15 personer, som er villige og i stand til at fungere som voldgiftsmænd. Hver af parterne foreslår fem personer til at fungere som voldgiftsmænd. De to parter udvælger også fem personer, som ikke er statsborgere i nogen af parterne, og som skal varetage formandskabet for voldgiftspanelet. Handelsudvalget sørger for, at listen altid er ajourført.

2. Den i medfør af stk. 1 opstillede liste tjener til sammensætning af voldgiftspaneler i overensstemmelse med artikel 307 i denne aftale. Den skal omfatte voldgiftsmænd, der har specialiseret viden eller erfaringer inden for jura og international handel.

3. Alle de voldgiftsmænd, der udpeges til et voldgiftspanel, skal være uafhængige og handle efter deres egen overbevisning og må ikke modtage instruktioner fra nogen organisation eller regering eller være tilknyttet en parts regering, og de skal overholde den adfærdskodeks, der er fastlagt i bilag XXV til denne aftale.

*Artikel 324***Forhold til WTO-forpligtelser**

1. Anvendelse af dette kapitels tvistbilæggelsesbestemmelser er ikke til hinder for, at en sag indbringes for WTO, herunder også tvistbilæggelsessager.

2. Har en part imidlertid med hensyn til en bestemt foranstaltning indledt en tvistbilæggelsesprocedure enten i henhold til artikel 306, stk. 1, i denne aftale eller i henhold til WTO-overenskomsten, må den pågældende part ikke indlede en tvistbilæggelsesprocedure vedrørende samme foranstaltning i det andet forum, før den første sag er afsluttet. Herudover må en part ikke søge afhjælpning for misligholdelse af en forpligtelse, som gælder i henhold til både denne aftale og WTO-overenskomsten, i begge forummer. Når en tvistbilæggelsesprocedure er indledt i et sådant tilfælde, må parten ikke indbringe et krav om afhjælpning for misligholdelse af samme forpligtelse i henhold til den anden aftale for det andet forum, medmindre det valgte forum af proceduremæssige eller retslige grunde ikke når frem til en afgørelse vedrørende kravet om afhjælpning i forbindelse med den pågældende forpligtelse.

3. I forbindelse med stk. 2:

- a) anses en tvistbilæggelsesprocedure i henhold til WTO-overenskomsten for at være indledt, når en part anmoder om, at der nedsættes et panel i henhold til artikel 6 i WTO-forståelsen vedrørende reglerne og procedurerne for tvistbilæggelse i bilag 2 til WTO-overenskomsten (i det følgende benævnt "DSU"), og for at være afsluttet, når DSB vedtager panelets beretning og i givet fald appelinstansens beretning, jf. artikel 16 og artikel 17, stk. 14, i DSU
- b) anses en tvistbilæggelsesprocedure i henhold til dette kapitel for at være indledt, når en part anmoder om nedsættelse af et voldgiftspanel i henhold til artikel 306, stk. 1, i denne aftale, og for at være afsluttet, når voldgiftspanelet meddeler parterne og Handelsudvalget sin kendelse.

4. Intet i dette kapitel er til hinder for, at en part gennemfører en af DSB godkendt suspension af forpligtelser. WTO-overenskomsten kan ikke påberåbes for at forhindre en part i at suspendere forpligtelser i henhold til dette kapitel.

*Artikel 325***Frister**

1. Alle i dette kapitel fastsatte frister, herunder voldgiftspanelernes frist til at meddele deres kendelser, regnes i kalenderdage fra dagen efter den handling eller den kendsgerning, som de vedrører.

2. Alle frister, der er omhandlet i dette kapitel, kan forlænges efter aftale mellem parterne.

*Artikel 326***Ændring af kapitlet**

Handelsudvalget kan beslutte at ændre dette kapitel, procedurereglerne for voldgiftspaneler i bilag XXIV til denne aftale og adfærdskodeksen for medlemmer af voldgiftspaneler og mæglere i bilag XXV til denne aftale.

Kapitel 15

Mæglingsordning

Artikel 327

Mål og anvendelsesområde

1. Målet med dette kapitel er at gøre det lettere at finde en gensidigt acceptabel løsning på problemer ved hjælp af en udførlig og hurtig procedure med mæglerbistand.

2. Dette kapitel finder anvendelse på foranstaltninger, der falder ind under kapitel 1 (National behandling og markedsadgang for varer) i afsnit IV i denne aftale, og som har negative virkninger for handelen mellem parterne.

3. Dette kapitel finder ikke anvendelse på foranstaltninger, der falder ind under kapitel 6 (Etablering, handel med tjenesteydelser og elektronisk handel), kapitel 7 (Løbende betalinger og kapitalbevægelser), kapitel 8 (Offentlige kontrakter), kapitel 9 (Intellektuel ejendomsret) og kapitel 13 (Handel og bæredygtig udvikling) i denne aftale. Handelsudvalget kan efter en rimelig afvejning beslutte, at ordningen skal finde anvendelse på en eller flere af disse sektorer.

Afdeling 1

Procedure under mæglingsordningen

Artikel 328

Anmodning om oplysninger

1. Inden indledningen af mæglingsproceduren kan en part til enhver tid anmode om oplysninger vedrørende en foranstaltning, der har negative virkninger for handel og investeringer mellem parterne. Den part, der modtager en sådan anmodning, afgiver et svar senest 20 dage efter modtagelsen af anmodningen, hvori den fremsætter sine bemærkninger til oplysningerne i anmodningen. Der skal så vidt muligt være tale om en skriftlig anmodning og besvarelse.

2. Finder den besvarende part, at det ikke er muligt at afgive svar inden for 20 dage, begrundes den dette over for den anmodende part og angiver, hvor lang tid den skønner det i bedste fald vil tage, inden den kan afgive besvare anmodningen.

Artikel 329

Indledning af proceduren

1. En part kan til enhver tid anmode om, at parterne indleder en mæglingsprocedure. Der skal i så fald fremsendes en skriftlig anmodning til den anden part. Anmodningen skal være tilstrækkelig detaljeret til at fremstille den anmodende parts indvendinger klart, og den skal:

- a) udpege den specifikke foranstaltning, det drejer sig om
- b) omfatte en redegørelse for de negative virkninger, som foranstaltningen angiveligt har eller vil få for handelen eller investeringerne mellem parterne efter den anmodende parts opfattelse, og
- c) gøre rede for, hvordan der efter den anmodende parts opfattelse er sammenhæng mellem disse virkninger og foranstaltningen.

2. Den part, der modtager anmodningen, behandler den med velvilje og accepterer eller afviser den skriftligt senest 10 dage efter modtagelsen.

Artikel 330

Valg af mægler

1. Når mæglingsproceduren er blevet indledt, bestræber parterne sig på at blive enige om en mægler senest 15 dage efter modtagelsen af svaret på anmodningen.
2. Kan parterne ikke blive enige om en mægler inden for den fastsatte frist, kan en af parterne anmode formanden for Handelsudvalget eller dennes stedfortræder om at udvælge mægleren ved lodtrækning fra den liste, der er opstillet i henhold til artikel 323 i denne aftale. Repræsentanter for begge parter i tvisten indbydes i god tid til at overvære lodtrækningen. Lodtrækningen skal under alle omstændigheder foretages under overværelse af parten/parterne.
3. Formanden for Handelsudvalget eller dennes stedfortræder udvælger mægleren, senest fem arbejdsdage efter at en parterne har fremsat den i stk. 2 omhandlede anmodning.
4. Er den i artikel 323 i denne aftale omhandlede liste ikke udarbejdet på det tidspunkt, hvor der fremsættes en anmodning efter stk. 2, udvælges mægleren ved lodtrækning blandt de personer, som den ene eller begge parter formelt har foreslået.
5. Parterne kan aftale, at mægleren skal være statsborger i en af parterne.
6. Mægleren bistår på en upartisk og gennemskuelig måde parterne med at skaffe klarhed over foranstaltningen og dens mulige virkninger for handelen og med at nå til enighed om en gensidigt acceptabel løsning. Adfærdskodeksen i bilag XXV til denne aftale finder anvendelse på mæglere som fastsat i kodeksen. Regel 3 til 7 (meddelelser) og 41 til 46 (oversættelse og beregning af frister) i procedurereglerne i bilag XXIV til denne aftale finder tilsvarende anvendelse.

Artikel 331

Regler for mæglingsproceduren

1. Senest 10 dage efter udpegelsen af mægleren forelægger den part, der har påberåbt sig mæglingsproceduren, mægleren og den anden part en skriftlig, detaljeret redegørelse for problemet, herunder navnlig en redegørelse for, hvordan den anfægtede foranstaltning fungerer, og hvilke virkninger den har for handelen. Senest 20 dage efter indgivelsen heraf kan den anden part fremsætte skriftlige bemærkninger til redegørelsen for problemet. Hver part kan inddrage oplysninger, som de anser for relevante, i deres redegørelse eller bemærkninger.
2. Mægleren kan træffe afgørelse om, hvordan der bedst skaffes klarhed over den pågældende foranstaltning og dens mulige handelsrelaterede virkninger. Mægleren kan navnlig tilrettelægge møder mellem parterne, høre dem sammen eller hver for sig, søge bistand hos eller rådføre sig med relevante eksperter og berørte parter samt yde yderligere støtte, som parterne måtte anmode om. Inden mægleren søger bistand hos eller rådfører sig med relevante eksperter og berørte parter, hører han dog parterne.
3. Mægleren kan tilbyde rådgivning og foreslå en løsning, som parterne kan overveje og acceptere eller afvise, eller de kan blive enige om en anden løsning. Mægleren rådgiver dog ikke vedrørende den anfægtede foranstaltnings overensstemmelse med denne aftale og fremsætter ikke bemærkninger herom.
4. Proceduren finder sted på den parts territorium, som anmodningen blev sendt til, eller et andet sted eller på en anden måde, som parterne er enige om.
5. Parterne bestræber sig på at nå frem til en gensidigt acceptabel løsning senest 60 dage efter udpegelsen af mægleren. Indtil der opnås enighed, kan parterne overveje eventuelle midlertidige løsninger, særlig hvis foranstaltningen vedrører letfordærlige varer.
6. Løsningen kan vedtages ved en afgørelse, der træffes i Handelsudvalget. Hver af parterne kan gøre en sådan løsning betinget af gennemførelsen af de nødvendige interne procedurer. Gensidigt acceptable løs-

ninger offentliggøres. Den offentliggjorte udgave må dog ikke indeholde oplysninger, der af en part er udpeget som fortrolige.

7. Proceduren afsluttes:

- a) ved parternes vedtagelse af en gensidigt acceptabel løsning, på datoen for vedtagelsen
- b) ved en skriftlig erklæring fra mægleren, efter høring af parterne, om at yderligere mægling ville være formålsløs
- c) ved en skriftlig erklæring, som en af parterne afgiver efter at have undersøgt gensidigt acceptable løsninger i løbet af mæglingsproceduren og efter at have overvejet mæglerens eventuelle rådgivende udtalelser og forslag til løsninger, eller
- d) efter aftale mellem parterne på et hvilket som helst tidspunkt i løbet af proceduren.

Afdeling 2

Gennemførelse

Artikel 332

Gennemførelse af en gensidigt acceptabel løsning

1. Er parterne blevet enige om en løsning, træffer hver part de foranstaltninger, som er nødvendige for at gennemføre den gensidigt acceptable løsning inden for den aftalte frist.

2. Den part, der gennemfører løsningen, oplyser skriftligt den anden part om de tiltag eller foranstaltninger, der er truffet for at gennemføre den gensidigt acceptable løsning.

3. Efter anmodning fra parterne tilstiller mægleren parterne et skriftligt udkast til en faktuel redegørelse, som kort beskriver:

- a) den foranstaltning, der er genstand for procedurerne
- b) de fulgte procedurer og
- c) den gensidigt acceptable løsning, der måtte være det endelige resultat af disse procedurer, herunder eventuelle midlertidige løsninger.

Mægleren giver parterne 15 dage til at fremsætte bemærkninger til udkastet. Efter at have gennemgået de bemærkninger, parterne fremsætter inden for denne frist, forelægger mægleren en endelig faktuel redegørelse for parterne efter højst 15 dage. Den faktuelle redegørelse må ikke indeholde nogen fortolkning af denne aftale.

Afdeling 3

Almindelige bestemmelser

Artikel 333

Forhold til tvistbilæggelse

1. Det er ikke hensigten, at proceduren under denne mæglingsordning skal fungere som grundlag for tvistbilæggelsesprocedurer i henhold til denne aftale eller andre aftaler. I forbindelse med sådanne tvistbilæggelsesprocedurer må en part ikke anvende følgende som dokumentation eller bevis, og et panel må ikke i overvejelserne inddrage:

- a) den anden parts holdning under mæglingsproceduren
- b) den anden parts tilkendegivelse af villighed til at acceptere en løsning vedrørende den foranstaltning, der er genstand for mæglingen, eller
- c) rådgivende udtalelser eller forslag fremsat af mægleren.

2. Mæglingsordningen berører ikke parternes rettigheder og forpligtelser i henhold til bestemmelserne om tvistbilæggelse.

3. Medmindre parterne aftaler andet, er alle etaper af proceduren fortrolige, herunder eventuelle rådgivende udtalelser og foreslåede løsninger, jf. dog artikel 331, stk. 6, i denne aftale. Dog kan en part meddele offentligheden, at der finder mægling sted.

Artikel 334

Frister

Alle frister, der er omhandlet i dette kapitel, kan ændres efter aftale mellem parterne i procedureerne.

Artikel 335

Omkostninger

1. Parterne afholder deres egne udgifter til deltagelse i mæglingsproceduren.

2. Parterne deler ligeligt udgifterne til organisatoriske aspekter, herunder mæglerens vederlag og udgifter, udgifter til en eventuel assistent for mægleren samt, hvis parterne ikke kan nå til enighed om et fælles sprog, udgifterne til oversættelse. Mæglerens vederlag skal ligge på linje med det vederlag, der fastsættes for formanden for voldgiftspanelet, jf. punkt 8 i bilag XXIV til denne aftale.

Artikel 336

Revision

Fem år efter denne aftales ikrafttræden konsulterer parterne hinanden om behovet for at ændre mæglingsordningen på baggrund af de opnåede erfaringer og udviklingen af en tilsvarende ordning i WTO.

AFSNIT V

ØKONOMISK SAMARBEJDE OG SEKTORSAMARBEJDE

KAPITEL 1

Energisamarbejde, herunder om nukleare spørgsmål

Artikel 337

1. Parterne er enige om at videreføre og uddybe deres nuværende samarbejde på energiområdet for at styrke energisikkerheden, konkurrenceevnen og bæredygtigheden, som er afgørende for at fremme den økonomiske vækst, og om at gøre fremskridt i retning af markedsintegration, bl.a. gennem en gradvis tilnærmelse i energisektoren og deltagelse i energisamarbejdet på regionalt plan. I det reguleringsmæssige samarbejde skal der tages hensyn til behovet for at sørge for relevante public service-forpligtelser, herunder foranstaltninger til oplysning og beskyttelse af kunderne mod urimelige salgsvilkår, og adgang til energi til overkommelige priser for forbrugerne, herunder for de mest sårbare borgere.

2. Samarbejdet baseres på et udstrakt partnerskab og styres af principperne om fælles interesse, gensidighed, gennemsigtighed og forudsigelighed i overensstemmelse med markedsøkonomien, energichartertraktaten fra 1994, aftalememorandummet om samarbejde på energiområdet samt andre multilaterale og relaterede bilaterale aftaler.

Artikel 338

Samarbejdet skal bl.a. dække følgende områder:

- a) iværksættelse af energistrategier og -politikker og udvikling/udarbejdelse af energiprognoser og -scenarier, forbedring af systemet for statistisk registrering i energisektoren på grundlag af rettidig udveksling af oplysninger om energibalancer og -strømme i overensstemmelse med international praksis samt infrastrukturudvikling
- b) indførelse af effektive mekanismer til solidarisk håndtering af potentielle energikrisituationer
- c) modernisering og styrkelse af eksisterende energiinfrastrukturer af fælles interesse, herunder energiproduktionsanlæggenes kapacitet og energinettens integritet og sikkerhed og det ukrainske elnets gradvise integration i det europæiske elnet og fuldstændig genopretning af energitransportinfrastrukturen samt oprettelse af grænseoverskridende målere ved Ukraines ydre grænser og etablering af nye energiinfrastrukturer af fælles interesse for at diversificere energikilderne, leverandører, transportruter og befordringsmetoder på en økonomisk og miljømæssig forsvarlig måde
- d) udvikling af konkurrencedygtige, gennemsigtige og ikke-diskriminerende energimarkeder, idet der gennem reguleringsmæssige reformer tilstræbes konvergens med EU's regler og standarder
- e) samarbejde inden for rammerne af energifællesskabstraktaten fra 2005
- f) forbedring og styrkelse af den langsigtede stabilitet og sikkerhed i forbindelse med handel, transit, efterforskning, udvinding, raffinering, produktion, oplagring, transport, transmission, distribution og markedsføring af energi og salg af energimaterialer og -produkter på et gensidigt fordelagtigt og ikke-diskriminerende grundlag i overensstemmelse med internationale regler, særlig energichartertraktaten fra 1994, WTO-overenskomsten og denne aftale
- g) fremskridt med henblik på et attraktivt og stabilt investeringsklima ved at indvirke på de institutionelle, retlige, fiskale og andre vilkår og ved at tilskynde til gensidige investeringer på energiområdet på et ikke-diskriminerende grundlag
- h) effektivt samarbejde med Den Europæiske Investeringsbank (EIB), Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling (EBRD) og andre internationale finansielle organisationer og instrumenter for at understøtte energisamarbejdet mellem parterne
- i) fremme af energieffektivitet og energibesparelser, bl.a. ved udformning af energieffektivitetspolitikker samt retlige og reguleringsmæssige rammer, med det formål at opnå væsentlige forbedringer efter EU's standarder, herunder effektiv udvinding, produktion, transport, distribution og anvendelse af energi - som er forenelige med velfungerende markedsmechanismer - og effektiv anvendelse af energi i apparater, lamper og bygninger
- j) udvikling af og støtte til vedvarende energi på en økonomisk og miljømæssig forsvarlig måde, samt udvikling af og støtte til alternative brændstoffer, herunder bæredygtig produktion af biobrændsel, og samarbejde om reguleringsmæssige spørgsmål, certificering og standardisering samt om teknologisk og handelsmæssig udvikling
- k) fremme af den fælles gennemførelse under Kyotoprotokollen til FN's rammekonvention om klimaændringer fra 1997 for at reducere emissionerne af drivhusgasser ved hjælp af projekter for energieffektivitet og vedvarende energi
- l) videnskabeligt og teknisk samarbejde og informationsudveksling med henblik på udvikling og forbedring af teknologier i forbindelse med produktion, transport, levering og slutanvendelse af energi, idet der lægges særlig vægt på energieffektive og miljøvenlige teknologier, herunder CO₂-opsamling og -lagring samt effektive og rene kulteknologier, i overensstemmelse med etablerede principper som beskrevet i bl.a. aftalen om videnskabeligt og teknologisk samarbejde mellem Det Europæiske Fællesskab og Ukraine
- m) samarbejde inden for rammerne af europæiske og internationale standardiseringsorganer på energiområdet.

Artikel 339

Parterne udveksler oplysninger og erfaringer om og yder passende støtte til reguleringsmæssige reformer, bl.a. omstrukturering af kulsektoren (dampkul, kokskul og brunkul) med henblik på at øge dennes konkurrenceevne, forbedre minesikkerheden og sikkerheden på arbejdspladsen og for at reducere dens indvirkning på miljøet, samtidig med at der tages hensyn til de regionale og sociale konsekvenser. For at styrke effektiviteten, konkurrenceevnen og bæredygtigheden skal omstrukturen omfatte hele værdikæden for kul, dvs. fra udforskning over produktion og forarbejdning til omdannelse og håndtering af restprodukter fra forarbejdning og forbrænding af kul. Tilgangen omfatter også genvinding og anvendelse af metanemissioner fra kulminer samt fra olie- og gasaktiviteter, lossepladser og landbruget, jf. bl.a. "Global Methane Initiative", som parterne deltager i.

Artikel 340

Parterne indfører hermed en advarselsmekanisme, jf. bilag XXVI til kapitel 1 (Energisamarbejde, herunder om nukleare spørgsmål) i afsnit V (Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde) i denne aftale.

Artikel 341

Der skal ske en gradvis tilnærmelse i overensstemmelse med tidsplanen i bilag XXVII til denne aftale.

Artikel 342

1. Samarbejdet i den civile nukleare sektor tager form af gennemførelsen af specifikke aftaler på dette område, som er indgået eller skal indgås mellem parterne, i henhold til EU's og EU-medlemsstaternes eller Det Europæiske Atomenergifællesskabs (Euratoms) eller dets medlemsstaters respektive beføjelser og kompetencer og i overensstemmelse med parternes retlige procedurer.

2. Samarbejdet skal sikre et højt niveau for nuklear sikkerhed, ren og fredelig anvendelse af kerneenergi og skal dække alle aktiviteter inden for civil kerneenergi og alle faser af brændselscyklussen, herunder fremstilling af og handel med nukleare materialer, sikkerhedsaspekter af kerneenergi og katastrofeberedskab samt sundheds- og miljøspørgsmål og ikke-spredning. Samarbejdet skal også omfatte den videre udvikling af politikker og retlige og reguleringsmæssige rammer baseret på EU's lovgivning og praksis og på Den Internationale Atomenergiorganisations (IAEA's) standarder. Parterne fremmer civil videnskabelig forskning inden for nuklear sikkerhed, herunder fælles forsknings- og udviklingsaktiviteter samt forskeres uddannelse og mobilitet.

3. Som led i samarbejdet tages der fat på de problemer, der er opstået i kølvandet på Tjernobykatastrofen, og på nedlæggelsen af atomkraftværket i Tjernoby, herunder især:

- a) reaktorindkapslingsplanen (SIP), der skal gøre den ødelagte reaktor 4 (genstanden for indkapslingen) miljømæssigt sikker
- b) forvaltning af brugt nukleart brændsel
- c) dekontaminering af området
- d) forvaltning af radioaktivt affald
- e) overvågning af miljøet
- f) andre områder, som aftales i fællesskab, f.eks. medicinske, videnskabelige, økonomiske, reguleringsmæssige, sociale og administrative aspekter af bestræbelser på at afbøde katastrofens konsekvenser.

KAPITEL 2

Makroøkonomisk samarbejde

Artikel 343

EU og Ukraine befordrer den økonomiske reformproces ved at samarbejde om en bedre forståelse af de grundlæggende elementer i deres respektive økonomier og om udformning og gennemførelse af økonomisk politik i en markedsøkonomi. Ukraine tilstræber at indføre en velfungerende markedsøkonomi og gradvist at tilnærme sine politikker til EU's i overensstemmelse med de vejledende principper for makroøkonomisk stabilitet, forsvarlige offentlige finanser og en bæredygtig betalingsbalance.

Artikel 344

Med henblik på at opnå de i artikel 343 i denne aftale fastsatte mål samarbejder parterne om:

- a) at udveksle oplysninger om makroøkonomiske resultater og udsigter og om udviklingsstrategier
- b) i fællesskab at analysere økonomiske spørgsmål af fælles interesse, herunder politikforanstaltninger på det økonomiske område og midlerne til gennemførelse heraf, f.eks. metoder til udarbejdelse af økonomiske prognoser og strategipolitiske dokumenter, for at styrke Ukraines politikudformning efter EU's principper og praksis
- c) udveksling af ekspertviden på det makroøkonomiske område
- d) samarbejdet skal også omfatte udveksling af oplysninger om principperne for Den Økonomiske og Monetære Union (ØMU) og dennes funktion.

Artikel 345

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om de emner, der er omfattet af kapitel 2 i afsnit V (Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde) i denne aftale.

KAPITEL 3

Forvaltning af offentlige finanser: finanspolitik, intern kontrol og ekstern revision

Artikel 346

Samarbejdet på området for forvaltning af offentlige finanser har til formål at sikre, at udformningen af finanspolitikken og af forsvarlige systemer for offentlig intern kontrol og ekstern revision sker på grundlag af internationale standarder og i overensstemmelse med de grundlæggende principper om ansvarliggørelse, gennemsigtighed, økonomi og effektivitet.

Artikel 347

Parterne udveksler oplysninger, erfaringer og bedste praksis og træffer andre foranstaltninger, særlig følgende:

1. På det finanspolitiske område:
 - a) udvikling af et system for budgetprognoser/planlægning på mellemlang sigt
 - b) forbedring af programorienterede tilgange i forbindelse med budgetproceduren og analyse af effektiviteten i gennemførelsen af budgetprogrammer
 - c) forbedring af udvekslingen af oplysninger og erfaringer vedrørende planlægning og gennemførelse af budgettet og den offentlige gæld.
2. På området for ekstern revision:

- gennemførelse af standarder og metoder fra Den Internationale Organisation af Øverste Revisionsmyndigheder (INTOSAI) samt overførsel af EU's bedste praksis inden for ekstern kontrol og revision af offentlige finanser, idet der tages særligt hensyn til parternes relevante organers uafhængighed

3. På området for offentlig intern finanskontrol:

- videreudvikling af det offentlige interne finanskontrollsystem ved en harmonisering med internationalt anerkendte standarder (Foreningen af Interne Revisorer (IIA), International Federation of Accountants (IFAC), INTOSAI) og metodologier og med EU's bedste praksis for intern kontrol og intern revision i statslige organer.

4. På området for bekæmpelse af svig:

- forbedring af metoder, som har til formål at bekæmpe og forebygge svig og korruption på det område, der er omfattet af kapitel 3 i afsnit V (Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde) i denne aftale, herunder samarbejde med relevante administrative organer.

Artikel 348

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om de emner, der er omfattet af kapitel 3 i afsnit V (Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde) i denne aftale.

KAPITEL 4

Skattespørgsmål

Artikel 349

Parterne samarbejder om at styrke god forvaltningsskik på skatte- og afgiftsområdet med henblik på yderligere at forbedre de økonomiske forbindelser, handel, investeringer og loyal konkurrence.

Artikel 350

Parterne, der henviser til artikel 349 i denne aftale, anerkender og forpligter sig til at gennemføre principperne om god forvaltningsskik på skatte- og afgiftsområdet, dvs. principperne om gennemsigtighed, informationsudveksling og loyal skattekonkurrence, således som medlemsstaterne gør det på EU-plan. Med henblik herpå vil parterne, uden at det indskrænker EU's og medlemsstaternes kompetencer, forbedre det internationale samarbejde på skatteområdet, lette opkrævningen af lovlige skatteindtægter og udvikle foranstaltninger til effektivt at gennemføre ovennævnte principper.

Artikel 351

Parterne uddyber og styrker endvidere deres samarbejde om forbedring og udvikling af Ukraines skattesystem og -forvaltning, herunder styrkelse af opkrævnings- og kontrolkapaciteten, med særlig fokus på procedurer for momsrefusion, for at undgå ophobning af restancer, sikre effektiv skatteopkrævning og skærpe bekæmpelsen af skattesvig og skatteunddragelse. Parterne bestræber sig på at styrke samarbejdet om og erfaringsudvekslingen vedrørende bekæmpelse af skattesvig, særlig karruselsvig.

Artikel 352

Parterne udvikler deres samarbejde om og harmoniserer deres politikker for bekæmpelse af svig og smugling af afgiftsbelagte varer. Dette samarbejde skal bl.a. omfatte en gradvis tilnærmelse af punktafgifterne på tobaksvarer, i det omfang det er muligt, under hensyntagen til de begrænsninger, den regionale kontekst indebærer, bl.a. ved hjælp af en dialog på regionalt plan i overensstemmelse med WHO-rammekonventionen om bekæmpelse af tobaksrygning fra 2003. Med henblik herpå vil parterne søge at styrke deres samarbejde i regional sammenhæng.

Artikel 353

Den gradvise tilnærmelse til den i EU's gældende ret fastlagte skatte- og afgiftsstruktur gennemføres i overensstemmelse med bilag XXVIII til denne aftale.

Artikel 354

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om de emner, der er omfattet af kapitel 4 i afsnit V (Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde) i denne aftale.

KAPITEL 5**Statistik***Artikel 355*

Parterne udvikler og styrker deres samarbejde på statistikområdet og bidrager derved til det langsigtede mål om at tilvejebringe rettidige, internationalt sammenlignelige og pålidelige statistiske oplysninger. Forventningen er, at et bæredygtigt, effektivt og fagligt uafhængigt nationalt statistisk system skal udarbejde oplysninger, som er relevante for borgerne, virksomhederne og beslutningstagerne i Ukraine og EU, således at de kan træffe informerede beslutninger. Det nationale statistiske system skal iagttage FN's grundlæggende principper for officiel statistik og tilgodese den gældende EU-ret på det statistiske område, herunder adfærdskodeksen for europæiske statistikker, for at harmonisere det nationale statistiske system i forhold til de europæiske normer og standarder. Den gældende ret på statistikområdet er beskrevet i det årligt opdaterede "Statistical Requirements Compendium", der af parterne anses for at være knyttet til denne aftale (bilag XXIX).

Artikel 356

Samarbejdet tager sigte på:

- a) yderligere at styrke det nationale statistiske systems kapacitet, idet der fokuseres på et forsvarligt retsgrundlag, en egnet politik for formidling af data og metadata samt brugervenlighed
- b) gradvist at tilnærme det ukrainske statistiske system til det europæiske statistiske system
- c) at finjustere de data, der fremsendes til EU, under anvendelse af relevante internationale og europæiske metodologier, herunder klassifikationer
- d) at styrke de nationale statistikeres faglige og ledelsesmæssige kvalifikationer for at fremme anvendelsen af EU's statistiske standarder og bidrage til udviklingen af det ukrainske statistiske system
- e) at udveksle erfaringer mellem parterne om udviklingen af statistisk knowhow
- f) at fremme total kvalitetsstyring af samtlige statistiske produktionsprocesser og formidling.

Artikel 357

Parterne samarbejder inden for rammerne af det europæiske statistiske system, hvis statistikmyndighed er Eurostat. Samarbejdet rettes bl.a. mod følgende områder:

- a) befolkningsstatistik, herunder folketællinger
- b) landbrugsstatistik, herunder landbrugstællinger og miljøstatistik
- c) virksomhedsstatistik, herunder virksomhedsregistre og anvendelsen af administrative kilder i statistisk øjemed
- d) energi, herunder energibalancer
- e) nationalregnskaber
- f) udenrigshandelsstatistik
- g) regional statistik
- h) total kvalitetsstyring af samtlige statistiske produktionsprocesser og formidling.

Artikel 358

Parterne udveksler bl.a. oplysninger og ekspertviden samt uddyber deres samarbejde, idet de tager hensyn til de erfaringer, der allerede er indhøstet i forbindelse med reformen af det statistiske system som led i forskellige bistandsprogrammer. Indsatsen rettes mod en yderligere gradvis tilnærmelse til den gældende EU-ret på statistikområdet på grundlag af den nationale strategi for udvikling af det ukrainske statistiske system, idet der tages hensyn til udviklingen af det europæiske statistiske system. I forbindelse med produktionen af statistiske data skal der lægges vægt på den videre udvikling af stikprøveundersøgelser, samtidig med at behovet for at reducere respondentbyrden tages i betragtning. Dataene skal være relevante for udformning og overvågning af politikker på alle vigtige områder af det samfundsøkonomiske liv.

Artikel 359

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om de emner, der er omfattet af kapitel 5 i afsnit V (Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde) i denne aftale. Ukraine bør så vidt muligt kunne deltage i aktiviteterne inden for rammerne af det europæiske statistiske system i henhold til de almindelige regler for tredjelands deltagelse.

KAPITEL 6**Miljø***Artikel 360*

Parterne udvikler og styrker deres samarbejde på miljøområdet og bidrager derved til det langsigtede mål om bæredygtig udvikling og grøn økonomi. En bedre beskyttelse af miljøet forventes at komme både borgere og virksomheder i Ukraine og EU til gode, bl.a. i form af en forbedring af folkesundheden, bevaring af naturressourcerne, øget økonomisk og miljømæssig effektivitet, integrering af miljøet i andre politikområder samt større produktion ved hjælp af moderne teknologi. Samarbejdet gennemføres på lige vilkår og til gensidig nytte under hensyntagen til parternes interesser samt til deres indbyrdes afhængighed på miljøbeskyttelsesområdet og hertil relaterede multilaterale aftaler.

Artikel 361

Samarbejdet sigter mod bevarelse, beskyttelse, forbedring og genopretning af miljøkvaliteten, beskyttelse af menneskers sundhed, forsigtig og rationel udnyttelse af naturressourcerne samt fremme af internationale foranstaltninger til håndtering af regionale og globale miljøproblemer, bl.a. på følgende områder:

- a) klimaændringer
- b) miljøforvaltning og horisontale spørgsmål, herunder uddannelse, og adgang til miljøoplysninger og beslutningsprocesser
- c) luftkvalitet
- d) vandkvalitet og forvaltning af vandressourcer, herunder havmiljøet
- e) affalds- og ressourceforvaltning
- f) naturbeskyttelse, herunder bevarelse og beskyttelse af bio- og landskabsdiversiteten (økonetværk)
- g) forurening fra industrien og industriulykker
- h) kemikalier
- i) gmo'er, herunder i landbruget
- j) støjforurening
- k) civilbeskyttelse, herunder natur- og menneskeskabte risici
- l) bymiljøet
- m) miljøafgifter.

Artikel 362

1. Parterne skal bl.a.:

- a) udveksle oplysninger og ekspertviden
 - b) iværksætte fælles forskningsaktiviteter og udveksle oplysninger om renere teknologi
 - c) planlægge håndteringen af katastrofer og andre nødsituationer
 - d) gennemføre fælles aktiviteter på regionalt og internationalt plan, bl.a. i forbindelse med multilaterale miljøaftaler, som parterne har ratificeret, og i givet fald fælles aktiviteter inden for rammerne af de relevante agenturer.
2. Parterne er særlig opmærksomme på grænseoverskridende spørgsmål.

Artikel 363

Der skal ske en gradvis tilnærmelse af Ukraines lovgivning til EU's lovgivning og politik på miljøområdet i overensstemmelse med bilag XXX til denne aftale.

Artikel 364

Samarbejdet i civilbeskyttelsessektoren tager form af gennemførelsen af specifikke aftaler på dette område, som er indgået mellem parterne, i henhold til EU's og EU-medlemsstaternes respektive beføjelser og kompetencer og i overensstemmelse med parternes retlige procedurer. Det tager bl.a. sigte på:

- a) at lette gensidig bistand i nødsituationer
- b) døgnet rundt at udveksle tidlig varsling og ajourførte oplysninger om grænseoverskridende nødsituationer, herunder anmodninger og tilbud om bistand
- c) at vurdere katastrofers indvirkning på miljøet
- d) at indbyde eksperter til særlige tekniske workshoper og symposier om civilbeskyttelsesspørgsmål
- e) fra sag til sag at indbyde observatører til særlige øvelser og uddannelsesiltag tilrettelagt af EU og/eller Ukraine
- f) at styrke det eksisterende samarbejde om den mest effektive anvendelse af den eksisterende civilbeskyttelseskapacitet.

Artikel 365

Samarbejdet skal bl.a. have følgende mål for øje:

- a) udvikling af en overordnet miljøstrategi, der skal omfatte planlagte institutionelle reformer (med tidsplaner), som kan sikre gennemførelse og håndhævelse af miljølovgivning; fordeling af miljøforvaltningskompetencen på nationalt, regionalt og lokalt plan; beslutningsprocedurer og gennemførelse af beslutninger; procedurer til fremme af integrering af miljøet i andre politikområder; udpegning af de nødvendige menneskelige og finansielle ressourcer og etablering af en kontrolmekanisme
- b) udvikling af sektorstrategier vedrørende luftkvalitet; vandkvalitet og forvaltning af vandressourcer, herunder havmiljøet; affalds- og ressourceforvaltning; naturbeskyttelse; forurening fra industrien og industriulykker og kemikalier, herunder klart definerede tidsplaner og delmål for gennemførelsen, administrative ansvarsområder samt finansieringsstrategier for investeringer i infrastruktur og teknologi
- c) udvikling og gennemførelse af en klimaændringspolitik, jf. navnlig bilag XXXI til denne aftale.

Artikel 366

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om de emner, der er omfattet af kapitel 6 i afsnit V (Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde) i denne aftale.

KAPITEL 7

Transport

Artikel 367

Parterne:

- a) udvider og styrker deres transportsamarbejde for at bidrage til udviklingen af bæredygtige transportsystemer
- b) fremmer effektive og sikre transportaktiviteter samt transportsystemernes intermodalitet og interoperabilitet
- c) bestræber sig på at styrke de vigtigste transportforbindelser mellem deres territorier.

Artikel 368

1. Samarbejdet mellem parterne sigter mod at lette omstruktureringen og moderniseringen af Ukraines transportsektor og en gradvis tilnærmelse til driftsstandarder og -politikker svarende til dem, der gælder i EU, navnlig ved at gennemføre de i bilag XXXII til denne aftale anførte foranstaltninger, uden at dette berører de forpligtelser, der følger af særlige transportaftaler, som er indgået mellem parterne. Gennemførelsen af ovennævnte foranstaltninger må ikke være i strid med parternes rettigheder og forpligtelser i henhold til internationale aftaler, som de er part i, eller med deres deltagelse i internationale organisationer.

2. Samarbejdet sigter også mod at forbedre passager- og godsbefordringen, så transportstrømmene mellem Ukraine, EU og tredjelande i regionen bliver mere flydende, ved at fjerne administrative, tekniske, grænseovergangsrelaterede og andre hindringer, forbedre transportnettene og opgradere infrastrukturen, særlig på hovedtrafikforbindelserne mellem parterne. Dette samarbejde omfatter også foranstaltninger, der skal lette grænsepassagen.

3. Samarbejdet indbefatter informationsudveksling og fælles aktiviteter:

- på regionalt plan, under særligt hensyn til og under inddragelse af de fremskridt, der er gjort i forbindelse med forskellige regionale ordninger for transportsamarbejde, f.eks. transportpanelet for det østlige partnerskab, transportkorridoren Europa-Kaukasus-Asien (Traceca), Bakuprocessen og andre initiativer på transportområdet
- på internationalt plan, herunder i forbindelse med internationale transportorganisationer og internationale aftaler og konventioner, som parterne har ratificeret, inden for rammerne af EU's forskellige transportmyndigheder.

Artikel 369

Samarbejdet skal bl.a. dække følgende områder:

- a) udvikling af en bæredygtig national transportpolitik, der dækker alle transportformer, særlig med henblik på at sikre effektive og sikre transportsystemer og fremme integreringen af transporthensyn i andre politikområder
- b) udvikling af sektorstrategier på baggrund af den nationale transportpolitik (herunder retlige krav til opgradering af teknisk udstyr og transportflåder med henblik på at opfylde de højeste internationale standarder) for vej- og jernbanetransport, transport ad indre vandveje, luftfart, søtransport og intermodalitet, herunder tidsplaner og delmål for gennemførelsen, administrative ansvarsområder og finansieringsplaner
- c) udvikling af multimodale transportnet, som er forbundet med det transeuropæiske transportnet (TEN-T), og forbedring af infrastrukturpolitikken for bedre at kunne indkredse og evaluere infrastrukturprojekter inden for forskellige transportformer. Udvikling af finansieringsstrategier med fokus på vedli-

- geholdelse, kapacitetsbegrænsninger og manglende infrastrukturforbindelser samt igangsættelse og fremme af den private sektors deltagelse i transportprojekter, jf. bilag XXXIII til denne aftale
- d) tiltrædelse af relevante internationale transportorganisationer og -aftaler, herunder procedurer til sikring af nøje gennemførelse og effektiv håndhævelse af internationale transportaftaler og -konventioner
 - e) videnskabeligt og teknisk samarbejde og udveksling af oplysninger med henblik på udvikling og forbedring af teknologi, f.eks. intelligente transportsystemer
 - f) fremme af anvendelsen af intelligente transportsystemer og informationsteknologi i forbindelse med forvaltning og drift af alle transportformer samt støtte til intermodalitet og samarbejde inden for anvendelse af rumsystemer og kommercielle applikationer, der letter transport.

Artikel 370

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om de emner, der er omfattet af kapitel 7 i afsnit V (Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde) i denne aftale.

KAPITEL 8

Rummet

Artikel 371

1. Parterne befordrer gensidigt fordelagtigt samarbejde om civil rumforskning og rumapplikationer, særlig på følgende områder:

- a) globale navigationssatellitssystemer
- b) jordobservation og global overvågning
- c) rumvidenskab og -udforskning
- d) anvendt rumteknologi, herunder løfteraket- og fremdriftsteknologi.

2. Parterne tilskynder til og fremmer udveksling af erfaringer med rumpolitik, forvaltning og retlige aspekter samt med industriel omstrukturering og kommercialisering af rumteknologi.

Artikel 372

1. Samarbejdet skal omfatte udveksling af oplysninger om parternes respektive politikker og programmer og de relevante muligheder for samarbejde og fælles projekter, herunder ukrainske enheders deltagelse i de relevante rum- og transporttemaer under det næste EU-rammeprogram for forskning og innovation horisont 2020.

2. Parterne tilskynder til og støtter udveksling af forskere og oprettelse af relevante netværk.

3. Samarbejdet kan også omfatte udveksling af erfaringer om forvaltning af rumfartsvidenskabelige institutter samt udvikling af et miljø, der befordrer forskning og anvendelse af ny teknologi, og passende beskyttelse af relevante intellektuelle, industrielle og kommercielle ejendomsrettigheder.

Artikel 373

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om de emner, der er omfattet af kapitel 8 i afsnit V (Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde) i denne aftale, herunder i givet fald koordinering og samarbejde med den Europæiske Rumorganisation om disse og andre relevante emner.

KAPITEL 9

Samarbejde om videnskab og teknologi

Artikel 374

Parterne udvikler og styrker deres videnskabelige og teknologiske samarbejde for at bidrage til den videnskabelige udvikling som sådan, men også for at styrke deres videnskabelige potentiale til at kunne bidrage til løsningen af nationale og globale udfordringer. Parterne bestræber sig på at bidrage til fremskridt inden for videnskabelig og teknologisk videnskabelse af relevans for en bæredygtig økonomisk udvikling ved at styrke deres forskningskapacitet og menneskelige potentiale. Deling og sammenlægning af videnskabelig viden vil bidrage til parternes konkurrenceevne ved at øge deres økonomiers evne til at skabe og anvende viden med henblik på at kommercialisere nye produkter og tjenesteydelser. Endelig vil parterne udvikle deres videnskabelige potentiale for at opfylde deres globale ansvar og forpligtelser på områder som f.eks. sundhed og miljøbeskyttelse, herunder klimaændringer og andre globale udfordringer.

Artikel 375

1. I dette samarbejde skal der tages hensyn til de eksisterende formelle rammer for samarbejde, som er etableret ved aftalen om videnskabeligt og teknologisk samarbejde mellem Det Europæiske Fællesskab og Ukraine, samt Ukraines mål om gradvis tilnærmelse til EU's politik og lovgivning på det videnskabelige og teknologiske område.

2. Samarbejdet mellem parterne tager sigte mod at lette Ukraines deltagelse i det europæiske forskningsrum.

3. Som led i samarbejdet skal ydes der bistand således, at Ukraine kan reformere og reorganisere landets forskningsstyringssystem og forskningsinstitutioner (bl.a. ved at udbygge dets kapacitet inden for forskning og teknologisk udvikling) for at fremme udviklingen af en konkurrencedygtig økonomi og et konkurrencedygtigt videnssamfund.

Artikel 376

Samarbejdet tager navnlig form af:

- a) udveksling af oplysninger om parternes respektive politik på det videnskabelige og teknologiske område
- b) deltagelse i det næste EU-rammeprogram for forskning og innovation horisont 2020
- c) gennemførelse i fællesskab af videnskabelige programmer og forskningsaktiviteter
- d) fælles FoU-aktiviteter rettet mod at anspore til videnskabelig fremgang og overførsel af teknologi og knowhow
- e) efteruddannelse gennem mobilitetsprogrammer for forskere og specialister
- f) tilrettelæggelse af fælles events/foranstaltninger med relation til videnskabelig og teknologisk udvikling
- g) gennemførelse af foranstaltninger med henblik på udvikling af et miljø, der beforder forskning og anvendelse af ny teknologi, samt passende beskyttelse af intellektuel ejendomsret til forskningsresultater
- h) øget samarbejde på regionalt og internationalt plan, f.eks. i Sortehavsområdet og inden for multilaterale organisationer såsom De Forenede Nationers Organisation for Uddannelse, Videnskab og Kultur (UNESCO), Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling (OECD) og G8-gruppen og som led i multilaterale aftaler såsom FN's rammekonvention om klimaændringer (UNFCCC) fra 1992
- i) udveksling af ekspertviden om forvaltning af forskningsinstitutioner og videnskabelige institutioner med det formål at udvikle og forbedre deres evne til at lede og deltage i videnskabelige forskningsprojekter.

Artikel 377

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om de emner, der er omfattet af kapitel 9 i afsnit V (Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde) i denne aftale.

KAPITEL 10**Industri- og virksomhedspolitik***Artikel 378*

Parterne udvikler og styrker deres samarbejde om industri- og virksomhedspolitik og forbedrer derved erhvervsklimaet for alle erhvervsdrivende, men især for små og mellemstore virksomheder (SMV'er). Det øgede samarbejde skal forbedre de administrative og lovgivningsmæssige rammer for såvel ukrainske virksomheder som EU-virksomheder, der er aktive i Ukraine og EU, og skal baseres på EU's SMV- og industripolitik under hensyntagen til internationalt anerkendte principper og praksisser på dette område.

Artikel 379

Med henblik på at opnå de i denne aftales artikel 378 fastsatte mål samarbejder parterne om:

- a) at gennemføre strategier for udvikling af SMV'er baseret på principperne i det europæiske charter om små virksomheder og overvåge gennemførelsesprocessen gennem årlige rapporter og dialog. Der vil i den forbindelse også blive sat fokus på mikro- og håndværksvirksomheder, som er uhyre vigtige for både EU's og Ukraines økonomi
- b) at skabe bedre rammebetingelser gennem udveksling af oplysninger og god praksis og derved bidrage til en forbedret konkurrenceevne. Dette samarbejde skal også omfatte forvaltning af strukturelle ændringer (omstrukturering) samt miljø- og energispørgsmål såsom energieffektivitet og renere produktion
- c) at forenkle og rationalisere forskrifter og reguleringspraksis med særlig vægt på udveksling af god praksis med hensyn til reguleringsteknik, herunder EU's principper
- d) at tilskynde til udvikling af en innovationspolitik gennem udveksling af oplysninger og god praksis vedrørende kommercialiseringen af forskning og udvikling (herunder instrumenter til støtte for teknologibaserede nyetablerede virksomheder), klyngedannelse og adgang til finansiering
- e) at tilskynde til øget kontakt mellem EU's og Ukraines virksomheder og mellem disse virksomheder og myndighederne i Ukraine og EU
- f) at støtte etableringen af eksportfremmeaktiviteter i Ukraine
- g) at lette moderniseringen og omstruktureringen af visse industrisektorer i både Ukraine og EU.

Artikel 380

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om de emner, der er omfattet af kapitel 10 i afsnit V (Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde) i denne aftale. Heri skal deltage repræsentanter for virksomheder i EU og Ukraine.

KAPITEL 11**Minedrift og metaller***Artikel 381*

Parterne udvikler og styrker deres samarbejde om minedrift og metalindustri med henblik på fremme af den gensidige forståelse, forbedring af erhvervsklimaet, udveksling af oplysninger og samarbejde om ik-

ke-energirelaterede spørgsmål, specielt vedrørende brydning af metalmalme og industrimineraler. Dette samarbejde berører ikke bestemmelserne om kul i artikel 339 i denne aftale.

Artikel 382

Med henblik på at opnå de i denne aftales artikel 381 fastsatte mål samarbejder parterne om:

- a) at udveksle oplysninger om de grundlæggende forhold vedrørende deres minedrift og metalindustri
- b) at udveksle oplysninger om udsigterne for EU's og Ukraines minedrift og metalindustri med hensyn til forbrug, produktion og markedsprognoser
- c) at udveksle oplysninger om de foranstaltninger, parterne har truffet med henblik på at lette omstrukturen i disse sektorer
- d) at udveksle oplysninger og bedste praksis vedrørende bæredygtig udvikling af minedrift og metalindustri i Ukraine og EU.

KAPITEL 12

Finansielle tjenesteydelser

Artikel 383

Parterne, der erkender, at der er behov for et effektivt regelsæt og effektiv praksis inden for finansielle tjenesteydelser for at kunne etablere en velfungerende markedsøkonomi og for at fremme samhandelen mellem parterne, er enige om at samarbejde om finansielle tjenesteydelser med henblik på:

- a) at støtte den proces, hvorved reguleringen af finansielle tjenesteydelser tilpasses til behovene i en åben markedsøkonomi
- b) at sikre effektiv og passende beskyttelse af investorer og andre forbrugere af finansielle tjenesteydelser
- c) at sikre det globale finansielle systems stabilitet og integritet
- d) at fremme samarbejdet mellem forskellige aktører i det finansielle system, herunder regulerings- og tilsynsmyndigheder
- e) at sikre uafhængig og effektiv overvågning.

Artikel 384

1. Parterne tilskynder til samarbejde mellem relevante regulerings- og tilsynsmyndigheder, herunder informationsudveksling, deling af ekspertviden om de finansielle markeder mv.

2. Der tilsigtes specielt at udvikle disse myndigheders administrative kapacitet, bl.a. gennem udveksling af personale og fælles uddannelsestiltag.

Artikel 385

Parterne fremmer gradvis tilnærmelse til anerkendte internationale standarder for regulering af og tilsyn med finansielle tjenesteydelser. De relevante dele af den gældende EU-ret vedrørende finansielle tjenesteydelser fremgår af kapitel 6 (Etablering, handel med tjenesteydelser og elektronisk handel) i afsnit IV (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale.

Artikel 386

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om de emner, der er omfattet af kapitel 12 i afsnit V (Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde) i denne aftale.

KAPITEL 13

Selskabsret, corporate governance samt regnskabs- og revisionsvæsen

Artikel 387

1. Parterne, der erkender vigtigheden af et effektivt regelsæt og effektiv praksis inden for selskabsret og corporate governance såvel som inden for regnskabs- og revisionsvæsen for at kunne skabe en velfungerende markedsøkonomi og fremme samhandelen, er enige om at samarbejde:

- a) om beskyttelsen af aktionærer, kreditorer og andre interessenter i overensstemmelse med EU's regler på dette område, jf. bilag XXXIV til denne aftale
- b) om indførelsen af relevante internationale standarder på nationalt plan og gradvis tilnærmelse til EU's lovgivning på regnskabs- og revisionsområdet, jf. bilag XXXV til denne aftale
- c) om videreudvikling af en corporate governance-politik i overensstemmelse med internationale standarder og gradvis tilnærmelse til EU's lovgivning og henstillinger på dette område, jf. bilag XXXVI til denne aftale.

2. Parterne sigter mod at dele oplysninger og ekspertviden om både eksisterende systemer og relevant nyudvikling på disse områder. Herudover tilstræber parterne at forbedre informationsudvekslingen mellem Ukraines nationale register og EU-medlemsstaternes virksomhedsregistre.

Artikel 388

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om de emner, der er omfattet af kapitel 13 i afsnit V (Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde) i denne aftale.

KAPITEL 14

Informationssamfundet

Artikel 389

Parterne intensiverer deres samarbejde om udviklingen af informationssamfundet, som vil komme både borgere og virksomheder til gode i form af almindeligt tilgængelig informations- og kommunikationsteknologi (ikt) og tjenester af bedre kvalitet til overkommelige priser. Dette samarbejde vil også lette adgangen til markederne for elektroniske kommunikationstjenester, hvilket vil anspore til konkurrence og investeringer i sektoren.

Artikel 390

Samarbejdet sigter mod gennemførelsen af nationale informationssamfundsstrategier, udviklingen af et fuldstændigt regelsæt for elektronisk kommunikation og Ukraines øgede deltagelse i EU's ikt-forskningsaktiviteter.

Artikel 391

Samarbejdet skal omfatte følgende:

- a) fremme af bredbåndsadgang, forbedring af netsikkerheden og mere udbredt anvendelse af ikt blandt borgere samt i virksomheder og myndigheder ved udvikling af lokalt internetindhold og indførelse af onlinetjenester, især e-business, e-forvaltning, e-sundhed og e-læring
- b) koordinering af politikker for elektronisk kommunikation med henblik på en optimal anvendelse af radiofrekvensspektret og interoperabilitet mellem netværkene i Ukraine og EU
- c) styrkelse af den nationale kommunikationstilsynsmyndigheds uafhængighed og administrative kapacitet for at sikre dens evne til at træffe passende tilsynsforanstaltninger og håndhæve sine egne afgø-

relser og alle gældende forskrifter og for at sikre loyal konkurrence på markederne. Den nationale kommunikationstilsynsmyndighed skal samarbejde med konkurrencemyndigheden om overvågningen af disse markeder

- d) fremme af fælles forskningsprojekter på ikt-området i det næste EU-rammeprogram for forskning og innovation horisont 2020.

Artikel 392

Parterne udveksler oplysninger, bedste praksis og erfaringer og iværksætter fælles aktioner med henblik på at udvikle et fuldstændigt regelsæt for markedet for elektronisk kommunikation og sikre, at dette fungerer effektivt og på loyale konkurrencevilkår.

Artikel 393

Parterne fremmer samarbejde mellem Ukraines nationale kommunikationstilsynsmyndighed og EU's nationale tilsynsmyndigheder.

Artikel 394

1. Parterne fremmer gradvis tilnærmelse til EU's lovgivning og regelsæt for informationssamfundet og elektronisk kommunikation.

2. De relevante bestemmelser og den gældende EU-ret vedrørende informationssamfundet og elektronisk kommunikation fremgår af tillæg XVII-3 (Regler for teletjenester) til kapitel 6 (Etablering, handel med tjenesteydelser og elektronisk handel) i afsnit IV (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale.

Artikel 395

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om de emner, der er omfattet af kapitel 14 i afsnit V (Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde) i denne aftale.

KAPITEL 15

Audiovisuel politik

Artikel 396

1. Parterne samarbejder om at fremme den audiovisuelle industri i Europa og tilskynde til koproduktion inden for film og fjernsyn.

2. Samarbejdet kan bl.a. omfatte uddannelse af journalister og andre professionelle fra både de trykte og elektroniske medier samt støtte til medierne (offentlige og private) for at styrke deres uafhængighed, professionalisme og forbindelser med andre europæiske medier i overensstemmelse med europæiske standarder, herunder Europarådets standarder.

Artikel 397

Der skal ske en gradvis tilnærmelse til EU's lovgivning og regelsæt og internationale instrumenter på området for audiovisuel politik, navnlig i overensstemmelse med bilag XXXVII til denne aftale.

Artikel 398

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om de emner, der er omfattet af kapitel 15 i afsnit V (Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde) i denne aftale.

KAPITEL 16

Turisme

Artikel 399

Parterne samarbejder på turismeområdet med henblik på at udvikle en mere konkurrencedygtig turismeindustri, der kan skabe økonomisk vækst og indflydelse, beskæftigelse og valutaindtjening.

Artikel 400

1. Samarbejdet på det bilaterale, regionale og europæiske plan bør baseres på følgende principper:
 - a) respekt for lokalsamfundenes integritet og interesser, særlig i landdistrikter
 - b) kulturarvens betydning
 - c) positivt samspil mellem turisme og miljøbevarelse.
2. De relevante bestemmelser vedrørende rejsearrangører fremgår af kapitel 6 (Etablering, handel med tjenesteydelser og elektronisk handel) i afsnit IV (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale. De relevante bestemmelser vedrørende bevægeligheden for personer fremgår af artikel 19 i denne aftale.

Artikel 401

I samarbejdet lægges der vægt på følgende:

- a) udveksling af oplysninger, bedste praksis og erfaringer samt overførsel af "knowhow", herunder innovativ teknologi
- b) etablering af strategiske partnerskaber, hvor offentlige, private og lokalsamfundsrelaterede interesser er repræsenteret, for at sikre en bæredygtig turismeudvikling
- c) fremme og udvikling af turismeprodukter og -markeder, infrastruktur, menneskelige ressourcer og institutionelle strukturer
- d) udvikling og gennemførelse af effektive politikker og strategier, herunder passende retlige, administrative og finansielle aspekter
- e) uddannelse og opbygning af kapacitet i turismesektoren for at forbedre serviceniveauet
- f) udvikling og fremme af turismen i lokalsamfundene.

Artikel 402

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om de emner, der er omfattet af kapitel 16 i afsnit V (Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde) i denne aftale.

KAPITEL 17

Landbrug og udvikling af landdistrikter

Artikel 403

Parterne samarbejder om at fremme udviklingen af landbrug og landdistrikter, særlig gennem en gradvis tilnærmelse af politikker og lovgivning.

Artikel 404

Samarbejdet mellem parterne om udviklingen af landbrug og landdistrikter skal bl.a. omfatte følgende:

- a) befordring af den gensidige forståelse af politikkerne for udvikling af landbrug og landdistrikter
- b) styrkelse af den administrative kapacitet på centralt og lokalt plan for så vidt angår planlægning, evaluering og gennemførelse af politikker

- c) fremme af en moderne og bæredygtig landbrugsproduktion, der er miljøvenlig og sikrer dyrevelfærd, og som også omfatter øget anvendelse af økologiske produktionsmetoder og anvendelsen af bioteknologi, bl.a. ved gennemførelse af bedste praksis på disse områder
- d) deling af viden og bedste praksis vedrørende politikker for udvikling af landdistrikter med henblik på at fremme landbosamfundenes økonomiske velfærd
- e) forbedring af landbrugssektorens konkurrenceevne, markedernes effektivitet og gennemsigthed samt investeringsvilkårene
- f) formidling af viden gennem uddannelse og informationsarrangementer
- g) befordring af innovation gennem forskning og fremme af landbrugskonsulenttjenester
- h) bedre harmonisering af spørgsmål, som tages op inden for rammerne af internationale organisationer
- i) udveksling af bedste praksis vedrørende støttemekanismer for landbrugspolitik og landdistrikter
- j) fremme af politikken for landbrugsprodukters kvalitet for så vidt angår produktstandarder, produktionskrav og kvalitetsordninger.

Artikel 405

I forbindelse med ovennævnte samarbejde støtter parterne en gradvis tilnærmelse til den relevante EU-lovgivning og de relevante reguleringsmæssige standarder, navnlig dem, der er anført i bilag XXXVIII til denne aftale, jf. dog afsnit IV (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale.

Artikel 406

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om de emner, der er omfattet af kapitel 17 i afsnit V (Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde) i denne aftale.

KAPITEL 18

Fiskeri- og havpolitik

Afdeling 1

Fiskeripolitik

Artikel 407

1. Parterne samarbejder til gensidig fordel på områder af fælles interesse i fiskerisektoren, herunder bevarelse og forvaltning af levende akvatiske ressourcer, inspektion og kontrol, dataindsamling samt bekæmpelse af ulovligt, urapporteret og ureguleret fiskeri.

2. I forbindelse med samarbejdet skal parterne efterleve deres internationale forpligtelser vedrørende forvaltning og bevarelse af levende akvatiske ressourcer.

Artikel 408

Parterne træffer fælles foranstaltninger, udveksler oplysninger og støtter hinanden for at fremme:

- a) god forvaltningsskik og bedste praksis inden for fiskeriforvaltning for at sikre, at fiskebestandene bevares og forvaltes på en bæredygtig måde og ud fra en økosystembaseret tilgang
- b) ansvarligt fiskeri og ansvarlig fiskeriforvaltning i overensstemmelse med principperne for bæredygtig udvikling med det formål at bevare fiskebestandenes og økosystemernes sunde tilstand
- c) samarbejde gennem de regionale fiskeriforvaltningsorganisationer (RFFO).

Artikel 409

Parterne vil med henvisning til artikel 408 i denne aftale og under inddragelse af den bedste videnskabelige rådgivning intensivere samarbejdet om og koordineringen af deres aktiviteter inden for forvaltning og bevarelse af levende akvatiske ressourcer i Sortehavet. Parterne fremmer det internationale samarbejde i Sortehavsområdet med henblik på at udvikle forbindelserne inden for den relevante RFFO.

Artikel 410

Parterne støtter initiativer såsom udveksling af erfaringer og gensidig støtte for at sikre gennemførelsen af en bæredygtig fiskeripolitik baseret på prioriterede områder i den gældende EU-ret på dette område, herunder:

- a) forvaltning af levende akvatiske ressourcer, fiskeriindsats og tekniske foranstaltninger
- b) fiskeriinspektion og -kontrol ved hjælp af det nødvendige overvågningsudstyr, herunder et fartøjs-overvågningssystem, samt udvikling af modsvarende administrative og juridiske strukturer, så der i givet fald kan indføres passende foranstaltninger
- c) ensartet indsamling af fangst-, landings- og flådedata samt biologiske og økonomiske data
- d) forvaltning af fiskerikapacitet, herunder et fungerende fiskeriflåderegister
- e) forbedring af markedernes effektivitet, navnlig ved at fremme producentorganisationer og sørge for forbrugeroplysning og gennem handelsnormer og sporbarhed
- f) udvikling af en strukturpolitik for fiskerisektoren, idet der lægges særlig vægt på bæredygtig udvikling af kystsamfund.

Afdeling 2**Havpolitik***Artikel 411*

Parterne udvikler også, under hensyntagen til deres samarbejde inden for fiskeri, transport, miljø og andre havrelaterede politikker, et samarbejde om en integreret havpolitik, herunder særlig:

- a) fremme af en integreret tilgang til maritime anliggender, god forvaltningsskik og udveksling af bedste praksis vedrørende anvendelsen af havområder
- b) oprettelse af rammer, som kan benyttes til at forlige konkurrerende menneskelige aktiviteter og styre deres indvirkning på havmiljøet ved at fremme fysisk planlægning på det maritime område som et værktøj til bedre beslutningstagning
- c) fremme af bæredygtig udvikling af kystområder og maritime erhverv som drivkraft for økonomisk vækst og beskæftigelse, bl.a. gennem udveksling af bedste praksis
- d) fremme af strategiske alliancer mellem maritime erhverv, tjenesteydelser og videnskabelige institutioner, som er specialiseret i havforskning og maritim forskning, herunder maritim klyngedannelse på tværs af sektorer
- e) bestræbelser på at forbedre foranstaltningerne for maritim sikkerhed og styrke farvandsovervågningen på tværs af grænser og sektorer med henblik på at imødegå de stadig større risici, der er forbundet med intensiv søtrafik, driftsmæssige udtømninger fra skibe, søulykker og ulovlige aktiviteter til søs på grundlag af erfaringerne i "Coordination and Information Centre" i Burgas
- f) etablering af en regelmæssig dialog og fremme af forskellige netværk mellem interessenter på det maritime område.

Artikel 412

Samarbejdet skal navnlig omfatte:

- a) udveksling af oplysninger, bedste praksis og erfaringer samt overførsel af maritim knowhow, herunder innovativ teknologi på det maritime område
- b) udveksling af oplysninger og bedste praksis vedrørende muligheder for finansiering af projekter, herunder offentlig-private partnerskaber
- c) styrkelse af samarbejdet mellem parterne i relevante internationale maritime fora.

Afdeling 3

Regelmæssig dialog om fiskeri- og havpolitik

Artikel 413

Der vil blive ført en regelmæssig dialog mellem parterne om de emner, der er omfattet af afdeling 1 og 2 i kapitel 18 i afsnit V (Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde) i denne aftale.

KAPITEL 19

Donaufloden

Artikel 414

I betragtning af Donauebækkenets grænseoverskridende karakter og dets historiske betydning for flodsamfundene sørger parterne for:

- a) på en mere stringent måde at gennemføre medlemsstaternes og Ukraines internationale forpligtelser vedrørende sejlads, fiskeri og miljøbeskyttelse, især beskyttelse af akvatiske økosystemer, herunder bevarelse af levende akvatiske ressourcer, for at tilvejebringe en god økologisk tilstand, samt forpligtelser vedrørende andre menneskelige aktiviteter
- b) om nødvendigt at støtte initiativer til udvikling af bilaterale og multilaterale aftaler med det formål at tilskynde til en bæredygtig udvikling, idet der tages særligt hensyn til flodsamfundenes traditionelle levevis og udøvelsen af erhvervsmæssig virksomhed gennem en integreret udnyttelse af Donauebækkenet.

KAPITEL 20

Forbrugerbeskyttelse

Artikel 415

Parterne samarbejder for at sikre et højt forbrugerbeskyttelsesniveau og gøre deres forbrugerbeskyttelsesordninger indbyrdes forenelige.

Artikel 416

For at nå disse mål skal samarbejdet bl.a. omfatte:

- a) fremme af informationsudveksling om forbrugerbeskyttelsesordninger
- b) tilvejebringelse af ekspertviden om lovgivningsmæssig og teknisk kapacitet med henblik på at styrke lovgivningen og markedsovervågningssystemerne
- c) forbedring af forbrugeroplysningen
- d) uddannelsestiltag for embedsmænd i den offentlige forvaltning og repræsentanter for forbrugernes interesser
- e) tilskyndelse til udvikling af uafhængige forbrugersammenslutninger og kontakter mellem forbrugerrepræsentanter.

Artikel 417

Ukraine tilnærmer gradvist sin lovgivning til den gældende EU-ret, jf. bilag XXXIX til denne aftale, og undgår i den forbindelse at skabe handelshindringer.

Artikel 418

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om de emner, der er omfattet af kapitel 20 i afsnit V (Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde) i denne aftale.

KAPITEL 21**Samarbejde om beskæftigelse, social- og arbejdsmarkedspolitik og lige muligheder***Artikel 419*

Parterne styrker under hensyntagen til kapitel 13 (Handel og bæredygtig udvikling) i afsnit IV (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale deres dialog og samarbejde om fremme af dagsordenen for ordentligt arbejde, beskæftigelsespolitik, sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen, social dialog, social beskyttelse, social inklusion, ligestilling mellem kønnene og ikke-forskelsbehandling.

Artikel 420

Målene for samarbejdet på det område, der er omfattet af artikel 419 i denne aftale, er følgende:

- a) at forbedre menneskers livskvalitet
- b) at imødegå fælles udfordringer såsom globaliseringen og demografiske ændringer
- c) at tilstræbe flere og bedre job med ordentlige arbejdsvilkår
- d) at fremme social retfærdighed og samtidig reformere arbejdsmarkedet
- e) at fremme arbejdsmarkedsvilkår, der kombinerer fleksibilitet og sikkerhed
- f) at fremme aktive arbejdsmarkedsforanstaltninger og forbedre arbejdsformidlingens effektivitet for at dække arbejdsmarkedets behov
- g) at skabe et mere inklusivt arbejdsmarked med plads til arbejdstagere tilhørende de svage grupper
- h) at begrænse den uformelle økonomi ved at omdanne sort arbejde til rigtige job
- i) at forbedre arbejdsmiljøbeskyttelsen, bl.a. gennem uddannelse i sundheds- og sikkerhedsspørgsmål, fremme af forebyggende foranstaltninger, forebyggelse af risikoen for alvorlige ulykker, forvaltning af giftige kemikalier og udveksling af god praksis og forskning på dette område
- j) at styrke den sociale beskyttelse og modernisere de sociale beskyttelsessystemer med hensyn til kvalitet, tilgængelighed og finansiell bæredygtighed
- k) at mindske fattigdom og styrke den sociale samhørighed
- l) at tilstræbe ligestilling mellem kønnene og sikre lige muligheder for mænd og kvinder på beskæftigelses- og uddannelsesområdet, økonomisk og samfundsmæssigt og i forbindelse med beslutningstagning
- m) at bekæmpe enhver form for forskelsbehandling
- n) at styrke arbejdsmarkedets parter og fremme social dialog.

Artikel 421

Parterne tilskynder alle relevante interessenter, især arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationer, til at deltage i Ukraines politikreformer og i samarbejdet mellem parterne i forbindelse med denne aftale.

Artikel 422

Parterne fremmer virksomhedernes sociale ansvar og generelle ansvarliggørelse og tilskynder til ansvarlig forretningspraksis som f.eks. den, der slås til lyd for i FN's Global Compact fra 2000, ILO's trepartserklæring om principperne vedrørende multinationale virksomheder og socialpolitik fra 1977, som ændret i 2006, og OECD's retningslinjer for multinationale selskaber fra 1976, som ændret i 2000.

Artikel 423

Parterne tilsigter en styrkelse af samarbejdet om beskæftigelse og socialpolitiske anliggender i alle relevante regionale, multilaterale og internationale fora og organisationer.

Artikel 424

Ukraine sikrer gradvis tilnærmelse til EU's lovgivning, standarder og praksis inden for beskæftigelse, socialpolitik og lige muligheder, jf. bilag XL til denne aftale.

Artikel 425

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om de emner, der er omfattet af kapitel 21 i afsnit V (Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde) i denne aftale.

KAPITEL 22**Folkesundhed***Artikel 426*

Parterne udvikler deres samarbejde på folkesundhedsområdet for at forbedre folkesundhedsniveauet og beskyttelsen af menneskers sundhed som en forudsætning for bæredygtig udvikling og økonomisk vækst.

Artikel 427

1. Samarbejdet skal navnlig dække følgende områder:

- a) styrkelse af Ukraines offentlige sundhedssystem og dets kapacitet, navnlig ved gennemførelse af reformer, videreudvikling af den primære sundhedssektor og uddannelse af sundhedspersonale
- b) forebyggelse af og kontrol med overførbare sygdomme såsom hiv/aids og tuberkulose, øget beredskab over for udbrud af højpatogene sygdomme og gennemførelse af det internationale sundhedsregulativ
- c) forebyggelse af og kontrol med ikke-overførbare sygdomme gennem udveksling af oplysninger og god praksis, fremme af en sund livsstil, hensyntagen til vigtige sundhedsdeterminanter og -problemer, f.eks. sundhed for mor og barn, mental sundhed og alkohol-, narkotika- og tobaksafhængighed, herunder gennemførelse af rammekonventionen om tobakskontrol fra 2003
- d) kvalitet og sikkerhed ved stoffer af menneskelig oprindelse som f.eks. blod, væv og celler
- e) information og viden om sundhed, herunder med hensyn til strategien for "sundhedsaspektet i alle politikker".

2. Med henblik herpå udveksler medlemsstaterne data og bedste praksis og iværksætter andre fælles aktiviteter, bl.a. via "sundhedsaspektet i alle politikker"-strategien og Ukraines gradvise integration i europæiske netværk på folkesundhedsområdet.

Artikel 428

Ukraine tilnærmer gradvist sin lovgivning og praksis til principperne i den gældende EU-ret, særlig hvad angår overførbare sygdomme, blod, væv og celler samt tobak. I bilag XLI til denne aftale findes en liste over udvalgte gældende EU-retsakter.

Artikel 429

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om de emner, der er omfattet af kapitel 22 i afsnit V (Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde) i denne aftale.

KAPITEL 23**Almen uddannelse, erhvervsuddannelse og ungdomsanliggender***Artikel 430*

Parterne, der fuldt ud respekterer hinandens ansvar for undervisningsindholdet og opbygningen af uddannelsessystemerne samt deres kulturelle og sproglige mangfoldighed, fremmer samarbejdet på uddannelses-, erhvervsuddannelses- og ungdomsområdet for at øge den gensidige forståelse, fremme interkulturel dialog og øge den viden, de har om deres respektive kulturer.

Artikel 431

Parterne forpligter sig til at styrke samarbejdet om de videregående uddannelser, hvor de navnlig sigter mod:

- a) at reformere og modernisere de videregående uddannelsessystemer
- b) at fremme konvergens inden for de videregående uddannelser på grundlag af Bologna-processen
- c) at styrke kvaliteten og relevansen af de videregående uddannelser
- d) at øge samarbejdet mellem de højere læreanstalter
- e) at forbedre de højere læreanstalters kapacitet
- f) at øge de studerendes og undervisernes mobilitet: der vil blive lagt vægt på samarbejde på uddannelsesområdet med henblik på at lette adgangen til de videregående uddannelser.

Artikel 432

Parterne bestræber sig på at øge udvekslingen af oplysninger og ekspertviden for at tilskynde til tættere samarbejde på erhvervsuddannelsesområdet med særligt henblik på:

- a) at udvikle erhvervsuddannelses- og efteruddannelsessystemer, der opfylder de skiftende behov på arbejdsmarkedet
- b) at indføre en national ramme til forbedring af gennemsigtigheden og anerkendelsen af kvalifikationer og færdigheder, idet man benytter sig af EU's erfaringer, når det er muligt.

Artikel 433

Parterne undersøger muligheden af at udvikle deres samarbejde på andre områder, f.eks. inden for de gymnasiale uddannelser, fjernundervisning og livslang læring.

Artikel 434

Parterne er enige om at tilskynde til tættere samarbejde og udveksling af erfaringer inden for ungdomspolitik og ikke-formel uddannelse for unge med henblik på:

- a) at lette unges integration i samfundet som helhed ved at fremme deres aktive medborgerskab samt initiativ og iværksætterånd
- b) at hjælpe unge med at tilegne sig viden, kvalifikationer og kompetencer uden for uddannelsessystemerne, bl.a. gennem frivilligt arbejde, og at anerkende værdien af sådanne erfaringer
- c) at styrke samarbejdet med tredjelande
- d) at fremme samarbejdet mellem ungdomsorganisationer i Ukraine og i EU og EU-medlemsstaterne
- e) at fremme en sund livsstil, med særligt fokus på de unge.

Artikel 435

Parterne samarbejder under hensyntagen til henstillingerne i bilag XLII til denne aftale.

Artikel 436

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om de emner, der er omfattet af kapitel 23 i afsnit V (Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde) i denne aftale.

KAPITEL 24**Kultur***Artikel 437*

Parterne forpligter sig til at fremme kulturelt samarbejde for at forbedre den gensidige forståelse og fremme kulturel udveksling samt til at øge mobiliteten for kunst og kunstnere fra EU og Ukraine.

Artikel 438

Parterne fremmer interkulturel dialog mellem enkeltpersoner og organisationer, der repræsenterer det organiserede civilsamfund, og kulturinstitutioner i EU og Ukraine.

Artikel 439

Parterne arbejder tæt sammen i relevante internationale fora, herunder bl.a. De Forenede Nationers Organisation for Uddannelse, Videnskab og Kultur (UNESCO) og Europarådet, bl.a. for at udvikle den kulturelle mangfoldighed og for at bevare og påskønne den kulturelle og historiske arv.

Artikel 440

Parterne tilstræber at udvikle en regelmæssig politisk dialog om kultur for at fremme udviklingen af kulturindustrien i EU og Ukraine. Med henblik herpå gennemfører parterne på en hensigtsmæssig måde UNESCO's konvention om beskyttelse og fremme af de kulturelle udtryksformers mangfoldighed fra 2005.

KAPITEL 25**Samarbejde om sport og fysisk aktivitet***Artikel 441*

1. Parterne samarbejder om sport og fysisk aktivitet ud fra et ønske om at bidrage til udviklingen af en sund livsstil i alle aldersgrupper, fremme sportens sociale funktion og uddannelsesmæssige værdier og bekæmpe truslerne mod sport som f.eks. doping, aftalt spil, racisme og vold.

2. I samarbejdet skal bl.a. indgå udveksling af oplysninger og god praksis på følgende områder:

- a) fremme af fysisk aktivitet og sport gennem uddannelsessystemet i samarbejde med offentlige institutioner og ngo'er
- b) deltagelse i sport og fysisk aktivitet som et middel til at bidrage til en sund livsstil og generel velvære
- c) udvikling af nationale kompetence- og kvalifikationssystemer i sportssektoren
- d) integration af dårligt stillede grupper gennem sport
- e) bekæmpelse af doping
- f) bekæmpelse af aftalt spil
- g) sikkerhed i forbindelse med internationale sportsarrangementer.

Artikel 442

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om de emner, der er omfattet af kapitel 25 i afsnit V (Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde) i denne aftale.

KAPITEL 26**Samarbejde i civilsamfundet***Artikel 443*

Parterne fremmer samarbejde i civilsamfundet, som skal sigte mod at opnå følgende mål:

- a) at styrke kontakter og tilskynde til udveksling af erfaringer mellem alle sektorer af civilsamfundet i EU-medlemsstaterne og Ukraine
- b) at inddrage civilsamfundsorganisationer i gennemførelsen af denne aftale, herunder overvågningen af den, og i udviklingen af de bilaterale forbindelser mellem EU og Ukraine
- c) at sikre bedre viden om og forståelse af Ukraine, herunder landets historie og kultur, i EU-medlemsstaterne
- d) at sikre bedre viden om og forståelse af Den Europæiske Union i Ukraine, herunder de værdier, Unionen er grundlagt på, dens funktionsmåde og dens politikker.

Artikel 444

Parterne fremmer dialog og samarbejde mellem interessenter i civilsamfundet fra begge sider som en integrerende del af forbindelserne mellem EU og Ukraine ved:

- a) at styrke kontakter og udveksling af erfaringer mellem civilsamfundsorganisationer i EU-medlemsstaterne og Ukraine, særlig gennem faglige seminarer, uddannelse mv.
 - b) at befordre institutionsopbygning og konsolidering af civilsamfundsorganisationer, herunder bl.a. promovering, uformelt netværksamarbejde, besøg, workshopper mv.
 - c) at give ukrainske repræsentanter mulighed for at gøre sig bekendt med hørings- og dialogprocessen mellem arbejdsmarkedets parter og civilsamfundet i EU med henblik på at integrere civilsamfundet i den politiske proces i Ukraine.
- c) Artikel 445

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om de emner, der er omfattet af kapitel 26 i afsnit V (Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde) i denne aftale.

KAPITEL 27**Grænseoverskridende og regionalt samarbejde***Artikel 446*

Parterne fremmer gensidig forståelse og bilateralt samarbejde på det regionalpolitiske område om metoder til udformning og gennemførelse af regionalpolitik, herunder flerniveaustyring og partnerskab, med særlig vægt på udvikling af ugunstigt stillede områder og territorielt samarbejde, for at skabe kommunikationskanaler og styrke udvekslingen af oplysninger mellem de nationale, regionale og lokale myndigheder, de samfundsøkonomiske aktører og civilsamfundet.

Artikel 447

Parterne støtter og styrker inddragelsen af lokale og regionale myndigheder i det grænseoverskridende og regionale samarbejde og i de relevante forvaltningsstrukturer med henblik på at forbedre samarbejdet ved indførelse af en understøttende lovgivningsmæssig ramme, befordre og udvikle kapacitetsopbyg-

ningstiltag og arbejde for en styrkelse af de grænseoverskridende og regionale økonomiske netværk og virksomhedsnet.

Artikel 448

Parterne tilstræber at udvikle grænseoverskridende og regionale aspekter af transport, energi, kommunikationsnet, kultur, uddannelse, turisme, sundhed mv., som er omfattet af denne aftale, og som har betydning for det grænseoverskridende og regionale samarbejde. Parterne tilskynder navnlig til udvikling af grænseoverskridende samarbejde med hensyn til modernisering af, udstyr til og koordinering af beredskabstjenester.

Artikel 449

Der vil blive ført en regelmæssig dialog om de emner, der er omfattet af kapitel 27 i afsnit V (Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde) i denne aftale.

KAPITEL 28

Deltagelse i den europæiske unions agenturer og programmer

Artikel 450

Ukraine kan deltage i EU-agenturer, der er relevante for gennemførelsen af denne aftale, og i andre EU-agenturer, hvis forordningerne om oprettelse af dem tillader det, og således, som det er fastsat i disse forordninger. Ukraine indgår særskilte aftaler med EU for at kunne deltage i hvert af disse agenturer og for at fastsætte størrelsen af dets finansielle bidrag.

Artikel 451

Ukraine kan deltage i alle Unionens igangværende og fremtidige programmer, som åbnes for Ukraines deltagelse i henhold til de relevante bestemmelser for vedtagelsen af de pågældende programmer. Ukraines deltagelse i Unionens programmer er underlagt bestemmelserne i den til denne aftale knyttede protokol III om en rammeaftale mellem Den Europæiske Union og Ukraine om de generelle principper for Ukraines deltagelse i Unionens programmer fra 2010.

Artikel 452

EU underretter Ukraine om oprettelsen af nye EU-agenturer og -programmer samt om ændringer i betingelserne for deltagelse i Unionens programmer og agenturer, jf. artikel 450 og 451 i denne aftale.

AFSNIT VI

FINANSIELT SAMARBEJDE OG BEKÆMPELSE AF SVIG

Artikel 453

Ukraine modtager finansiell bistand gennem EU's relevante finansieringsmekanismer og -instrumenter. Denne finansielle bistand skal bidrage til opfyldelsen af de i denne aftale fastsatte mål og ydes i overensstemmelse med følgende artikler i denne aftale.

Artikel 454

Hovedprincipperne for den finansielle bistand fastlægges i de relevante EU-forordninger om finansielle instrumenter.

Artikel 455

De prioriterede områder for den finansielle bistand fra EU, som parterne bliver enige om, fastlægges i vejledende programmer, hvoraf fremgår de aftalte prioriterede politikområder. De i disse vejledende programmer fastsatte vejledende bistandsbeløb tager hensyn til Ukraines behov, sektorkapacitet og reformfremskridt.

Artikel 456

For at gøre bedst mulig brug af de tilgængelige ressourcer bestræber parterne sig på at gennemføre EU-bistanden i tæt samarbejde og koordinering med andre donorlande, donororganisationer og internationale finansielle institutioner og i overensstemmelse med de internationale principper for bistandseffektivitet.

Artikel 457

Det retlige, administrative og tekniske grundlag for den finansielle bistand fastlægges i aftaler mellem parterne.

Artikel 458

Associeringsrådet underrettes om fremgangen med og gennemførelsen af den finansielle bistand og dens indvirkning på forfølgelsen af målene i denne aftale. Med henblik herpå stiller parternes relevante organer løbende passende overvågnings- og evalueringsoplysninger til rådighed for hinanden.

Artikel 459

1. Parterne gennemfører bistanden i overensstemmelse med principperne for forsvarlig økonomisk forvaltning og samarbejder om beskyttelse af EU's og Ukraines finansielle interesser, jf. bilag XLIII til denne aftale. Parterne træffer effektive foranstaltninger med henblik på at forebygge og bekæmpe svig, korruption og anden ulovlig virksomhed, bl.a. gennem gensidig administrativ bistand og gensidig retshjælp på de områder, der er omfattet af denne aftale.

2. Med henblik herpå tilnærmer Ukraine desuden gradvist sin lovgivning i overensstemmelse med bilag XLIV til denne aftale.

3. Bilag XLIII til denne aftale finder anvendelse på alle fremtidige aftaler og finansielle instrumenter, som parterne indgår med hinanden, og på alle andre EU-finansieringsinstrumenter, som Ukraine kan blive tilknyttet, uden at dette berører andre tillægsbestemmelser vedrørende revision, tilsyn på stedet, inspektion, kontrol og foranstaltninger til bekæmpelse af svig, herunder bl.a. sådanne, som gennemføres af Det Europæiske Kontor for Bekæmpelse af Svig (OLAF) og Den Europæiske Revisionsret.

AFSNIT VII**INSTITUTIONELLE, ALMINDELIGE OG AFSLUTTENDE BESTEMMELSER****KAPITEL 1****Institutioner***Artikel 460*

1. Det højeste plan for politisk og politikrelateret dialog mellem parterne er topmødet. Der afholdes i princippet et topmøde hvert år. Topmødet vejleder generelt om gennemførelsen af denne aftale og giver lejlighed til at drøfte bilaterale og internationale spørgsmål af fælles interesse.

2. På ministerplan finder den regelmæssige politiske og politikrelaterede dialog sted i Associeringsrådet, der er nedsat ved artikel 461 i denne aftale, og på regelmæssige møder, der efter aftale afholdes mellem repræsentanter for parterne.

Artikel 461

1. Der nedsættes et associeringsråd. Det fører tilsyn med og overvåger anvendelsen og gennemførelsen af denne aftale og undersøger periodisk, hvordan aftalen fungerer, på baggrund af de heri fastsatte mål.

2. Associeringsrådet træder sammen på ministerplan med regelmæssige mellemrum, dog mindst en gang om året, og når omstændighederne tilsiger det. Associeringsrådet mødes i alle nødvendige sammensætninger efter aftale.

3. Ud over at føre tilsyn med og overvåge anvendelsen og gennemførelsen af denne aftale undersøger Associeringsrådet alle vigtige spørgsmål, der måtte opstå i forbindelse med denne aftale, og alle andre bilaterale eller internationale spørgsmål af fælles interesse.

Artikel 462

1. Associeringsrådet består af medlemmer af Rådet for Den Europæiske Union og medlemmer af Europa-Kommissionen på den ene side og af medlemmer af den ukrainske regering på den anden side.

2. Associeringsrådet fastsætter selv sin forretningsorden.

3. Formandskabet for Associeringsrådet varetages på skift af en repræsentant for Unionen og af en repræsentant for Ukraine.

4. Andre organer deltager eventuelt som observatører i Associeringsrådets arbejde efter aftale.

Artikel 463

1. Med henblik på opfyldelsen af målene i denne aftale har Associeringsrådet beføjelse til inden for aftalens rammer at træffe afgørelse i de heri anførte tilfælde. Afgørelserne er bindende for parterne, der skal træffe alle passende foranstaltninger, herunder, om nødvendigt, skride til handling i de særlige organer, som er oprettet ved denne aftale, med henblik på at gennemføre de trufne afgørelser. Associeringsrådet kan også fremsætte henstillinger. Det vedtager sine afgørelser og henstillinger ved enighed mellem parterne, efter at disse har gennemført deres respektive interne procedurer.

2. I forbindelse med målet i denne aftale om gradvis tilnærmelse af Ukraines lovgivning til Unionens fungerer Associeringsrådet som forum for informationsudveksling om Den Europæiske Unions og Ukraines retsakter, både retsakter, som er under udarbejdelse, og som er i kraft, samt om gennemførelses-, håndhævelses- og efterlevelseshenstillinger.

3. Associeringsrådet kan ajourføre eller ændre bilagene til denne aftale med henblik herpå, idet det tager hensyn til udviklingen i EU-retten og gældende standarder i internationale instrumenter, som parterne skønner relevante, jf. dog eventuelle særlige bestemmelser i afsnit IV (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale.

Artikel 464

1. Der nedsættes hermed et associeringsudvalg. Det bistår Associeringsrådet i udøvelsen af dets hverv. Denne bestemmelse indskrænker ikke det ansvar, der påhviler de forskellige fora for politisk dialog, jf. artikel 5 i denne aftale.

2. Associeringsudvalget består af repræsentanter for parterne, i princippet på højt embedsmandsplan.

3. Formandskabet for Associeringsudvalget varetages på skift af en repræsentant for Unionen og en repræsentant for Ukraine.

Artikel 465

1. Associeringsrådet fastlægger i sin forretningsorden, hvilke opgaver Associeringsudvalget skal tillægges, og hvordan det skal fungere, og et af dets ansvarsområder er forberedelsen af Associeringsrådets møder. Associeringsudvalget træder sammen mindst en gang om året.

2. Associeringsrådet kan delegere alle sine beføjelser til Associeringsudvalget, herunder beføjelsen til at træffe bindende afgørelser.

3. Associeringsudvalget har beføjelse til at træffe afgørelser i de tilfælde, der er fastsat i denne aftale, og på områder, hvor Associeringsrådet har delegeret det beføjelser. Disse afgørelser er bindende for parterne, der træffer passende foranstaltninger med henblik på at gennemføre dem. Associeringsudvalget træffer sine afgørelser ved enighed mellem parterne.

4. Associeringsudvalget mødes i en særlig sammensætning for at drøfte alle spørgsmål i forbindelse med afsnit IV (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale. Associeringsudvalget træder sammen mindst en gang om året i denne sammensætning.

Artikel 466

1. Associeringsudvalget bistås af underudvalg, der er nedsat i henhold til denne aftale.

2. Associeringsrådet kan beslutte at oprette særlige udvalg eller organer på specifikke områder, hvis det er nødvendigt for gennemførelsen af denne aftale, og fastlægger disse organers sammensætning, opgaver og virkemåde. Disse særlige udvalg og organer kan desuden drøfte alle spørgsmål, som de finder relevante, jf. dog eventuelle særlige bestemmelser i afsnit IV (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale.

3. Associeringsudvalget kan også oprette underudvalg med henblik på at gøre status over de fremskridt, der er gjort med de regelmæssige dialoger, der er omhandlet i afsnit V (Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde) i denne aftale.

4. Underudvalgene har beføjelser til at træffe afgørelser i de tilfælde, der er fastsat i denne aftale. De rapporterer regelmæssigt og som fastsat om deres aktiviteter til Associeringsudvalget.

5. De underudvalg, der er nedsat i henhold til afsnit IV i denne aftale, orienterer Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. artikel 465, stk. 4, i denne aftale, om datoen og dagsordenen for deres møder i tilstrækkelig god tid før disse. De rapporterer om deres aktiviteter på hvert ordinært møde i Associeringsudvalget i dettes handelssammensætning, jf. Artikel 465, stk. 4, i denne aftale.

6. Det forhold, at der er nedsat et underudvalg, er ikke til hinder for, at parterne kan indbringe spørgsmål direkte for Associeringsudvalget, der er nedsat i henhold til artikel 464 i denne aftale, herunder i dettes handelssammensætning.

Artikel 467

1. Der nedsættes et parlamentarisk associeringsudvalg. Det skal være forum for medlemmer af Europa-Parlamentet og af Verkhovna Rada (det ukrainske parlament) med henblik på møder og udveksling af synspunkter. Det træder sammen med mellemrum, som det selv fastsætter.

2. Det Parlamentariske Associeringsudvalg består af medlemmer af Europa-Parlamentet på den ene side og af medlemmer af det ukrainske Verkhovna Rada på den anden side.

3. Det Parlamentariske Associeringsudvalg fastsætter selv sin forretningsorden.

4. Formandskabet i Det Parlamentariske Associeringsudvalg varetages på skift af en repræsentant for Europa-Parlamentet og en repræsentant for det ukrainske Verkhovna Rada i overensstemmelse med dets forretningsorden.

Artikel 468

1. Det Parlamentariske Associeringsudvalg kan anmode Associeringsrådet om relevante oplysninger vedrørende denne aftales gennemførelse; Associeringsrådet skal forelægge udvalget de ønskede oplysninger.
2. Det Parlamentariske Associeringsudvalg underrettes om Associeringsrådets afgørelser og henstillinger.
3. Det Parlamentariske Associeringsudvalg kan rette henstillinger til Associeringsrådet.
4. Det Parlamentariske Associeringsudvalg kan nedsætte parlamentariske associeringsunderudvalg.

Artikel 469

1. Parterne fremmer også regelmæssige møder mellem repræsentanter for deres civilsamfund for at holde dem orienterede om gennemførelsen af denne aftale og indhente forslag hertil.
2. Der oprettes en civilsamfundsplatform. Den består af medlemmer af Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) på den ene side og repræsentanter for det ukrainske civilsamfund på den anden side og udgør et forum, hvor de kan mødes og udveksle synspunkter. Civilsamfundsplatformen træder sammen med mellemrum, som den selv fastsætter.
3. Civilsamfundsplatformen fastsætter selv sin forretningsorden.
4. Formandskabet i civilsamfundsplatformen varetages på skift af en repræsentant for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og repræsentanter for det ukrainske civilsamfund i overensstemmelse med dens forretningsorden.

Artikel 470

1. Civilsamfundsplatformen underrettes om Associeringsrådets afgørelser og henstillinger.
2. Civilsamfundsplatformen kan rette henstillinger til Associeringsrådet.
3. Associeringsudvalget og Det Parlamentariske Associeringsudvalg sørger for regelmæssig kontakt med repræsentanter for Civilsamfundsplatformen for at indhente deres synspunkter om, hvordan målene i denne aftale kan gennemføres.

KAPITEL 2**Almindelige og afsluttende bestemmelser***Artikel 471***Adgang til domstole og administrative organer**

Parterne forpligter sig hver især til inden for denne aftales anvendelsesområde at sikre, at fysiske og juridiske personer fra den anden part uden forskelsbehandling i forhold til deres egne statsborgere gives adgang til deres kompetente domstole og administrative organer, for at de kan forsvare deres individuelle rettigheder og ejendomsrettigheder.

*Artikel 472***Foranstaltninger vedrørende væsentlige sikkerhedsinteresser**

Intet i denne aftale forhindrer en part i at træffe foranstaltninger, som:

- a) den finder nødvendige for at forhindre udbredelsen af oplysninger, der kan skade dens væsentlige sikkerhedsinteresser

- b) vedrører produktion af eller handel med våben, ammunition og krigsmateriel eller forskning, udvikling og produktion, der er nødvendig i forsvarsøjemed, såfremt foranstaltningerne ikke ændrer konkurrencevilkårene for varer, der ikke er beregnet til specifikt militære formål
- c) den anser for væsentlige for sin sikkerhed i tilfælde af alvorlige interne forstyrrelser, som påvirker opretholdelsen af lov og orden, krig eller alvorlig international spænding, som udgør en krigstrussel, eller for indfrielsen af forpligtelser, den har påtaget sig med henblik på bevarelse af fred og international sikkerhed.

Artikel 473

Ikke-forskelsbehandling

1. Inden for de områder, denne aftale omfatter, og med forbehold af særlige bestemmelser heri:
 - a) må de ordninger, der anvendes af Ukraine over for Unionen eller dennes medlemsstater, ikke føre til nogen form for forskelsbehandling mellem medlemsstaterne, deres statsborgere eller deres virksomheder
 - b) må de ordninger, der anvendes af Unionen eller dennes medlemsstater over for Ukraine, ikke føre til nogen form for forskelsbehandling mellem ukrainske statsborgere eller virksomheder.
2. Bestemmelserne i stk. 1 berører ikke parternes ret til at anvende de relevante bestemmelser i deres skattelovgivning på skattepligtige, som ikke befinder sig i samme situation med hensyn til bopæl.

Artikel 474

Gradvis tilnærmelse

I overensstemmelse med målene i denne aftale, jf. artikel 1, foretager Ukraine en gradvis tilnærmelse af sin lovgivning til EU-retten som omhandlet i bilag I-XLIV til denne aftale på grundlag af de i afsnit IV, V og VI i denne aftale fastsatte forpligtelser og i henhold til bestemmelserne i nævnte bilag. Denne bestemmelse berører ikke eventuelle særlige principper og forpligtelser vedrørende reguleringsmæssig tilnærmelse i afsnit IV (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale.

Artikel 475

Overvågning

1. Ved overvågning forstås løbende vurdering af fremskridt med gennemførelsen og håndhævelsen af de foranstaltninger, der er omfattet af aftalen.
2. Som led i overvågningen foretages der vurderinger af tilnærmelsen af ukrainsk ret til EU's ret som fastlagt i denne aftale, herunder gennemførelses- og håndhævelsesaspekter. Disse vurderinger kan gennemføres af en af parterne eller efter aftale af parterne i fællesskab. For at lette vurderingen aflægger Ukraine rapport til EU om, hvordan tilnærmelsen skrider frem, eventuelt inden udløbet af de overgangsperioder, der er fastsat i denne aftale, for så vidt angår EU-retsakter. I forbindelse med rapporterings- og vurderingsforløbet, herunder den måde, hvorpå og med hvilken hyppighed vurderingerne foretages, skal der tages hensyn til særlige fremgangsmåder, som er fastlagt i denne aftale, eller til afgørelser truffet af institutionelle organer, som er oprettet i henhold til denne aftale.
3. Overvågning kan omfatte besøg på stedet med deltagelse af EU-institutioner, -organer og -agenturer, ngo'er, tilsynsmyndigheder, uafhængige eksperter mv. alt efter behov.
4. Resultaterne af overvågningen, herunder vurderingerne af tilnærmelsen, jf. stk. 2, drøftes i alle relevante organer, der er oprettet i henhold til denne aftale. Disse organer kan ved enstemmighed vedtage fælles henstillinger, der forelægges Associeringsrådet.

5. Hvis parterne er enige om, at de nødvendige foranstaltninger i henhold til afsnit IV (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale er gennemført og håndhæves, aftaler Associeringsrådet i medfør af de beføjelser, det er tillagt i artikel 463 i denne aftale, yderligere markedsåbning, jf. afsnit IV (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale.

6. En fælles henstilling, jf. stk. 4, der er forelagt Associeringsrådet, eller det forhold, at man ikke når frem til en sådan henstilling, kan ikke gøres til genstand for tvistbilæggelse som omhandlet i afsnit IV (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale. En afgørelse truffet af det relevante institutionelle organ eller det forhold, at der ikke træffes en sådan afgørelse, kan ikke gøres til genstand for tvistbilæggelse som omhandlet i afsnit IV (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale.

Artikel 476

Opfyldelse af forpligtelser

1. Parterne træffer de fornødne generelle eller særlige foranstaltninger til opfyldelse af deres forpligtelser i henhold til denne aftale. De sikrer, at aftalens mål gennemføres.

2. Parterne er enige om på anmodning af en af dem straks at konsultere hinanden gennem passende kanaler med henblik på drøftelse af ethvert spørgsmål vedrørende fortolkningen, gennemførelsen eller anvendelsen i god tro af denne aftale og andre relevante aspekter af forbindelserne mellem dem.

3. Parterne kan hver især indbringe en tvist om fortolkningen, gennemførelsen og anvendelsen i god tro af denne aftale for Associeringsrådet i overensstemmelse med artikel 477 i denne aftale. Associeringsrådet kan bilægge en tvist ved en bindende afgørelse.

Artikel 477

Tvistbilæggelse

1. Hvis der opstår uenighed mellem parterne om fortolkningen, gennemførelsen eller anvendelsen i god tro af denne aftale, indbringer en af parterne en formel anmodning om, at der findes en løsning på problemet, for den anden part og for Associeringsrådet. Uanset denne regel gælder for tvister vedrørende fortolkningen, gennemførelsen og anvendelsen i god tro af afsnit IV (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale udelukkende kapitel 14 (Tvistbilæggelse) i afsnit IV (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale.

2. Parterne tilstræber at løse problemet ved loyalt at føre konsultationer i Associeringsrådet og andre relevante organer, jf. artikel 461, 465 og 466 i denne aftale, med henblik på hurtigst muligt at nå frem til en gensidigt acceptabel løsning.

3. Parterne giver Associeringsrådet og andre relevante organer alle de oplysninger, der er nødvendige for en grundig undersøgelse af situationen.

4. Tvisten tages op på hvert møde i Associeringsrådet, indtil der er fundet en løsning. En tvist anses for løst, når Associeringsrådet har truffet en bindende afgørelse for at løse problemet, jf. artikel 476, stk. 3, i denne aftale, eller når det har erklæret tvisten for afsluttet. Konsultationer vedrørende en tvist kan også foregå på et møde i Associeringsudvalget eller ethvert andet relevant organ, som er omhandlet i artikel 461, 465 og 466 i denne aftale, efter aftale mellem parterne eller på anmodning af en af parterne. Konsultationer kan også foregå skriftligt.

5. Alle oplysninger, der afgives under konsultationerne, behandles fortroligt.

*Artikel 478***Passende foranstaltninger i tilfælde af manglende opfyldelse af forpligtelser**

1. En part kan træffe passende foranstaltninger, hvis det pågældende spørgsmål ikke er løst senest tre måneder efter den formelle anmodning om tvistbilæggelse i henhold til Artikel 477 i denne aftale, og hvis den klagende part fortsat er af den opfattelse, at den anden part ikke har opfyldt en forpligtelse i henhold til denne aftale. Reglen om en konsultationsperiode på tre måneder finder ikke anvendelse i ekstraordinære tilfælde som omhandlet i stk. 3.

2. Der skal fortrinsvis træffes passende foranstaltninger, som griber mindst muligt ind i denne aftales virkemåde. Bortset fra de i stk. 3 omhandlede tilfælde må disse foranstaltninger ikke omfatte suspension af rettigheder eller forpligtelser, som følger af bestemmelser i denne aftale indeholdt i afsnit IV (Handel og handelsrelaterede anliggender) i denne aftale. Associeringsrådet underrettes straks om foranstaltningerne, der gøres til genstand for konsultationer i overensstemmelse med Artikel 476, stk. 2, i denne aftale og tvistbilæggelse i overensstemmelse med Artikel 476, stk. 3, og Artikel 477, stk. 3, i denne aftale.

3. De i stk. 1 og 2 omhandlede undtagelser vedrører:

- a) opsigelse af aftalen i strid med folkerettens almindelige regler
- b) den anden parts overtrædelse af et væsentligt element i aftalen, jf. Artikel 2 i denne aftale.

*Artikel 479***Forhold til andre aftaler**

1. Partnerskabs- og samarbejdsaftalen mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater på den ene side og Ukraine på den anden side, der blev undertegnet i Luxembourg den 14. juni 1994 og trådte i kraft den 1. marts 1998, med tilhørende protokoller ophæves.

2. Nærværende associeringsaftale afløser ovennævnte aftale. Henvisninger til ovennævnte aftale i alle andre aftaler mellem parterne betragtes som henvisninger til nærværende aftale.

3. Denne aftale berører, indtil der er opnået lige rettigheder for enkeltpersoner og virksomheder i henhold til denne aftale, ikke rettigheder, der er dem sikret på grundlag af bestående aftaler mellem en eller flere medlemsstater på den ene side og Ukraine på den anden side.

4. Eksisterende aftaler vedrørende specifikke samarbejdsområder, som er omfattet af denne aftale, betragtes som en del af de samlede bilaterale forbindelser, der er underlagt denne aftale, og som en del af en fælles institutionel ramme.

5. Parterne kan supplere denne aftale ved at indgå specifikke aftaler på et hvilket som helst område, der falder ind under dens anvendelsesområde. Sådanne specifikke aftaler udgør en integrerende del af de samlede bilaterale forbindelser, der er underlagt denne aftale, og er en del af en fælles institutionel ramme.

6. Med forbehold af de relevante bestemmelser i traktaten om Den Europæiske Union og traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde berører denne aftale og enhver foranstaltning i henhold til den på ingen måde den kompetence, som medlemsstaterne har til at gennemføre bilaterale samarbejdsaktiviteter med Ukraine og til eventuelt at indgå nye samarbejdsaftaler med Ukraine.

*Artikel 480***Bilag og protokoller**

Bilagene og protokollerne til denne aftale udgør en integrerende del heraf.

*Artikel 481***Varighed**

1. Denne aftale indgås på ubestemt tid. Parterne foretager en fuldstændig undersøgelse af gennemførelsen af målene i denne aftale senest fem år efter dens ikrafttræden og på et hvilket som helst andet tidspunkt efter aftale mellem parterne.

2. Hver af parterne kan opsigte denne aftale ved notifikation til den anden part. Aftalen ophører med at være i kraft seks måneder efter datoen for modtagelsen af denne notifikation.

*Artikel 482***Definition af parterne**

I denne aftale forstås ved "parter" på den ene side Unionen eller dens medlemsstater eller Unionen og dens medlemsstater i overensstemmelse med deres respektive beføjelser i henhold til traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde og Ukraine på den anden side. Når det er relevant, henviser udtrykket til Euratom i overensstemmelse med dette fællesskabs beføjelser i henhold til Euratom-traktaten.

*Artikel 483***Territorial anvendelse**

Denne aftale gælder dels for de territorier, hvor traktaten om Den Europæiske Union (TEU), traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) og traktaten om oprettelse af Det Europæiske Atomenergifællesskab finder anvendelse, og på de betingelser, der er fastlagt i disse traktater, dels for Ukraines territorium.

*Artikel 484***Depositat for aftalen**

Generalsekretariatet for Rådet for Den Europæiske Union er depositar for denne aftale.

*Artikel 485***Autentiske tekster**

Denne aftale er udfærdiget på bulgarsk, dansk, engelsk, estisk, finsk, fransk, græsk, italiensk, kroatisk, lettisk, litauisk, maltesisk, nederlandsk, polsk, portugisisk, rumænsk, slovakisk, slovensk, spansk, svensk, tjekkisk, tysk, ungarsk og ukrainsk, idet hver af disse tekster har samme gyldighed.

*Artikel 486***Ikrafttræden og foreløbig anvendelse**

1. Parterne ratificerer og godkender denne aftale efter deres egne procedurer. Ratificerings- og godkendelsesinstrumenterne deponeres hos Generalsekretariatet for Rådet for Den Europæiske Union.

2. Denne aftale træder i kraft den første dag i den anden måned efter datoen for deponeringen af det sidste ratificerings- eller godkendelsesinstrument.

3. Uanset stk. 2 er Unionen og Ukraine enige om at anvende dele af denne aftale, som specificeret af Unionen, midlertidigt, jf. denne artikels stk. 4, i overensstemmelse med deres respektive interne procedurer og lovgivning, når det er relevant.

4. Den midlertidige anvendelse får virkning fra den første dag i den anden måned, der følger efter datoen for depositarens modtagelse af følgende:

- Unionens meddelelse om, at den har gennemført de i den forbindelse nødvendige procedurer, hvori den angiver de dele af aftalen, der finder midlertidig anvendelse, og
- Ukraines deponering af ratifikationsinstrumentet i overensstemmelse med landets procedurer og gældende lovgivning.

5. I forbindelse med de relevante bestemmelser i denne aftale, herunder bilagene og protokollerne hertil, skal enhver henvisning i disse bestemmelser til "datoen for denne aftales ikrafttræden" forstås som "den dato, fra hvilken denne aftale finder midlertidig anvendelse", jf. denne artikels stk. 3.

6. Bestemmelser i partnerskabs- og samarbejdsaftalen mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater på den ene side og Ukraine på den anden side - der blev undertegnet i Luxembourg den 14. juni 1994 og trådte i kraft den 1. marts 1998 - som ikke er omfattet af den midlertidige anvendelse af denne aftale, finder fortsat anvendelse i perioden med midlertidig anvendelse.

7. Parterne kan hver især skriftligt meddele depositaren, at de har til hensigt at opsiges den midlertidige anvendelse af denne aftale. Opsigelsen af den midlertidige anvendelse får virkning seks måneder efter depositarens modtagelsen af meddelelsen.

Udfærdiget i Bruxelles den enogtyvende marts to tusind og fjorten.

Undertegnet for så vidt angår præamblen, artikel 1 og afsnit I, II og VII i aftalen.

- 1) Medmindre andet er fastsat i bilag I og II til denne aftale.
- 2) I denne aftale forstås ved "varer" varer som omhandlet i GATT 1994, medmindre andet er fastsat i denne aftale.
- 3) I forbindelse med denne artikel betegnes et land som udviklingsland under hensyntagen til de lister, der er offentliggjort af internationale organisationer som f.eks. Verdensbanken, Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling (i det følgende benævnt "OECD") og Den Internationale Valutafond (i det følgende benævnt "IMF").
- 4) I overensstemmelse med definitionen af oprindelse i protokol I til denne aftale om definitionen af begrebet "produkter med oprindelsesstatus" og metoder for administrativt samarbejde.
- 5) Som fremgår af Ukraines statistiske data vedrørende importen af personbiler med oprindelse i EU-parten (i enheder) henhørende under toldposition 8703. Ukraine dokumenterer disse statistiske data ved at stille varecertifikater EUR. I eller fakturaerklæringer udstedt efter proceduren i afsnit V i protokol I om definitionen af begrebet "produkter med oprindelsesstatus" og metoder for administrativt samarbejde til rådighed.
- 6) Som fremgår af Ukraines statistiske data vedrørende importen af personbiler med oprindelse i EU-parten (i enheder) henhørende under toldposition 8703. Ukraine dokumenterer disse statistiske data ved at stille varecertifikater EUR. I eller fakturaerklæringer udstedt efter proceduren i afsnit V i protokol I om definitionen af begrebet "produkter med oprindelsesstatus" og metoder for administrativt samarbejde til rådighed.
- 7) Officielle statistiske data vedrørende "første registrering" i Ukraine af alle personbiler stillet til rådighed af Ukraines statslige bilinspektat.
- 8) Navnlig Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse nr. 768/2008/EF af 9. juli 2008 om fælles rammer for markedsføring af produkter og om ophævelse af Rådets afgørelse 93/465/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 765/2008 af 9. juli 2008 om kravene til akkreditering og markeds-overvågning i forbindelse med markedsføring af produkter og om ophævelse af Rådets forordning (EØF) nr. 339/93.
- 9) Hvad angår genetisk modificerede organismer (i det følgende benævnt "gmo'er") skal helhedsstrategien også omfatte tidsplaner for tilnærmelse af Ukraines gmo-lovgivning til EU's, jf. bilag XXIX til kapitel 6 i afsnit V (Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde).
- 10) Den omstændighed alene, at der stilles visumkrav for fysiske personer fra bestemte lande og ikke for andre landes fysiske personer, anses ikke for at ophæve eller forringe fordelene i henhold til denne aftale.
- 11) En juridisk person kontrolleres af en anden juridisk person, hvis denne har beføjelse til at udpege et flertal af bestyrelsesmedlemmerne eller på anden måde lovligt styre de afgørelser, der træffes.
- 12) Den modtagende etablering kan blive afkrævet et uddannelsesprogram, der dækker opholdets varighed, og hvoraf det fremgår, at formålet med opholdet er uddannelse; programmet skal forelægges til forudgående godkendelse. De kompetente myndigheder kan kræve, at uddannelsen skal være knyttet til den opnåede universitetsgrad.
- 13) Tjenesteydelseskontrakten skal opfylde love og forskrifter i den part, hvor kontrakten udføres.
- 14) (Andre former for investeringsbeskyttelse end den behandling, der følger af artikel 88 (National behandling), herunder procedurer for bilægelse af tvister mellem investorer og stater, er ikke omfattet af dette kapitel.
- 15) Det skal bemærkes, at bearbejdning af nukleart materiale omfatter alle de aktiviteter, der er opført i FN's ISIC-klassifikation Rev. 3.1, kode 2330.
- 16) Uden at det berører de aktiviteter, der kan betragtes som "cabotage" under den relevante nationale lovgivning, dækker national cabotage i dette kapitel transport af passagerer eller varer mellem en havn eller et sted i Ukraine eller en EU-medlemsstat og en anden havn eller et andet sted i Ukraine eller en EU-medlemsstat, herunder på landets kontinentalsokkel som defineret i De Forenede Nationers havretskonvention, og trafik, der starter og slutter i samme havn eller på samme sted i Ukraine eller en EU-medlemsstat.
- 17) Betingelserne for gensidig markedsadgang inden for lufttransport behandles i aftalen mellem Den Europæiske Union og dens medlemsstater og Ukraine om oprettelse af et fælles luftfartsområde.
- 18) Denne forpligtelse udstrækker sig ikke til bestemmelser om investeringsbeskyttelse, herunder bestemmelser om procedurer for bilægelse af tvister mellem investorer og stater, der findes i andre aftaler, og om ikke er omfattet af dette kapitel.
- 19) Denne forpligtelse udstrækker sig ikke til bestemmelser om investeringsbeskyttelse, herunder bestemmelser om procedurer for bilægelse af tvister mellem investorer og stater, der findes i andre aftaler, og om ikke er omfattet af dette kapitel.
- 20) Dvs. dette kapitel og bilag XVI-A og XVI-D.
- 21) Udelukkelsen af audiovisuelle tjenester fra dette kapitels anvendelsesområde berører ikke samarbejdet om audiovisuelle tjenesteydelser i henhold til afsnit V, Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde, i denne aftale.
- 22) Uden at det berører de aktiviteter, der kan betragtes som "cabotage" under den relevante nationale lovgivning, dækker national cabotage til søs i dette kapitel transport af passagerer eller varer mellem en havn eller et sted i Ukraine eller en EU-medlemsstat og en anden havn eller et andet sted i Ukraine eller en EU-medlemsstat, herunder på landets kontinentalsokkel som defineret i De Forenede Nationers havretskonvention, og trafik, der starter og slutter i samme havn eller på samme sted i Ukraine eller en EU-medlemsstat.
- 23) Betingelserne for gensidig markedsadgang inden for lufttransport behandles i aftalen mellem Den Europæiske Union og dens medlemsstater og Ukraine om oprettelse af et fælles luftfartsområde.
- 24) Alle andre krav i parternes love og bestemmelser vedrørende indrejse, ophold, arbejde og socialsikringsforanstaltninger gælder fortsat, herunder bestemmelser om opholdperiode og mindsteløn og kollektive løvoverenskomster. Forpligtelser vedrørende bevægelighed for personer finder ikke anvendelse i tilfælde, hvor hensigten eller virkningen af bevægeligheden er at gribe ind eller på anden måde påvirke resultatet af en tvist eller forhandling mellem arbejdsmarkedets parter.
- 25) Opnået, efter at den pågældende har nået myndighedsalderen.
- 26) Er universitetsgraden eller det kompetencegivende bevis ikke opnået i den part, hvor tjenesteydelsen leveres, kan denne part foretage en evaluering af, hvorvidt den/det svarer til en universitetsgrad som krævet på dens territorium.
- 27) Er universitetsgraden eller det kompetencegivende bevis ikke opnået i den part, hvor tjenesteydelsen leveres, kan denne part foretage en evaluering af, hvorvidt den/det svarer til en universitetsgrad som krævet på dens territorium.
- 28) Licensafgifter omfatter ikke afgifter for anvendelsen af naturressourcer, udgifter til auktioner, udbud eller andre ikke-diskriminerende metoder til tildeling af koncessioner og ej heller obligatoriske bidrag til forsyningspligtigheder.
- 29) For EU-parten: Den vejledende liste over relevante produkt- og tjenestemarkeder findes i det særskilte bilag XIX. EU reviderer regelmæssigt listen over relevante markeder i bilag XIX. Forpligtelser, der indgås på grundlag af dette kapitel, skal tages i betragtning ved sådanne revisioner. For Ukraine: Den vejledende liste over relevante produkt- og tjenestemarkeder findes i det særskilte bilag XX. Ukraine reviderer regelmæssigt listen over relevante markeder i bilag XX som led i tilnærmelsen til den gældende EU-ret i henhold til artikel 124. Forpligtelser, der indgås på grundlag af dette kapitel, skal tages i betragtning ved sådanne revisioner.
- 30) Licensafgifter omfatter ikke udgifter til auktioner, udbud eller andre ikke-diskriminerende metoder til tildeling af koncessioner og ej heller obligatoriske bidrag til forsyningspligtigheder.
- 31) I overensstemmelse med de gældende bestemmelser om behandling af personoplysninger og beskyttelse af privatlivets fred i sektoren for elektronisk kommunikation.
- 32) Søfartshjælpetjenester omfatter bl.a. håndtering af søgods, lager- og pakhusrvirksomhed, toldbehandlingsvirksomhed, tjenesteydelser vedrørende containerterminaler og oplagring, skibsagentvirksomhed, (maritim) speditørvirksomhed, udlejning af skibe med besætning, vedligeholdelse og reparation af skibe, slæbe- og bugservirksomhed og andre hjælpetjenesteydelser inden for søtransport.

- 33) Foranstaltninger, der sigter mod at sikre en retfærdig eller effektiv pålæggelse eller opkrævning af direkte skatter, omfatter foranstaltninger, der træffes af en part i henhold til dens skattesystem, og som:
- i) finder anvendelse på ikke-residente investorer og tjenesteydere i erkendelse af, at ikke-residentens skattepligt fastslås efter det beskatningsgrundlag, der stammer fra eller er beliggende på partens territorium, eller
 - ii) finder anvendelse på ikke-residente for at sikre pålæggelse eller opkrævning af skatter på partens territorium eller
 - iii) finder anvendelse på ikke-residente eller residenter for at forhindre skattesvig og -unddragelse, herunder fuldbyrdelsesforanstaltninger, eller
 - iv) finder anvendelse på forbrugere af tjenesteydelser, der leveres i eller fra den anden parts territorium, for at sikre pålæggelse eller opkrævning af skatter hos sådanne forbrugere fra kilder på partens territorium eller
 - v) sonderer mellem investorer og tjenesteydere, der er skattepligtige af globale skattegrundlag, og andre investorer og tjenesteydere i erkendelse af forskellen mellem dem hvad angår arten af beskatningsgrundlaget eller
 - vi) fastslår, tildeler eller fordeler indkomst, fortjeneste, gevinst, tab, fradrag eller kredit for residente personer eller filialer eller mellem forbundne personer eller filialer af samme person med henblik på at sikre partens skattegrundlag.
- Skattemæssige udtryk eller begreber i litra f) i dette stykke og i denne fodnote fortolkes i henhold til skattemæssige definitioner og begreber eller identiske eller lignende definitioner og begreber i den nationale lovgivning i den part, der træffer foranstaltningen.
- 34) Herunder erhvervelse af fast ejendom i forbindelse med direkte investeringer.
- 35) Herunder alvorlige betalingsbalanceproblemer.
- 36) Anvendelse af mindre betydning; anvendelse af et plantebeskyttelsesmiddel i en bestemt part på planter eller planteprodukter, der ikke dyrkes i stor udstrækning i den pågældende part, eller dyrkes i stor udstrækning for at dække et ganske særligt plantebeskyttelsesbehov.
- 37) I forbindelse med denne afdeling dækker begrebet "intellektuelle ejendomsrettigheder" mindst følgende rettigheder: ophavsret; ophavsretsbeslægtede rettigheder; en databasefremstillers sui generis-ret; den ret, der tilfalder ophavsmanden til et halvlederprodukts topografi; varemærkerettigheder; designret; patentrettigheder, herunder rettigheder i medfør af supplerende beskyttelsescertifikater; geografiske betegnelser; brugsmønsterrettigheder; plantesortsrettigheder; handelsnavne, for så vidt disse er beskyttet som eneret i den pågældende nationale lovgivning.
- 38) De fritagelser for ansvar, der er fastlagt i denne artikel, omfatter kun de tilfælde, hvor en informationssamfundstjenesteyders aktivitet er begrænset til den tekniske drift af og indrømmelse af adgang til et kommunikationsnet, hvor informationer, som er stillet til rådighed af tredjemand, transmitteres eller oplagres midlertidigt med det ene formål at gøre transmissionen mere effektiv; denne aktivitet er udelukkende teknisk, automatisk og passiv, hvilket indebærer, at leverandøren af informationssamfundstjenesten hverken har kendskab til eller kontrol over de informationer, der transmitteres eller oplagres.
- 39) Der er enighed om, at der ikke er nogen pligt til at anvende sådanne procedurer på import af varer, der udbydes på et andet lands marked af rettighedshaveren eller med dennes samtykke.
- 40) I denne bestemmelse indbefatter fælleseuropæisk interesse parternes fælles interesser.
- 41) Almindelig økonomisk interesse forstås som i artikel 106 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde og særlig som omhandlet i EU-partens retspraksis.
- 42) I denne artikel forstås ved "part" en medlemsstat som territorium eller Ukraine som territorium.
- 43) Det skal præciseres, at dette afsnit ikke må fortolkes således, at det indfører rettigheder eller forpligtelser, som kan påberåbes direkte for parternes egne domstole.
- 44) Det skal præciseres, at afgørelser truffet af samt påstået passivitet hos organer, der er oprettet ved denne aftale, ikke er omfattet af dette kapitel.

OVERSKRIFT OVER BILAG OG PROTOKOLLER

BILAG

Bilag I-A til Kapitel 1	Afskaffelse af told
Tillæg A	Vejledende samlede toldkontingenter for import til EU
Tillæg B	Vejledende samlede toldkontingenter for import til Ukraine
Bilag I-B til Kapitel 1	Supplerende betingelser for handel med brugte beklædningsgenstande
Bilag I-C til Kapitel 1	Planer for afskaffelse af eksportafgifter
Bilag I-D til Kapitel 1	Beskyttelsesforanstaltninger i forbindelse med eksportafgifter
Bilag II til Kapitel 2	Beskyttelsesforanstaltninger vedrørende personbiler
Bilag III til Kapitel 3	Liste over lovgivning, der skal tilpasses, med en tidsplan for gennemførelsen
Bilag IV til Kapitel 4	Dækning
Bilag IV-A til Kapitel 4	SPS-foranstaltninger
Bilag IV-B til Kapitel 4	Dyrevelfærdsstandarder
Bilag IV-C til Kapitel 4	Andre foranstaltninger
Bilag IV-D til Kapitel 4	Foranstaltninger, der skal medtages efter tilnærmelse af lovgivningen
Bilag V til Kapitel 4	Helhedsstrategi for gennemførelse af dette kapitel
Bilag VI til Kapitel 4	Liste over anmeldelsespligtige dyresygdomme og akvakulturdyresygdomme samt regulerede skadegørere, som visse områder kan anerkendes som værende fri for
Bilag VI-A til Kapitel 4	Anmeldelsespligtige dyre- og fisesygdomme, for hvilke parternes status er anerkendt, og for hvilke der kan træffes regionaliseringsbeslutninger
Bilag VI-B til Kapitel 4	Anerkendelse af status for skadegørere, skadegørerfrie områder og beskyttede zoner
Bilag VII til Kapitel 4	Regionalisering/zoneinddeling, skadegørerfrie områder og beskyttede zoner
Bilag VIII til Kapitel 4	Midlertidig godkendelse af virksomheder
Bilag IX til Kapitel 4	Procedure til konstatering af ækvivalens
Bilag X til Kapitel 4	Retningslinjer for verifikation
Bilag XI til Kapitel 4	Importkontrol og inspektionsgebyrer
Bilag XII til Kapitel 4	Certificering
Bilag XIII til Kapitel 4	Udestående spørgsmål
Bilag XIV til Kapitel 4	Afgrænsning af segmenter
Bilag XV til Kapitel 5	Tilnærmelse af toldlovgivningen
Bilag XVI til Kapitel 6	Liste over forbehold vedrørende etablering; Liste over forpligtelser vedrørende grænseoverskridende levering af tjenesteydelser; Liste over forbehold vedrørende leverandører af kontraktbaserede tjenesteydelser og selvstændige erhvervsdrivende
Bilag XVI-A til Kapitel 6	EU's forbehold vedrørende etablering
Bilag XVI-B til Kapitel 6	Liste over forpligtelser vedrørende grænseoverskridende tjenesteydelser
Bilag XVI-C til Kapitel 6	Forbehold vedrørende kontraktbaserede tjenesteydelser og selvstændige erhvervsdrivende (EU-parten)
Bilag XVI-D til Kapitel 6	Ukraines forbehold vedrørende etablering

Bilag XVI-E til Kapitel 6	Ukraines forpligtelser vedrørende grænseoverskridende tjenesteydelser
Bilag XVI-F til Kapitel 6	Forbehold vedrørende kontraktbaserede tjenesteydelser og selvstændige erhvervsdrivende (Ukraine)
Bilag XVII	Reguleringsmæssig tilnærmelse
Tillæg XVII-1	Horisontale tilpasninger og procedureregler
Tillæg XVII-2	Regler for finansielle tjenesteydelser
Tillæg XVII-3	Regler for telekommunikationstjenester
Tillæg XVII-4	Regler for post- og kurervirksomhed
Tillæg XVII-5	Regler for international søtransport
Tillæg XVII-6	Bestemmelser vedrørende overvågning
Bilag XVIII til Kapitel 6	Informationskontorer
Bilag XIX til Kapitel 6	EU's vejledende liste over relevante produkt- og tjenestemarkeder, der skal undersøges efter artikel 116
Bilag XX til Kapitel 6	Ukraines vejledende liste over relevante markeder, der skal undersøges efter artikel 116
Bilag XXI til Kapitel 8	Offentlige kontrakter
Bilag XXI-A til Kapitel 8	Vejledende tidsplan for institutionel reform, tilnærmelse af lovgivning og markedsadgang
Bilag XXI-B til Kapitel 8	Grundelementer i direktiv 2004/18/EF (fase 2)
Bilag XXI-C til Kapitel 8	Grundelementer i direktiv 89/665/EØF, som ændret ved direktiv 2007/66/EF (fase 2)
Bilag XXI-D til Kapitel 8	Grundelementer i direktiv 2004/17/EF (fase 3)
Bilag XXI-E til Kapitel 8	Grundelementer i direktiv 92/13/EØF, som ændret ved direktiv 2007/66/EF (fase 3)
Bilag XXI-F til Kapitel 8	Andre ikke-obligatoriske elementer i direktiv 2004/18/EF (fase 4)
Bilag XXI-G til Kapitel 8	Andre obligatoriske elementer i direktiv 2004/18/EF (fase 4)
Bilag XXI-H til Kapitel 8	Andre elementer i direktiv 89/665/EØF, som ændret ved direktiv 2007/66/EF (fase 4)
Bilag XXI-I til Kapitel 8	Andre ikke-obligatoriske elementer i direktiv 2004/17/EF (fase 5)
Bilag XXI-J til Kapitel 8	Andre elementer i direktiv 92/13/EØF, som ændret ved direktiv 2007/66/EF (fase 5)
Bilag XXI-K til Kapitel 8	Bestemmelser i direktiv 2004/18/EF, der falder udenfor processen for lovgivningstilnærmelse
Bilag XXI-L til Kapitel 8	Bestemmelser i direktiv 2004/17/EF, der falder udenfor processen for lovgivningstilnærmelse
Bilag XXI-M til Kapitel 8	Bestemmelser i direktiv 89/665/EØF, som ændret ved direktiv 2007/66/EF, der falder udenfor processen for lovgivningstilnærmelse
Bilag XXI-N til Kapitel 8	Bestemmelser i direktiv 92/13/EØF, som ændret ved direktiv 2007/66/EF, der falder udenfor processen for lovgivningstilnærmelse
Bilag XXI-O til Kapitel 8	Vejledende liste over samarbejdsområder
Bilag XXI-P til Kapitel 8	Tærskler
Bilag XXII-A til Kapitel 9	Geografiske betegnelser - parternes lovgivning og krav i forbindelse med registrering og kontrol
Bilag XXII-B til Kapitel 9	Geografiske betegnelser - kriterier i forbindelse med indsigelsesproceduren
Bilag XXII-C til Kapitel 9	Geografiske betegnelser for landbrugsprodukter og fødevarer som omhandlet i artikel 202, stk. 3, i denne aftale

Bilag XXII-D til Kapitel 9	Geografiske betegnelser for vin, aromatiseret vin og spiritus som omhandlet i artikel 202, stk. 3 og 4, i denne aftale
Bilag XXIII til Kapitel 10	Glossar
Bilag XXIV til Kapitel 14	Procedureregler for tvistbilæggelse
Bilag XXV til Kapitel 15	Adfærdskodeks for medlemmer af voldgiftspaneler og mæglere

BILAG TIL AFSNIT V

Bilag XXVI til Kapitel 1	Energisamarbejde, herunder om nukleare spørgsmål
Bilag XXVII til Kapitel 1	Energisamarbejde, herunder om nukleare spørgsmål
Bilag XXVIII til Kapitel 4	Skattespørgsmål
Bilag XXIV til Kapitel 5	Statistik
Bilag XXX til Kapitel 6	Miljø
Bilag XXXI til Kapitel 6	Miljø
Bilag XXXII til Kapitel 7	Transport
Bilag XXXIII til Kapitel 7	Transport
Bilag XXXIV til Kapitel 13	Selskabsret, corporate governance samt regnskabs- og revisionsvæsen
Bilag XXXV til Kapitel 13	Selskabsret, corporate governance samt regnskabs- og revisionsvæsen
Bilag XXXVI til Kapitel 13	Selskabsret, corporate governance samt regnskabs- og revisionsvæsen
Bilag XXXVII til Kapitel 15	Audiovisuel politik
Bilag XXXVIII til Kapitel 17	Landbrug og udvikling af landdistrikter
Bilag XXXIX til Kapitel 20	Forbrugerbeskyttelse
Bilag XL til Kapitel 21	Samarbejde om beskæftigelse, social- og arbejdsmarkedspolitik og lige muligheder
Bilag XLI til Kapitel 22	Folkesundhed
Bilag XLII til Kapitel 23	Almen uddannelse, erhvervsuddannelse og ungdomsanliggender

BILAG TIL AFSNIT VI

Bilag XLIII til afsnit VI	Finansielt samarbejde og bekæmpelse af svig
Bilag XLIV til afsnit VI	Finansielt samarbejde og bekæmpelse af svig

PROTOKOLLER

Protokol I	Protokol om definition af begrebet "produkter med oprindelsesstatus" og metoder for administrativt samarbejde
Protokol II	Protokol om gensidig administrativ bistand i toldspørgsmål
Protokol III	Protokol om en rammeaftale mellem Den Europæiske Union og Ukraine om de generelle principper for Ukraines deltagelse i Unionens programmer

Bemærkninger til forslaget

1. Rådet vedtog den 22. januar 2007 et forhandlingsdirektiv til Kommissionen med henblik på at indlede forhandlinger med Ukraine om indgåelse af en Associeringsaftale. Forhandlingerne resulterede i en Associeringsaftale mellem Den Europæiske Union, Det Europæiske Atomenergifællesskab og deres medlemsstater på den ene side (Unionen) og Ukraine på den anden side.

Aftalen, som baserer sig på artikel 217 i Traktaten om den Europæiske Unions funktionsmåde, omfatter områder, hvor både Unionen og medlemsstaterne har kompetence, dvs. der er tale om en blandet aftale. Den 27. juni 2014 undertegnede statsminister Helle Thorning-Schmidt på Danmarks vegne associeringsaftalen mellem Den Europæiske Union og Det Europæiske Atomenergifællesskab og deres medlemsstater på den ene side og Ukraine på den anden side. Aftalen er ikke underkastet en tidsmæssig begrænsning.

Sigtet med associeringsaftalen mellem Unionen og dets medlemsstater og Ukraine er at fremme politisk associering og økonomisk integration på grundlag af fælles værdier. Aftalen mellem EU og dets medlemsstater og Ukraine udvider samarbejdet i forhold til de eksisterende forpligtelser i henhold til den eksisterende partnerskabs- og samarbejdsaftale fra 1998. Aftalen indebærer, at der indenfor en overgangsperiode på højst ti år, gradvist etableres et frihandelsområde, der begynder ved denne aftales ikrafttrædelse, mellem den Europæiske Union og Ukraine. Det er aftalt at lade dele af aftalen finde anvendelse midlertidigt, mens man afventer de nationale ratifikationer i alle EU's medlemslande. Den midlertidige anvendelse vil træde i kraft den 1. november 2014, med undtagelse af frihandelsdelene, som først vil træde i kraft den 1. januar 2016. Udsættelsen følger af en aftale indgået den 12. september 2014 mellem EU, Rusland og Ukraine for at undgå, at Rusland, som svar på Ukraines ratificering af associeringsaftalen med EU, ville opsigte Ukraines handelspræferencer under frihandelsaftalen mellem SNG-landene. Ukraine befinder sig allerede er i en vanskelig økonomisk situation, som ville blive langt vanskeligere, hvis Rusland opsagde denne frihandelsaftale.

2. I forbindelse med EU's udvidelse med ti nye lande i 2004 blev EU's Naboskabspolitik dannet for at sikre et samarbejde mellem det udvidede EU og nabolandene. Et centralt mål er at skabe gode og stabile forhold til vores nærmeste naboer gennem samarbejde baseret på EU's fælles værdier. Derudover har EU stor interesse i at skabe velstand i nabolandene gennem nye handelsmuligheder. Det kræver, at lovgivning og rammebetingelser på en række områder og sektorer i nabolandene er tilpasset den gældende lovgivning og regulering i EU.

Associeringsaftalerne er et centralt element i naboskabspolitikken. I naboskabspolitikken har man siden 2011 arbejdet ud fra princippet om »mere for mere« hvorved de lande, som gennemfører politiske og økonomiske reformer gives adgang til et bredere udsnit af naboskabspolitikken instrumenter, herunder indgåelse af associeringsaftaler. Aftalerne

forudsætter en krævende, langvarig og dyr transformationsproces for nabolandene. Til gengæld tilbyder EU et intensiveret politisk og økonomisk samarbejde, bl.a. gennem frihandelsaftaler, støtte sektorpolitikker, øget mobilitet og øget folk-til-folk kontakter.

3. Associeringsaftalen omfatter både samarbejde på alle EU's sektorområder og politiske spørgsmål, herunder styrkelse af reformer inden for bl.a. demokrati og retsstat, respekt for menneskerettigheder, god regeringsførelse, markedsøkonomi og bæredygtig udvikling. En væsentlig del af associeringsaftalerne er dybe og omfattende frihandelsaftaler, der dækker store dele af EU's økonomiske *acquis* ('dyb') og omfatter hele spektret af økonomisk samkvem ('omfattende'). Samarbejdet omfatter også bilaterale aftaler om visumlempelse og på sigt en eventuel mulighed for visumliberalisering.

Bestemmelserne om politisk dialog betyder, at der etableres en regelmæssig politisk dialog mellem parterne med henblik på at koordinere synspunkter på udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål af betydning for begge parter. Dialogens formål er at fremme international stabilitet og sikkerhed på grundlag af effektiv multilateralisme, lige som samarbejdet om konfliktforebyggelse og krisestyring udvides. Aftalen sigter også mod at styrke den regionale stabilitet i regionen.

På det interne område retter den politiske dialog og samarbejdet om frihed, sikkerhed og retfærdighed sig mod en styrkelse af demokrati og respekt for menneskerettighederne samt en styrkelse af retsstaten, herunder domstolenes uafhængighed og bekæmpelse af korruption. Parterne vil samarbejde om migration, asyl og grænseforvaltning. Samarbejdet om bevægelighed for personer omfatter aftaler om tilbagetagelse og visumlempelse samt en mulighed for visumliberalisering. Endvidere vil parterne samarbejde om bekæmpelse af alle former for organiseret kriminalitet og korruption, herunder menneskesmugling.

På det økonomiske område etablerer aftalen et samarbejde om opbygning af en effektiv og ansvarlig offentlig administration i Ukraine baseret på retsstatsprincipper og offentlige institutioner, som er til gavn for hele befolkningen. Den økonomiske dialog skal understøtte reformprocessen mod en fungerende markedsøkonomi. Med aftalen etableres et samarbejde mellem parterne på en lang række sektorområder som eksempelvis landbrug, energi, transport, miljø, uddannelse og forskning. Aftalen åbner i denne sammenhæng for Ukraines deltagelse i EU's agenturer og programmer. Aftalen indebærer, at Ukraine på en række områder igangsætter en tilpasning af sit regelgrundlag til de standarder og normer, som er etableret i EU og i andre internationale institutioner.

Gennem aftalen opretter EU og Ukraine ved gradvis afvikling af told og kvantitative restriktioner i løbet af højst ti år et frihandelsområde, som sikrer frie varebevægelser inden for industri, landbrug og fiskeri. Der er desuden aftalt gene-

relle regler vedrørende toldsamarbejde og samarbejde om standarder og forskrifter, der letter adgangen til hinandens markeder. Samarbejdet indebærer også en tilnærmelse af Ukraines standarder til standarderne på EU's indre marked, eksempelvis på sundheds- og dyrevelfærdsområdet.

Aftalen betyder, at Ukraine vil kunne modtage finansiel bistand både gennem EU's finansielle mekanismer og fra Den Europæiske Investeringsbank og Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling med henblik på at bidrage til opfyldelse af aftalens formål. I den forbindelse træffes der effektive foranstaltninger til at bekæmpe svig og korrupsion.

4. På det institutionelle plan nedsættes der i henhold til aftalen et Associeringsråd, som skal overvåge og gennemføre aftalen. Associeringsrådet består af medlemmer af Rådet for den Europæiske Union og medlemmer af Kommissionen på den ene side og medlemmer udpeget af regeringen for Ukraine på den anden side. Associeringsrådet bistås af et Associeringsudvalg. Der nedsættes desuden et parlamentarisk Associeringsudvalg.

I tilfælde af den ene parts misligholdelse af aftalen vil den anden part i medfør af aftalens bestemmelser kunne træffe

passende foranstaltninger. Forinden skal eventuel misligholdelse af aftalens forpligtelser dog angives over for Associeringsrådet med henblik på at finde en løsning, der kan accepteres af parterne.

5. Forslaget skønnes ikke umiddelbart at have økonomiske eller administrative konsekvenser for staten, kommuner eller regioner. Forslaget skønnes ikke at have væsentlige erhvervsøkonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet. Endelig skønnes forslaget ikke at have miljømæssige konsekvenser.

De tekster, som Danmark skal tiltræde, og hvortil Folketingets samtykke med dette forslag til folketingsbeslutning søges indhentet, er aftalen med tilknyttede bilag, protokoller, slutakt, fællesskabserklæringer samt ensidige erklæringer, jf. den til aftalen knyttede oversigt over bilag, protokoller og erklæringer. I forbindelse med fremsættelsen i Folketinget er aftalens bilag, protokoller, slutakt, fællesskabserklæringer samt ensidige erklæringer tilgået det relevante folketingsudvalg. Aftalen inklusive samtlige bilag er udgivet i Den Europæiske Unions Tidende af 29. maj 2014 L 161 siderne 3-2137.